

Γ Ι Α Ν Ν Η Σ Υ Φ Α Ν Τ Η Σ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

(4000 χρόνια ξένης ποίησης)

Σημ.: Η ζωγραφιά του εξωφύλλου είναι αγνώστου καλλιτέχνη. Κοιλάδα των Βασιλέων, Θήβες της Αιγύπτου, 18^η Δυναστεία.

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Πρώτη έκδοση «ΠΑΤΑΚΗΣ» 2000

Δεύτερη έκδοση ηλεκτρονική, 2011

Τρίτη έκδοση ηλεκτρονική 2014*

*Απαγορεύεται η μεταφορά ολοκλήρου του βιβλίου ή μέρους αυτού σε οποιοδήποτε έντυπο είτε ηλεκτρονικό μέσο χωρίς την άδεια του συγγραφέα.

Και βεβαίως η απαγόρευση τίθεται κυρίως (αν και υφίσταται από μόνη της βάσει του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας) λόγω του ότι οι άνθρωποι δεν εννοούν και δεν διδάχτηκαν ότι κάθε έργο και κυρίως το ποιητικό έργο ως μορφή και ως περιεχόμενο δεν είναι χωριστά πράγματα αλλά ένα.

Δεν γνωρίζουν ότι το κάθε τι στη μορφή (σχήμα) ενός ποιήματος έχει την σημασία του τη σχετιζόμενη με το περιεχόμενό του.

Δεν γνωρίζουν ότι η δημιουργία, λόγου χάριν μιας σκάλας, (κλίμακας) με μορφή λέξεων, επιβάλλεται από το νόημα και τον ρυθμό του ποιήματος και δεν είναι ένα απλό παιχνίδι με τη μορφή του ποιήματος.

Δεν γνωρίζουν ότι όταν ένας μακρύς στίχος υπερβαίνει την δεξιά κατακόρυφη γραμμή του κειμενικού περιθωρίου, κόβεται πάνω στη γραμμή αυτή και το υπόλοιπό του, δεν μπαίνει στην αριστερή κατακόρυφη όπου αρχίζουν οι κυρίως στίχοι, αλλά δύο εκατοστά δεξιότερα, ώστε να διακρίνεται από τους κυρίως στίχους και να γίνεται φανερό ότι αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου στίχου. Τούτο αν και αποτελεί παγκόσμιο τρόπο αντιμετώπισης του μακρού στίχου, ουδούλως εφαρμόζεται στη χώρα μας. Διότι αφότου οι ποιητές T.S.Eliot και Ezra Pound, χρησιμοποίησαν το ελεύθερο λεγόμενο στίχο, οι άλλοι δεν κατάλαβαν ότι μιλούμε πάντα για ποιητική σύνθεση, όπου πάντα υπάρχει ρυθμός, τόσο μεταξύ των λέξεων ενός στίχου, όσο και αυτών των στίχων μεταξύ των.

Οι άνθρωποι μιλούσαν για μιαν άλλη μορφή της ποιητικής συνθέσεως και οι άσχετοι νόμισαν ότι επρόκειτο πλέον για πεζό, με στίχους κομμένους όπου λάχει, ώστε αν και πεζό να έχει την μορφή ποιήματος. Αυτό ανάγκασε τους μαστόρους αυτούς να δηλώσουν αργότερα, ότι για τον αληθινό μάστορα «κανένας στίχος δεν είν' ελεύθερος».

Σε σχολεία και σχολές θεάτρου δεν διδάσκουν (και πώς να τα διδάξουν όταν έχουν εξορίσει τους δημιουργούς από τους τόπους αυτούς;) ότι το τέλος ενός στίχου σημαίνει παύση, ανάσα, την οποία οι αδαείς, δεν την κάμνουν στο τέλος του στίχου, αλλά όπου βρουν κόμμα και τελεία. Σα να είναι οι στίχοι απλά διακοσμητικά στοιχεία κι όχι μέρος ουσιαστικό του φτερωτού λόγου. Στο τραγούδι, στο χορό, δεν ψάχνουμε για την τελεία, αλλ' ακολουθούμε τον στίχο. Στην ανάγνωση και την απαγγελία του ποιήματος, γιατί δεν εφαρμόζεται αυτό; Γιατί οι ασχολούμενοι με αυτά, προσπαθούν απλώς να βγάλουν το ψωμί τους ή να ικανοποιήσουν την ματαιοδοξία τους, χωρίς να έχουν σχέση με τις Μούσες, απ' όπου και η λέξη μουσική, η οποία κατά βάθος ως ρυθμός διατρέχει όλες τις μορφές δημιουργίας.

Οι ποιητές κατά βάθος δεν είναι πολλοί, αλλά ένας (ο Κανένας), που όμως έχει πολλά πρόσωπα και πολλά ονόματα σκορπισμένα στον χώρο και στον χρόνο.

Αθανάτου Μνήμης Σημεία

*Οι ποιητές άλλο δενείναι παρά κύματα
του ωκεανού που τα' όνομά του είναι Πνεύμα.*

Ναός του κόσμου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ*

Η καλύτερη εισαγωγή σ' ένα βιβλίο με ποιήματα είναι τα ίδια τα ποιήματα του βιβλίου αυτού. Γιατί ένα βιβλίο με ποιήματα δεν είναι για να διαβαστεί μια φορά, ούτε και δυο, ούτε και τρεις, αλλ' αμέτρητες φορές, επειδή πάντα έχει κανείς ανάγκη να συνομιλήσει με αληθινούς φίλους, πάντα έχει ανάγκη από τον χρησμό, από το ξόρκι, από τον λόγο όπλο, από τον λόγο δύναμη, από τον λόγο παρηγοριά, από τον λόγο βότανο, πάντα έχει ανάγκη να ξανακερδίσει το χαμένο εκείνο επίπεδο της αλληλουχίας, το χαμένο εκείνο επίπεδο της ιερής σχέσης με όλα τα όντα.

Ανάφερα πιο πάνω τις λέξεις «αληθινοί φίλοι» και τη λέξη «χρησμός». Εδώ είναι που θέλω να διηγηθώ μια μικρή ιστορία. Αλλά, τι λέω; Διηγούμενος ξανά και ξανά αυτή την ιστορία, μερικές φορές και στον ίδιο μου τον εαυτό, έγινε στο στόμα μου ποίημα:

*Ο Λάμαχος από την Αιτωλία
έπασχε από βαριά μελαγχολία·
με τίποτε δε γέμιζε η ζωή του
και στους Δελφούς τον έφερε η ψυχή του.*

*«Νόημα δεν βρήκα μες στον βίο μου κανένα
όσο κι αν αναζήτησα. Σε σένα
έρχομαι, Απόλλωνα, βοήθεια να ζητήσω
μήπως μπορέσω τη ζωή να συνεχίσω».*

*Είπε ο Λάμαχος. Κι απάντησε η Πυθία:
«Λάμαχε, για να βρεις ισορροπία,
και δύναμη, και θέληση να ζήσεις,
πρέπει τους μέγιστους νεκρούς να συναντήσεις».*

*Τ' άκουσε ο Λάμαχος και έφυγεν ευθύς.
Πως θα μπορούσε ήλπισε να γίνει ευτυχής.
Τη λιγοστή του την περιουσία
στους μάγους ξόδεψε και στα νεκρομαντεία.*

*Είδωλα κάλεσε μεγάλων ποιητών
κι άκουσε τις φωνές τρανών σοφών.
Όμως η θλίψις κ' η μελαγχολία
είχανε πάντα την καρδιά του κατοικία.*

*Κι ο Λάμαχος μες στην απελπισία
κατέφυγε και πάλι στην Πυθία..
«Έκαμα όλα όσα είπε ο χρησμός,
μα καλύτερευση δεν είδα, δυστυχώς».*

*«Λάμαχε, οι μέγιστοι νεκροί» λέγ' η Πυθία
«δεν κατοικούν εκεί που τους ζητείς,
στους τάφους τους και στα νεκρομαντεία.
Πρέπει στα έργα τους να ψάξεις να τους βρεις».*

Στα έργα τους λοιπόν βρίσκονται οι μεγάλοι νεκροί· εκεί ζουν, εκεί κατοικούν. Αυτός είναι ο δικός τους παράδεισος. Κ' είναι τάχα τυχαίο που οι Πέρσες αποκαλούν τον Παράδεισο «Κατοικία του Τραγουδιού»; Όχι βέβαια. Όπως δεν είναι τυχαίο που το βιβλίο αυτό εδώ λέγεται «Ο Κήπος της Ποίησης». Καλώς ήρθατε.

Γιάννης Υφαντής, 1999

* Θεωρώ σωστό να βάλω εδώ (στην ηλεκτρονική τούτη έκδοση) το κείμενο του οπισθόφυλλου, όταν το βιβλίο εκδόθηκε (από τις εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ το 2000):

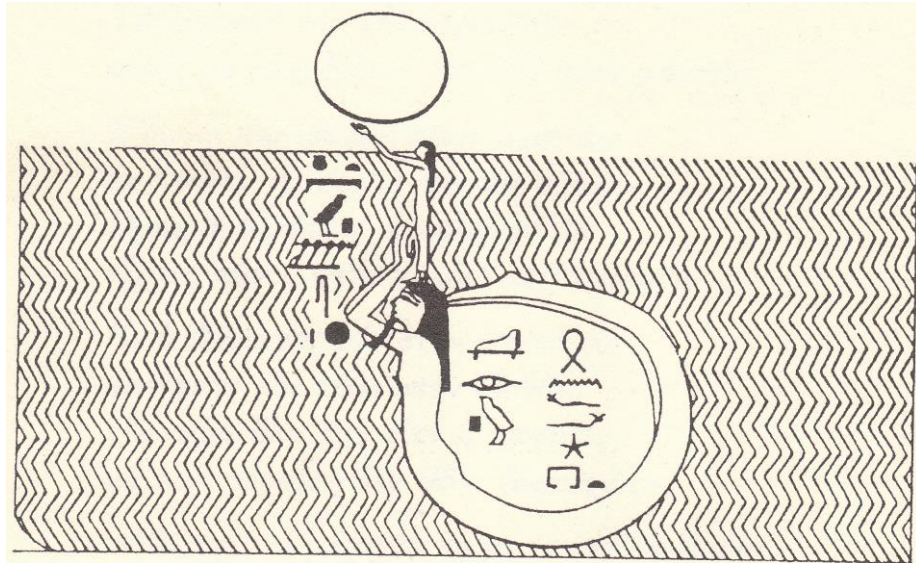
Τέσσερις χιλιάδες χρόνια ξένης ποίησης. Σπάνια συναντιούνται τόσο έξοχοι ποιητές σ' έναν Κήπο. Ποιητές από διάφορες χώρες και διάφορες εποχές. Εδώ ο σοφός Ίππο Ουρ, έρχεται από την Αίγυπτο του 2300 π.Χ. Εδώ η Σίβυλλα που μας φέρνει το τραγούδι της από την Αρχαία Ισλανδική Έδδα. Εδώ ο Λι Τάι Πο, ο Μπασό, ο Λόρκα, ο Σαιν Τζων Περς, ο Ρεμπώ, ο Χαίλντερλιν, ο Παζολίνι, ο Έζρα Πάουντ, ο Νίτσε. Εδώ ο Ομάρ Χαγιάμ και ο Ίβαν Γκόλ. Εδώ οι μάγοι ποιητές της Αφρικής. Εδώ ο Τόμας Στερνς Έλιοτ και ο ποιητής του Άσματος Ασμάτων. Εδώ ο σοφός Φερνάντο Πεσόα της Πορτογαλίας και οι ποιήτριες της Αρχαίας Ιαπωνίας.

Σπάνια συναντιούνται τόσο έξοχοι ποιητές σ' έναν Κήπο, μιλώντας όλοι τους Ελληνικά, έτσι όπως μόνο οι ποιητές μπορούν να τα μιλούν.

Κήπος είναι η ποίηση με δέντρα
οπωροφόρα μέσα εκεί τους ποιητές.
Στον κήπο τούτον ο σοφός πάντοτε παίρνει
αυτό που κάθε δέντρο από τη φύση του
έχει να του προσφέρει· δεν ζητά
μήλα απ' τη συκιά ή μανταρίνια
από την κερασιά. Όμως οι άσοφοι
κήπος της ποίησης δεν ξέρουν τι θα πει
γι' αυτό κι απ' τον παράδεισο των λόγων
φεύγουνε πάντα όπως ήρθαν νηστικοί.

Σημείωση: Η μεταφρασμένη ποίηση δεν είναι για μένα μια δεύτερης ποιότητας εργασία, μια δεύτερης ποιότητας ποίηση. Εάν μεταφράζοντας έχω στη γλώσσα μας ποιήματα ίσης ποιότητας με τα καλύτερα ποιήματα που γράφτηκαν σ' αυτήν, τότε το ποίημα ανθολογείται. Αν αυτό δεν συμβαίνει το ξένο ποίημα μένει εκτός. Αυτός είναι ο λόγος που απουσιάζει λόγω χάριν από το βιβλίο αυτό έστω κι ένα δείγμα της ρωσικής ποίησης. Και βέβαια δεν κάνω επιστημονική εργασία ώστε να πιάσω την κάθε χώρα και την ποίησή της να ανθολογηθεί εδώ όπως όπως. Περιλαμβάνω εδώ όχι αυτό που αγαπώ αλλ' αυτό που αγαπώ και συναμα. έγινε ποίηση στην γλώσσα μου.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ο Όσιρις που περικυκλώνει τον Ντουάτ (Κόσμος), κρατά στο κεφάλι του τη Νουτ (Ουρανός), η οποία υποδέχεται τον ήλιο.

(Από το ναό της Αθωρ, στην Ντεντέρα, Αρχαία Αίγυπτος).

ΑΓΝΩΣΤΟΥ*

ΣΕ ΠΟΙΟΝ Ν' ΑΠΟΤΑΘΩ ΤΟΥΤΕΣ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ*

Σε ποιον ν' αποταθώ τούτες τις μέρες;

Τ' αδέρφια έγιναν εχθροί
κ' οι φίλοι πια δεν αγαπιούνται.

Σε ποιον ν' αποταθώ τούτες τις μέρες;

Κρύβουνε τώρα τον καλό
και προωθούν μονάχα τον κακό.

Σε ποιον ν' αποταθώ τούτες τις μέρες;

Το πνεύμα της κλεψιάς έχει κερδίσει τις καρδιές·
ο ένας κλέβει τον ιδρώτα τ' αλλουνού.

Σε ποιον ν' αποταθώ τούτες τις μέρες;

Αυτός που περιφρόνηση του άξιζε
για τις φριχτές του πράξεις τον τιμούν
δέχεται υποκλίσεις και χαμόγελα.

Σε ποιον ν' αποταθώ τούτες τις μέρες;

** Ίσως είναι ποιήματα του σοφού Ίπο Ουρ, γραμμένα γύρω στα 2300 π.Χ., πάπυρος 3024, Βερολίνο.*

ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΦΤΑΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Για μένα φτάνει σήμερα ο θάνατος
κ' είμαι σαν κάποιον που 'χει βρει τη γιατρεία
είμαι σαν κάποιον που μπαίνει σ' έναν κήπο
ύστερα απ' αρρώστια μακριά.

Για μένα φτάνει σήμερα ο θάνατος
κ' είναι σαν τ' άρωμ' από τ' άνθη του λωτού
είναι στα χείλη σα να βρίσκομαι της μέθης
ύστερα από χρόνια παιδεμού.

Για μένα φτάνει σήμερα ο θάνατος
κ' είναι σα ρύακας με γάργαρο νερό

είναι σα να γυρίζω πάλι σπίτι μου
ύστερα από πόλεμο σκληρό.

Για μένα φτάνει σήμερα ο θάνατος
κ' είναι σαν τ' άρωμα της σμύρνας... σα ν' αντίκρισα
λιμάνι σε μια μέρα τρικυμίας·

για μένα φτάνει σήμερα ο θάνατος
κ' είναι σα να γυρίζω στην πατρίδα μου
ύστερα από χρόνια αιχμαλωσίας.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ο ΑΜΕΝΑΧΑΤ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΑΔΟΧΟ ΤΟΥ

Αν θες πάνω στη γη να βασιλέψεις
άκου καλά αυτά που θα σου πω:
Να 'χεις σκληρή καρδιά για το λαό.
Οι άνθρωποι στηρίζουν μόνο εκείνους
που τους εμπνέουνε το φόβο και τον τρόμο.
Μη γυροφέρνεις μόνος σου ποτέ.
Μην έχεις φίλους. Και στον ύπνο σου
φύλαξε συ ο ίδιος την καρδιά σου.

Μα προπάντων

να μην ξεχνάς ποτέ σου πως «κανείς
δεν έχει φίλους στον καιρό της δυστυχίας».

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΡΠΙΣΤΩΝ*

Κάμε την καρδιά σου να ξεχάσει·
μην την αφήνεις μέσα στο μαράζι.
Άκουσε την επιθυμία σου.
Χάρου ενόσω ακόμα ζεις·
βάλε τα πιο εξαίσια φορέματα,
βάλε πολύτιμα κοσμήματα κι αρώματα,
χάρισε στην καρδιά σου όσα επιθυμεί·
στολίσου μ' όλα τα θαυμάσια, τα θεϊκά.
Κάμε τις ηδονές σου όσο περισσότερες μπορείς.
Κάμε τις υποθέσεις σου σ' αυτή τη γη.

Ώσπου να 'ρθεί η μέρα των θνητών
εκείνων που η καρδιά τους πια σταμάτησε

που δεν ακούνε πια τα μοιρολόγια μας
που μες στον τάφο τους κλεισμένοι σημασία
καμμιά δεν δίνουν για τη λύπη μας.
Δόξαζε τη χαρά, το σήμερα, το φως.
Για τίποτε μη θλίβεσαι σ' αυτόν τον κόσμο.
Χάρισε στην καρδιά σου όσα επιθυμεί.
Κανείς δεν παίρνει τ' αποχτήματα στον τάφο του·
κανείς ποτέ του δεν επέστρεψε από 'κει.

* Το «Τραγούδι των Αρπιστών», γραμμένο στον τάφο του Ιμχοτέπ, όπου απεικονίζονται αρπιστές (2000 χρόνια π. Χ.).

ΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ*

* Πηγές των ποιημάτων αυτών είναι: ο Πάπυρος του Τορίνο (Μασπερό), οι πάπυροι Χάρρυ 500 και Τσέστερ Μπήττυ Ι και ΙΙ του Βρετανικού Μουσείου, το Όστρακον Νο 25218 από αγγείο, στο Μουσείο του Καΐρου. Όλα με χρονολογίες 1567 έως 1085 π.Χ.

Τα ποιήματα αυτά μεταφράστηκαν από τα ιερογλυφικά στα ιταλικά από τον Vanni Scheiviller (Lirice Amoroze degli Antichi Edizioni, Milan, 1957). Από τη συλλογή αυτή ο Ezra Pound (1960) και αργότερα ο Noel Stock (1962) μετέφρασαν τα ποιήματα αυτά στα αγγλικά, φτιάχνοντας έτσι το βιβλίο *Come swiftly to your love* (Ελα γοργά στην αγάπη σου), *love poems of Ancient Egypt* (ερωτικά ποιήματα της Αρχαίας Αιγύπτου), εκδοσμένο το 1971 από τις εκδόσεις Hallmark.

Μερικά από τα ποιήματα της αγγλικής συλλογής συγκαταλέγονται στην ανθολογία ποιητριών απ' όλον τον κόσμο *Women Poets* (Penguin books, 1978), πράγμα που περιέχει την εκδοχή ότι τα ποιήματα αυτά έχουν γραφτεί από γυναίκα ποιήτρια ή από γυναίκες ποιήτριες της Αρχαίας Αιγύπτου. Είναι πολύ πιθανό. Το σίγουρο βεβαίως είναι πως δεν γνωρίζουμε τίποτε για τον συνθέτη ή τη συνθέτρια, τους συνθέτες ή τις συνθέτριες αυτών των ποιημάτων.

Σημ. Οι πρώτες δημοσιεύσεις ερωτικών ποιημάτων της Αρχαίας Αιγύπτου που έχω κάμει στα ελληνικά, είναι στο περιοδικό «Εποπτεία», 1989, στο περιοδικό «Αραμπάς», 1993, και τέλος στο περιοδικό «Ανιχνεύσεις», 1996.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ:

ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ:

Υπάρχεις μόνο εσύ αγαπημένη,
και όμοια με σένανε καμμιά.
Είσαι το άστρο που ανατέλλει στον ορίζοντα
την πρώτη της χρονιάς*, προαναγγέλλοντας
μέρες της αφθονίας και της χαράς.
Λάμπεις ανάμεσα στα χρώματα
και η ματιά σου είναι σαΐτιά.

Τα χείλη της μαγεύουν· ο λαιμός της
στο τέλειο ύψος του· τα στήθη της
θαύματα ζωντανά. Και τα μαλλιά της
το λάπις λάζουλι που αστραποβολά.

Τα δυο της μπράτσα σα χρυσάφι λαμπερά.
Τα δάχτυλά της
πέταλα είναι του λωτού. Και τα λαγόνια της
έξοχο έργο καλλιτέχνη δυνατού. Τα πόδια της
η τέλεια ομορφιά. Και περπατά

με την ευγένεια της δορκάδος του βουνού.
Αχ να την είχα μες στην αγκαλιά μου·
σκλάβα της θα γινόταν η καρδιά μου.

Κάθε κεφάλι —και αυτό είναι το σφάλμα της—
γυρνά και την κοιτά.
Τι τύχη αυτός που θα την κλείσει μες στα χέρια του.
Τι τύχη αυτός που θα την πάρει αγκαλιά.

Ίση με τις θεές μου φαίνεται. Περνά.
Και κάθε βλέμμα τήνε παίρνει από κοντά.
Ακόμα κι όταν χάνεται στου δρόμου τη γωνιά
είναι στραμμένο (κάθε βλέμμα) προς τα εκεί ώρα μετά.
Πραγματικά μοναδική σα μια θεά.

* Η πρώτη μέρα της χρονιάς για τους Αρχαίους Αιγυπτίους είναι η 5η Ιουλίου, ημερομηνία κατά την οποία εμφανιζόταν ο Σείριος στον νυχτερινό ορίζοντα, σημάδι πως έρχονταν τα κυνικά καύματα και οι πλουτοφόρες πλημμύρες του γονιμοποιού ποταμού.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΗ:

Αχ, η φωνή του αυτή τι ταραχή
μου φέρνει στην καρδιά.
Γείτονας της μητέρας μου.
Μα δεν μπορώ να πάω να τον δω.
Θα όφειλε η μάνα μου να μου παρασταθεί;

ΜΑΝΑ:

Ω πάψε πια να λες γι' αυτόν τον άνθρωπο.
Και μόνο η σκέψη σου γι' αυτόν με νευριάζει.

ΚΟΡΗ:

Είμαι φυλακισμένη επειδή τον αγαπώ.

ΜΑΝΑ:

Μα είν' ακόμα ένα άγουρο παιδί.

ΚΟΡΗ:

Έτσι είμαι κι εγώ. Μ' αυτός δεν ξέρει
πως θέλω να τον σφίξω στην αγκάλη μου.
Αυτό η μαμά μου μόνο θα του το 'λεγε...

Κάμε, Χρυσή Θεά, να 'ναι η μοίρα μου.
Κάμε να 'ναι αυτός το πεπρωμένο μου.

Έλα εκεί που θα μπορούσα να σε δω.
Θα 'φερνες ευτυχία στους γονείς μου αν ερχόσουν.
Γιατί εσύ μαζί σου κουβαλάς
όπου κι αν φτάνεις τον αέρα της χαράς.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΗ:

Ήθελα νά 'βγω λίγο, να ξεσκάσω
σ' αυτό εδώ το μέρος που αγαπώ.

Και να που φτάνει ο Μέχου με την άμαξα
παρέα με νεαρούς της ηλικίας του.
Πώς θα μπορούσα πίσω να στραφώ;

Να προχωρήσω κι από μπρος του να περάσω
κάνοντας τάχα πως αδιαφορώ;
Αχ, τώρα μόνο το ποτάμι μου απομένει
σαν ένας δρόμος να ξεφύγω, μα δεν ξέρω
να περπατάω πάνω στο νερό.

Ψυχή μου, είσ' ολόκληρη μια σύγχυση.
Αν θα τραβήξω μπρος και προσπεράσω
θα του φανερωθώ,
το ακριβό μου μυστικό θα το προδώσω
και θα 'ναι σα να λέω «σου ανήκω».
Και τότε εκείνος θ' αναφέρει τ' όνομά μου
κ' οι άνθρωποι θα έχουν για να πουν
πως είμ' εγώ μια εύκολη σαν όλες
που θέλουν τον καιρό τους να περνούν.

Τρελαίνεται η καρδιά μου όταν σκέφτομαι
πόσο τον αγαπώ·
μα δεν μπορώ να κάμω σαν τις άλλες.
Αχ, η καρδιά μου πάει πια, θα σπάσει,
κλωτσά, θα φύγει από τη θέση της.
Και δεν μ' αφήνει ένα φόρεμα να βρω
ή πίσω απ' τη βεντάλια μου την ταραχή να κρύψω.
Και δεν μ' αφήνει λίγο να βαφτώ
ή το κορμί με λίγο άρωμα ν' αλείψω.

«Μη σταματάς εδώ, πήγαινε σπίτι σου»
μου λέγει η καρδιά κάθε φορά
που σκέφτομαι εκείνον που αγαπώ.
«Μην παίζεις με τον πόνο μου καρδιά,
καρδιά μου μη με τυραννάς. Είσαι κουτή;
Ησύχασε. Μαλάκωσε, κι εκείνος
μονάχος του θα έρθει να σε βρει».
Δεν θέλω οι άλλοι να με βάζουνε στο στόμα τους

να λένε «την ξεμυάλισε ο έρωτας».
Καρδιά μου, σαν τον σκέφτεσαι κρατήσου,
μείνε γερά στη θέση σου και μη
με φανερώνεις με την ταραχή σου.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ:

Ικέτης γίνομαι στη λάμπουσα θεά
στην Χάθορ πού 'ναι η βασίλισσα·
αυτήν η σκέψη μου θερμά παρακαλεί.

Των ουρανών τη Δέσποινα το στόμα μου υμνεί.
Ευχαριστίες δίνω στην Προστάτισσα,
αυτήν που άκουσε τις τόσες παρακλήσεις μου
αυτήν που χάρισε σε μένα την κυρά μου
κ' ήρθε εδώ η ίδια να με βρει.

Τι ευτυχία έφερε μαζί της. Πώς πετάχτηκα
πάνω από χαρά και ιλαρότητα και θρίαμβο
και είπα:

«Νά την που είν' εδώ, κοιτάχτε την». Κ' οι φίλοι μου
οι νεαροί γονάτισαν μπροστά της
και την προσκύνησαν· καθένας τους
βαθειά διψώντας για τον ερωτά της.

Ευχαριστίες κάμνω στη θεά μου
που αυτή την κόρη έκαμε δικιά μου.
Τρεις μέρες προσευχόμouνα, καλούσα τ' όνομά της.
Άλλο δεν θ' άντεχα να μείνω μακριά της.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΗ:

Πήγα στο σπίτι του. Ή πόρτα ανοιχτή.
Ο πολυαγαπημένος μου καθότανε
στη μάνα του σιμά. Ολόγυρά του
ήσαν οι αδερφές κ' οι αδερφοί του.
Καθένας που λιγάκι τον γνωρίζει
πολύ τον αγαπά. Είν' ένα έξοχο παιδί.
Κανείς δεν είναι σαν κι αυτόν, κανένας
φίλος με τόσο σπάνια καρδιά.

Με κοίταξε σαν μπήκα κ' η καρδιά μου
αναστατώθηκε.

Αν ήξερε η μάνα μου τι σκέφτομαι
χωρίς στιγμή ν' αργεί
θα πήγαινε σ' εκείνον να το πει.

Θεά εσύ του Ολόχρυσου Φωτός
παρακαλώ σε, βάλε αυτή τη σκέψη μου

στης μάνας μου το νου.
Θα 'τρεχα τότε να τον σφίξω στην αγκάλη μου
και δεν θα μ' ένοιαζε ο κόσμος τι θα πει.
Μάλιστα θα χαιρόμουν που θα μ' έβλεπαν
μέσα στα χέρια του αυτός να με κρατεί.
Α τι γιορτή θα έκανα
για χάρη σου θεά μου!
Τον σκέφτομαι και καίγεται ή καρδιά μου.
Να 'τανε νά 'βγω απόψε να τον βρω.

Να 'τανε να κρατήσω στην αγκάλη μου
όλη τη νύχτα εκείνον π' αγαπώ...
Τουλάχιστον να τον ονειρευτώ.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ:

Εφτά μερόνυχτα έχω να τη δω
και η αρρώστια μου
πηγαίνει απ' το κακό προς το χειρότερο.
Τα μέλη μου βαρεία.
Τον εαυτό μου πια δεν τον γνωρίζω.
Του Ιερέα τα μαντζούνια είναι άχρηστα.
Τα ξόρκια του δεν δίνουν γιατροιά.
Κανένας την υγεία μου δεν θα φέρει
αν πρώτα την αρρώστια μου δεν ξέρει.

Είπα και ξαναείπα, μόνο εκείνη,
σαν έρθει, γιατρικό μπορεί να γίνει.
Και μόνο τη φωνή της αν ακούσω
θα πεταχτώ απ' το στρώμα μου γερός.
Φάρμακο μόνο ο δικός της γυρισμός.
Το γνέψιμό της θα 'ναι της καρδιάς μου η πνοή.
Ίαση άλλη δεν υπάρχει απ' αυτή.

Α και να μ' άγγιζε στα βλέφαρα
πως το κορμί μου θα ζωντάνευε.
Α, να 'κουγα και μόνο τη φωνή της
πώς θ' αποχτούσα πάλι δύναμη.
Α, στην αγκάλη της αν μ' άρπαζε
έξω απ' την αρρώστια να με βγάλει.
Αυτή μονάχα είν' το γιατρικό.
Εφτά μερόνυχτα έχω να τη δω.

ΕΡΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Μαζί σου κολυμπώντας τώρα εδώ
έχω την ευκαιρία που περίμενα
έχω την ευκαιρία να επιδείξω
τις ομορφιές μου σ' ένα μάτι που εκτιμώ.

Το μπανιερό μου από σπάνιο υλικό
από το πιο λεπτό και διάφανο
καθώς έχει βραχεί κι έχει κολλήσει
το δείχνει πια το σώμα μου γυμνό.

Ας μην το κρύβουμε, σε βρίσκω ελκυστικό·
απομακρύνομαι, βουτάω, επιστρέφω
κάνω αφρό, μαζί σου φλυαρώ
κάνω τα πάντα πάνω μου να στρέφω
την προσοχή σου αφού σε λαχταρώ.
Κοίτα, στα δάχτυλά μου σπαρταρά
το κοκκινόψαρο· μα βιάσου, θα το δεις
καλύτερα αν έρθεις πιο κοντά.

II

Τίποτε δεν μπορεί να με χωρίσει
απ' τον καλό μου στην απέναντι αμμουδιά.

Ούτε αυτός ο γέροντας κροκόδειλος
που περιμένει εδώ στην όχθη ανάμεσά μας
μπορεί να μας κρατήσει χωριστά.

Να που βαδίζω πάνω στα νερά.
Να που η αγάπη έκαμε στεριά

τα κύματα. Η αγάπη
που μάγια και στους δυο μας έχει κάμει
μαγεύει ακόμα και τη θάλασσα.
Μάγεψε τώρα μπρος μου το ποτάμι.

III

Την έχω δει
να πλησιάζει, να 'ρχεται κοντά μου.
Μια τέτοια ομορφιά. Μες στην καρδιά μου
χαρά είναι για με παντοτινή.
Κι ο χρόνος ο αιώνιος δεν μπορεί
να πάρει πίσω όσα μου 'φερεν αυτή.

IV

Όταν αυτή με υποδέχεται

μ' αγκάλη ανοιχτή
νοιώθω σαν ταξιδιώτης που επέστρεψε
από του Πουντ τη γη τη μακρινή.

Όλα τα πράγματα αλλάζουν, νους και αίσθηση,
σε πλούσιο άρωμα και άγνωστο.
Κι όταν τα χείλη της ανοίγουν στο φιλί
γεμίζω φως, μεθώ χωρίς κρασί.

V

Ας ήμουν μια από τις δούλες της
ταγμένη να τηρώ τη φύλαξή της
(ποτέ να μην απομακρύνομαι).
θα 'χα την ευτυχία να θαυμάζω
τη λάμψη από τ' ολόγυμνο κορμί της.

Ας ήμουνα η πλύστρα της μονάχα
για ένα μήνα ' θα 'χα τη χαρά
να πλύνω από τα πέπλα της τ' αρώματα
που πότισαν το ύφασμα βαριά.

Ας ήμουν το μικρό της δαχτυλίδι
πού 'χει το σφραγιδόλιθο (φρουρό στα δάχτυλά της),
όλη την ώρα την αγάπη μου θ' αντίκρυζα
και θα μπορούσα να σκλαβώσω την καρδιά της.

ΚΙ ΑΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Ωρα του φαγητού. Μόλις που έφαγες. Και φεύγεις;
Μόνη κυρά σου, δηλαδή, είναι η κοιλιά σου.

Γιατί τόση βιασύνη;
Θα πας σε καταστήματα ενδυμάτων τέτοια ώρα;
Γιατί τόση βιασύνη, αγάπη μου;
Του κρεβατιού μου τα σκεπάσματα τ' ανάλαφρα
μας περιμένουν μοσχομυρισμένα.

Τι; Διπás;
Να τα βυζιά μου, ξεχειλίζουνε για σένα.

II

Ο ερωτάς σου μου ποτίζει το κορμί
όπως ο οίνος που όταν σμίξει με νερό
γίνεται κράμα, γίνεται κρασί.

III

Η ομορφιά της είναι άνθος του λωτού
Και τα βυζιά της είναι φρούτα μεστωμένα.
Το πρόσωπό της είναι μια παγίδα
μέσα στο δάσος του Μεργιού.
Κι εγώ μια χήνα άγρια, μια χήνα
φτωχή που είναι έτοιμη ν' απλώσει
με δόλωμα χορταίνοντας την πείνα.

IV

Κάτω στον ποταμό με των βαρκάρηδων
πηγαίνω το ρυθμό, πάω στη Μέμφιδα
μ' ένα δεμάτι από ψαθιά στον ώμο.
Μέμφις η ξακουστή, «Ζωή των Δύο Βασιλείων».
Και στον μεγάλο Φθα προσεύχομαι
αυτόν που την Αλήθεια επιτηρεί παρακαλώ
να κάμει αυτό το βράδυ να πλαγιάσω
στης πολυαγαπημένης το πλευρό.

Η σκέψη μου η πολλή τον ποταμό κάνει κρασί
και το κρασί ανεβαίνει στο κεφάλι μου
όπως ο Φθα που κατοικεί στις καλαμιές του ποταμού
και η Σεχμέτ που κατοικεί στις όχθες τα λουλούδια
κι ο Νεφερτέμ που βρίσκεται μες στ' άνθη του λωτού.

Η σκέψη της αγάπης μου ανατέλλει
φωτίζει αργά αργά τον ουρανό.

Να την η Μέμφις πέρα στον ορίζοντα
εκεί η αγαπημένη μου προσφέρει
φρούτα στον Φθα τον λάμποντα θεό
που εμένα στην αγάπη μου θα φέρει.

V

Καταραμένη να 'ναι πάω σπίτι μου
μήπως κι απ' την αρρώστια μου γλυτώσω.
Κι αυτή θα 'ναι ανάμεσα στους γείτονες
σα θά 'ρθουν να με βρουν, θα καμαρώσω:

Πολύ μ' ενδιαφέρει να τη δω
τι άραγε θα κάνει
σα θά 'ρθουν οι γιατροί και θα συσκέπτονται
να 'βρουν τι θα μπορούσε να με γιάνει.
Γιατί αυτή γνωρίζει πιο καλά
κι απ' όποιονε γιατρό
ποια η αρρώστια μου και ποιο το γιατρικό.

VI

ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ:

Πλέοντας στα «Νερά του Βασιλιά»
της Ηλιούπολης οι δρόμοι μένουν πίσω.
Προορισμός μου ο τόπος με τις τέντες
πέρα απ' το λιμάνι του Μερτού.

Α, πρέπει να βιαστώ.
Κούραση κι έξαψη γυρίζουν τα μυαλά μου.

Στο μέγα μάτι τ' ουρανού προσεύχομαι
στον Ήλιο-Ρα ανοίγω την καρδιά μου.
Ω κάμε, θε μου, να 'ναι γρήγορο
και ασφαλές αυτό μου το ταξίδι.
Κάμε να καταφέρω να τη δω
να περπατά κοντά στον ποταμό.

ΛΕΕΙ ΑΥΤΗ:

Τόσο μικρά είναι τα λουλούδια του Σιαμού
που όποιος τα κοιτάζει νοιώθει γίγαντας.

Μαζί σου στο Μερτού
είναι σα να 'μαι κιόλας στα ανάκτορα
της Ηλιούπολης.

Γυρίζουμε απ' τους κήπους τους γεμάτους δέντρα.

Γεμάτη η αγκάλη μου λουλούδια.
Κοιτάζω μες στις στέρνας τον καθρέφτη
—γεμάτη η αγκάλη μου λουλούδια—
σε βλέπω να βαδίζεις στ' ακροδάχτυλα
πίσω μου και κοιτάς να με φιλήσεις
κι έχω μαλλιά βαριά από τ' αρώματα.

Έχει λουλούδια του Ζαΐτ στον κήπο μας·
κόβω και πλέκω απ' τα λουλούδια του για σένα.

Η φωνή σου μου δίνει ζωή σαν το νέκταρ.
Το να σε βλέπω είναι πάνω απ' το φαΐ και το πιτό.
Μέσα στα χέρια σου σα βρίσκομαι
νοιώθω στον Φαραώ σα να ανήκω.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

I

Έλα καλή μου, έλα κόρη μου, έλα χρυσή καρδιά.

Κοίτα κρατάω μια παγίδα για πουλιά.

Να τα πουλιά του Πουντ εκεί ψηλά
ωσάν μεγάλα άνθη που πετούν
και πάνω από την Αίγυπτο αρώματα σκορπούν.

Έλα οι δυο μας ν' ανοιχτούμε στα λιβάδια
έλα και πάμε τις παγίδες μας να στήσουμε
ανάμεσα στων ζώων τα κοπάδια.

II

Της αγριόχηνας κραυγή
που δεν μπορεί ν' αντισταθεί
στον πειρασμό κ' η πείνα της τη σπρώχνει
στο δίχτυ να πιαστεί.

Κι εγώ μπλεγμένη μες στο νήμα της αγάπης
αδυνατώ την αγριόχηνά να πιάσω.
Τη βλέπω μόνο που πετάει μακριά
παίρνοντας και το δίχτυ μου.
Μα πώς να την προφτάσω;

Κι όταν η μάνα μου γυρίσει με πουλιά
κι εγώ θα 'χω τα χέρια μου αδειανά
τι θα της πω;

Ότι δεν έπιασα πουλιά; Κι ότι εγώ
στα δίχτυα πιάστηκα εκείνου που αγαπώ;

III

Ακόμα κι όταν ξάφνου σηκωθούνε τα πουλιά
πολλά μαζί, πολλά μαζί σε πέταγμα μεγάλο,
δε βλέπω τίποτε, τυφλός σ' αυτόν το σάλο,
πιασμένος είμαι και παρμένος μακριά.
Δύο καρδιές υπάκουες στην ίδια προσταγή.
Πιάστηκε η ζωή μου στη δική σου τη ζωή.
Χαρά να ζω στις ομορφιάς σου τα δεσμά.

IV

Αχ δίχως την αγάπη σου η καρδιά μου δεν χτυπά.
Αχ δίχως την αγάπη σου τα μούρα είν' αρμυρά.
Αχ δίχως την αγάπη σου πικρά είναι τα γλυκά.
Ω άκου αγάπη μου, η καρδιά μου
μόνο με την αγάπη σου γίνεται να χτυπά.
Ω άκου αγάπη μου εσύ σαν ανασαίνεις
τότε χτυπάει η δική μου ή καρδιά.

V

Κεφάλι έξω από την πόρτα.
Μήπως έρχεται;
Αυτιά αλαφιασμένα για ν' ακούσουν βήματά του
και μια καρδιά που αδιάκοπα για κείνονε μιλά.

Ένας μαντάτορας:
«Είμ' άρρωστος...».

Γιατί;

Γιατί δεν έρχεται ο ίδιος κατευθείαν να μου πει
πώς βρήκε νέα κοπελιά;

Θα υποφέρει άλλη μια καρδιά.

VI

Πόνεσα τόσο στο χαμό σου αγάπη
που τα μισά μαλλιά μου πέσαν απ' τη θλίψη.

Εν τέλει μπούκλες τα 'καμα.
Και τούτο πάει να πει
πως είμαι έτοιμη για ό,τι κι αν συμβεί.

ΚΙ ΑΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

I

Λουλούδια του Μεκμέχ, ειρήνη δώστε μας.
Για σένα εγώ θ' ακολουθήσω της καρδιάς μου
την όποια προσταγή.

Πώς να διστάζω; Όταν μ' αγκαλιάζεις
τόσο λαμπρό είναι το φως που καταναγάζεις
που αυθόρμητα τα μάτια μου σκεπάζω.

Ξέροντας σίγουρα πολύ πως μ' αγαπάς
έρχομαι και στο πλάι σου φωλιάζω.

Το ξέρει η καρδιά μου πως ανάμεσα
σ' όλους τους άντρες μόνο εσύ
γεννήθηκες για μένα.

Όλος ο κόσμος λάμπει, θα 'θελα
εγώ μαζί με σένα
να κοιμηθώ τώρα εδώ, σ' αυτό το μέρος
ως της αιωνιότητας το τέλος.

II

Λουλούδια του Ζαΐτ έχει στον κήπο μας.
Κόβω και πλέκω απ' τα λουλούδια του για σένα.
Στεφάνι σου φορά, κι όταν πιωμένος
γέρνεις στη γη να κοιμηθείς
κι έχεις την αύρα μόνο για σεντόνι
εγώ πλένω τα πόδια σου απ' τη σκόνη.

III

Είμαι η πρώτη ανάμεσα σ' αυτές που αγαπάς·
σαν κήπος ανοιξιάτικος με χόρτα δροσερά
που 'ν' ανθισμένος και μοσχοβολά.

Γλυκό είναι το αυλάκι που 'χεις σκάψει
μέσα στη δροσεράδα του Βοριά.

Ήρεμοι που 'ναι οι δρόμοι μας σαν έχεις έτσι απλά
το χέρι σου στο χέρι μου σε τούτη τη χαρά...

* ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ:

Είμαι η πιο καλή μες στις αγάπες σου.
Είμ' ένας κήπος με χορτάρια και λουλούδια.

Χαρά το αυλάκι που 'φκιασες στον κήπο μου.
Εσύ ο γλυκός μαϊστρος του κορμιού μου.

Ήρεμοι που 'ναι οι τρόποι μας σαν ακουμπάς απλά
το χέρι σου επάνω μου ύστερ' απ' τη χαρά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ

I

Μιλάει η ροδιά:
Οι σπόροι μου είναι σαν τα δόντια σου
και οι καρποί μου όπως τα βυζιά σου.
Έχω τους ομορφότερους καρπούς
κ' είμαι παρούσα σ' όλους τους καιρούς,
όπως ο εραστής που μένει πάντοτε κοντά
στην πολυαγαπημένη
πίνοντας το γλυκόπιτο σεντέχ που τον κερνά.

II

Άκου τι λέει η συκιά:
Τα σέβη μου κυρά μου.
Ποια είναι πιο ευγενική από μένα;
Γιατί όχι εγώ ο υπηρέτης σου
αν δεν έχεις κανένα;
Απ' τη Συρία εδώ είμαι φερμένη
σα λάφυρο προς την αγαπημένη.

Πίνω όλη τη μέρα
όχι νερό ή κρασί από τ' ασκιά
μα ομορφιά.

III

Είναι η μικρή συκομουριά, που φύτεψες
μ' αυτά τα ίδια σου τα χέρια. Να την
θέλει να σου μιλήσει και το στόμα της κουνά.

Ερωτικά που είναι τα κλωνάρια της, ερωτικά,
καθώς κινούνται και σου ψιθυρίζουν
λόγια κι από το μέλι πιο γλυκά.

Λυγίζουν τα κλωνάρια φορτωμένα
με τα σαρκώδη φρούτα της πιο κόκκινα
κι από τον αιματόχρωμο τον ίασπι.

Τα φύλλα της σαν από μαλαχίτη.
Απλώνονται σε σένα μακριά
που πια δεν στέκεις στην ευφρόσυνη σκιά
γιατί σε τάραξ' ένα γράμμα ερωτικό
γραμμένο από το χέρι κοριτσιού.
Είναι η κόρη του αρχικηπουρού
που σου 'γραψε με τρόπο καθαρό:
«Έλα να πάμε εμείς οι δυο
σε μέρος ήσυχο, σε μια γωνιά κρυφή».

Ο κήπος έχει πάμπολλα

κιόσκια από πανί
κι όλα για σένα.

Οι κηπουροί μου θα χαρούνε να σε δουν.
Στείλε τις σκλάβες σου να φέρουνε τα όργανα,
'τοιμάσου για γιορτή.

Είσαι το γάργαρο κατάκρυο νερό
για έναν άντρα που διψά όπως εγώ.

Οι υπηρέτες σου που φτάνουν φέρνοντας
λογιό λογιό ποτά, μας τριγυρίζουν.
Και πίτες, και γλυκά,
και κρύα φρέσκα φρούτα και λουλούδια δροσερά
από τα κάνιστρά τους ξεχειλίζουν.

Μείνε μια μέρα,
μονάχα για μια μέρα της χαράς μείνε κοντά μου
κι αύριο και μεθαύριο,
τρεις μέρες μείνε στη σκιά μου.

Η εκλεκτή του κάθεται στο πλάι του.
Ποτό τήνε κερνά μέχρι που αυτή
να 'ν' έτοιμη να κάνει ό, τι της πει.

Κι όταν καθένας πέσει σαν ξερός
απ' το πολύ πιοτό και τίποτε
απ' όσα γίνονται τριγύρω δεν θα νοιώσει
λαχταριστά αυτός θα την ξαπλώσει.

Αυτά είναι που είχα για να πω.
Για τα υπόλοιπα
κανένα δε θα κάνω υπαινιγμό.

ΓΛΥΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

I

Το σπίτι της κοπέλας μου απ' το θόρυβο
μπορείς να τό 'βρεις εύκολα, κι αν θες
κάποια περιγραφή, αυτή αρκεί.
Όλη τη νύχτα είναι γεμάτο με χορό και μουσική
και ξεχειλίζει από μύρα και κρασί.

Κοιτάζω πώς οι μελωδίες προχωρούν
και τελικά στο αποκορύφωμα η αγάπη μου
ζητάει ο καθένας από μας να συμμετάσχει.
θέλω να πω χωρίς να το ζυγίσουμε
άξιζε αυτή η νύχτα να τη ζήσουμε.

Κι αύριο, τι και πώς;
Πάλι ο ίδιος ο παλιός σκοπός.

II

Αν κάποτε βρεθείς στο κισσοστόλιστο
σπίτι πριν φτάσουν άλλοι επισκέπτες
σα να 'σαι σπίτι σου θα πρέπει να φερθείς
και στου συμπόσιου το χώρο να βρεθείς.

Λουλούδια αναδεύουν στ' αεράκι
κι αν δεν σε πνίξουν με την ευωδιά τους
μπορούν να φέρουν ως εσένανε τουλάχιστον
το σπάνιο ποιόν απ' τ' άρωμά τους.

Το άρωμα απλώνεται
και το μεθύσι αρχίζει.

Λυτή η κοπέλα που στη Νούτ ομοιάζει
αν έχεις τύχη και σου χαριστεί
κοίταξε ανταπόδοση να έχει ταιριαστή.
Φίλε μου τη ζωή μου θα θυσιάζα
σα μόνο άξιο αντάλλαγμα γι' αυτή.

III

Αυτή 'ναι μια συλλέκτρια αντρών.

Σαν το φοροεισπράκτορα που ρίχνει
μ' ακρίβεια το λάσο του στο μέσο των αγρών
για να συλλάβει του φτωχού την αγελάδα.

Με κάρφωσε, μ' εκείνη τη ματιά της
με νάρκωσε, με κείνο τ' άρωμά της

μ' έπιασε σα με λάσο όταν τίναξε
τα μακριά κι ολόμαυρα μαλλιά της.

Και τώρ' αυτή σημάδι μου 'χει αφήσει
με σίδερο καυτό μ' έχει σφραγίσει.

IV

Ε, φοβητσιάρη, τι μιλάς
όλη τη μέρα για τον ερωτά σου;
Τι λες γι' αυτήν χωρίς να σταματάς;

Όλη την ώρα, όποια ώρα, εκτός απ' όταν
είναι παρούσα, εμπρός σου, σαρκικά.

Βλακείες φίλε μου οι φόβοι κι όλ' αυτά.
Τράβα και πες της το επιτέλους καθαρά.

V

Σαν έφτασα εδώ ο αγαπημένος μου
ψάρευε και τα πόδια του ως τα γόνατα
ήτανε στα νερά.

Να μας που γευματίζουμε μαζί
πίνοντας μπύρα.

Του πρόσφερα τα μάγια του κορμιού μου, τότε μάγεψα
ανάμεσα στα πόδια μου τον μέθυσα.

*

Έφκιασες μια λιμνούλα για τα ψάρια.
Έφκιασες μια πηγή κι όταν ξεδίψασες
έγειρες κάτω και κοιμήθηκες.
Εγώ είμ' εκείνη που σου πλένει από τα πόδια σου τη σκόνη.

VI

Τέτοιο κατάντημα αρνούμαι ν' ανεχτώ.
Μ' άφησ' εδώ, έξω απ' την πόρτα, να χτυπώ.

Κι εν τέλει όταν βγήκε να κοιτάξει
δε βρήκε καν ούτε βρισιά να μου πετάξει.

Θεοί, πώς άλλαξε αυτή τόσο πολύ;
Αρνείται πια μαζί μου ένα βράδυ να περάσει.
Αρνείται ακόμα κι ένα λόγο να μου πει.

VII

Φτάνεις στο σπίτι της·

λες να 'ναι η τυχερή σου νύχτα;
Χτυπώ αλλά κανένα αποτέλεσμα.
Ο φύλακας θα πρέπει να κοιμήθηκε.

Αμπάρα. Πώς μπορώ να την ανοίξω;
Μάνδαλο, σε παρακαλώ, φέρε μου τύχη,
γίνε μου εσύ το πνεύμα το καλό, είμαι εγώ,
ο φιλαράκος σου
πού 'βλεπες πάντα να περνάει από δω.

Υπόσχομαι όλα τούτα να προσφέρω:
Ταύρο στην είσοδο· μοσχάρι στην αμπάρα,
στο σύρτη μια γκαζέλα και στο μάνταλο μια χήνα.
Αν μόνο με αφήσετε να μπω.

Και να προσθέσω:
Το πιο καλό κομμάτι από κρέας μοσχαριού
θα πάει στους παραγιούς του μαραγκού
που θα 'χουν αίσθηση αρκετή ώστε να κάμουν
την έξω πόρτα τριανταφυλλένια
τη μέσα πόρτ' από ψαθί ή καλαμένια,
ώστε ο εραστής να μπαινοβγαίνει
στο σπίτι της καλής του όποια ώρα
και μ' άψογα λινά να 'ναι στρωμένη
η κλίνη οπού αυτή θα τον προσμένει.

Αυτό που πράγματι μου είπε, να το πω;
«Συγγνώμη, το παλάτι αυτό
ανήκει πια στου πρίγκιπα το γιο».

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣΗΣ

I

Έλα γοργά προς την αγάπη σου
σαν το βασιλικό μαντατοφόρο, που χτυπά
που σπιρουνίζει τ' άλογό του ανυπόμονα
γιατί πρέπει να φτάσει την αυγή
να παραδώσει την επείγουσα γραφή.

II

Έλα ορμητικά προς την αγάπη σου
σαν το καλύτερο απ' τ' άλογα του σταύλου
το επιλεγμένο από χίλια καθαρόαιμα
και ταϊσμένο με την πιο εκλεκτή τροφή
που τρέχει μ' έναν καλπασμό απαράμιλλο
μόλις ακούσει το ελάχιστο παράγγελμα
τόσο που ακόμα και ο ίδιος ο σταυλάρχης
(που 'ναι Χεττίτης) δεν μπορεί να το κρατήσει.

Πόσο καλά γνωρίζει την καρδιά της
αυτός που θά 'πρεπε να βρίσκεται κοντά της.

III

Έλα σαν την γκαζέλα της έρημου
που τρέχει κάνοντας ταχύτατα ζιγκ ζαγκ
περνώντας χίλια μπερδεμένα μονοπάτια
κυνηγημένη απ' τα σκυλιά του κυνηγού
κι όμως αντέχει εν τέλει και ξεφεύγει
και χύνεται σε τρέξιμο τρελό
με τη ματιά της σταθερά προς το κρησφύγετο.

ΑΧΕΝΑΤΩΝ*

* Πιθανός συνθέτης του ποιήματος είναι ο φαραώ Αμένοφισ Δ' (Αμένχοτεπ), ο επονομαζόμενος Αχέν Ατών (ο αγαπημένος του Ήλιου), που βασίλευσε στην Αίγυπτο από το 1375 μέχρι το 1358 π.Χ.

Μέσα στις χιλιετίες του ανάλλαχτου διοικητικού και θρησκευτικού συστήματος των Αιγυπτίων, είναι σχεδόν ο μόνος που προσπάθησε να κάνει μεταρρυθμίσεις.

Με βοήθo τη γυναίκα του Νεφερτίτη, ανέτρεψε το διεφθαρμένο ιερατείο, έδωσε προνόμια στον λαό, μετέφερε την πρωτεύουσα στην Τελ ελ Αμάρνα (Ηλιούπολη), όπου έχτισε θαυμάσιους ναούς και υπέδειξε ως άξια ιδιαίτερης λατρείας τη ζωοδότρα θεότητα του Ήλιου. Έγινε αντεπανάσταση, ανετράπη, και η Αίγυπτος συνέχισε τη ζωή της όπως και πριν.

Ο Αχενατών συκοφαντήθηκε· έγινε μεγάλη προσπάθεια το έργο του να εξαλειφθεί εντελώς. Το ηλιακό μας σύστημα (στο οποίο ανήκε κι ο Αχενατών) δεν συμφωνούσε απόλυτα με το ιερατείο και τους διαδόχους του· έτσι έφερε ως εμάς τη μορφή, τις ιδέες και μεγάλο μέρος από το έργο ενός βασιλικού ζεύγους ποιητικού, που οραματίστηκε να φέρει τη δικαιοσύνη του Ήλιου μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία και προσπάθησε να στρέψει τη λατρεία προς τη θεότητα εκείνη που αποτελεί πράγματι την πηγή της ζωής στον πλανήτη μας.

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ

Τι όμορφη που είναι η αυγή σου
ω Άτων, ζωντανέ, δημιουργέ κάθε ζωής.
Όταν υψώνεσαι απ' την Ανατολή
από την ομορφιά σου ο κόσμος πλημμυρίζει.
Ωραίος, μεγάλος και λαμπρός, ψηλά πάνω απ' τη γη
με τις ακτίνες σου που αγκαλιάζουνε τα πάντα.
Είσαι ο Ρα και όλα σε υπακούουν,
όλα τα ενώνει η αγάπη σου.
Μ' όλο που 'σαι ψηλά, οι αχτίδες σου
πατούν πάνω στη γη·
τα χνάρια των ποδιών σου κάμνουνε τη μέρα.
Στο δυτικό ορίζοντα σα γέρνεις
και αναπαύεσαι, ολόκληρη τη γη
σκεπάζει το σκοτάδι όπως σκεπάζει
έναν νεκρό το μαύρο σάβανο.
Τότε οι άνθρωποι τρυπώνουν μες στα σπίτια τους,
σκεπάζουν τα κεφάλια τους, κοιμούνται.
Κανείς δε βλέπει τους γειτόνους του. Μπορείς
ν' αρπάξεις κάτω απ' το κεφάλι τους,
χωρίς καθόλου να σε νοιώσουν,
ό, τι πολύτιμο κι αν έκρυψαν εκεί.

Τότε τα φίδια βγαίνουν για κυνήγι και τ' αγρίμια για τροφή.

.....

Τα έργα σου είναι αναρίθμητα. Κ' είναι από μας κρυμμένα, ω θεέ μοναδικέ,

με τη μοναδική σου δύναμη, που δημιούργησες
τη γη, τον άνθρωπο, τα ζώα, τα μεγάλα, τα μικρά,
το κάθε τι που σέρνεται, βαδίζει ή πετά.
Και δημιούργησες τις ξένες χώρες: Τη Συρία,
την Κύπρο. Δημιούργησες την Αίγυπτο.
Κι έδωσες κάθε χώρας ακριβώς
αυτό πού της χρειάζεται. Στην Αίγυπτο
εδημιούργησες το Νείλο.
Ήταν δική σου επιθυμία ο Νείλος, για να ζήσει
να μην πεινάσει της Αιγύπτου ο λαός.
Τι θαυμαστά που είναι όλα σου τα έργα
ω Κύριε της Αιωνιότητας.

Και δημιούργησες στον ουρανό ένα Νείλο για τους ξένους.
Κι έχει η κάθε χώρα έναν Νείλο για τα ζώα της, για τους
ανθρώπους της, για τα φυτά της.
Τρέφονται οι κήποι απ' τις ακτίνες σου·
τα άνθη τους ανοίγουν μόνο επειδή εσύ ανατέλλεις
και οι καρποί τους μεγαλώνουν μόνο επειδή εσύ τους βλέπεις.
Εσύ φέρνεις την κάθε εποχή.
Κ' είναι ο Χειμώνας για να νοιώθουν τα πλάσματα δροσιά
κ' είναι το Θέρος για να νοιώθει κάθε τι τη δύναμή σου.

Έκαμες τον απέραντο ουρανό για ν' ανεβαίνεις εκεί πάνω και να βλέπεις
όλα τα έργα σου, εσύ, μονάχος, λάμποντας,
Άτωνα, ζωντανέ, που ολόφωτος,
έρχεσαι, φεύγεις, ξαναέρχεσαι,
δημιουργώντας άπειρες μορφές:
Χώρες, φυλές, ποτάμια, δρόμους. Ανεβαίνεις
κι όλα τα βλέπεις και σε βλέπουν όλα
μέσα στο φως σου ζουν, τα πάντα, ω φως του κόσμου.

Είσαι μες στην καρδιά μου και κανένας
δε σε γνωρίζει όπως εγώ, ο Αχενατών.

.....

Και δημιούργησες τον κόσμο για το γιο σου Αχενατών που η ζωή του είναι
μεγάλη.

Και δημιούργησες τον κόσμο για το γιο σου
και τη βασιλική του σύζυγο, την πολυαγαπημένη, την Κυρία
των δύο χωρών, τη Νεφερτίτη,
που ζει, κι ανθίζει, και θ' ανθίζει, πάντα.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΜΑΣ ΛΕΕΙ Ο ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ ΕΡΜΗΣ*

Ο νους είν' ο οξύτερος απ' όλα
τα θεία νοήματα κι αυτός
απ' όλα τα στοιχεία έχει σώμα του το πυρ.
Κ' είναι απ' το πυρ γυμνός ο νους που βρίσκεται
μες στους ανθρώπους και γι' αυτό
αδυνατεί τα θεία να φκιάχνει όντας κάτοικος του ανθρώπου.

*

Όταν λοιπόν ο νους απαλλαχτεί
από το γήινο σώμα, ντύνεται
χιτώνα πύρινο που όσο κατοικούσε
στο γήινο σώμα δε μπορούσε να τον έχει
γιατί η γη το πυρ δεν το αντέχει.

* Ο Θωθ ή Θωτ των Αιγυπτίων ταυτίζεται με τον θεό Ερμή των Ελλήνων· είναι όπως κι εκείνος προστάτης της γραφής και της γνώσης· στους Ελληνιστικούς χρόνους ονομάστηκε Ερμής ο Τρισμέγιστος.

Η μετάφραση έγινε (1980) από πεζό αρχαίο ελληνικό κείμενο· υπήρξαν επιλογές και γενικώς υπήρξε μια ελεύθερη ποιητική διεργασία που γινόταν από την ανάγκη μου ν' απολαμβάνω το κείμενο περισσότερο, εντός ποιητικού ρυθμού και με φόντο τη σιωπή.

*

Σε δυο χορούς χωρίζονται οι άνθρωποι:
Στους απλανείς και στους πλανήτες.

*

Όσοι γνωρίζουν δεν αρέσουν στους πολλούς
κι ούτε σ' αυτούς αρέσουν οι πολλοί.

*

Ο θάνατος δεν είναι ο χαμός των συναχθέντων
αλλά είναι το σκόρπισμα της ένωσης.

*

Γιατί δε χάνεται κανέν' από τα όντα, μα οι πλανώμενοι
χαμό και θάνατο καλούν τις αλλαγές.

*

Όλος μαζί ο κόσμος είναι ανάλλαχτος. Και όλα
μεταβλητά είναι τα μέρη του. Και τίποτε
δεν είναι που να φθείρεται ή να χάνεται.

*

Το όμοιο νοείται από το όμοιο
και αν δεν εξισώσεις
με το θεό τον εαυτό σου, μάθε πως
δε θα μπορείς να εννοήσεις το Θεό.
Κάμε τον εαυτό σου αμέτρητο στο μέγεθος
το κάθε σώμα ξεπερνώντας και
τον κάθε χρόνο ξεπερνώντας γίνε ο Χρόνος.
Τίποτε αδύνατο για σένα να μην είναι.
Κάμε τον εαυτό σου αθάνατο·
κάμε τον εαυτό σου ικανό τα πάντα να εννοήσει.
Την κάθε τέχνη κι επιστήμη και το φέρσιμο
του κάθε ζωντανού.
Γίνε από κάθε ύψος υψηλότερος·
γίνε από κάθε βάθος χαμηλότερος·
πιάσε του κάθε πράγματος την αίσθηση: Φωτιάς, νερού, ξηρού, υγρού
και ύπαρξε παντού σύγχρονα σ' όλα:
Στη γη, στον ουρανό, στη θάλασσα, πριν γεννηθείς,
μέσα στη μήτρα, νέος, γέρος, πεθαμένος, μετά θάνατο.

*

Κι όλα αυτά μαζί εννόησέ τα: Χρόνους, τόπους, πράγματα,
ποιότητες, ποσότητες.
Έτσι θα εννοήσεις το Θεό.

*

Και λες πως ο Θεός είναι αόρατος. Για πες μου
υπάρχει κάτι φανερότερο απ' αυτόν; Αφού γι' αυτό
τα πάντα έφκιασε
για να τον βλέπουμε
μέσα απ' τα πάντα.

*

Καί τούτο είν' ο Θεός. Το Παν. Και μες στο Παν
τίποτε δεν υπάρχει το οποίο δεν υπάρχει.
Και υπάρχει
το παν μέσα απ' τα πάντα για τα πάντα.

*

Αυτό που να το πεις είναι αδύνατο
αυτό είν' ο Θεός.

*

Τίποτε όμοιο στο ανόμοιο και μόνο κι ένα.

*

Γιατί ο κόσμος έγινε παντόμορφος.

*

Κ' η λήθη γίνεται κακία.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΙΔΑΣ*

(Προς Ώρον, Ερμής Τρισμ.)

Της Γης το στέρνο είν' η χώρα μας η Αίγυπτος
του κόσμου η καρδιά
γι' αυτό στη χώρα τούτη η φρονιμάδα κυβερνά.

Γερά μαλλιά και όμορφα κεφάλια
έχουνε οι του Νότου, στα βουνά
εκεί που συγκεντρώνονται τα σύννεφα
εκεί που λύνεται η πάχνη σε νερά.

Οι Αηλιωτικοί
τοξότες είν' ετοιμοπόλεμοι
όντας της Γης το χέρι το δεξί
κι αντίκρυ τους οι Λίβνοι θερμόαιμοι
οντάς της Γης το χέρι το ζερβί.

Κι όσοι κάτω απ' την Άρκτο κατοικούν, προς το Βορρά,
Ιταλοί και οι Έλληνες,
όμορφα ποδιά έχουν και σφιχτά μεριά.
Κ' είναι απ' αυτή την ομορφιά που έχουν στο κορμί τους
που εκεί οι άντρες αγαπιούνται μεταξύ τους.

* Από πεζό αρχαίο ελληνικό κείμενο αποδιδόμενο στον Ερμή τον Τρισμέγιστο.

B A B Y Λ Ω N A

Ο Μαρδούκ παλεύει με τον δράκοντα Τιμάτ.

(Από κυλινδρική σφραγίδα των Βαβυλωνίων).

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

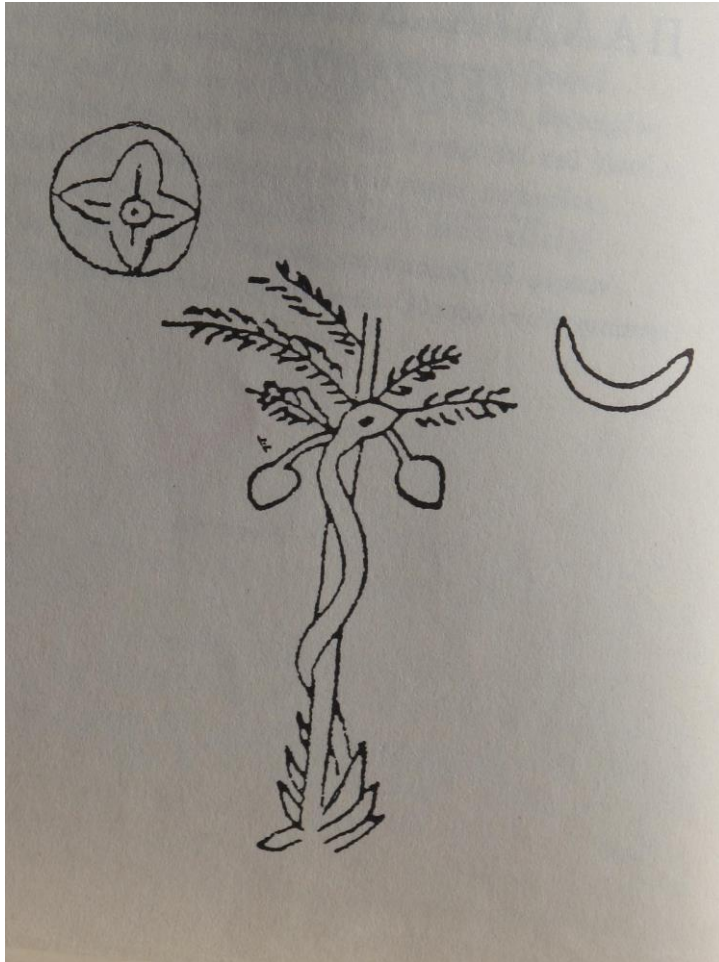
Η ΝΕΑΡΗ ΙΕΡΕΙΑ ΚΙ Ο ΕΝΚΙΝΟΥ

(Από το Έπος του Γιλγαμές, 2.000 π.Χ., Βαβυλώνα)

Τα ζώα ήρθαν στο νερό να ευφράνουν την καρδιά τους.
Μαζί τους και ο Ενκινού που στα βουνά βοσκούσε
χορτάρι, άνθρωπος αυτός, όπως όλα τα ζώα
με το κατάκρυο νερό ήρθε και ξεδιψούσε.
Τον άγριο σαν αντίκρουσε η κόρη που 'χα φέρει
απ' το ναό, ιέρεια, του έρωτα, της λέω:
«Να 'τος γυναίκα ο Ένκινού, δείξ' του την ομορφιά σου
να πλησιάσει να χαρεί, μην ντρέπεσαι, γυμνώσου
εμπρός του ξάφνου να σε δει να του κοπεί η ανάσα
από τον πόθο και να 'ρθεί μαζί σου για να σμίξει·
την ηδονή σου, δώσε του, ιέρεια, το κορμί σου,
ώσπου τ' αγρίμια να τον δουν σαν όλους τους ανθρώπους
ξένον σ' αυτά».

Και τότε αυτή γύμνωσε τα βυζιά της,
και το κορμί της του 'δειξε κι όλη την ομορφιά της.
Κι ο Ενκινού ως την πρόσεξε άφωνος είχε μείνει
κ' ύστερα σίμωσε γλυκά πάνω του να τη σφίξει
μεθώντας μες στην ηδονή που μια γυναίκα δίνει.
Ο Ενκινού μερόνυχτα εφτά στην ευφροσύνη
δοσμένος ήταν κι έπινε και πάλι εδιψούσε,
απ' της ιέρειας το κορμί την ηδονή τρυγούσε
μέχρι που χόρτασε. Ξανά, τα ζώα πάει να σμίξει
μα εκείνα σαν τον είδανε φύγανε τρομαγμένα
και τα ποδάρια του Ένκινού εμοιάζανε πιασμένα
και δεν μπορούσε πια ως πριν να τρέξει να τα φτάσει
μ' όλο που τον απέφευγαν. Κι ο Ενκινού νογάει
την αλλαγή, και γύρισε, στα πόδια της γυναίκας
σιμά καθίζει κι άκουγε αυτή να του μιλάει.
«Τη θεϊκή σου ομορφιά ώ Ενκινού στοχάσου
που ανάμεσα στα ζώα εδώ τη χαραμίζεις. Βιάσου,
έλα μαζί μου στην Ουρούκ να μεις τη δοξασμένη
στο ιερό πού 'ναι το σπίτι της Ιστάρ και του Ανού.
Εκεί που ο πολυδύναμος ο Γιλγαμές προσμένει
γιατί μέσα σε όνειρο του είπαν οι θεοί
πως κάποιον φίλο δυνατό, πανέμορφο θα φέρουν
οι δρόμοι που τελειώνουν στην Ουρούκ τη θαυμαστή».

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
(Εβραίοι)

Λεπτομέρεια από βάζο, όψιμης περιόδου των Σασσανιδών (226-641 μ.Χ.)

ΑΓΝΩΣΤΟΥ*

ΓΕΝΕΣΙΣ

(αποσπάσματα)

A. 26-28:

Και είπεν ο Θεός: «Να φκιάσουμ' άνθρωπο, ίδιο με μας στην όψη, όμοιό μας. Και να 'χει εξουσία στα ψάρια των νερών και στ' ουρανού τα πετεινά, στα κτήνη και σ' όλη τη γη, κι ακόμα, σ' όλα τα ερπετά». Κι έφκιασε ο Θεός τον άνθρωπο, σύμφωνα με την όψη του και να του μοιάζει, αρσενικό και θηλυκό τον έφκιασε.

B. 8-21:

Και φύτεψε ο Θεός τον κήπο της Εδέμ, προς την Ανατολή. Κι έβαλε μέσα εκεί τον άνθρωπο που έπλασε. Κι έκαμε να φυτρώσει από τη γη ο Θεός κάθε ωραίο δέντρο για τα μάτια και για βρώσιμους καρπούς. Και φύτρωσε εκεί στη μέση του παράδεισου το δέντρο της ζωής, κι ακόμα, το δέντρο που ονομάζεται της γνώσης του καλού και του κακού. Ποτάμι δε πηγάζει απ' την Εδέμ ποτίζοντας τον κήπο. Και από κει χωρίζεται σε τέσσερα ποτάμια. Το όνομα του πρώτου ποταμού είναι Φισών. Αυτός περικυκλώνει όλη τη γη που τ' όνομά της είναι Ευίλάτ. Εκεί όπου υπάρχει ο χρυσός. Ο δε χρυσός της γης εκείνης είναι άριστος. Κι εκεί είναι ο άνθρακας κι ο πράσινος ο λίθος. Και του δευτέρου ποταμού το όνομα είναι Γεών. Αυτός περικυκλώνει όλη τη γη που τ' όνομά της είν' Αιθιοπία. Και Τίγρης ονομάζεται ο τρίτος ποταμός. Αυτός κυλάει τα νερά του αντίκρου απ' τους Ασσύριους. Κι ο ποταμός ο τέταρτος είν' ο Ευφράτης

* Ο Βικτόρ Ουγκώ αποδίδει τη «Γένεση» στον Μωυσή.

*

Και πήρε ο Θεός τον άνθρωπο που έπλασε. Κι έβαλε αυτόν μέσα στον κήπο της απόλαυσης, για να εργάζεται και να 'ναι ο φύλακάς του. Κι έδωσε ο Θεός μια εντολή προς τον Αδάμ που έλεγε: Να φάει από κάθε δέντρο τους καρπούς μες στον παράδεισο αλλά, να μην αγγίξει τους καρπούς του δέντρου που ονομάζεται της γνώσης του καλού και του κακού. Γιατί τη μέρα που θα φάει τον καρπό αυτού του δέντρου θα πεθάνει.

*

Και είπεν ο Θεός: «Δεν είν' ωραίο να 'ναι μόνος του ο άνθρωπος. Ας φκιάσουμε* βοηθούς σ' αυτόν». Κι έφκιασε ο Θεός από τη γη τ' αγρίμια όλα του αγρού και όλα τα πτηνά του ουρανού και τα οδήγησε εμπρός εις τον Αδάμ' να τα γνωρίσει και να δώσει στο καθένα τ' όνομά του. Κ' εις κάθε τι που 'χει ζωή ο Αδάμ του έδωσε το όνομα του ζώου. Κι έδωσε ο Αδάμ ονόματα στα κτήνη όλα και σε κάθε πετεινό του ουρανού και σ' όλα τα θηρία του αγρού.

B. 25:

Κ' ήσαν κ' οι δυο γυμνοί και ο Αδάμ και η γυναίκα του χωρίς να νοιώθουνε γι' αυτό καμμιά ντροπή.

Γ. 1-8:

Κ' ήταν το φίδι το πιο έξυπνο απ' όλα τα θηρία που 'φκιασε ο Θεός επί της γης. Κ' είπε το φίδι στη γυναίκα: «Σας είπε αλήθεια ο Θεός μην τρώτε από κάθε δέντρο του παράδεισου;» Κ' είπε στο φίδι η γυναίκα: «Απ' τον καρπό του δέντρου της ζωής είτε να φάμε· απ' τον καρπό του δέντρου που 'ναι φυτρωμένο μες στη μέση του παράδεισου είτε να μην φάμε απ' αυτό, ούτε και να το αγγίξουμε, αν θέλουμε να μην πεθάνουμε». Κ' είπε το φίδι στη γυναίκα: «Όχι δα, δεν θα πεθάνετε. Γνωρίζει ο Θεός βεβαίως πως τη μέρα που θα φάτε απ' τον καρπό αυτού του δέντρου θ' ανοιχτούν τα μάτια σας και θα 'στε σα θεοί στη γνώση του καλού και του κακού». Και είδε η γυναίκα που το δέντρο ήταν όμορφο στην όψη και καλό για φάγωμα κι ωραίο πράγμα αν θα γνώριζε. Κι έπιασε απ' τον καρπό του δέντρου κι έφαγε. Κι έδωσε και στον άντρα της και φάγανε κ' οι δυο. Κι ανοίξαν τα μάτια και των δυο και νοιώσαν παρευθύς τη γύμνια τους. Κι έρραψαν φύλλα της συκιάς και γύρω τά 'ζωσαν τη γύμνια τους να κρύψουν.

Γ. 21-24:

Και είπεν ο Θεός: «Να ο Αδάμ που έγινε σαν ένας από μας* στο να γνωρίζει το καλό και το κακό. Και τώρα ουδέποτε θ' απλώσει για να πάρει από το δέντρο της ζωής, να φάει και να ζήσει αιωνίως». Κι έδιωξε ο Κύριος ο Θεός αυτόν από τον κήπο της απόλαυσης, για να εργάζεται στη γη απ' όπου έγινε. Έβγαλε τον Αδάμ και άφησε αυτόν απέναντι απ' τον κήπο της απόλαυσης. Κι έβαλε ο Θεός τα χερουβείμ και τη ρομφαία την πύρινη, την περιστρεφόμενη, να φρουρούν το δρόμο προς το δέντρο της ζωής.

* Περίεργο είναι που ο Θεός μιας μονοθεϊστικής θρησκείας, μιλά όχι σε πρώτο ενικό πρόσωπο, αλλά σε πρώτο πληθυντικό, σα να πρόκειται για θεό που συνεργάζεται με πολλούς θεούς.

ΔΑΥΙΔ*

*Αγαπώ την ποίηση του βοσκού βασιλιά Δαβίδ. Οι θαυμάσιες εικόνες του κι αυτή η ατμόσφαιρα, που τη βρίσκουμε κυρίως σ' αυτόν εδώ τον ψαλμό, μου είναι πράγματα πολύ αγαπημένα. Μα αν περιορίστηκα σ' αυτόν εδώ τον ψαλμό, δεν είναι τυχαίο. Είναι που θυμώνω με τον Δαβίδ. Με θυμώνει που μετανοεί έτσι κραυγαλέα, μπροστά σ' έναν Θεό που, στο κάτω κάτω, αφού έφκιαξε τα πάντα, αφού γνωρίζει τα πάντα, έφκιασε και κατέχει εντός του, σ' ένα διαρκές παρόν, όλα που ξεδιπλώνονται στον χρόνο, κάθε πράξη μας, κάθε ιδέα μας, με κάθε λεπτομέρεια.

Με θυμώνει ο Δαβίδ διότι η συντριβή του (η κάποτε νηπτική, νιπτική και αξιαγάπητη συντριβή του, μέσα στην εξαιρετη κοινή ελληνική των Εβδομήκοντα), η συντριβή του, λέω, έγινε παράδειγμα, νοοτροπία, σ' εκατομμύρια ανθρώπους, σε γενεές ανθρώπων, να ζουν μέσα στην κόλαση των φανταστικών ενοχών τους, να σέρνονται στα πόδια του αφέντη θεού (ή των αφεντικών ανθρώπων), να έχουν μετατραπεί από τέκνα της Γης και τ' Ουρανού σε δούλους, σε αξιολύπητα, υποκριτικά, φοβισμένα ερπετά, που διαρκώς εκλιπαρούν για τη σωτηρία τους.

103ος ΨΑΛΜΟΣ

Ευλόγει η ψυχή μου τον Κύριον. Κύριε ο Θεός μου, εμεγαλύνθης σφόδρα, εξομολόγησιν και μεγαλοπρέπειαν ενεδύσω, αναβαλλόμενος φως ως ιμάτιον, εκτείνων τον ουρανόν ωσει δέριν. Ο στεγάζων εν ύδασι τα υπερώα αυτού, ο τιθείς νέφη την επίβασιν αυτού, ο περιπατών επί πτερύγων ανέμων, ο ποιών τους αγγέλους αυτού πνεύματα και τους λειτουργούς αυτού πυρός φλόγα. Ο θεμελιών την γην επί την ασφάλειαν αυτής, ου κλιθήσεται εις τον αιώνα του αιώνος. Άβυσσος ως ιμάτιον το περιβόλαιον αυτού, επί των ορέων στήσονται ύδατα. Από επιτιμήσεώς σου φεύζονται, από φωνής βροντής σου δειλιάσουσιν. Αναβαίνουνσιν όρη και καταβαίνουνσιν πεδία εις τον τόπον, ον εθεμελίωσας αυτά. Όριον εθου, ο ου παρελεύσονται, ουδέ επιστρέφουσι καλύψαι την γην. Ο εξαποστέλων πηγάς εν φάραγξιν, ανά μέσον των ορέων διελεύσονται ύδατα, ποτιούσι πάντα τα θηρία του αγρού, προσδέζονται όναγροι εις δίψαν αυτών. Επ' αυτά τα πετεινά του ουρανού κατασκηνώσει, εκ μέσου των πετρών δώσουσι φωνήν. Ποτίζων όρη εκ των υπερών αυτου, από καρπού των έργων σου χορτασθήσεται η γη. Ο εξανατέλλων χόρτον τοις κτήνεσι και χλόην τη δουλεία των ανθρώπων του εξαγαγείν άρτον εκ γης. Και οίνος ευφραίνει καρδίαν ανθρώπου τού ιλαρύναι πρόσωπον εν ελαίω, και άρτος καρδίαν ανθρώπου στηρίζει. Χορτασθήσονται τα ξύλα του πεδίου, οι κέδροι του Λιβάνου ας εφύττευσας. Εκεί στρουθία εννοσσεύσουσι, του ερωδιού η οικία ηγείται αυτών. Όρη τα υψηλά ταις ελάφοις, πέτρα καταφυγή τοις λαγωοίς. Εποίησε σελήνην εις καιρούς, ο ήλιος έγνω την δύσιν αυτου. Έθου σκότος, και εγένετο νυξ. Εν αυτή διελεύσονται πάντα τα θηρία του δρυμού. Σκύμνοι ωρούμενοι του αρπάσαι και ζητήσαι παρά τω θεώ βρώσιν αυτοίς. Ανέτειλεν ο ήλιος, και συνήχθησαν και εις τας μάνδρας αυτών κοιτασθήσονται. Εξελεύσεται άνθρωπος επί το έργον αυτου και επί την εργασίαν αυτου έως εσπέρας. Ως εμεγαλύνθη τα έργα σου, Κύριε· πάντα εν σοφία εποίησας, επληρώθη η γη της κτίσεώς σου. Αύτη η θάλασσα η μεγάλη και ευρύχωρος, εκεί ερπετά, ων ουκ έστιν αριθμός, ζώα μικρά μετά μεγάλων. Εκεί πλοία διαπορεύονται, δράκων ούτος, ον έπλασας εμπαιζειν αυτή. Πάντα προς σε προσδοκώσι δούναι την τροφήν αυτοίς εις εύκαιρον. Δόντος σου αυτοίς συλλέξουσιν, ανοιζαντός σου την χείρα τα σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Αποστρέψαντος δε σου το πρόσωπον ταραχθήσονται. Αντανελείς το πνεύμα αυτών, και εκλείψουσι και εις τον χουν αυτών επιστρέφουσιν.

Εξαποστελείς το πνεύμα σου και κτισθήσονται, και ανακαινιείς το πρόσωπον της γης. Ἦτω ἡ δόξα Κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, ευφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ἄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω· ἠδυνθεῖῃ αὐτῷ ἡ διαλογία μου, ἐγὼ δε ευφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. Ἐκλείπειεν αμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄνομοι, ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτοῦς. Ευλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΕ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

(Ἄν καὶ τὰ περισσότερα κείμενα τῆς κοινῆς ἐλληνικῆς, κατανοητὰ σήμερον κατὰ τὸ 95 % ἀπὸ τὸν σύγχρονον Ἕλληνα, πρέπει νὰ μένουν ἀμετάφραστα, μέσα στὴν πανέμορφη γλῶσσα τους. Με κάποιες λέξεις μόνο νὰ μεταφράζονται στὸ κάτω μέρος τοῦ κειμένου).

Λόγια καλά ας πει ἡ ψυχὴ μου στὸ Θεό. Θεέ μου Κύριε, τόσο πολὺ μεγάλωσες, με δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια ντύθηκες, φορώντας ἔνδυμα τὸ φῶς κι ἀπλώνοντας τὸν οὐρανὸ σα δέρμα τῆς σκηνῆς. Εσύ που πάνω στα νερά τα ὑπερώα σου ἔχεις στήσει, που καβαλᾶς τα σύννεφα, που περπατᾶς ἐπάνω στις φτερούγες τῶν ἀνέμων, που τοὺς ἀγγέλους σου τοὺς κάνεις πνεύματα, τοὺς λειτουργοὺς σου δε φλόγα πυρός. Που ἔχεις τὴ γῆ θεμελιωμένη στερεά, ἔτσι που νὰ μὴ γείρει στὸν αἰῶνα τῶν αἰῶνων. Ἡ ἄβυσσος τὴν περιβάλλει ὅπως φόρεμα. Καὶ στα βουνὰ πηγάζουν τὰ νερά. Σαν τὰ μαλώνεις φεύγουνε κι ἀπ' τῆς φωνῆς σου τὴ βροντὴ φοβούνται. Στα ὄρη πάνε κι ἀπὸ ἐκεῖ στις πεδιάδες κατεβαίνουν, στὸν τόπο που τὰ θεμελίωσες. Σύνορο ἔβαλες που δὲν μποροῦν νὰ το περάσουν, νὰ μὴ ξανακαλύψουνε τὴ γῆ. Εσύ κάνεις νὰ τρέχουν οἱ πηγές μες στα φαράγγια, στα ὄρη ἀνάμεσα νὰ τρέχουν τὰ νερά, καὶ νὰ ποτίζουν ὅλα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, νὰ ξεδιψοῦν τὰ ἄγρια γαϊδουρία. Στα ὄρη τὰ πτηνὰ κατασκηνώνουνε, κραυγάζουνε ἀνάμεσ' ἀπ' τὶς πέτρες. Ποτίζεις τὰ βουνὰ με τὰ νερά τῶν ὑπερώων σου, κι ἀπ' τοὺς καρπούς τῶν ἔργων σου χορταίνει ἡ γῆ. Που κάνεις νὰ φυτρώνει τὸ χορτάρι γιὰ τὰ χτήνη καὶ ἡ χλόη νὰ τὰ χορταίνει γιὰ νὰ βγάζουνε τὸν ἄρτο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ γῆ. Καὶ τὸ κρασί ευφραίνει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου με τὸ λάδι που φωτᾶ τὸ πρόσωπο του, κι ὁ ἄρτος που στηρίζει τὴν καρδιά του. Χορταίνουν τὰ φυτὰ τῶν πεδιάδων καὶ οἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου που ἐφύτεψες. Ἐκεῖ σπουργίτια βάζουν τὰ μικρά τους, τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ κατοικία προηγείται. Γιὰ τὰ ελάφια τὰ ψηλὰ βουνὰ, κ' οἱ πέτρες καταφύγιο τῶν λαγῶν. Ἐκαμες τὸ Φεγγάρι στὸν καιρὸ του καὶ Ὁ Ἥλιος γνώρισε τὴ δύση του. Ἐβαλες τὸ σκοτάδι κι ἐγένε ἡ νύχτα. Μέσα σ' αὐτὴν κινούνται ὅλα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Τὰ λιονταράκια που οὐρλιάζουν γιὰ νὰ πάρουν, νὰ ζητήσουνε τροφὴ ἀπ' τὸ Θεό. Με τὴν ἀνατολὴ τοῦ Ἥλιου αὐτὰ μαζεύονται ὅλα στις κρυψώνες τους γιὰ νὰ ξαπλώσουν. Καὶ βγαίνει τότε ὁ ἄνθρωπος νὰ εργαστεῖ ὡς τὴν ἐσπέρα. Τὶ θαυμαστά που εἶναι, Κύριε, τὰ ἔργα σου καὶ ὅλα τὰ ἔχεις φτιάσει με σοφία, ὅλη ἡ γῆ εἶναι γεμάτη ἀπὸ δικά σου ἔργα. Νὰ τὴ ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ πλατειά. Σ' αὐτὴν ὑπάρχουν ἀναρίθμητα ἐρπετά, ζῶα μεγάλα καὶ μικρά. Ἐκεῖ τὰ πλοία πλέουνε, αὐτὸς ὁ δράκοντας που ἐφκίασες νὰ τὴν ἐμπαίζει. Ὅλα σε σένα ἐλπίζουν γιὰ τροφὴ στὴν ὥρα τους. Τοὺς δίνεις καὶ μαζεύουν. Τὰ χέρια σου ἀνοίγεις καὶ τὰ σύμπαντα γεμίζουνε χρηστότητα. Τὸ πρόσωπό σου ἀν πάρεις ἀπὸ πάνω τοὺς ταρασσονται. Παίρνεις τὸ πνεῦμα ἀπ' αὐτὰ καὶ χάνονται, στὸ χῶμα ἐπιστρέφουν. Τοὺς στέλνεις πνεῦμα κι ἀποκτοῦν ζωὴ κι ἀνανεώνεται τῆς γῆς ἡ ὄψη. Ἄς εἶναι ἡ δόξα τοῦ Κυρίου αἰῶνια κι ας ευφραίνεται ὁ Κύριος μες στα ἔργα του. Αὐτὸς που βλέπει πάνω ἀπὸ τὴ γῆ καὶ κάμνει αὐτὴν νὰ τρέμει· που ἀγγίζει τὰ βουνὰ κι αὐτὰ καπνίζουνε. Θα τραγουδῶ τὸν Κύριο στὴ ζωὴ μου. Θα τὸν υμνῶ ὅσο ὑπάρχω. Γλυκαίνει ὁ νοῦς μου σαν τὸν σκέφτεται, ευφραίνομαι σαν εἶμαι στὸν Θεό. Ἄς λείψουν οἱ κακοὶ ἀπὸ τὴ γῆ καὶ οἱ ἄνομοι, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχουν τέτοιοι. Λόγια καλά, ψυχὴ μου, πες πρὸς τὸν Θεό.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ*

* Το έξοχο αυτό κείμενο αποδίδεται στον σοφό βασιλιά Σολομώντα, που αποτελεί τη γοητευτικότερη βιβλική προσωπικότητα, ήτοι την πιο θρυλική, την πιο παραμυθένια, καθώς κατέχει το βασιλικό αξίωμα σε καιρούς που ο βασιλιάς είναι συνάμα αρχιερέας, μάγος, ποιητής, δικαστής, γιατρός κι εν τέλει ο σοφότερος των σοφών.

Το αν υπήρξε ο Σολομών (και για μένα δεν γίνεται λιγότερο υπαρκτός και γοητευτικός αν αποτελεί μόνο μυθικό πρόσωπο), κι αν όντως είναι δικό του κείμενο ο «Εκκλησιαστής», είναι κάτι που δεν με αφορά. Γνωρίζω βεβαίως ότι συνέβαινε (και συμβαίνει) κάτω από ένα φημισμένο όνομα κάποιας εποχής να «στεγάζονται» όλα τα αξιόλογα πράγματα που είπαν ή έπραξαν διάφορα πρόσωπα της εποχής αυτής, λιγότερο φημισμένα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

(αποσπάσματα)

Α. 2-10:

Ματαιότης ματαιοτήτων, είπε ο εκκλησιαστής, ματαιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιότης. Τι μένει από τον μόχθο του ανθρώπου που μοχθεί κάτω απ' τον ήλιο; Φεύγει η μια γενιά κι έρχεται άλλη και η γη εις τον αιώνα παραμένει. Κι ο ήλιος ανατέλλει, δύει κι έρχεται ξανά στην ίδια θέση. Σαν ανατέλλει πάει προς το Νότο κ' ύστερα γυρίζει προς Βορράν. Με κύκλους κυκλικά ο άνεμος πηγαίνει και με κύκλους επιστρέφει. Όλοι οι χείμαρροι πορεύονται στη θάλασσα κ' η θάλασσα ποτέ δεν ξεχειλίζει. Και στις πηγές απ' όπου οι χείμαρροι προέρχονται, εκεί επιστρέφουνε ξανά να πορευτούν. Όλα τα λόγια είναι κόπωση. Και δεν μπορεί ο άνθρωπος να πει. Τα μάτια δεν χορταίνουνε να βλέπουνε, ούτε τ' αυτιά χορταίνουνε ν' ακούν. Τι έγινε; Εκείνο που θα γίνει. Τι φκιάχτηκε; Αυτό που θα φκιαχτεί. Και τίποτε καινούργιο δεν υπάρχει κάτω από τον Ήλιο.

Α. 18:

Και ο προστιθείς γνώσιν προσθήσει άλγημα.

Γ. 1-8:

Όλα έχουν το χρόνο τους, και κάθε πράγμα έχει τον καιρό του, κάτω από τον ουρανό. Καιρός της γέννησης και καιρός του θανάτου. Καιρός να φυτέψεις και καιρός να βγάλεις το φυτεμένο. Καιρός να σκοτώσεις και καιρός να γιατρέψεις. Καιρός για γκρέμισμα και καιρός για χτίσιμο. Καιρός για κλάμα και καιρός για γέλιο. Καιρός του θρήνου και καιρός του χορού. Καιρός για πέταγμα λιθαριών και καιρός για μάζεμα λιθαριών. Καιρός για συγκέντρωση και καιρός για σκόρπισμα. Καιρός για ψάξιμο και καιρός για χάσιμο. Καιρός για φύλαξη και καιρός γι' απόρριψη. Καιρός για σκίσιμο και καιρός για ράψιμο. Καιρός του σιγάν και καιρός του λαλείν. Καιρός της αγάπης και καιρός του μίσους. Καιρός του πολέμου και καιρός της ειρήνης.

Γ. 15:

Αυτό που έγινε, ακόμα γίνεται. Κι όσα είναι να γίνουν, ήδη έγιναν.

Δ. 2-4:

Και μακαρίζω όλους τους νεκρούς, αυτούς που ήδη έχουν πεθάνει, πίοτερο απ' τους ζωντανούς που ζουν ακόμα. Και μακαρίζω πίοτερο κι από τους δυο, αυτόν που δε γεννήθηκε ποτέ και που δεν είδε, το φοβερό ετούτο κατασκεύασμα κάτω απ' τον ήλιο.

Z. 4, 6:

Καρδία σοφών εν οίκω πένθους, και καρδία αφρόνων εν οίκω ευφροσύνης.

Ως φωνή ακανθών υπό τον λέβητα, ούτως γέλωσ των αφρόνων. Και γε τούτο ματαιότης.

Z. 15-16, 20:

Μπορεί ο δίκαιος να χαθεί μέσα στο δίκιο του κι ο ασεβής να μείνει στην κακία του. Μη γίνεσαι υπέρμετρα σοφός και δίκαιος, μην τύχει και βρεθείς μπροστά σε έκπληξη.

Γιατί κανένας δε μπορεί πάνω στη γη να είναι δίκαιος· να πράξει το καλό αναμάρτητα. (Είτε: «να πράξει το καλό, χωρίς ποτέ του ν' αμαρτήσει»).

I, 7:

Είδα πάνω στη γη δούλους που γίναν καβαλάρηδες κι αρχόντους που κατάντησαν να είναι δούλοι.

IB. 1-7:

Κι αυτόν που σ' έφκιασε θυμήσου στον καιρό της νιότης σου, πριν έρθουν μέρες του κακού και φτάσουν χρόνια που θα πεις «πια δεν μπορώ». Πριν σκοτεινιάσει ο Ήλιος και το φως και το Φεγγάρι και τα άστρα κι επιστρέψουνε τα νέφη πίσω απ' τη βροχή. Τη μέρα που θ' αφήσουνε το σπίτι σου οι φύλακες κ' οι άντρες της φρουράς θ' αποστατήσουν. Όταν θα σταματήσουν οι γυναίκες που αλέθουν επειδή λιποθυμήσαν και σκοτίστηκαν αυτές που βλέπουν απ' τις τρύπες και οι πόρτες μένουνε κλειστές στην αγορά· όταν θα σταματήσει η μυλόπετρα κι ακούγεται μονάχα ο σπουργίτης· όταν οι τραγουδίστριες σωπάσουν για να δουν από ψηλά που σκοτεινιάσανε οι δρόμοι· όταν ανθίσει η μυγδαλιά και πρασινίσουνε οι άκρες και η κάππαρη σκορπίσει· γιατί πορεύτηκε ο άνθρωπος στον οίκο τον αιώνιο αυτού και κάνουν κύκλο εκείνοι που θρηγούν στην αγορά. Προτού κοπεί το αργυρό σχοινί, πριν το ανθέμιο του χρυσού τσαλακωθεί κ' η στάμνα σπάσει στην πηγή και ο τροχός κολλήσει μες στη λάσπη και το χώμα σμίξει με τη γη, απ' όπου ήρθε, και το πνεύμα επιστρέψει στο Θεό, απ' όπου δόθηκε.

IB. 8:

Ματαιότης ματαιοτήτων, είπεν ο εκκλησιαστής, τα πάντα ματαιότης.

IB. 11:

Σα βούκεντρα τα λόγια των σοφών και σαν καρφιά που 'ναι μπηγμένα.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ*

(αποσπάσματα)

* Ίσως το ωραιότερο ερωτικό ποίημα που έχει ποτέ γραφτεί. Δεν θα εξετάσω τις θεολογικές ερμηνείες που προσπάθησαν να ευνουχίσουν το ωραιότατο αυτό ποίημα. Η γονιμότητα και τα τραγούδια που τη συνοδεύουν είναι μια πραγματικότητα, που κανένας θεολογισμός δεν μπορεί να την υποκαταστήσει. Η ζωή συνεχίζεται με τον εκστατικό χορό που λέγεται έρωτας, με την εκστατική ένωση του άντρα και της γυναίκας κι όχι με την «ένωση της ψυχής και του Θεού» που, όταν δεν επιφέρει σχιζοφρένεια, επιφέρει την άλλη φοβερή αρρώστια, που λέγεται αλαζονεία, ύβρις ενάντια στους φυσικούς νόμους.

Ποιος είναι πράγματι ο συγγραφέας του Άσματος Ασμάτων; Είναι ενός ποιητή ή πολλών; Είναι πολλά τραγούδια του γάμου ή της γονιμότητας που ενοποιήθηκαν; Σε ποια γλώσσα πρωτογράφηκε; Τίποτε δεν είναι σίγουρο. Ας είμαστε ευγνώμονες σ' αυτούς που το περιμάζεψαν, όποιοι κι αν είναι, ώστε να φτάσει ως εμάς, αυτό το αριστούργημα, που πολύ σωστά το αποκάλεσαν «Άσμα Ασμάτων».

Z. 2-10:

Οι δυο μηροί σου είναι όρμος που 'φκιαξε τεχνίτης δυνατός.
Ο αφαλός σου είναι κρατήρας λαξευτός γεμάτος οίνο.
Κ' είναι η κοιλιά σου σιταριού η θημωνιά περιφραγμένη από κρίνα.
Τα δυο βυζιά σου ζαρκαδάκια είναι δίδυμα.
Κ' είν' ο λαιμός σου ένας πύργος ελεφάντινος.
Λίμνες της Εσεβών είναι τα μάτια σου.
Κ' η μύτη σου είναι πύργος του Λιβάνου που κοιτά τη Δαμασκό.
Το όρος Κάρμηλο είναι το κεφάλι σου.
Κι έχεις σκεπάσει τα μαλλιά σου μ' ένα δίχτυ πορφυρό
και σέρνουν οι πλεξούδες σου δεμένο βασιλιά.
Πώς είσαι τόσο όμορφη, τόσο γλυκεία, αγαπημένη.
Το ανάστημά σου είναι όμοιο με του φοίνικα
και οι μαστοί σου είναι σα σταφύλια.
Είπα στο φοίνικα θ' ανέβω να μαζέψω τους καρπούς.
Είπα το αμπέλι του κορμιού σου να τρυγήσω.
Αχ η ανάσα σου ευωδιάζει σαν το μήλο
και το στόμα σου
έχει τη γεύση του κρασιού αγαπημένη.

E. 1-6:

Μπήκα στον κήπο μου αδερφή μου νύφη

τρύγησα μύρα και αρώματα·
έφαγα το ψωμί μου και το μέλι μου
ήπια το γάλα μου και το κρασί μου.
Φάτε και πιείτε αδέρφια μου. Μεθύστε, φίλοι.
Εγώ κοιμάμαι κ' η καρδιά μου ζαγρυπνά.

Άνοιξε αγαπημένη μου,
τέλεια ομορφιά μου, περιστέρα μου εσύ, άνοιξέ μου,
γέμισε το κεφάλι μου δροσιά,
της νύχτας κάθισε η πάχνη στα μαλλιά μου.
Έβγαλα το χιτώνα μου. Πώς να τον βάλω;
Τα πόδια μου τα έπλυνα. Και πώς να τα λερώσω;
Το χέρι του ο καλός μου έβαλε
στην κλειδαριά και θρόισ' η κοιλιά μου.
Σηκώθηκα ν' ανοίξω και ως άγγιξα
το πόμολο της πόρτας, απ' τα χέρια μου
κι από τα δάχτυλά μου στάζαν μύρα.

Δ:

Όμορφη που 'σαι αγαπημένη μου
όμορφη που 'σαι.
Τα μάτια σου είναι περιστέρια
μέσ' απ' το πέπλο σου.
Κοπάδι από γίδια τα μαλλιά σου
που κατεβαίνουν απ' το Γαλαάδ.
Τα δόντια σου είναι προβατίνες κουρεμένες
που έχουν βγει απ' το λουτρό
όλες με δίδυμα·
στέρφα καμμιά ανάμεσά τους.
Ωσάν την κόκκινη κλωστή τα χείλη σου
κ' είναι γλυκεία η λαλιά σου.
Τα δυο βυζιά σου είναι ζαρκαδάκια
δίδυμα που βοσκάν μέσα στα κρίνα.

Είσαι πανέμορφη, αγαπημένη μου χωρίς ψεγάδι.
Έλ' απ' τον Λίβανο, νύφη
Έλ' απ' τον Λίβανο.
Κατέβα απ' την κορφή του Αμανάχ
απ' τις κορφές του Ερμών και του Σανίρ
απ' τις σπηλιές των λιονταριών
κι απ' τα βουνά με τις λεοπαρδάλεις.
Μου πήρες την καρδιά μου, αδερφή μου νύφη
μου πήρες την καρδιά με μια ματιά σου
μ' ένα κρικέλι του λαιμού σου.
Είναι οι μαστοί σου πιο γλυκείς απ' το κρασί
κ' η ευωδιά της φορεσιάς σου ξεπερνά
όλα τ' αρώματα.
Κερήθρα στάζει από το στόμα σου, αγαπημένη.

Μέλι και γάλα κάτω από τη γλώσσα σου
κ' η ευωδιά της φορεσιάς σου του Λιβάνου η ευωδιά.
Κλειστό μου περιβόλι, αδερφή μου νύφη.
Κλειστό μου περιβόλι, πηγή σφραγισμένη·
στ' αυλάκια σου παράδεισος από ροδιές,
με τέλειους καρπούς·
νάρδος και κρόκος
μοσχοκάλαμο και κανέλα,
μ' όλα τα ξύλα του Λιβάνου
σμύρνα κι αλόη και μαζί
όλα τα πρώτα μύρα.

Πηγή του κήπου, πηγάδι ζωντανό νερό
που 'χει τη ρίζα του στον Λίβανο.
Σήκω βοριά, τρέξε νοτιά,
φύσα στους κλώνους του περιβολιού μου
κι ας ξεχυθούν τ' αρώματά μου.
Ας κατεβεί ο αγαπημένος μου στον κήπο του
για να γευτεί τον τέλειο καρπό του.

Η. 6, 7:

*Θές με ως σφραγίδα επί την καρδίαν σου,
ως σφραγίδα επί τον βραχίονά σου
ότι κραταιά ως θάνατος αγάπη,
σκληρός ως άδης ζήλος·
περίπτερα αυτής περίπτερα πυρός, φλόγες αυτής·
ύδωρ πολύ ου δυνήσεται σβέσαι την αγάπην,
και ποταμοί ου συγκλύσουσιν αυτήν.*

Βάλε με σφραγίδα στην καρδιά σου·
σφραγίδα βάλε με στο μπράτσο σου·
γιατί η αγάπη δυνατή 'ναι σαν το θάνατο
κ' είναι σκληρός ο πόθος σαν τον Άδη.
Είναι φωτιά η αγάπη και φτερά
την περιβάλλουν από φλόγες. Δεν μπορεί
νερό πολύ να σβήσει την αγάπη· ποταμοί
από νερά δεν θα μπορούσαν να τη σβήσουν.

* Επίσης δεν θα ήταν λάθος αν λέγαμε: «Κ' είναι σκληρή η ζήλια σαν τον Άδη», αφού η λέξη «ζήλος» προέρχεται από το ζέω (βράζω), και η λέξη «ζηλότυπος» σημαίνει «ο χτυπημένος από τον ζήλο», από το ερωτικό πάθος, τη σφοδρή ερωτική επιθυμία, η οποία εμπεριέχει αναπόφευκτα αυτό που σήμερα ονομάζουμε ζήλια.

** Πιστεύω ότι τα «περίπτερα» είναι φλόγες-φτερά που φυτρώνουν από τον πύρινο κύκλο, την κυκλική φωτιά, τον πύρινο δίσκο, ή την πύρινη σφαίρα, που είναι η αγάπη, καθώς στον νου του ο ποιητής έχει το αρχέτυπο του Ήλιου και των λουλουδιών. Έτσι δίνω σε στίχους και την παρακάτω εκδοχή:

Κύκλος φωτιάς είν' η αγάπη και φτερά
την περιβάλλουν από φλόγες. Δεν μπορεί
νερό πολύ να σβήσει την αγάπη· ποταμοί
από νερά δεν θα μπορούσαν να τη σβήσουν.

ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Γέρος μουσικός που παίζει νεί.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(Από τις «Χίλιες και μία Νύχτες»)

1

Λευκό το μέτωπό της σαν το κρίνο·
τα μαγουλά της σαν της παπαρούνας
τα μάτια της σα μάτια ελαφίνας
το φρύδι σαν το νιούτσικο φεγγάρι
όταν τελειώνει ο μήνας Σιαμπάν
και ξεκινά το Ραμαζάνι της χρονιάς·
το στόμα της ολόιδιο δαχτυλίδι
είναι του Σουλεϊμάν·
τα χείλη της δυο φράουλες (ή μήπως δυο κοράλλια;)·
τα δόντια της σαν φύλλα ενός άσπρου λουλουδιού
(ή κομπολόι από μαργαριτάρια;)·
έχει της αντιλόπης το λαιμό
κ' είναι τα στήθια της δυο ρόδα που ανοίγουν.
Το σώμα, λυγρό, κυματιστό,
ωσάν το τρυφερό ζαχαροκάλαμο.

2

Αν θες στ' αλήθεια γλέντι να χαρείς
τέσσερα όργανα παράγγειλε να φτάσουν:
Άρπα, λαγούτο, φλάουτο και λύρα.
Και τέσσερις να έρθουν ευωδιές:
Μόσχου και σμύρνας, τριαντάφυλλου, βιολέτας.
Μα όλ' αυτά δεν είναι τίποτε σα λείπουν
τούτα εδώ τα τέσσερα: Η αγάπη,
ο έρωτας, ο έρωτας κι ο έρωτας.

3

Το μυστικό σου στην καρδιά καλά κλεισμένο κράτα
γιατί αν βγει απ' την καρδιά πια μυστικό δεν είναι.
Αν το δικό σου δεν μπορεί στήθος να το φυλάξει
πώς θα μπορούσε να κλειστεί στο στήθος ενός άλλου;

4

Σκύψε να σε φιλήσω... Μη φοβάσαι... Σκύψε...
Τα ρόδα μόνο μας κοιτούν, τα γιασεμιά μας βλέπουν.
Έλα στην αγκαλιά μου. Δεν αντέχω· έλα, αχ!
Μα κλείσε αμέσως το παράθυρο γιατί
αν θα μας έβλεπε θα ζήλευε ο Αλλάχ.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

(Από τις «Χίλιες και μία Νύχτες»)

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Αν κάμνω κατοικία μου τα σπίτια των ανθρώπων
είναι γιατί αρέσει μου να είμαι πάντα ξένος
κ' είναι που βρίσκω όμορφο το να 'σαι μουσαφίρης.
Με τη φωλιά μου δεν χαλώ τα σπίτια των ανθρώπων
αφού τη χτίζω με υλικά της ακροποταμιάς.
Αυξάνω τους κατοίκους των σπιτιών όμως καθόλου
δεν τους βαραίνω εγώ, γιατί, ζητάω την τροφή μου
τριγύρω στους αγρούς. Κι έτσι στο σπίτι μ' αγαπούνε
και λιγούλακι με θαρρούν πως είμαι και δικός τους.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑΣ

Μ' αποκαλούν δασκάλα της σοφίας; μα ποιος τάχα
πραγματικά κατέχει τη σοφία; Σα γεννηθώ
αποτραβιέμαι από τον κόσμο και μια τρύπα
σ' ένα ερείπιο η σ' ένα δέντρο είναι το σπίτι μου.
Χωρίς γειτόνους, σύνορα και βάσανα. Λατρεύω
φτώχεια και μοναξιά και στοχασμό. Η ευτυχία
και οι χαρές διαβαίνουν γρήγορα. Ο κόσμος
είναι το κούφιο που χτισμένο είναι στο κούφιο.
Ω βέβαια προτίμησα μια τρύπα για να μένω.
Ω βέβαια προτίμησα παρέα τον εαυτό μου.
Μ' αποκαλούν δασκάλα της σοφίας. Μα ποιος τάχα
πραγματικά κατέχει τη σοφία; Που να ξέρω;

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΛΑΠΕΤΕΙΝΟΥ

Έφερα εγώ στον Σουλεϊμάν το γράμμα της αγάπης
που του Σαβά η βασίλισσα, μου 'δωσε, η μαυρομάτα.
Και μου 'πε τότε ο βασιλιάς: «Να 'σαι καλά, ω Έποψ
που με το γράμμα που 'φερεις έκαμες την καρδιά μου
απ' τη χαρά της να χοροπηδά». Δώρα με γέμισε
και την κορόνα του έβγαλε και μένα τη φοράει.
Μου δίδαξε τη φρόνηση και μου 'πε: «Τούτο μάθε
πως αν ζητούσε η καρδιά να μάθει, τότε ο νους μας
θα 'θελε να αισθάνεται, σα να 'τανε καρδιά μας».

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΙΟΥ

Πράγματι είμαι σιωπηλό και κάπως χολωμένο.
Δεν είμαι βλέπετε εγώ τραγουδιστής, τ' αηδόνι.
Τ' ότι μιλώ με προσοχή και είμαι στη δουλειά μου
πειθαρχικό και υπεύθυνο αποτελεί τιμή μου.
Όταν αιχμάλωτο βρεθώ να υπηρετώ ανθρώπους
κρύβω το «αχ» της σκέψης μου και πάντοτε προσέχω
το κάθε τι. Έτσι κι αυτός ο αφέντης μ' αγαπάει.
Μ' έχει δεμένο κ' έχει στο κεφάλι μου μια σκούφια
για να μη βλέπω. Θλίβομαι μα διόλου δεν το δείχνω.
Κλεισμένο μες στην σκούφιας μου τη νύχτα αποχτάω
τη σπάνια εμπειρία που χαρίζει τη σοφία.
Κ' οι βασιλιάδες τότενες συχνά με υπηρετούνε
και η γροθιά τους γίνετ' ο επίσημός μου θρόνος.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΚΝΟΥ

Είμαι ο κύριος της γης και του αέρα
αλλά προπάντων μου ανήκει το νερό.
Το χιόνι έχω σώμα μου και κρίνο έχω λαιμό.
Κ' είναι το ράμφος μου μια κάψα κεχριμπάρι.
Από ασπράδα, μοναξιά και στοχασμό
είναι φτιαγμένη η δική μου η χάρη.
Γνωρίζω του νερού τα μυστικά:
τους θησαυρούς που κρύβει στο βυθό.
Κι ενώ αρμενίζω με τα ίδια μου πανιά
αυτός που με κοιτάζει απ' τη στεριά
δεν ξέρει τι θα πει μαργαριτάρι
μαζεύει μόνο τον ολόπικρο αφρό.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ

Τρέφομαι μ' ό, τι παίρνω από λουλούδια και καρπούς
δίχως να προκαλέσω τους κάποια ζημιά ή βλάβη.
Μου φτάνει το περίσσευμα κι εκείνο μόνο παίρνω
και φορτωμένη έρχομαι στο σπίτι να δουλέψω.
Θαύμα είν' οι κερήθρες μου αρχιτεκτονικής
και ο Ευκλείδης βλέποντας τέτοια γεωμετρία
θα 'θελε από την τέχνη μου ίσως να διδαχτεί.
Κερί και μέλι βγάζω εγώ με σώμα κι εργασία.
Δίνω τη γλύκα μα μαζί δίνω και το κεντρί.
Αφού όπως λένε το γλυκό το ξέρουμε απ' την πίκρα
και το βαρύ το νοιώθουμε ξέροντας τ' αλαφρύ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ

Είμαι αυτή που πάντοτε με καίει ο εραστής μου.
Από το φως να καίγομαι πάντοτε λαχταράω
αυτή 'ναι η μοίρα βλέπετε της πρόσκαιρης ζωής μου.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΑΛΓΕΡΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Μικρός είναι ο άνθρωπος μπρος στον Αλλάχ.
Μικρός όταν σηκώνεται
μικρός όταν βαδίζει
μικρός όταν εργάζεται
γιατί τον κυβερνά το σώμα του.
Όμως ο άνθρωπος
είναι μεγάλος μες στον ύπνο του
γιατί τότε το πνεύμα του απλώνεται
πέρα σε κόσμους άγνωστους
υψώνεται
στον ουρανό.
Ένα μυστήριο βιβλίο είν' η ζωή μας
γραμμένο απ' τον Αλλάχ τον παντοδύναμο.
Μόνο μέσα στον ύπνο είναι δοσμένο
τα φύλλα εκείνου του βιβλίου να γυρνάς.
Γι' αυτό κοιμήσου, ω, κοιμήσου, ναι, κοιμήσου.
Ο ύπνος μας κοντά είναι στο Θάνατο
κι ο Θάνατος κοντά είναι στο Θεό.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΑΡΑΒΑ ΠΟΙΗΤΗ

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΧΑΣΙΣ*

Υπάρχει μια παρθένα που νερό δεν τη βεβήλωσε
που πόδι ανθρώπου δεν την πάτησε ποτέ
κι ούτε την έσφιξε ποτέ βέβηλο χέρι.

Ποτέ δεν έχει αναμειχθεί
στον Ιερέα το δυσκόπητρο
ποτέ δεν έχει προγραφεί
από τους νομοθέτες του Ισλάμ
κι ούτε αμαρτωλή την είπε κάποιος.

Τώρα τις λύπες ξέχασε

και στην παρθένα τούτη παραδώσου.
Ποτέ σου τούτη τη χαρά μην αναβάλλεις
για κάποιαν άλλη ώρα.

Άφησε το κρασί σου να χυθεί
και πιες απ' τη γλυκύτετη Κυρία του Χαϊδάρ
που 'ν' αρωματισμένη με το άμπαρι
και που 'χει του χρυσόλιθου το πράσινο.

Σου την προσφέρει ένας νεαρός
μέσα στο χέρι του που πάλλεται
από την τρυφερότητα, σα να 'ναι
σημάδι ακριβό πάνω σε μάγουλο.

Το απλωμένο χέρι του θυμίζει
τα τρυφερά κλαδιά του ευγενικού
φυτού όταν σαλεύουνε στην αύρα
σκορπίζοντας ολόγυρα το άρωμα
κ' οι δρόμοι της ανάσας σου αφήνουνε
ευφρόσυνες φωνές.

Ποτέ κανέν' απ' τα ποτά δεν θα γεννήσει
μέσα σου ένα αίσθημα ουράνιο σαν αυτό.

* Με τον Παλαιστίνιο φίλο μου Σαμίρ Σαντζούκ, μεταφράσαμε το ποίημα αυτό, για να παίξουμε. Μα πρέπει να εξηγηθώ: Θεωρώ το χασίς γιατρικό (όπως και το δηλητήριο της κόμπρας), για τις ελάχιστες περιπτώσεις μελαγχολίας και στις δόσεις που ο γιατρός θα όριζε. Όμως, όπως δεν παίρνουμε ασπιρίνη ή αντιβιοτικά διαρκώς, έτσι δεν γίνεται να παίρνουμε χασίς διαρκώς. Η εξάρτηση, η διαρκής καταφυγή στη χημική «ευτυχία» (που δημιουργεί έστω κι ένα φυτό) από μένα απορρίπτεται. Η θέα μιας γυναίκας ή ενός καταρράχτη μού αρκεί για να ενθουσιαστώ, ακόμα και να εκστασιαστώ. Κάθε υποκατάστατο των φυσικών πηγών χαράς, το θεωρώ εχθρικό προς τον άνθρωπο (επειδή όντως είναι εχθρικό προς τον άνθρωπο) και το απορρίπτω.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΡΑΒΕΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΑΧΜΕΤ ΣΑΟΥΚΙ

(Αίγυπτος, 1869-1932)

ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ «ΕΞΟΡΙΑ»

Πολλοί 'ναι των σωμάτων οι γιατροί·
που είναι όμως
αυτοί που θα γιατρέψουν την ψυχή;

ΓΚΑΜΑΛΑ ΑΛ ΚΒΑΣΑΣ

(Αίγυπτος, 1950-)

ΑΥΤΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ

Αυτός ο κόσμος είναι ένας λύκος
Κ' η Ιστορία ένα κοπάδι από πρόβατα.
Ο φύλακας θα γίνω του θεού
Και θα του μάθω της αράχνης το χορό.
Κ' ύστερα με κρεβάτι τους αιώνες
θ' αναπαυτώ, θ' αναπαυτώ, θ' αναπαυτώ.

ΑΧΜΕΤ ΣΙΧΑΟΥΙ

(Αίγυπτος, 20ός αι.)

ΨΑΛΜΟΣ ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Έκοψε το φεγγάρι ο θεός στα δυο.
Κράτησε το 'να του κομμάτι. Μα για ποιον
να προορίζει άραγε το άλλο του μισό;

ΝΙΖΑΡ ΚΑΜΠΑΝΙ

(Αίγυπτος, 20ός αι.)

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ*

Φίλε μου, για την Παλαιστίνη
υπάρχει μόνο, μόνο ένας δρόμος.

Και τούτος δεν περνάει απ' αλλού·
περνά μονάχα μέσ' από την κάνη
του ντουφεκιού.

* Το τραγουδούσε η Ουμ Καλσούμ.

ΝΑΣΣΑΡ ΑΜΠΝΤΑΛΛΑ*

(Αίγυπτος, 20ός αι.)

Ο ΤΡΑΓΟΣ ΚΙ Ο ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ

Κάποιαν ημέρα στάθηκεν ο τράγος και κοιτάζει μέσα στον καθρέφτη.
Κ' είδε τον άλλο τράγο να κοιτάζει μέσ' απ' τον καθρέφτη.

Κούνησε ο ένας τράγος το κεφάλι.
Και
Κούνησε ο άλλος τράγος το κεφάλι.

Νόμισε ο ένας τράγος πως ο άλλος τράγος προκαλεί τον και σηκώθηκε
στα πίσω του ποδάρια κι έβρισε τη μάνα του άλλου τράγου μέσα στον
καθρέφτη.

Ίδια στιγμή σηκώθηκε ο τράγος μέσ' απ' τον καθρέφτη κι έβρισε κι αυτός τη
μάνα του άλλου τράγου έξω απ' τον καθρέφτη.

Τότε τινάχτηκε ο τράγος και κουτούλησε τον άλλο τράγο δυνατά.
Και σπάζει το 'να του το κέρατο κι ανοίγει το κεφάλι του απ' την τέτοια
κουτουλιά.

Στέκει ο τράγος και κοιτάζει εκεί μέσα στο τίποτε.

Και πράγματι εκεί δεν είναι τίποτε.

«Δεν είναι τόσο άσχημα» μουρμούρισε.

«Έφυγε άλλωστε ο τράγος ο δειλός

Μπρος στον ηρωικό τον τράγο εμένα.

Δεν είναι άσχημα.

Έστω κι αν έχασα το ένα μου το κέρατο

Έστω κι αν έχω σπάσει το κεφάλι μου».

Ω σεις οι τράγοι κάθε εποχής

Έτσι συμβαίνει μ' όποιον μοιάζει νικητής.

** Το όνομα, του Αμπντάλλα σημαίνει «ο δούλος του θεού»: σύγχρονος Αιγύπτιος ποιητής. Καθηγητής φιλοσοφίας σήμερα στο Πανεπιστήμιο Σουχάρ (η Πανόπολις των Αλεξανδρινών και Βυζαντινών χρόνων).

Το ποίημά του αυτό μου το υπαγόρευσε κατά λέξη (από τ' αραβικά στα ελληνικά) ο φίλος μου Χάσαν Μπαντάουι, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εγώ έδωσα το ρυθμό.

ΤΑΟΥΦΙΚ ΖΑΓΙΑΝΤ

Παλαιστίνη, 20ός αι.)

ΤΟ ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ

Αυτή 'ναι η παλαιστίνια φλογέρα μου
που με τις πράσινες ανάσες μου τη γέμισα.
Και το τραγούδι μου είναι το αντιστύλι
του μαύρου τσαντιριού μέσα στην έρημο.
Το αχοβόλι του χορού μου άλλο δεν είναι
παρά η αποθυμιά του χώματος
για τους δικούς μου στην απέναντι όχθη.
Έλα να γίνουν τα φαντάσματα ένα σύννεφο
που θα το πει μεμιάς το ουράνιο τόξο.

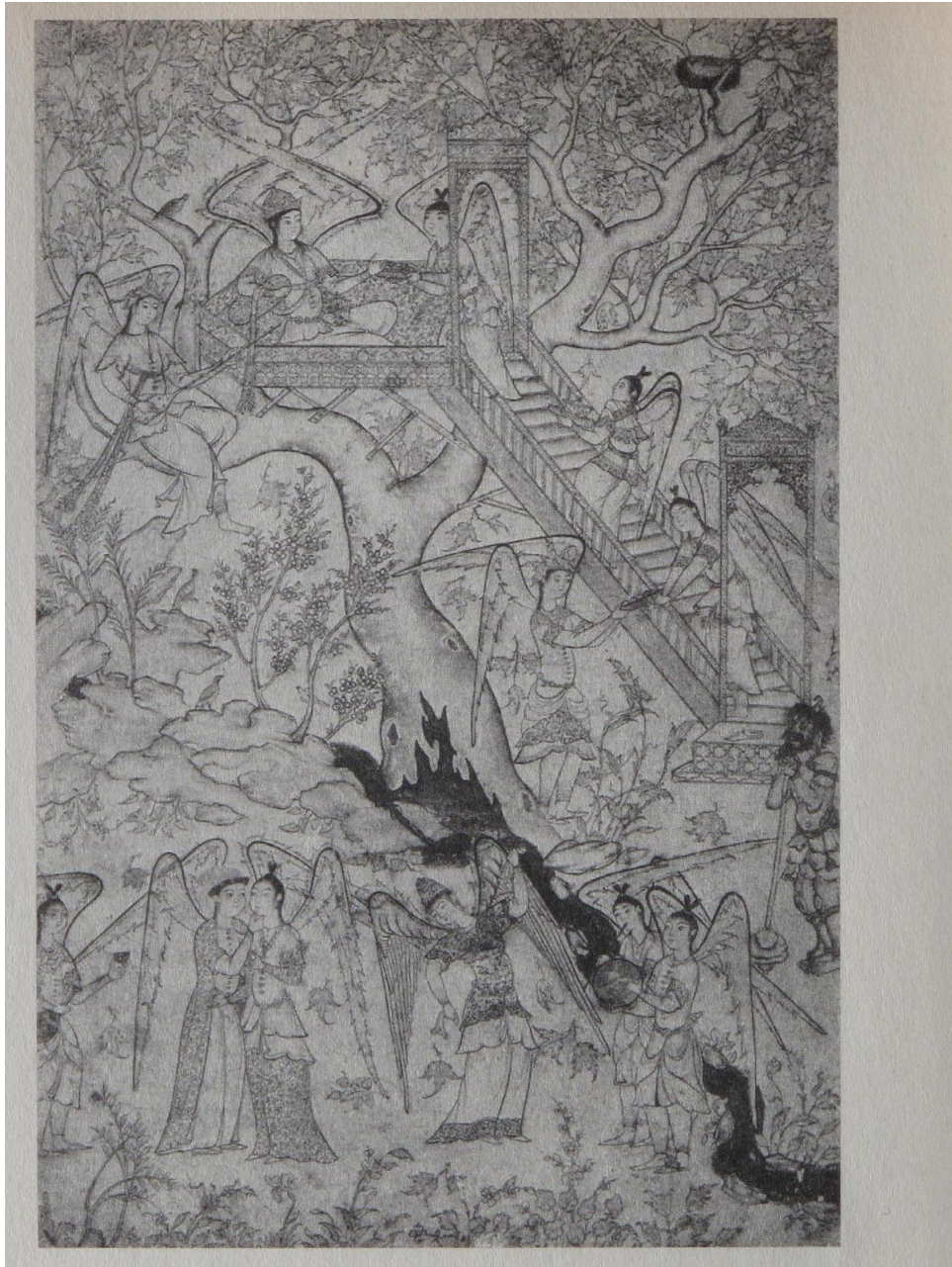
ΜΑΧΜΟΥΤ ΝΤΑΡΟΥΙΣ

(Παλαιστίνη, 20ός αι.)

ΚΑΙ ΚΛΑΨΑΜΕ

Μου 'πες θυμούμαι: «Τίνος δρόμου μουσικού
είναι η φωνή σου η γεμάτη οργή και λύπη;»
«Του δρόμου που ονομάζεται οι νίκες των Τατάρων
κ' οι ήττες των Αράβων»
σου απάντησα
αγαπημένη.
Μου 'πες:
«Σε ποια πετρώδη γη
πριν από χρόνια σ' έσπειρεν ο άνεμος;»
Και είπα:
«Στον ίσκιο των κλεμμένων αμπελιών
και στα ερείπια των περιστερώνων».
Κ' είπες τότε:
«Η φωνή σου
έχει μια φλόγα ειδωλολατρική» και είπα
«προτού γεννήσει σύννεφα ο άνεμος
δοχείο μελάνης γίνηκε η πληγή μου
γι' αυτό και γράφω τα ποιήματα με θραύσματα
κι έτσι για την ειρήνη τραγουδώ».
Και κλάψαμε
σα δυο παιδιά ξενιτεμένα
κλάψαμε
κ' οι δυο.

Π Ε Ρ Σ Ι Α

Ο Κήπος των Αγγέλων, 16^{ος} αι. σχολή του Φαμπρίζ, Περσία.

ΓΙΟΥΝΟΥΣ ΕΜΡΕ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥΤΟΣ

Ο κόσμος τούτος είναι μια νυφούλα
ντυμένη κόκκινα και πράσινα.
Κανένας δεν χορταίνει να τη βλέπει.

ΤΟ ΦΙΛΙ

Απ' το φιλί ο κόσμος κρέμεται
μες στο φιλί ανασαίνει·
αχ να μην κόψει κάποιος το φιλί
κι ο κόσμος πέσει.

ΟΜΑΡ ΧΑΓΙΑΜ*

* Ομάρ Χαγιάμ (12ος αιώνας, Νισαπούρ, Περσία): Αστρονόμος, μαθηματικός, φιλόσοφος, σούφι (δηλαδή σοφός) και πάνω απ' όλα ποιητής.

Είναι ο Ομάρ που —σύμφωνα με τον Μπόρχες— είπε ότι, όπως η πορεία του πιονιού καθορίζεται απόλυτα από το χέρι του παίχτη, πάνω στην ασπρόμαυρη σκακιέρα, έτσι και η πορεία του παίχτη καθορίζεται απόλυτα από τη Μοίρα, πάνω στην άλλη ασπρόμαυρη σκακιέρα, της ζωής μας, την αποτελούμενη από μαύρες νύχτες κι άσπρες μέρες.

Κι ο παίχτης είν' αιχμάλωτος επίσης
(τα λόγια είναι του Ομάρ)
σε μια σκακιέρα άλλη, καμωμένη
απ' άσπρες μέρες κι από μαύρες νύχτες.

Δεν ξέρω αν το είπε ακριβώς έτσι ο Χαγιάμ· δεν το βρήκα πουθενά· αυτή η ιδέα-εικόνα, με τον παίχτη-πιόνι της Μοίρας, πάνω στην ασπρόμαυρη σκακιέρα της ζωής μας, μπορεί να είναι η ποιητική απόδοση —εκ μέρους του Μπόρχες— μιας από τις πλέον κυρίαρχες ιδέες στο έργο του Χαγιάμ κι επίσης μιας από τις πλέον αγαπημένες ιδέες του Μπόρχες.

** Θεσσαλονίκη-Ζυρίχη-Μασσαλία (13 Ιουλίου 1998), δέκα χιλιάδες μέτρα ψηλά, με την πολύτιμη βοήθεια της σαμπάνιας, της Βάσως και της Αριάδνης.

ΕΙΚΟΣΙ ΕΦΤΑ ΡΟΥΜΠΑΓΙΑΤ**

1

Προς τι ανθρώπους και βιβλία να ρωτώ
«όταν πεθάνω που θα πάω» αφού μια κούπα
ξέχειλη από κρασί μου τα 'πε όλα;
«Πιες απ' τα χείλη μου τ' ολόγλυκο πιωτό
γιατί απ' το θάνατο δεν έχει γυρισμό».

2

Είχα τουλίπες μάγουλα, κορμί σαν κυπαρίσσι.
Αναρωτιέμαι τι 'θελε ο Μέγας Καλλιτέχνης
τόσο θαυμάσια να με ζωγραφίσει
σαν ήτανε στη σκόνη αυτής της γης να με χαρίσει;

3

Έφερε μόνο σύγχυση σα μου 'δωσε ζωή.
Ύστερα με το ζόρι, ανερώτητα
χωρίς να ξέρω γιατί ήρθα, γιατί έζησα,
μου πήρε ό, τι μου 'δωσε μέσα σε μια στιγμή.

4

Τι κέρδισε σαν ήρθα ή τι έχασε
απ' την αιώνια δόξα του ο Ουράνιος Τροχός;
Γιατί έπρεπε νά 'ρθω; Γιατί έφυγα;
Ποτέ δεν μου απάντησε σ' αυτό κάποιος σοφός.

5

Καρδιά μου το μυστήριο μην προσπαθείς να λύσεις·
την ευτυχία που ζητάς ίσως να μην τη βρεις
στον άλλο κόσμο. Πιες τηνε και μην αργοπορείς
τόρα που βρίσκεται στην κούπα που κρατείς.

6

Α, να μπορούσες, ω καρδιά μου, όσο ζεις
να 'βρεις το νόημα της ζωής. Τότε θα γνώριζες
και το μυστήριο του θανάτου. Τώρα που 'χεις
τον εαυτό σου αν δεν μπορείς, πως θα μπορούσες
όταν δε θα 'χεις εαυτό κάτι να βρεις;

7

Ως πότε θα πασχίζω να επιτύχω
να επιπλεύσουνε τα τούβλα στο νερό;
Αρρώστια είναι όλες οι θρησκείες.
Κόλαση και Παράδεισος; Ποιος ήρθε από κει;
Ποιος πρωτοείπε τούτες τις βλακειές;

8

Τι θα μπορούσαμε να πούμε για το αίνιγμα του κόσμου;
Βλέπουμε μοναχά την από δω
εικόνα του παραπετάσματος,
Όταν το παραπέτασμα θα πέσει
δε θά 'μαστε εδώ εσύ κι εγώ.

9

Μου είπε το στερέωμα στο αυτί μου μυστικά:
«Ξέρεις ποια φράση μου 'γραψε η Μοίρα στην καρδιά;
"Αν ήτανε στο χέρι μου, θα σ' είχα απαλλάξει
απ' την αέναη αυτή περιφορά"».

10

Γυρίζουν το καλό και το κακό μέσα στο νου.
Χαρά και λύπη είναι η μοίρα μας στη γη.
Μη ρίχνεις την ευθύνη στον Τροχό του Ουρανού·
γιατ' είναι ανίσχυρος κι αυτός όσο κι εσύ.

11

Νεροσταγόνα που 'χει σμίξει με τη θάλασσα.
Μόριο σκόνης που 'χει σμίξει με τη γη.
Μυγίτσα που εμφανίστηκε και χάθηκε
ήταν το πέρασμά μου απ' τη ζωή.

12

«Οι εραστές και οι πότες, παν στην Κόλαση;».
Μ' αυτός ο λόγος φαίνεται σε μένανε κενός.
Αν όντως παν στην Κόλαση οι εραστές κ' οι πότες,
τότε ο Παράδεισος θα είναι αδειανός.

13

Λέει ο θρήσκος σε μια πόρνη: «Μια μπεκρού
είσαι κι αλλάζεις εραστές όλη την ώρα».
Κι αυτή απαντά: «Είμαι πράγματι
αυτό που εσύ για με κηρύχνεις. Μα ρωτώ:
Είσαι στ' αλήθεια εσύ αυτό που δείχνεις;»

14

Λένε πως στον Παράδεισο έχει πληθώρα ουρί
κι έχει ποτάμια από μέλι, από γάλα και κρασί.
Έλα να χορταστούμε στο πιωτό και στο φιλί
γιατί αλλοίμονο σ' αυτόν
που με υποσχέσεις ζει.

15

Ένα βιβλίο με ποίηση, μια τσότρα με κρασί,
μισό καρβέλι μόνο για τροφή.
Μ' αυτά οι δυο μας σε μια ερημιά
είμαστε πλουσιότεροι κι από το βασιλιά.

16

Φίλε μου έλα κι άφησε του αύριο τη θλίψη.
Ας ζήσουμε ετούτη εδώ τη ζωντανή στιγμή.
Το αύριο είναι παλιό, πανάρχαιο, περασμένο
και σα θα 'ρθεί θα είμαστε ίσοι με κείνους που
γεννήθηκαν σε χρόνο μακρινό και ξεχασμένο.

17

Σήκω αγάπη μου όμορφη, λύσε το πρόβλημά μας·
φέρε μια κούπα με κρασί και πλύνε την καρδιά μας.
Έτσι να πίνουμε εδώ το νέκταρ των χειλιών μας
πριν φκιάσουν κούπες απ' τη λάσπη των κορμιών μας.

18

«Υψιστο Λόγο» ονομάζουν το Κοράνι.
Και το διαβάζουν κάθε ώρα και στιγμή.
Έτσι τους διαφεύγει ένα κείμενο λαμπρό
που βρίσκεται στην κούπα μας και λέγεται κρασί.

19

Το κύπελλο αυτό απ' όπου πίνεις
μπορεί να το 'χουν φκιάξει απ' την καρδιά ενός σουλτάνου.
Κι αυτή η κούπα που εγώ τώρα κρατώ
μπορεί να ήταν κάποτε το χέρι ενός ζητιάνου.

20

Αυτή η σκόνη που αδιάφορος πατείς
είναι το χέρι μιας κυράς αγαπημένης
είναι το μάγουλο μιας κόρης ζηλευτής
είναι τα μάτια μιας βασίλισσας θλιμμένης.

21

Σου έχουν πει πως η ψυχή χωρίζεται απ' το σώμα
και για ουράνια επίπεδα της ύπαρξης μιλάς.
Πίνε κρασί· δεν ξέρεις πούθε ήρθες.
Χάρου εδώ κάθε στιγμή· δεν ξέρεις πού θα πας.

22

Ευλαβικά τίναξ' τη σκόνη απ' το μανίκι σου
γιατί αυτά τα μόρια της ξεραμένης γης

μπορεί να 'ν' ηλιομάγουλο ή φρύδι ενός άστρου,
μπορεί να 'ναι το πρόσωπο εξαίσιας καλλονής.

23

Στάσου αγγειοπλάστη, αν λίγο νοιώθεις.
Πόσο ακόμα τον πηλό αυτό θα τυραννάς;
Του Φεριντάν το δάχτυλο, της Καχουρσώς το χέρι
δουλεύεις στον τροχό, μα δεν πονάς.

24

Δεν είναι διόλου ευχάριστο. Μα πρέπει να ειπωθεί.
Ω Δικαστή, μεθούμ' εμείς, όμως μεθάς κι εσύ.
Εμείς με αίμα σταφυλιών κι εσύ με αίμ' ανθρώπων.
Πρέπει στο θέμα τούτο 'δω μια λύση να βρεθεί.

25

Πιες το κρασί σου, αφού θα μείνεις
χρόνο πολύ μέσα στο χώμα χωρίς σύντροφο.
Θέλεις το μυστικό; Κανένα λούλουδο
που έχει ξεραθεί δεν ξαναανθίζει.
Κι ούτε κανείς που χώθηκε στη γη ξαναγυρίζει.

26

Ρωτώ ένα γέροντα μες στο κρασοπουλειό:
«Έχεις κανένα νέο απ' αυτούς που έχουν φύγει;»
«Πιες το κρασί σου» μου απαντά «αυτό 'χω να σου πω.
Αυτό το νέο μου 'πε η σιωπή.
Γιατί κανείς δε γύρισε κάτι άλλο να μου πει».

27

Αυτός που έφτιαξε τη Γη και τον Τροχό του Ουρανού
τόσες καρδιές με θλίψη έχει σφραγίσει.
Πολλούς με χείλη πορφυρά, όμορφα μέλη, ξύπνιο νου
στη σκόνη αυτής της γης έχει σκορπίσει.

ΜΕΒΛΑΝΑ ΤΖΕΛΑΛΟΥΝΤΙΝ ΡΟΥΜΙ*

*Ο Μεβλανά Τζελαλουντίν Ρουμί, γεννήθηκε στη Μπάλχ της Βακτριανής το 1207. Συγκαταλέγεται στους μυστικούς ποιητές του Ισλάμ και είναι πιθανότατα (όπως δείχνει το όνομα του και η αγάπη του προς τους Έλληνες) ελληνικής καταγωγής. Έγραφε ποιήματα και μουσική· ίδρυσε το τάγμα των περιστρεφόμενων δερβίσηδων (Μεβλεβί). Είναι ο σημαντικότερος σούφι ποιητής κι ένας από τους σημαντικότερους ποιητές του κόσμου. Πέθανε στο Ικόνιο της Μικράς Ασίας το 1273. Περισσότερα βλέπε στο βιβλίο μου «Μυστικοί της Ανατολής».

ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Μπήκα στην Ιερή στην Άγια Μέκκα
κι έδωσα όρκο υποταγής.
Κι όντας προσκυνητής, με τ' άσπρο ράσο
τη μαύρη πέτρα σκέπασα της Κάαμπα.

Όμως το πρόσωπό σου ως αντίκρυσσα,
το πρόσωπό σου όταν γύρισα και είδα,
έσπασε μέσα μου ο όρκος που 'χα κάνει.

*

Χωρίς εσένα τα λουλούδια που θωρώ γίνονται αγκάθια.
Χωρίς εσένα το παγώνι της αυλής γίνεται φίδι.
Χωρίς εσένα η ουράνια μουσική γίνεται θόρυβος.
Χωρίς εσένα στον Παράδεισο κι αν μπω, είμαι στην Κόλαση.

*

Τόσο έχω μεθύσει που λησμόνησα
πού βρίσκεται η είσοδος κ' η έξοδος.

Φεγγάρι, ουρανός και γη, έχουν χαθεί.

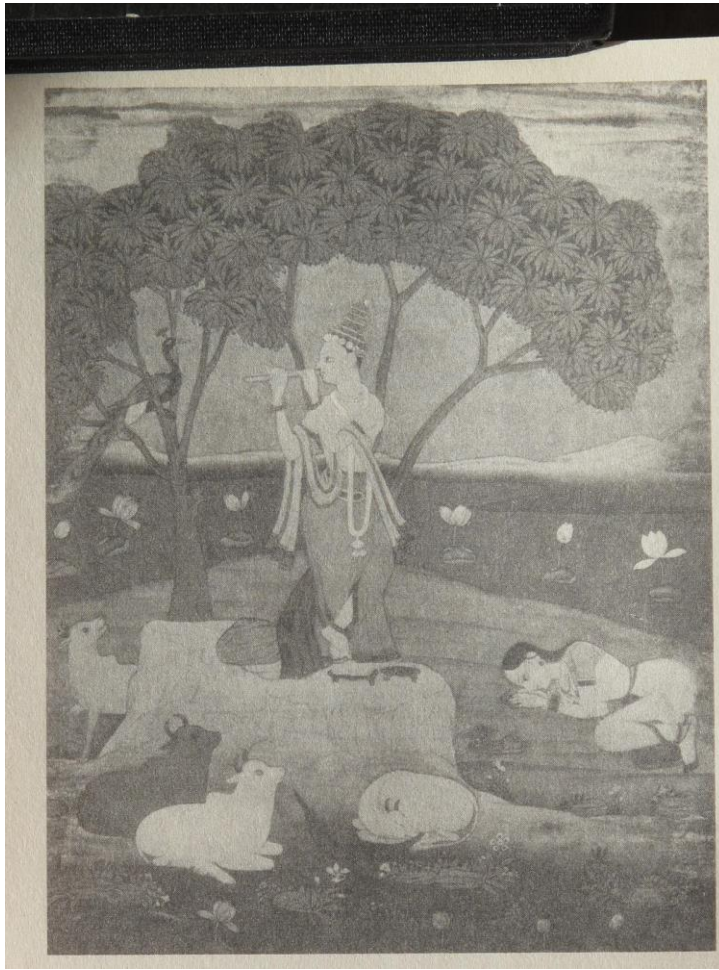
Μη χύνεις άλλο πια κρασί στην κούπα μου.
Ρίξε το κατευθείαν μες στο στόμα μου
γιατί δεν ξέρω πια ούτε το στόμα μου που είναι.

*

Ο εραστής δεν είναι από κρασί
μα είναι απ' την αγάπη μεθυσμένος.
Ελεύθερος, τρελός, μέσα στην έκσταση
χορεύει από χαρά.

Παγιδευμένοι από τις ίδιες μας τις σκέψεις
αγωνιούμε για μικρά κι άχρηστα πράγματα·
μα όταν μπούμε μες στη μέθη της αγάπης
ούτε νοιαζόμαστε τι γίνεται στον κόσμο.

INΔIA

Ο Κρίσνα συνοδεύοντας με τη φλογέρα του τα παρακάτω λόγια των Ουπανισάδων:

*Τώρα που βλέπω με το Νου, βλέπω πως είμαι Όλα.
Είμαι στον ουρανό, στη γη, στον άνεμο, στο ύδωρ.
Είμαι στα ζώα, στα φυτά, έμβρυο μες στη μήτρα.
Ειμ' ένας πού 'χει γεννηθεί κι επίσης είμαι κάποιος
που ακόμα δεν εσπάρθηκε. Είμαι παρών στα Πάντα.*

Ινδική μινιατούρα, Χιντεραμπάντ, 1770.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΓΙΟΥΝΤΧΙΣΧΙΡΑ

(Από τη «Μαχαμπαράτα» **Ο Γιουντχισχίρα βλέπει το πεδίο της μάχης του Κουρουξέστρα. Τότε, χωρίς να το θέλει, του 'ρχεται αυτό το ποίημα*):

Της μάχης το πεδίο μοιάζει μέγας ποταμός
που χύνεται στη χώρα των νεκρών.
Οι σκοτωμένοι ελέφαντες, νησιά
μοιάζουν μέσα στα κόκκινα νερά του.
Οι πανοπλίες μοιάζουν με κροκόδειλους.
Το αίμα μοιάζει με νερό και οι νεκροί
δεντροκορμοί θαρρείς πως είναι κι επιπλέουν.
Τα σκορπισμένα έντερα είναι χέλια.
Τα συντριμμένα κόκκαλα είναι άμμος·
λάσπη οι σάρκες, δίνες οι σημαίες.
Με φρύνους μοιάζουν τα κομμένα χέρια.
Του ποταμού η κοίτη ένα βαθύ
κρεβάτι οπού τα πτώματα κοιμούνται
σα σφιχταγκαλιασμένοι εραστές.
Χρυσά πλεούμενα φαντάζουν οι ασπίδες.
Φύκια θαρρείς πως είναι τα μαλλιά
και πέτρες μοιάζουν να 'ναι οι κεφαλές·
τα δαχτυλίδια μοιάζουν φυσαλίδες,
και τα κοντάρια μοιάζουν καλαμιές.
Στρόβιλους σου θυμίζουν των αρμάτων οι τροχοί
και τα κομμένα δάχτυλα ψάρια είναι που πλέουν.
Βότσαλα μοιάζουν να 'ναι τα βραχιόλια·
τα κύμβαλα θαρρείς πως είναι όστρακα
και τα τσακάλια μοιάζουν με ψαράδες.
Τα τόξα πλέουνε σε κύματα δακρύων
και θρήνος είναι μέγας η βουή του ποταμού.
Των ελεφάντων οι κομμένες προβοσκίδες
κάπου και που τινάζονται σα να 'ναι ερπετά.
Το κόκκινο ποτάμι αδιάκοπα κυλά, νύχτα και μέρα,
κάτω απ' των όρνιων τη σκυφτή σκιά.

* Το μεγαλύτερο σε έκταση βιβλίο του κόσμου κι ένα από τα πιο σοφά και συνάμα δημοφιλή βιβλία που δημιούργησε κι απόκτησε το ανθρώπινο γένος. Κανείς δεν γνωρίζει την αρχή του. Ξεκινά πριν από το 3000 π.Χ., εμπλουτίζεται μέσα στις επόμενες χιλιετίες, λαγαρίζει. Αποδίδεται στον ποιητή Βιάσα, που είναι συγχρόνως κι ο ήρωας του έπους ο οποίος αποφασίζει για το τι θα συμβεί στον εαυτό του και στους άλλους ήρωες. Περισσότερα βλέπε στο βιβλίο μου «Μυστικοί της Ανατολής».

ΑΓΝΩΣΤΩΝ

(από τα σανσκριτικά)

ΤΡΙΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Χιλιάδες οι φορές που ανταλάσσουνε φιλιά
χιλιάδες οι φορές που κάνουν έρωτα
και σταματούνε μόνο για ν' αρχίσουνε ξανά
γιατί ποτέ κάθε φορά δεν είναι σαν τις άλλες.

*

Τις πρώτες μέρες συμφωνούσαμε
ότι εγώ είμ' εσύ κι εσύ 'σαι εγώ.
Τι άραγε συνέβηκε σε μας τους δυο
κι εσύ 'σαι πια εσύ κι εγώ είμαι πια εγώ;

*

Μάταια το φεγγάρι κάθε μήνα προσπαθεί
να ζωγραφίσει την εικόνα του προσώπου της.
Κι έχοντας αποτύχει ν' αποδώσει αυτή τη χάρη της
το έργο του χαλνά και ξαναρχίζει.

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ*

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Τα άνθη τ' ουρανού, πού 'βαλες στο στεφάνι που μου χάρισες, ω Ίνδρα, θεέ των θεών, μαράθηκαν πια στο κεφάλι μου. Ο χρόνος εξαντλήθηκε της υπερτάτης αμοιβής. Και να που τώρα πρέπει, να σας αφήσω όλους σας, και τους θεούς και τις θεές, και να γυρίσω πάλι σ' έναν κόσμο, κομματιασμένο από γεννήσεις και θανάτους.

Σας αποχαιρετώ λοιπόν, Αψάρας, που οι ψυχές σας δεν γνωρίζουν, ούτε των συναντήσεων τη χαρά, ούτε των χωρισμών τη θλίψη. Το ξέρω πως η αγαπημένη μου στη γη με περιμένει. Και μου ετοιμάζει θησαυρό απολαύσεων. Ξέρω ακόμα πως, του ουρανού η ανάμνηση, θα με τιμώνει αόριστα, όταν ξυπνώντας νύχτες με φεγγάρι, μέσα στον γιασεμιών το άρωμα, θα την κοιτάζω να κοιμάται στο πλευρό μου, έχοντας το 'να χέρι της στο στήθος μου.

Σήμερα πνίγω τους λυγμούς μου. Ο παράδεισος που αφήνω, σβήνει σαν ίσκιος και, μόνο εσύ απομένεις στέρεη, ω Γη που όλα τα υπομένεις. Ξεκρίνω κιόλας αμμουδιές, που περιβάλλουν γαλανά νερά· βλέπω τα χιονισμένα κορφοβούνια· την αυγή, να προχωρεί ανάκουστη, πάνω απ' τα πρώτα δέντρα του χωριού.

Τα δάκρυα που έχυσες για μένα, σα χωριστήκαμε την τελευταία φορά, έχουν από καιρό στεγνώσει, ω Μάνα Γη. Κι όμως θα με δεχτείς σαν κάποιον που περιμένεις από αιώνες. Και θ' αγρυπνάς, θα νοιάζεσαι για μένα. Και θα σηκώνεις τα θλιμμένα μάτια σου, προς τους ουράνιους μακρινούς θεούς, με την καρδιά γεμάτη φόβο μη με χάσεις πάλι. Εμένα, που σου ανήκω. Και, που ωστόσο, δεν σου ανήκω.

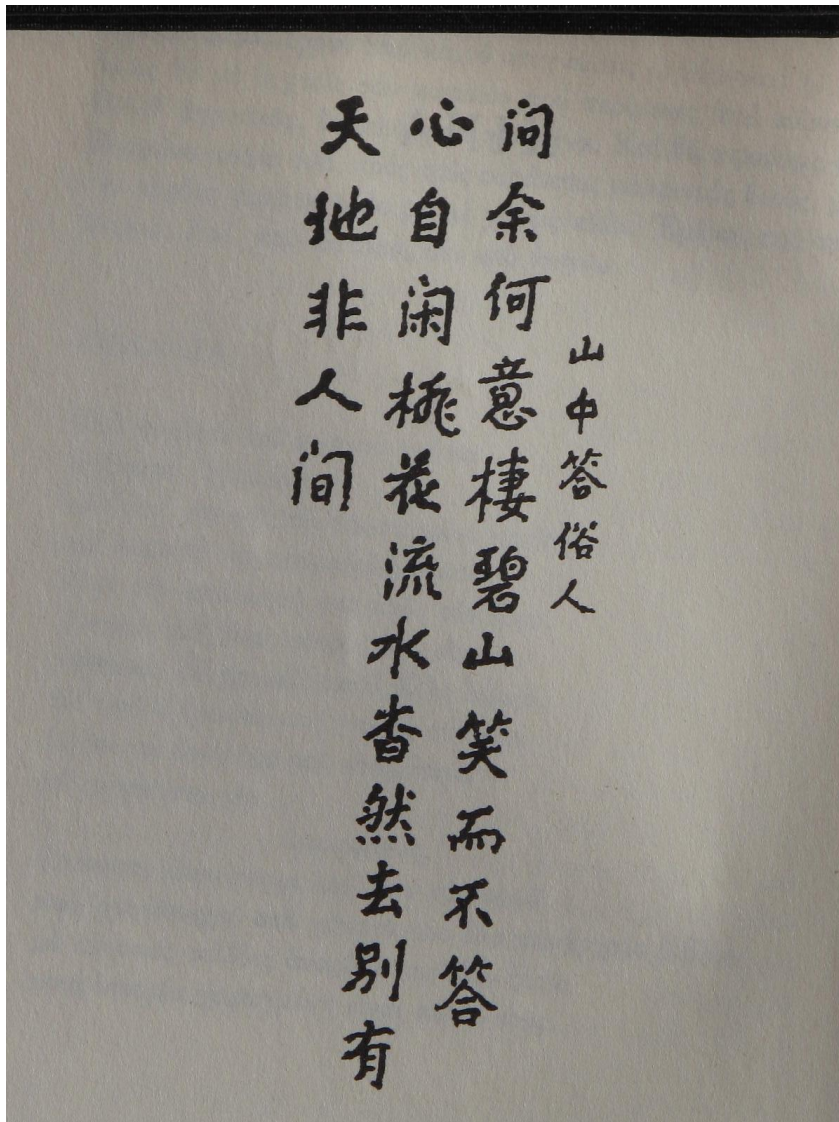
ΙΜΑΛΑΪΑ

Στα παιδικά του κόσμου χρόνια
βγήκατε, Ιμαλάϊα,
μέσ' απ' της γης τα σπαραγμένα στήθη
και κορυφή την κορυφή υψώσατε
αυτή την πρόκλησή σας προς τον Ήλιο.
Ύστερα ήρθ' ένας καιρός που είπατε:
«Φτάνει· δε χρειαζόμαστ' άλλο ύψος».
Κι εκεί ο έρωτάς σας για τα σύννεφα
βρήκε τα όριά του και σταμάτησε
να χαιρετίσει την
απειροσύνη.

Στέκεστε ολομόναχα εκεί σαν τον σοφό
που 'χει ανοιχτό στα γόνατά του ένα πανάρχαιο βιβλίο
με πέτρινες σελίδες αναρίθμητες· δεν ξέρω
ποια ιστορία χαραγμένη είναι πάνω τους.

*Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ: Γεννήθηκε στην Καλκούτα το 1861. Αφού έγραψε πολλά βιβλία (κι έκαμε πολλά ταξίδια σ' όλο τον κόσμο — στην Ελλάδα ταξίδεψε το 1926), πέθανε στην Καλκούτα το 1941. Το σημαντικότερο ποιητικό βιβλίο του είναι το «Γκιτάνζαλι» (Τραγούδι της Προσφοράς).

K I N A

Το ποίημα του Λι Τά Πιο «Ερώτηση κι απάντηση μες στα βουνά».

Τ' ΑΟ ΓΙΟΥΑΝ ΜΙΓΚ*

ΑΝΟΙΞΗ ΒΡΟΧΕΡΗ ΕΞΩ ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ

Τα σύννεφα μαζεύτηκαν, στοιβάχτηκαν
και ρίχνουνε βροχή, ρίχνουν βροχή.
Οι δέκα δίπλες τ' ουρανού γίναν σκοτάδι
κι ο δρόμος ξεδιπλώνεται ως πέρα ανοιχτός.
Στο δυτικό δωμάτιό μου καθισμένος
πιάνω κι αφήνω την καινούργια μου κρασόκουπα.
Οι φίλοι αποξενώθηκαν ή πήγαν μακριά.
Γέρνω την κεφαλή μου, στέκω ακίνητος.

Βροχή, βροχή, και τόσα σύννεφα.
Οι δίπλες τ' ουρανού γίναν σκοτάδι.
Κι ο κάμπος έχει γίνει ποταμός.
«Κρασί, κρασί, εδώ κρασί».
Πίνω ακουμπώντας στο παράθυρο·
σκέφτομαι την κουβέντα και τον άνθρωπο
και ούτε βάρκα ούτε άμαξα ζυγώνει.

Τα δέντρα εδώ του κήπου μου βγάζουνε νιους βλαστούς
πασχίζουν μέσα στην καινούργια τους αγάπη.
Κι όπως λένε οι άνθρωποι, ο Ήλιος κ' η Σελήνη
δε σταματούν ποτέ γιατί δε βρίσκουν
μια θέση που να είναι βολική.
Έρχονται τα πουλιά
στα δέντρα εδώ του κήπου και κουρνιάζουν
κι όπως νομίζω τ' άκουσα να λένε:
«Όχι πως δεν υπάρχουν άλλοι άνθρωποι,
όμως αυτός ο φιλαράκος μάς αρέσει
πιότερο απ' τους άλλους, αλλά να
όσο και αν πασχίζουμε κάτι για να του πούμε
αχ δεν μπορεί τη θλίψη μας να μάθει».

* 365-427 μ.Χ. Από τη συλλογή «Κατάη», του Έζρα Πάουντ.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ*

ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΜΟΥΡΙΕΣ

Ο Ήλιος βγαίνει πάντα στων πραγμάτων
την ανατολική γωνιά, για να κοιτάξει
το αψηλό αρχοντικό των Σιν.
Γιατί έχουν μια κόρη με το όνομα Ραφού (νόστιμη κόρη).
Έφκιαξε τ' όνομά της μόνη της: «Πέπλο λεπτό».
Γιατί ταΐζει τους μεταξοσκώληκες:
μουρόφυλλα, τους φέρνει από το νότιο τείχος.
Πλεγμένο έχει το καλάθι της με βέργες πράσινες.
Κι έφκιασε τις λουρίδες για τους ώμους από φλούδες κουτσουπιάς.
Και τα μαλλιά της τα 'χει πάντα μαζεμένα δεξιά.

Τα σκουλαρίκια της από μαργαριτάρι
η μπλούζα της μετάξι πορφυρό
η φούστα πράσινο μετάξι κεντητό.

Κι όταν οι άντρες που διαβαίνουν βλέπουν τη Ραφού
αφήνουν κάτω τα φορτία τους κι εκεί
στέκουν ακίνητοι και στρίβουν τα μουστάκια τους.

* Από την «Κατάη» του Ε. Π.

ΚΑΚΟΥΧΑΚΟΥ*

ΠΟΙΗΜΑ ΣΕΝΝΙΝ**

Οι αλκυόνες πράσινες και κόκκινες
λάμπουν πετώντας πάνω απ' το τριφύλλι.
Το 'να πουλί ρίχνει τη λάμψη του στο άλλο.

Πράσινες κλιματόβερρες κρεμιούνται στην πλαγιά
στο ανοιγμένο δάσος και υφαίνουν
ολάκερη σκεπή ως το βουνό ψηλά.
Ο άνθρωπος που βρέθηκε μονάχος του εκεί πέρα
στέκεται με κομμένη τη φωνή. Παίρνει βαθειά
ανάσα και αγγίζει εκστατικός
τις κλιματόβερρες που διάφανες απλώνονται.
Πετάει την καρδιά του ως ψηλά στον ουρανό.
Πιάνει ένα λουλούδι, το δαγκώνει και ρουφά
μέσ' απ' τον ύπερο το νέκταρ.
Του πευκοδάσους ο θεός με θαυμασμό κοιτά....

.....
Όμως εσείς, καταραμένες σκνίπες

μπορέσατε ποτέ να βρείτε σεις, εσείς, εσείς
έστω την ηλικία μιας χελώνας;

* Κακουχάκου είναι το όνομα του ποιητή στα γαπωνέζικα, όμως το πραγματικό του όνομα στα κινέζικα μας είναι άγνωστο.

** Από την «Κατάη» του Ε.Π.

ΛΙ ΤΑΪ ΠΟ*

* Ο πλέον γνωστός και ίσως, ο σημαντικότερος λυρικός ποιητής της Κίνας. Γεννήθηκε στο Σε Τσουάν κι έζησε από το 701 ως το 762 μ.Χ. Σύμφωνα με μια διαφορετική εκδοχή, ο Λι Τάι Πο γεννήθηκε έξω από τα σύνορα της σημερινής Κίνας, κάπου ανάμεσα στη σημερινή Ρωσία και το Αφγανιστάν, όπου έναν αιώνα πριν εξορίστηκε για πολιτικούς λόγους ο παππούς του. Όταν ο ποιητής ήταν πέντε ετών, η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στο Σε Τσουάν.

Τίποτε βέβαια δεν είναι σίγουρο για τον τόπο της γεννήσεώς του. Το θέμα περιπλέκεται κι από τον ίδιο τον Λι Τάι Πο, ο οποίος, όντας ένας διαρκώς μετακινούμενος άνθρωπος, ένας εραστής των ταξιδιών, μιλούσε κι έγραφε για τον κάθε τόπο στον οποίο στάθηκε ή έζησε, με τόση αγάπη, σα να ήταν αυτός ο τόπος καταγωγής του. Άλλωστε, πολλά από τα ποιήματά του γράφτηκαν ως ευχαριστήρια στους διαφόρους ανθρώπους που τον φιλοξένησαν. Αντίθετα με τον σύγχρονό του και μεγάλο επίσης ποιητή Του Φου (712-770), που υπήρξε πολύ αυτοβιογραφικός, ο Λι Τάι Πο μπερδεύει παρόντα πρόσωπα και περασμένα, πραγματικούς και μυθικούς τόπους, έτσι που είναι δύσκολο να βγάλει κανείς από την ποίησή του σίγουρες βιογραφικές πληροφορίες.

Υπήρξε κάθε άλλο παρά κομφουκιανιστής. Ταοϊστής, μα έξω από την περιοριστική «καθαρότητα» που με τον καιρό εμφανίζουν ακόμα και οι πιο φυσικές κι ελεύθερες θρησκείες ή φιλοσοφικές θεωρίες. Πάνω απ' όλα λοιπόν, ποιητής. Υμνητής του ποτού και της φιλίας, των συμποσίων και της φυγής στην απέραντη φύση, ένθεος και ενθουσιώδης, κρύβοντας και κάποτε φανερώνοντας μια διαρκή υπόγεια θλίψη για το δυσεύρετο σταθερό κέντρο του κόσμου, που μερικοί πάντα και παντού βρίσκουμε, αλλά συνάμα πάντα και παντού μας διαφεύγει.

Από τα πρώτα του κιόλας ποιήματα, χαρακτηρίστηκε ως ένας από τους εκπεσόντες αθανάτους. Η παράδοση λέει πως το τέλος του επήλθε, όταν μεθυσμένος ή ευρισκόμενος εν εκστάσει, πήδηξε ν' αγκαλιάσει το φεγγάρι, όπως καθρεφτιζόταν μες στα ήσυχα βαθειά νερά του ποταμού.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΣΟΚΟΥ**

Λένε ότι οι δρόμοι του Σανσό είναι απότομοι
Απόκρημνοι σαν τα βουνά.
Οι τοίχοι φτάνουν ως το πρόσωπο του ανθρώπου.
Σύννεφα βγαίνουν απ' το λόφο και περνούν
πλάι στο χαλινάρι του αλόγου σου.
Δέντρα ευωδιαστά υπάρχουν στο πλακόστρωτο των Σιν
Που οι κορμοί τους ξεπετιούνται απ' το λιθόστρωτο.
Και τα ποτάμια σπάζουνε τον πάγο τους
Στη μέση της περήφανης
πόλης του Σόκου.
Αφού οι μοίρες των ανθρώπων δεν ξεγράφονται
Τότες τι χρειαζόμαστε τους μάντηδες;

** Από την «Κατάη» του Ε.Π.

Όσα η μοίρα μου 'δωσε, δεν θα μου αφαιρεθούν
Κι όσ' απ' τα πλούτη μου σκορπώ, θα μου επιστραφούν.
Λοιπόν ας ετοιμάσουν το κατσίκι.
Και πείτε τους να σφάξουν το μοσχάρι.
Χωρίς αυτά δε γίνεται το γλέντι.
Γιατί όταν αρχίσω το πιωτό, δε σταματάω πια με τίποτε.
Τρακόσιες κούπες δεν θα ήταν αρκετές.
Ε, σεις, γέροντα Τσεν και νεαρέ Ταν Τσιου
αρχίστε τώρα το πιωτό και μην αφήσετε
τις κούπες σας στιγμή από τα χέρια.
Τεντώστε και τ' αυτιά σας για ν' ακούσετε
ένα τραγούδι που πεθύμησα να πω.
Δε λογαριάζω πόσα θα ξοδέψω
για ν' ακουστεί η πιο εξαίσια μουσική
με καμπανάκια, με φλογέρες και με τύμπανα.
Δε λογαριάζω πόσα θα ξοδέψω
για να μας φέρουν φαγητά που θα κοστίζουν
φούχτες από πολύτιμα σμαράγδια.
Θέλω μονάχα να μεθύσω, μια για πάντα
κι απ' το μεθύσι μου αυτό ποτέ μη βγω.
Οι άγιοι όλοι κ' οι σοφοί λησμονηθήκαν
μέσα στη μοναξιά τους· μα οι πότες
άφησαν τ' όνομά τους στα τραγούδια μας.
Όπως ας πούμε ο πρίγκιπας των Τσεν
που 'κανε αγώνα μέθης στο ναό
της ύψιστης ειρήνης και χαράς. Τι ηδονή,
τι ευφροσύνη εκείνος ο αγώνας τους.
Δέκα χιλιάδες τ' ο είχαν αδειάσει.
Γι' αυτό μη μου μιλάτε πια για χρήματα·
πιέστε μονάχα και μη νοιάζεστε για τίποτε,
πουλάω το πεντάχρωμο άλογό μου
και τ' ολοκέντητο πουλάω πανωφόρι μου
που 'χει την πιο ακριβή γούνα του κόσμου.
Φωνάζω εδώ το γιο μου και σε λίγο
θα 'χουμε κι άλλο απ' το άχραντο υγρό.

Έχω μια θλίψη πού 'ρχεται απ' την αρχή του κόσμου
κ' ήθελ' απόψε αυτό να σας το πω
θέλω μαζί σας να μεθύσω να τη διώξω
μαζί σας φίλοι να την πνίξω στο πιωτό.

* Χέι Λιν Γουίν, ένας μεγάλος ποιητής της δυναστείας των Τσιν, τον οποίο ο Λι Τάι Πο θεωρεί πρόδρομο-δάσκαλό του.

Σημ. Το ποίημα αυτό μου το μετέφερε από τα Κινέζικα, σε πρόζα, ο Κινέζος φίλος μου Γουέη Χο. Σχεδιάζαμε να κάνουμε μian ανθολογία των Κινέζων ποιητών (από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα) στα Ελληνικά, κι άλλη μια των Ελλήνων ποιητών (από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα) στα Κινέζικα, μα ο ξαφνικός θάνατος του φίλου μου κατέστρεψε το σχέδιό μας. Ο Γουέη, πέθανε ξαφνικά στις 31 Μαΐου, το 1996, στα 29 του χρόνια.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΛΟΥ ΣΑΝ, ΣΤΑΛΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΣΟΥ ΓΙΟ*

Είμαι ο τρελός της χώρας των Τσου
και μιμούμενος το τραγούδι του φοίνικα, γελώντας μπροστά στον Κομφούκιο,
κρατώντας ένα πράσινο ραβδί από ιχάδι, αφήνω σύναυγα το κιόσκι του
Ανθισμένου Γερανού·
μέσα στα πέντε ιερά βουνά, χωρίς την έγνοια της απόστασης ζητώ τους
αθανάτους
όλη μου τη ζωή·
μ' αρέσει η περιπλάνηση στα φημισμένα εδώ βουνά,
με το Λου Σαν που υψώνεται μπρος στη Μεγάλη Άρκτο,
με τις εννιά οροσειρές πάνω απ' τα σύννεφα και η λίμνη
να καθρεφτίζει το βαθύ σμαράγδι του βουνού.
Ανάμεσα σε δυο κορφές μια πόρτα χρυσαφένια,
κ' η πόρτα είναι χωρισμένη από τρεις βράχους,
όπως η πύλη του Ουράνιου Ποταμού,
και μακριά ο καταρράχτης πέφτοντας αγχίζει
και ο αγνός του ανεβαίνει σαν καπνός του λιβανιού·
στην άκρη του γκρεμού, ένα φιδίσιο μονοπάτι, δίχως τέλος
μέσα στην πράσινη σκιά
και μες στην πορφυρή ομίχλη της αυγής ο ήλιος λάμπει,
και δεν μπορούνε να περάσουν τα πουλιά μέσ' απ' τη λάμψη.
Ο ουρανός του Βου είναι απέραντος,
στην κορυφή ανεβαίνω κι ατενίζω γη και ουρανό,
κυλά ο Μέγας Ποταμός πέρ' από κάθ' επιστροφή,
πάνω σε χίλια λι φυσάει ένας αέρας κίτρινων νεφών,
με πάταγο χτυπάνε τ' άσπρα κύματα
εννιά χειμάρρων που ορμούν απ' το βουνό·
τραγουδώ το Λου Σαν, και το τραγούδι μου αυτό ανεβαίνει απ' το Λου Σαν,
ο πέτρινος καθρέφτης καθαρίζει την καρδιά μου
εκεί οπού το βρύο παχύ ξανακαλύπτει
τα βήματα του Χέι Λιν Γουίν.
Έχοντας πει βοτάνι ιερό
λεύτερος είμαι απ' τα δεσμά αυτού του κόσμου,
βρίσκομαι σ' αρμονία με το ΤΑΟ,
τους αθανάτους πια δεν τους ζητώ,
μ' ένα λωτό στο χέρι πάω προς την πύλη την ιχάδινη,
πέρ' απ' το ένατο κομμάτι τ' ουρανού, σε τόπο άγνωστο,
καλώ τον Λου Αό
να 'ρθει μαζί μου για να παίξουμε ψηλά μες στο γαλάζιο.

* Το ποίημα αυτό μου το έφερε στα Ελληνικά, από τα Γαλλικά, η Βάσω Δερμάνη.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΙ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΜΕΣ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ

Ρωτούν τι κάνω μες στα πράσινα* βουνά.
Χαμογελώ, δεν απαντώ και μ' ήσυχη καρδιά
κοιτάζω τ' ανθοπέταλα που πλέουν μακριά
μες στο νερό του ρυακιού ερήμην των ανθρώπων
που ούτε ξέρουν ούτε νοιώθουν απ' αυτά.

* Κατά λέξη: «...στα από λίθο ίασπι βουνά... στα ιάσινα βουνά... στα πράσινα σαν ίασπις βουνά».

ΜΕΓΚ ΤΣΙΑΟ*

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Φυλάξου απ' το σπαθί το κοφτερό
και μη ζυγώνεις όμορφη γυναίκα.
Απ' το σπαθί λαβώνεται το χέρι σου.
Από την όμορφη γυναίκα η ζωή σου.
Δεν κινδυνεύεις κάμνοντας μεγάλες αποστάσεις·
τα δέκα μέτρα φτάνουν για να σπάσει ένας τροχός.
Του έρωτα ο κίνδυνος δε βρίσκεται στα χρόνια.
Μια νύχτα μόνο αρκεί για να ρημάξει τη ζωή σου.

ΟΤΑΝ ΚΑΝΕΙΣ ΓΕΡΑΣΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΤΕΛΕΙΩΣΕΙ**

Όταν κανείς γεράσει και το έργο του τελειώσει
έχει δικαίωμα πια στη μοναξιά και στη γαλήνη·
να κάνει φίλο του το θάνατο.
Δεν του χρειάζονται οι άνθρωποι. Τους ξέρει.
Τους έχει μάθει πια καλά.
Αυτό που του χρειάζεται
είναι η γαλήνη.
Είν' άσοφο να θέλεις την παρέα του
και να τον ενοχλείς μ' ανοησίες.
Σωστό είναι σα βρεθείς μπροστά στην πόρτα του
να τήνε προσπερνάς
σα να μη μένει πια κανείς σ' αυτό το σπίτι.

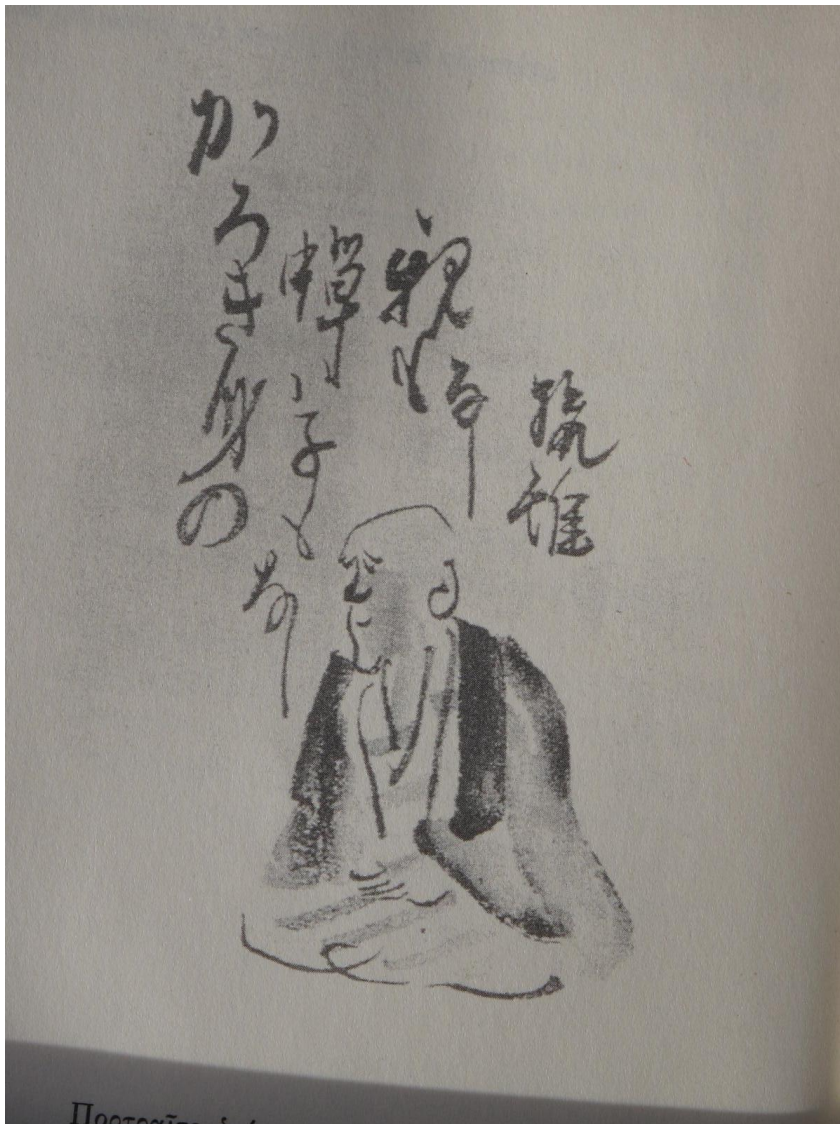
* (751-814 μ.Χ.).

** Το έγραφε ο Μεγκ Τσιάο έξω από την πόρτα του. Το ίδιο ποίημα έβαλε στην πόρτα του απέξω κι ο Χένρυ Μίλλερ στα βαθεία του γεράματα.

Ι Α Π Ω Ν Ι Α

Σημ. : Αποδίδω τα χαϊκού στα ελληνικά, μ' ελεύθερους, τέλεια ρυθμικούς στίχους, χωρίς να στριμώχνω και να σακατεύω το νόημά τους μέσα στον ελληνικό δεκαεπτασύλλαβο.

Κι ούτε ποτέ μου έκαμα χάικου στην Ελληνική γλώσσα. Διότι τα χάικου είναι γεννήματα της Γιαπωνέζικης γλώσσας. Τα δικά μας χάικου είναι, λόγου χάριν, οι μαντινάδες. Όποιος κατάλαβε, κατάλαβε. Δεν έχω σκοπό να γίνω ποιμένας της κακοτεχνίας.

Πορτραίτο ενός ποιητή χάι κον. 19^{ος} αι., Ιαπωνία.

ΝΑΡΑΧΙΝΤΑ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ Ή ΟΝΕΙΡΟ;

Ήρθα εγώ σε σένα ή εσύ σε μένα;
Δε γνωρίζω.
Ήταν πραγματικότητα ή όνειρο;
Εύπνος ή ύπνος;

ΟΝΟ ΚΟΜΑΤΣΙ

ΑΝ ΗΞΕΡΑ

Ήταν που τον σκεφτόμουνα πριν πάω να κοιμηθώ
κ' ήρθε στον ύπνο μου;
Αν ήξερα πως ήταν όνειρο
δε θα ξυπνούσα.

ΣΑΪΓΚΙΟ

ΜΠΟΡΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΕΦΤΗΚΑ

Μπόρα θα είναι σκέφτηκα
καθώς ξυπνούσα κι άκουγα
απ' το κρεβάτι μου.
Ήτανε φύλλα πού 'πεφταν στη γη
γιατί δεν μπόρεσαν ν' αντέξουν τον αγέρα.

ΦΟΥΤΖΙΓΙΑΡΑ ΤΕΪΚΑ

(12ος-13ος αι.)

ΝΑΥΑΓΙΟ

Μεγάλη ταραχή στη θάλασσα του Ακάσι.
Ένα καράβι που παλεύει με τα κύματα.
Φέξε φεγγάρι, πρόφτασε φεγγάρι. Μα τα σύννεφα
έκρυσαν το φεγγάρι. Ω νύχτα
ω μαύρη νύχτα. Και οι ναύτες του.
Τσακίζεται βυθίστηκε.
Μεσάνυχτα.
Στην ερημιά η κραυγή του ελαφιού.

ΜΑΤΣΟΥΟΥ ΜΠΑΣΟ*

* Ματσούου Μπασό· γεννήθηκε το 1644, στο Ουένο της επαρχίας Αϊγκά, τριάντα μίλια νοτιοανατολικά του Κυότο. Το όνομά του αρχικά ήταν Ματσούου Κιντσάκου. Ύστερα το «Κιντσάκου» έγινε «Μπασό», προς τιμήν του δέντρου μπασό (πλατύφυλλη μπανασιά) που του χάρισε ένας φίλος του.

Αγαπούσε τη μοναξιά. «Νοιώθω σαν άρρωστος ανάμεσα στο πλήθος» έγραφε. «Κάποτε ήθελα μια θέση γραφείου στον τόπο μου· αργότερα ήθελα να ζήσω σε μοναστήρι· εν τέλει έγινα ένας περιπλανώμενος, σαν ένα σύννεφο στον άνεμο, κυνηγώντας την ομορφιά των λουλουδιών και των πουλιών».

Έγραψε διαλόγους, ποιήματα ζεν και πάνω από χίλια χάι κου. Γνώρισε τον έρωτα. Απόχτησε παιδιά. Πέθανε στο καλύβι του στην ερημιά, το έτος 1694, φορώντας το ράσο του μοναχού.

ΧΑΪ ΚΟΥ

Ένα κοράκι στο γυμνό κλαδί.
Πέφτει το σούρουπο
του φθινοπώρου.

*

Βουνίσιο μονοπάτι με το άρωμα
από τα άνθη της δαμασκηιάς.
Και ξαφνικά ο ήλιος ανατέλλει.

*

Και καθρεφτίζεστε
μες στις δρακόμυγας το μάτι
ω βουνά.

*

Θεέ βουνίσιε θα 'σουνα
τόσο καλός, αν μου 'δειχνες,
ανάμεσα στα άνθη της αυγής,
το πρόσωπό σου.

*

(Φούρου-ίκε για
Καουάτζον τόμπι κόμου
Μίτσου νο ότο.)

Στέρνα παλιά.
Πηδάει ένας βάτραχος.
Ο ήχος του νερού.

*Αρχαία στέρνα·
βάτραχος
πηδά εντός της·
Πλομπ.*

*

Τέσσερις πύλες, τέσσερα τα δόγματα·
ένας ο ύπνος στο λαμπρό φεγγάρι.

*

Στο θεϊκό καθρέφτη ούτ' ένα ράγισμα·
αν και φυτρώνουν τα λουλούδια του χιονιού.

*

Δαμασκηνιά φεγγαροφώτιστη
περίμενε
θά 'ρθει η άνοιξη.

*

Άνοιξης μεσονύχτι, μα εδώ
στην ανθισμένη κερασιά είναι αυγή.

*

Φωνές χαραδριών καλούν να δω·
γυρνώ και βλέπω τ' αστροφώτιστο ακρωτήρι.

*

Ξύπνησε πεταλούδα· είν' αργά
κι έχουμε μίλια για να κάνουμε οι δυο μας.

*

Κρίνα μπερδεύονται στα πόδια μου·
των σανταλιών μου άνθινοι ιμάντες.

*

Άνθη της κερασιάς του Φουσιμί
χύσετε στα μανίκια μου δάκρυα της χαράς
τούτη τη μέρα της αντάμωσης.

ΚΙ ΑΛΛΑ ΧΑΪ ΚΟΥ ΤΟΥ ΜΠΑΣΟ

Αρχαία αλόγα
αυτοκρατορικά
θα πέρασαν εδώ σ' αυτή τη γέφυρα·
ο δρόμος προς το Κυότο.

*

Στο ηλιομονοπάτι
οι άγριες μολόχες, κοίταξέ τες
που ακουμπάνε στη μαγιάτικη βροχή.

*

Πέφτουν λουλούδια πάνω μου, ενώ
περνώ του δράκοντα την πύλη. Κι όλο αυτό
έξοχο δώρο θα 'ταν για τους πότες.

*

Με τι χαρά θα άκουγαν οι πότες
να τους μιλάω για τη γέφυρα
των λουλουδιών εκεί στον καταρράχτη.

*

Μάταιοι άνθρωποι·
ακόμα και στον λουλουδιών την πόλη
φτάνει ο άνεμος
του φθινοπώρου.

*

Για διηγήσου μας
τη μοναξιά των έρημων βουνών.

Γέρος αγρότης που σκαλίζει άγριες πατάτες.

*

Φεγγάρι παγερό· βαδίζω μόνος·
ο ήχος των βημάτων μου στη γέφυρα.

*

Με το τραγούδι σου
κάνε με πιο μονάχο, κούκο μου
μοναχικό πουλί της ερημιάς.

*

Ο ποιητής Σαίγκιο θα 'γραφε
ακόμα και για τούτη τη γυναίκα
που εδώ
πλένει πατάτες.

*

Στις μέρες των αρχαίων θεών
μικρό δεντρί θα ήτανε αυτός
εδώ ο μέγας πεύκος.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Κρύα ημέρα, ανοιξιάτικη.
Πάνω απ' τους αγρούς τα σύννεφα
δεν έχουν ρίζες.

ΠΙΝΤΑ ΝΤΑΪΚΟΤΣΟΥ

Το σιδερένιο αυτό φθινόπωρο
κι όλα τα κρύα ανεμοκούδουνα χτυπούν.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Πένθιμος άνεμος·
νύχτα τη νύχτα το φεγγάρι λιγοστεύει.

ΜΠΟΥΣΟΝ

(1716-1783)

Μέσα στο χιόνι·
φώτα σπιτιών που μού 'κλεισαν τις πόρτες.

Τέτοιο φεγγάρι·
ο κλέφτης στέκεται
και τραγουδά.

ΟΥΕΤΖΙΜΑ ΟΝΙΤΣΟΥΡΑ

Τέτοιο φεγγάρι·
θα 'ναι κανείς απόψε που να μη
βγάλει τη χτένα του;

ΑΡΑΚΙΝΤΑ ΜΟΡΙΤΑΚΕ

(15ος αι.)

Ένα λουλούδι πού 'πεσε στη γη,
ξαναγυρίζει στο κλαδί.
Ω, πεταλούδα.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Έτσι είν' η ζωή·
Κάτω-εφτά φορές·
πάνω οχτώ φορές.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Κόκκινη πιπεριά.
Βάλ' της δυο φύλλα για φτερά
κι έγινε δράκοντας.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ο ουρανός ψηλά. Περικοκλάδες
απλώνουν να πιαστούν,
όμως δε φτάνουν.

ΚΑΤΟ ΣΟΥΣΟΥΝ

Έρημος και θλιμμένος· το πουλί
φορεί στην πλάτη του της δύσης το χρυσάφι.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Νύχτα μικρή και διάβηκε· στις τρίχες
της κάμπιας οι χαντρίτσες της δροσιάς.

ΙΣΣΑ*

* Γεννήθηκε στο Κασιβαμπάρα (χωριό της βουνίσιας περιοχής του Βόρειου Ναγκάνο της Ιαπωνίας), στις 5 Μαΐου του 1763, στη Γιορτή των Κρίνων. Πέθανε στις 19 Νοεμβρίου του 1827, μετά από περίπατο στο χιόνι.

ΧΑΪ ΚΟΥ

Καλέ μου βάτραχε
αυτός που στέκεται μπροστά σου τώρα δα
είναι ο Ίσσα.

*

Γιγάντια πυγολαμπίδα:
Κείνος ο δρόμος, τούτος, κείνος, τούτος, κείνος
και περνά.

*

Αυτός ο κόσμος είναι μια σταγόνα
δροσιάς.
Μπορεί και να 'ναι μόνο μια σταγόνα

δροσιάς.
Κι όμως — κι όμως**.

** Το έγγραφε όταν πέθανε το παιδί του.

*

Τι λέει ο πρώτος τζίτζικας;
Σκληρή
που 'σαι ζωή, ζωή, ζωή, ζωή.

*

Έλα μπροστά στο ευγενικό το πεύκο
φώναξε τ' όνομά σου, στο ρυθμό σου
κούκο.

*

Λοιπόν πώς πήγε φέτος του Νικκό
το πανηγύρι, ω κούκο;

*

Άκου, ω, άκου
όπως νερό σε κοιμισμένα αυτιά
το λάλημα του κούκου.

*

Σε κάποιον άλλο κόσμο
μήπως και ήμουν ξάδερφός σου
κούκο;

*

Μη φεύγεις, μη,
είμαι κι εγώ παρέα σου
ω κούκο.

*

Αν δεν υπήρχαν άνθρωποι
θα 'σουν στραμμένο έτσι δα
χρυσάνθεμο;

*

Όμορφα που 'ναι, όμορφα
από την τρύπια στέγη να κοιτώ
το Γαλαξία*.

*

Μες στο καλύβι μου
κηλίδες ήλιου πρωινού.

*

Του Βούδδα ο Νόμος
λάμπει κι επάνω στη δροσιά ενός φύλλου.

*

Σκόρπιες οι δροσοστάλες, μα
της κόλασης οι σπόροι περασμένοι στην κλωστή.

*

Όπου υπάρχουν άνθρωποι θα βρεις
μύγες και βούδδες.

*

Ψύλλων δαγκώματα·
όμως η νιότη της κι αυτά
τα ομορφαίνει.

*

Ένα χρυσάνθεμο
με φόντο το σωρό της κοπριάς.
Να μια σκηνή για σένα.

*

Μέσα στον κόσμο μας·
η παρουσία της πεταλούδας·
τι βιασύνη.

*

Αν και γερνώ
λουλούδια εσείς της κερασιάς
δε μ' αποστρέφεστε.

*

Κι όταν θα 'μαι νεκρός
γίνε φρουρός στον τάφο μου
ακρίδα.

* Όμορφα πού 'ναι, όμορφα·
από την τρύπια στέγη φαίνεται
ο Γαλαξίας.

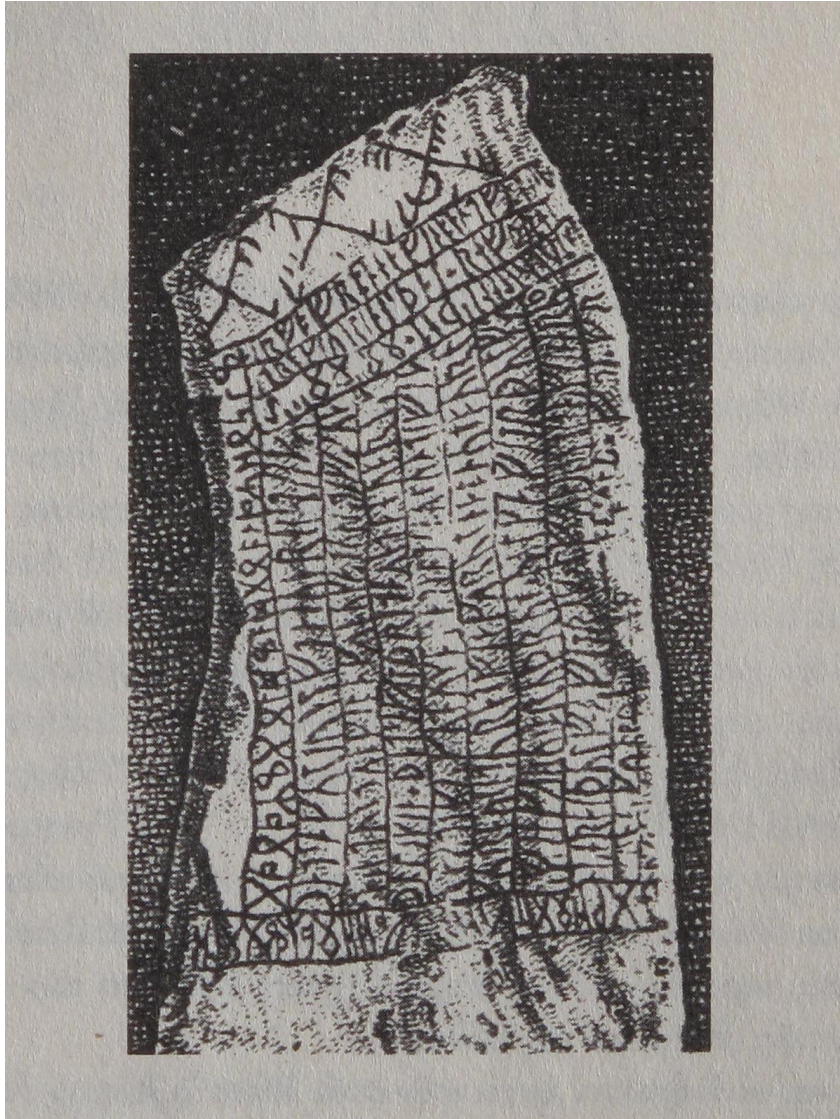
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ*

(ΙΣΛΑΝΔΙΑ)

* Όπως πληροφορούμαι από τη Βρετανική Εγκυκλοπαίδεια και από το βιβλίο του Ρομπέρ Σαρρού «Παράλληλοι κόσμοι» (μεταφρασμένο στα ελληνικά από τον Μάριο Βερέττα), ο πιθανός συγγραφέας της Αρχαίας ή αλλιώς Ποιητικής Έδδας, Σουμόντ Σίγκφουσον (1056-1133), ήταν παπάς και συνάμα ο πρώτος χρονικογράφος της Ισλανδίας. Είναι ο πρώτος Ισλανδός που σπούδασε στη Γαλλία κι έγραψε στη λατινική γλώσσα. Η Λατινική Ιστορία του των Βασιλέων της Νορβηγίας έχει χαθεί, αλλά είναι γνωστή από τους μετά απ' αυτόν χρονικογράφους. Ο Σουμόντ ίδρυσε το Ισλανδικό Σχολείο του Όντι, ένα κέντρο μάθησης που οι παραδόσεις του ανάθρεψαν αργότερα τον Σνόρι Στούρλασον, συγγραφέα της Νέας ή Πεζής Έδδας.

Η ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ: Η Υγκντρασίλ είναι το Κοσμικό Δέντρο που οι ρίζες του χώνονται στους εννιά κόσμους ή που οι ρίζες του είναι οι εννιά κόσμοι. Εννιά κόσμοι ή εννιά βασιλεια: θεοί, άνθρωποι, γίγαντες, νεράιδες, νάνοι, ανεμοδείχτες, βασίλειο των πάγων, βασίλειο της φωτιάς, βασίλειο της κόλασης.

Οι θεοί και οι άνθρωποι κατοικούν στον Μεσαίο Κόσμο (στη Μέση Γη) και συνδέονται μεταξύ τους με τη γέφυρα του ουράνιου τόξου. Ο Μεσαίος Κόσμος περικυκλώνεται από ένα φίδι που δαγκώνει την ουρά του και ζει μέσα στα νερά που χωρίζουν τον Μεσαίο Κόσμο από τον Έξω Κόσμο. Στον Έξω Κόσμο κατοικούν οι γίγαντες, οι νάνοι, οι νεράιδες, οι ανεμοδείχτες. Στα βόρεια υπάρχει το βασίλειο των πάγων και στα νότια το βασίλειο της φωτιάς. Ανάμεσά τους στα βαθιά (κάποτε βαθιά στον Βορρά) υπάρχει το βασίλειο των νεκρών, η κόλαση.

Πέτρινη σελίδα με ρουνικά

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ*

Κάποτε σε ταξίδι μακρινό
νέος και μόνος έχασα τον δρόμο μου.

Πλούσιος ένοιωσα που βρήκα κάποιον άλλο,
ο άνθρωπος στον άνθρωπο δίνει χαρά.

Μια λέξη ευγενική χρειάζεται που δεν κοστίζει,
ο έπαινος δεν είναι πράγμα ακριβό.
Με μία κόρα και μια άδεια κούπα
στον εαυτό μου έγινα φίλος.

Δυο ξύλινα παλούκια έστεκαν στον κάμπο
και κρέμασα επάνω τους τα ρούχα μου.
Ντυμένα εκείνα μοιάζαν να 'ναι από τζάκι
μα εγώ γυμνός έμοιαζα να 'μαι ο Κανέννας.

Πολύ νωρίς σε κάποια σπίτια έφτασα
πολύ αργά σε κάποια άλλα.
Μου 'χε τελειώσει το κρασί και δίχως δώρα
διόλου δεν είν' ευχάριστος ο ξένος.

Άνθρωπος που σταθεί σ' ένα κατώφλι
προσεχτικός θα πρέπει να 'ναι πριν διαβεί.
Ποιος ξέρει από πριν το ποιοι εχθροί
μπορεί να τον προσμένουν στο σαλόνι.

Χαιρέτισμα του κόσμου· ο ξένος έφτασε
και σε ποια θέση θα καθήσει;
Είν' απερίσκεφτος αυτός που ενώ μπαίνει
σε πόρτες άγνωστες πιστεύει
Πως όλα πια θα παν καλά.

Φωτιά χρειάζετ' ο νεόφερτος
που 'ναι τα γόνατά του από το κρύο μουδιασμένα.
Φαΐ και ρούχα καθαρά χρειάζετ' όποιος
έχει τραβήξει πράματα σκληρά.

Νερό επίσης να πλυθεί προτού να φάει,
πετσέτες κι ένα εγκάρδιο καλωσόρισμα.
Λόγια ευγενικά και ύστερα
ευγενική σιωπή για να μπορέσει
Την ιστορία του να πει:

Κρέμομουν πληγωμένος στο ανεμόδεντρο
Μερόνυχτα εννιά
Με βέλος τρυπημένος και ταμένος στον Οντίν
και προσφερμένος
από μένα
σε μένα.

Κι ο πιο σοφός δεν ξέρει το πού φτάνουν
Οι ρίζες κείνου του πανάρχαιου σταυρού.

Κανείς δεν μου 'δωσε ψωμί μηδέ κρασί. Κοίταξα κάτω,
Πήρα τα ρουνικά κι αμέσως λύθηκα
Κι από το δέντρο εκείνο έπεσα
εδώ
ανάμεσά σας.

Αυτοί που κάθονται στο σπίτι σπάνια ξέρουν
το χαρακτήρα εκείνου που 'χει μπει
Κι ο πιο κακός χωρίς αξία δεν είναι
κι ο πιο καλός απ' τους ανθρώπους αστοχεί.

Τούτα τα πράγματα έχω βρει σαν πιο καλά:
Του ήλιου τη μορφή και τη φωτιά, κι ακόμα
Το να 'χεις την υγεία σου και το χάρισμα
να μένεις απ' τις έχθρες μακριά.

Σοφός δεν είναι ο πάντα σιωπηλός
'Η αυτός που λέει ακατανόητα λόγια.
Η γλώσσα η καλή όταν αρχίσει να μιλά
Γοητευμένη από το λόγο τραγουδάει.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ*

* Οντίν: ο πρώτος ανάμεσα στους θεούς των Σκανδιναβών. Είναι θεός της ποίησης και του θανάτου. Κρεμάστηκε για εννιά μερόνυχτα από το Δέντρο του Κόσμου, την Υγκντρασίλ, για ν' αποχτήσει τα ρουνικά, δηλαδή τη μαγική γραφή, τις μαγικές λέξεις. Έχει την ικανότητα να κατεβαίνει στον κόσμο των νεκρών και με τα ξόρκια του να ξυπνάει τους νεκρούς και να συνομιλεί μαζί τους. Η αυτοθυσία, η κάθοδος στον «βαθύτερο» κόσμο, για την απόκτηση των μυστικών της ζωής, είναι ένα μυθολογικό αρχέτυπο που το συναντάμε σε πολλούς ήρωες (Γίλγαμές, Οδυσσέας, Αινείας κ.τλ.). Ο Οντίν εκτός από μάγος, εκτός από θεός της ποίησης και του θανάτου, είναι επίσης θεός πολεμιστής. Κ' ίσως επειδή έχει την ικανότητα να μεταμορφώνεται, θεωρείται απατεώνας κι επίορκος. Αγαπημένα του ζώα (όπως και στον Αόλλωνα) είναι το κοράκι κι ο λύκος.

Σημειώσεις:

1. «Κάποιον άλλο»: Άλλο δρόμο ή άλλον άνθρωπο· δεν διευκρινίζει. Παρακάτω θα πει «στον εαυτό μου έγινα φίλος». Αυτός ο άλλος ίσως είναι ο εαυτός του.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΣΟΦΙΑΣ

(Ο Νάνος κι ο Αμαξας)

ΑΛΒΙΣ Για κάμε πέρα τα τραπέζια, εγώ κ' η νύφη
Είν' ώρα να πηγαίνουμε στο σπίτι μας.
Με περιμένουν καλεσμένοι, θ' απορούν
Γιατί αργοπορώ τόσο πολύ.

ΘΩΡ Για πες μου τη γενιά σου ασπρομύτη.
Μήπως κ' είσαι το πνεύμα ενός νεκρού;
Μου φαίνεσαι ανεμόφκιαστος και διόλου
Κάποιος που θα του ταίριαζε μια νύφη.

ΑΛΒΙΣ Πάνσοφος ονομάζομαι· κάτω απ' το χόμα κατοικώ
Ανάμεσα στις σκοτεινόπετρες.
Από τον Κύριο των Αμαξιών δίκιο ζητώ.
Είναι κακό να παραβαίνονται οι όρκοι.

ΘΩΡ Ποτέ μου δεν ορκίστηκα· δεν ήμουνα στο σπίτι
Όταν σου δίναν όρκο οι θεοί.
Της νύφης ο πατέρας έχει δίκιο κ' είμ' εγώ
Που απόφαση θα βγάλω αν θα την πάρεις.

ΑΛΒΙΣ Πες τ' όνομά σου που ισχυρίζεσαι πως είσαι
Πατέρας του ωραίου κοριτσιού.
Ε συ που μακριά περιπλανιέσαι, για ξηγήσου
Τίνος είν' τα βραχιόλια που φορείς;

ΘΩΡ Είμ' ο Βιγκ Θωρ, ο γιος του Μακρογένη
Κι έχω πολύ μέσα στον κόσμο ταξιδέψει.
Χωρίς να δώσω εγώ τη συγκατάθεση
Ποτέ σου δε θα πάρεις το κορίτσι.

ΑΛΒΙΣ Θα συμφωνήσεις, ε; Συμφώνησε
Να πάρω το κορίτσι· επιθυμώ
Την άσπρη σαν το χιόνι να 'χω ταίρι μου.
Βαρέθηκα συνέχεια να 'μαι μόνος.

ΘΩΡ Σοφέ φιλοξενούμενε σου υπόσχομαι
Πως δε θα σου αρνηθώ το χέρι της
Αν μάθω όσα θέλω σχετικά
Μ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν.

Για πες μου Νάνε, αφού μου φαίνεσαι
πως όλα τα γνωρίζεις, λέγε μου:
Η Γη που γύρω εκτείνεται πώς λέγεται
σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;

- ΑΛΒΙΣ Απ' τους ανθρώπους ΓΗ και ΜΑΝΤΡΑ απ' τους θεούς
Απ' τους ανεμοδείχτες λέγεται ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ.
Από τους γίγαντες Η ΠΑΝΤΑ ΠΡΑΣΙΝΗ, απ' τους νάνους
ΕΚΕΙΝΗ ΠΟΥ ΒΛΑΣΤΑΙΝΕΙ και
από τους Ύψιστους θεούς ΠΗΛΟΣ.
- ΘΩΡ Κι ο Ουρανός, που όλοι ξέρουμε, πώς λέγεται
σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ Απ' τους ανθρώπους ΟΥΡΑΝΟΣ κι ΑΨΙΔΑ απ' τους θεούς
Απ' τους ανεμοδείχτες Ο ΥΦΑΙΝΩΝ ΤΟΥΣ ΑΝΕΜΟΥΣ.
ΓΗ ΑΨΗΛΗ τον λένε οι γίγαντες.
Και οι νεράιδες Η ΩΡΑΙΑ ΣΚΕΠΗ. Κ' οι νάνοι
Τον λένε Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΟΥ ΣΤΑΖΕΙ.
- ΘΩΡ Και η Σελήνη που όλοι βλέπουμε πώς λέγεται
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ απ' τους ανθρώπους, ΤΟΠΙ απ' τους θεούς.
Στην κόλαση τη λένε Η ΡΟΔΑ ΠΟΥ ΓΥΡΙΖΕΙ.
Η ΓΡΗΓΟΡΗ ονομάζεται απ' τους γίγαντες.
Η ΦΩΤΕΙΝΗ απ' τους νάνους
Κι απ' τις νεράιδες Η ΣΚΥΤΑΛΗ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ.
- ΘΩΡ Κι ο Ήλιος που όλοι βλέπουμε πώς λέγεται
σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ ΗΛΙΟΣ από ανθρώπους και θεούς,
κι από τους νάνους
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΩΝ ΝΑΝΩΝ ΤΟ ΚΟΥΚΛΙ.
Από τους γίγαντες Ο ΠΑΝΤΑ ΛΑΜΠΕΡΟΣ.
Απ' τις νεράιδες Ο ΩΡΑΙΟΣ ΤΡΟΧΟΣ.
Κι απ' των θεών τους γιους Ο ΛΑΜΠΕΡΟΤΑΤΟΣ.
- ΘΩΡ Τα Σύννεφα
που μεταφέρουν τη βροχή πώς λέγονται
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ ΣΥΝΝΕΦΑ λέγονται απ' τους ανθρώπους.
Η ΕΛΠΙΔΑ ΤΩΝ ΒΡΟΧΩΝ απ' τους θεούς.
ΑΝΕΜΟΚΑΡΑΒΑ απ' τους ανεμοδείχτες.
Τ' ΑΛΟΓΑ ΤΗΣ ΨΙΧΑΛΑΣ απ' τους γίγαντες.
Απ' τις νεράιδες ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ Η ΙΣΧΥ
Κι από την κόλαση ΤΟΥ ΣΚΟΤΟΥΣ Η ΣΚΕΠΗ.
- ΘΩΡ Κι ο Άνεμος, που τρέχει αόρατος, πώς λέγεται
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;

- ΑΛΒΙΣ Απ' τους ανθρώπους λέγεται ΑΝΕΜΟΣ.
ΤΗΣ ΛΥΠΗΣ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ λέγεται απ' τους θεούς.
Από τις άγιες δυνάμεις λέγεται ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΧΛΙΜΙΝΤΡΑ
ΟΧΛΑΓΩΓΙΑ απ' τις νεράιδες
Κι από την κόλαση ΤΟ ΦΥΣΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΙΛΑΠΙΑΣ.
- ΘΩΡ Και η Γαλήνη που 'ν' ανίκητη πώς λέγεται
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ ΓΑΛΗΝΗ λέγεται απ' τους ανθρώπους
Κι ΑΚΙΝΗΣΙΑ τη λένε οι θεοί.
ΕΠΑΝΩ ΖΕΣΤΗ λέγεται απ' τους γίγαντες
ΤΗΣ ΜΕΡΑΣ Η ΓΑΛΗΝΗ απ' τις νεράιδες
ΤΗΣ ΜΕΡΑΣ Η ΑΝΑΠΑΥΣΗ απ' τους νάνους.
- ΘΩΡ Κ' η θάλασσα η απέραντη πώς λέγεται
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ Απ' τους ανθρώπους ΘΑΛΑΣΣΑ κι απ' τους θεούς
Η ΑΚΙΝΗΤΗ ΚΥΡΙΑ. Οι γίγαντες
Τη λένε ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΧΕΛΙΟΥ, και ΚΥΜΑ
Τη λεν οι ανεμοδείχτες. Οι νεράιδες
Τη λένε ΥΔΑΤΙΝΗ ΜΑΓΕΙΑ και οι νάνοι
ΒΑΘΟΣ ΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ.
- ΘΩΡ Και τη Φωτιά που αγριεύει πώς τη λένε
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;
- ΑΛΒΙΣ ΦΩΤΙΑ οι άνθρωποι και ΦΛΟΓΑ οι θεοί.
Η ΦΤΕΡΟΥΓΙΖΟΥΣΑ τη λεν οι ανεμοδείχτες.
ΛΥΚΟΜΟΡΦΗ οι γίγαντες, ΚΑΙΓΟΜΕΝΗ οι νεράιδες
Στην κόλαση τη λένε Η ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΣΑ ΚΟΡΜΙΑ.
- ΘΩΡ Το Δάσος που ανθίζει πώς το λένε
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν.
- ΑΛΒΙΣ ΔΑΣΟΣ απ' τους ανθρώπους λέγεται, κι απ' τους θεούς
ΤΩΝ ΛΙΒΑΔΙΩΝ Η ΧΑΙΤΗ, κι απ' τους ήρωες
Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΟΥΝΙΣΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ.
ΦΩΤΟΞΥΛΟ καλείται από τους γίγαντες.
ΩΡΑΙΟ ΚΛΩΝΑΡΙ απ' τις νεράιδες
Κι απ' τους ανεμοδείχτες ΜΑΓΙΚΟ ΡΑΒΔΙ.
- ΘΩΡ Κι ακόμα λέγε μου πώς λέγεται η Νύχτα
Σ' όλους τους κόσμους που υπάρχουν;

ΑΛΒΙΣ ΝΥΧΤΑ απ' τους ανθρώπους και ΣΚΟΤΑΔΙ απ' τους θεούς.
Από τις άγιες δυνάμεις λέγεται Η ΚΑΛΥΠΤΟΥΣΑ.
Από τους γίγαντες Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΦΩΤΟΣ.
Απ' τις νεραίδες λέγεται ΤΟΥ ΥΠΙΝΟΥ Η ΧΑΡΑ
Κι από τους νάνους Η ΠΟΥ ΟΝΕΙΡΑ ΥΦΑΙΝΕΙ.

ΘΩΡ Ποτέ μου δε συνάντησα έναν τέτοιο
Άρχοντα της διήγησης σοφό τόσο πολύ.
Ήθελα με τα λόγια μου να σε μπερδέψω, μα
Μπερδεύτηκα εγώ από σένα. Ω Νάνε
Έφτασε η αυγή και πρέπει πια
Σκληραίνοντας να γίνεις πάλι πέτρα.

Σημειώσεις:

1. Νύφη: Κόρη του Θωρ πιθανόν η Θρουντ.

2. Θωρ: Είναι ο πολεμιστής θεός· είναι αυτός που ταξιδεύει στα πέρατα του κόσμου για να αντιμετωπίσει τους εχθρούς των θεών. Αλλά δεν διαθέτει μόνο πολεμικές αρετές. Εδώ τον βρίσκουμε να ανταγωνίζεται τον νάνο Άλβις σ' έναν αγώνα ευφυΐας.

3. Ασπρομύτης: Οι νάνοι ζουν έξω από το φως του Ήλιου, γι' αυτό και το πρόσωπό τους είναι άσπρο.

ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΤΟΥ ΜΠΑΛΝΤΟΥΡ

Έτρεξαν βιαστικά οι θεοί κατά την αίθουσα της Κρίσης
Συγκεντρωθήκαν όλοι, κ' οι θεές μαζί, για να εξηγήσουν
Τ' όνειρο του Μπαλντούρ που τόσο τρόμο προμηνούσε.

Πάνω πετιέται ο Οντίν ο μάγος δίχως ηλικία
Και τ' άλογο σελώνει, τον οχτάποδο Σλαϊπνίρ
Κι ορμάει από τον Ουρανό κατά της Κόλασης τα βάθη.
Το αιμοβόρο κυνηγόσκυλο της Κόλασης τον βίγλισε
Και φρενιασμένα ούρλιασε προς τον πατέρα των Τευτόνων.

Στην Ανατολική την Πύλη εκείνος στάθηκε, μπροστά
Στο φοβερό τεράστιο τύμβο κάποιας μάγισσας.
Με ρουνικά θέλγητρα δύναμης της φώναξε και να
Το φάντασμά της, υπακούοντας, σηκώνεται
Και στο θεό που τη ρωτά δίνει εξήγηση
Σύμφωνα με τα έθιμα των πεθαμένων:

«Ποιος είν' αυτός που μπαίνει στ' άδυτα της Κόλασης;
Που με καλεί επάνω αυξάνοντας τη θλίψη μου;
Απ' το χαλάζι χτυπημένη, από τη θύελλα διωγμένη
Κι από τη δρόσο μουσκεμένη έχω πεθάνει από καιρό».

«Είμαι ο Γιος του Αγωνιστή, ο Δρασκελιστής, του Δρόμου ο
Δαμαστής.

Τα μυστικά σου σε ρωτώ· του απάνω κόσμου τα γνωρίζω:

Γιατί στις αίθουσες της Κόλασης, κρεμιούνται ατίμητα πετράδια,
Κ' είναι τα δώματά της ποταμοί από κόκκινο χρυσάφι;»

«Για τον Μπαλντούρ έχουμε έτοιμο λιβάδι.
Σ' ένα καζάνι λαμπερό που 'χει καπάκι μian ασπίδα
Απελπισία έχει η καρδιά του Οντίν ψηλά.
Δυσάρεστα είν' τα λόγια μου, περισσότερα δε λέω».

«Μάγισσα που τα μέλλοντα θωρείς, εξήγησέ μου.
θα σε ρωτήσω πιο πολλά, όλα θα μου τα πεις.
Ποιος θα σκοτώσει το Μπαλντούρ τον πιο τρανό απ' τους θεούς;
Ποιος θα ρουφήξει τη ζωή από το γιο του Οντίν;»

«Είν' ο τυφλός Χεντούρ που θα κλαδέψει το βλαστό
Για να χυθεί το αίμα απ' τ' αδερφού του το κορμί
Και να στραγγίσει από ζωή το σώμα του Μπαλντούρ.
Δυσάρεστα είν' τα λόγια μου, περισσότερα δε λέω».

«Μάγισσα που τα μέλλοντα θωρείς, εξήγησέ μου.
θα σε ρωτήσω πιο πολλά, όλα θα μου τα πεις.
Από ποιανού το χέρι ο Χεντούρ θα τσακιστεί
Και του Μπαλντούρ ο χαλαστής θ' ανέβει στην πυρά;»

«Η βλογημένη η Ριντούρ τον Βάλι θα γεννήσει
Κι αυτός μια νύχτα θε να πάρει γδικιωμό.
Νερό στα χέρια δε θα βάλει κι ούτε χτένι στα μαλλιά
Πριν του Μπαλντούρ ο χαλαστής ανέβει στην πυρά.
Δυσάρεστα είν' τα λόγια μου, περισσότερα δε λέω».

«Μάγισσα που τα μέλλοντα θωρείς, εξήγησέ μου.
θα σε ρωτήσω πιο πολλά, όλα θα μου τα πεις.
Ποιες τότε απ' τις παρθένες θα θρηνήσουν το Μπαλντούρ
Σέρνοντας στα ουράνια τις μαντήλες τους;»

«Δεν είσ' εσύ ο Δρασκελιστής, μήτε του Δρόμου ο Δαμαστής.
Είσ' ο πανούργος ο Οντίν, ο μάγος δίχως ηλικία».

«Κι εσύ δεν είσαι μάγισσα κι ούτε γυναίκα.
Η μήτρα είσ' εσύ που τρία τέρατα έχει βγάλει».

«Γύρισε πίσω Οντίν. Άνεμος είναι ο θρίαμβός σου.

Κανένας δε θα επισκεφτεί ξανά τον τάφο μου.
Μέχρι ο άγριος Λόκι να ξεφύγει απ' τα δεσμά
Κι ο χαλαστής του Κόσμου μπει στο δρόμο του πολέμου».

1. Μπαλντούρ, Μπάλντερ ή Μπάλντρ: Ένας ηλιακός θεός, ένας θεός της βλάστησης. Είναι γιος του Οντίν και της Φριγκ κ' είναι γνωστός σαν ο πιο αγνός από τους θεούς. Ένα κατάσπρω λουλούδι των αγρών —το πιο όμορφο λουλούδι που υπάρχει— στολίζει τα μαλλιά του. Είναι τόσο όμορφος και τόσο λαμπερός, που βγάζει φως από πάνω του. Είναι η ενσάρκωση της Ομορφιάς, της δικαιοσύνης και της πραότητας, και το μόνο που επιθυμεί είναι να σκορπά γύρω του τη χαρά και την αρμονία. Μα δεν το κατορθώνει· τον βαραίνει μοίρα κακιά. Δεν πραγματώνεται καμιά του επιθυμία. Είναι σαν ένα πλάσμα που επέζησε από κάποιαν άλλη, χρυσή εποχή, ριγμένο σ' έναν κόσμο ξένο.

Ο Μπαλντούρ κάποια νύχτα βλέπει όνειρα κακά. Τα διηγείται στους θεούς. Οι θεοί ανησυχούν. Είναι ο πιο αγαπημένος θεός. Κανείς δεν θέλει να πάθει κακό. Η μάνα του, η Φριγκ, παίρνει απ' όλα τα πλάσματα του κόσμου την υπόσχεση πως κανένα τους δεν θα βλάψει τον Μπαλντούρ. Όμως δεν παίρνει την υπόσχεση του ιζού. Όχι πως ο ιζός δεν θα 'δινε την υπόσχεσή του. Μα δεν του ζητήθηκε υπόσχεση, γιατί «ένα τόσο δα μικρό δέντρο τι κακό θα μπορούσε να κάμει;». Όμως ο Λόκι, ο πιο κακός από τους θεούς, που ζηλεύει τον Μπαλντούρ, κόβει έναν κλώνο ιζού και φκιάχνει μ' αυτόν ένα βέλος. Και παραπλανά τον τυφλό Χεντούρ και τον προτρέπει να ρίξει στον Μπαλντούρ. Ο Χεντούρ ρίχνει το βέλος, που το νομίζει ακίνδυνο. Το βέλος καρφώνεται στο σώμα του Μπαλντούρ και ο Μπαλντούρ πέφτει νεκρός. Απαρηγόρητοι οι θεοί κηδεύουν τον Μπαλντούρ χρησιμοποιώντας για φέρετρο ένα καράβι στο οποίο βάζουν φωτιά.

Ο θάνατος του Μπαλντούρ είναι η πιο μεγάλη συμφορά που βρήκε τους θεούς και τους ανθρώπους. Είναι η πρώτη μεγάλη καταστροφή, θ' ακολουθήσουν κι άλλες, μέχρι που νά 'ρθει η τελειωτική καταστροφή, τότε που ο καιγόμενος κόσμος θα βυθιστεί στη θάλασσα.

Μα ύστερα από αυτή την τελειωτική καταστροφή, ο Μπαλντούρ θα επιστρέψει. Και θα βασιλέψει σ' εκείνη την καινούργια γη που θ' αναδυθεί από τον ωκεανό γεμάτη αφθονία κι ομορφιά.

2. Σλαϊπνίρ: Το μαγικό άλογο του Οντίν. Είναι γκρίζο κι έχει οχτώ πόδια.

3. «Κόκκινο χρυσάφι»: Ίσως το αίμα.

4. Χεντούρ: Αδερφός του Μπαλντούρ· είναι τυφλός· άθελά του γίνεται όργανο του Λόκι και σκοτώνει τον Μπαλντούρ.

5. Βαλι: Αδερφός του Μπαλντούρ, θα σκοτώσει τον Χεντούρ.

6. Λόκι: Καταστροφικός θεός. Το όνομά του σημαίνει «φωτιά». Είναι αυτός που παραπλανά τον Χεντούρ και φονεύει τον Μπαλντούρ.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΣΙΒΥΛΛΑΣ

Χάνντι οι άνθρωποι με λεν όταν στα σπίτια τους πηγαίνω
Είμαι μια μάγισσα που βλέπει μακριά, σοφή στα φυλαχτά,
Πανούργα στη γητειές και στη μαγεία, πάντα
Καλοδεχούμενη απ' τις δίδουλες γυναίκες.
Και περιδέραια και βραχιόλια μου 'δωσες Οντίν
Τις γνώσεις και τις τέχνες μου να μάθεις και
'Όσα πλατειά κι όσα βαθειά σ' όλους τους κόσμους βλέπω.

Έξω καθόμουν μόνη μου σαν ήρθες
Κι αντίκρισες το σπίτι μου, φόβητρο των θεών.
Τι από μένανε ζητάς; Γιατί με καλοπιάνεις;
Οντίν πού κρύβεται το μάτι σου γνωρίζω.
Κρύβεται πέρα μακριά στον Μίμιρ την πηγή.
Κι ο Μίμιρ κάθε πρωινό πίνει το υδρομέλι
Πρόποση στην υγεία σου. Και λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Ακόμα για του Χάιμπνταλ το βούκινο γνωρίζω
Πού 'ναι κρυμμένο κάτω από το Δέντρο το Ιερό.
Πολύτιμο ρυάκι από πάνω του περνά
Πού 'ναι για να το πίνει η Αφεντιά σου. Και λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Σιωπή απ' την Ιερή Φυλή ζητώ
Σιωπή κι από τους φίλους κι απ' του Χάιμπνταλ τη γενιά,
Γιατί όπως το ζήτησες, πατέρα, θε να πω
'Όσα θυμάμαι απ' τα παλιά τραγούδια των ανθρώπων.

Για γίγαντες θα πω από καιρούς λησμονημένους.
Γι' αυτούς που με ανάθρεψαν σε μέρες περασμένες.
Κόσμους εννιά απαριθμώ, εννιά του Δέντρου οι ρίζες
Της θαυμαστής Μελιάς οι δρόμοι κάτω από τη γη.

Τότε που ζούσε ο Υμίρ, πέρασε πια καιρός
Ούτ' άμμος ούτε θάλασσα υπήρχε ούτε κύματα,
Γης δεν υπήρχε χαμηλά μήτε και πάνω ουρανός
Μόνο το χάος πού 'χασκε και χόρτο πουθενά.

Και τότε δημιούργησαν τη Γη οι γιοι του Μπούρ
Χύνοντας μεγάλοπρεπα τη Μέση Γης μες σε καλούπι.
Από το Νότο ο Ήλιος κοίταξε τις πέτρες των σπιτιών μας
Κι εκεί μέσ' απ' το χώμα βγήκαν πράσινα χορτάρια.

Από το Νότο ο Ήλιος γύρισε, τ' αδέρφι της Σελήνης
Και με το χέρι ακούμπησε στην άκρη τ' Ουρανού.

Ιδέα δεν είχε για το σπίτι του που βρίσκονταν
Κι ούτε η Σελήνη ήξερε για όσα υπήρχαν
Κι ούτε τα άστρα ήξεραν τη θέση τους.

Οι Ύψιστοι συνέδριο έκαμαν
Στην αίθουσα της Κρίσης συγκεντρώθηκαν οι αρχόντοι
Και δώσαν όνομα στο Σούρουπο και όνομα στη Νύχτα
Κι όνομα στο Πρωί, στο Μεσημέρι
και ακόμα
Στο Μεσοχειμώνα και στο
Μεσοκαλόκαιρο, ο κύκλος
Για να σημαδευτεί των εποχών.

Συναντημένοι στο Λιβιάδι της Παλίρροιας οι Αιζίρ
Βωμό υψώσαν και ναό από ξύλο.
Σιδηρουργείο ίδρυσαν να φκιάχνουν θησαυρούς
Τσιμπίδες και τα άλλα εργαλεία.

Έπαιζαν σκάκι στην αυλή κ' ήσαν χαρούμενοι.
Ποτέ τους το χρυσό, το ακτινοβόλο μέταλλο, δε στερήθηκαν.
Τότε οι Τρεις Παρθένες έφτασαν, οι Θουρς
Χαρούμενες και δυνατές από του Γίγαντα το Σπίτι.

Οι Ύψιστοι συνέδριο έκαμαν στην αίθουσα της Κρίσης
Ν' αποφασίσουν ποιος από τους νάνους σε καλούπι
Με μαστοριά τον άνθρωπο θα χύσει αφού πάρει
Το αίμα και τη σάρκα του Υμίρ.

Ο Μότσογνιρ, ο πιο σπουδαίος απ' τους νάνους
Ήταν ο ισχυρός τους κυβερνήτης και μετά
Έρχονταν ο Ντουρίν. Οι νάνοι
Έπραξαν όπως πρόσταξε ο Ντουρίν κι από τη Γη
Πήρανε κι έφκιασαν ανθρώπινες μορφές.
Ο Νόι κι ο Νίντι, ο Νόντρι, ο Σούρτι
Ο Όστρι, ο Βέστρι, ο Αλθγιόφ κι ο Ντβάλιν,
Ο Μπίβορ και ο Μπάβορ, ο Μπέμπουρ και ο Νόρι,
Ο Αν κι ο Άναρ κι ο Οϊν κι ο Μγεντβιτνίρ,
Ο Βέιγκ κι ο Γκαντάλφ, ο Βίνταλφ και ο Θόριν,
Ο Θρορ, ο Θράιν και ο Θέκουρ και ο Λίτουρ,

Ο Βίτουρ και ο Νιρ κι ο Νιραντούρ,
Ο Φίλι, ο Κίλι, ο Φούντιν και ο Νάλι,
Ο Χέφτι, ο Βίλι, ο Χανάρ κι ο Σβίβουρ,
Ο Μπίλιγκ και ο Μπρούνι, ο Μπίλντουρ και ο Μούρι,
Ο Φράρ, ο Χορνμπορί, ο Φρέγκουρ και ο Λόνι,
Ο Ορβανγκούρ, ο Γιάρι κι ο Εϊκινσκιαλντί:
Όλο το γένος του Ντουρίν το έχω αναφέρει.

Πρέπει και για του Ντβάλιν το στρατό να πω, τους νάνους
Που σα λιοντάρια ήτανε στους χρόνους του Λοχάρ.
Στου Γιουραβέλ το έλος σπίτι έφκιασαν και βγαΐναν
Από την πέτρινη αίθουσα για τα ταξίδια.

Κ' ήτανε ο Ντροπνίρ κι ο Ντολγκθρατίρτ,
Ο Χαρ, ο Χόγκσπορι κι ο Χλέβαγκουρ κι ο Γκλόι,
Ο Ντόρι, ο Όρι, ο Ντουφούρ κι ο Αντβαρί,
Ο Σκίρφιρ και ο Βίρφιρ και ο Σκάφιντουρ κι ο Άι,
Ο Αλφ και ο Ινγκβί κι ο Εϊκινσκιαλντί,
Ο Φγιάλαρ και ο Φρόστι, ο Φιν και ο Γκινάρ.
Κι όσο θα ζούνε άνθρωποι πάντοτε θα θυμούνται
Όλη ετούτη τη γραμμή των πρόγονων του Λόφαρ.

Και τότε από το σπίτι των θεών
Ήρθαν οι Τρεις Ευγενικοί και Μεγαλόπρεποι
Κ' ηύραν τη Φλαμουριά και τη Φτελιά στην αμμουδιά
Άμοιρες κι ακαθόριστες κι αδύναμες.

Πνοή δεν είχαν ούτε αίμα ούτ' αισθήσεις
Ούτε κατείχαν κάποια γλώσσα ή συνήθεια.
Ο Οντίν τους έδωσε πνοή, κι αισθήσεις ο Αινίρ
Και ο Λοντούρ τους έδωσε ζωή και αίμα.

Ξέρω ένα δέντρο που το λένε Υγκντρασίλ.
Βαριές σταλαματιές πέφτουν στα φύλλα του
Κ' ύστερα στάζουν λάμποντας και χύνονται
Φέρνοντας τη δροσιά ως τις κοιλάδες.
Πράσινη πάντα κυματίζει η φλαμουριά,
πλάι στην πηγή της Ουρντ,
Πάνω απ' την ακίνητη δεξαμενή. Κοντά της
Βλέπω κληματαριά απ' όπου έρχονται
Της Μοίρας οι Παρθένες: Πρώτη η Ουρντ
Και δεύτερη η Σκουλντ που γράφει ξόρκια, και μετά
Έρχεται η Βερναντί, η τελευταία από τις Νόρνες.
Τους νόμους που ορίζουν τις ανθρώπινες ζωές
Για πάντα ταχτοποίησαν και σφράγισαν τις μοίρες.

Καλά θυμάμαι εγώ τον πρώτο πόλεμο στον κόσμο
Όταν τρυπήθηκε η Γκουλβέγκ από της λόγχης την αιχμή
Και κάηκε στην αίθουσα του Ύψιστου θεού.
Τρεις κάηκε, τρεις ξανάζησε, πολλές φορές
Την έριξαν στη γη κι ακόμα ζει.

Έτρεξαν βιαστικά οι θεοί κατά την αίθουσα της Κρίσης
Κάθισαν σε συμβούλιο ν' αποφασίσουν αν
Του βροντερού πολέμου τη ζημιά θα υπόμεναν

Ἢ μήπως θα φροντίζανε να πάρουν
Κ' οι δυο μερίδες των θεών λατρεία απ' τους ανθρώπους.

Στο πλήθος ο Οντίν το ακόντιο ρίχνει
Κατά την πρώτη μάχη μες στον κόσμο· σπάζει τότε
Ο σανιδότοιχος στο φρούριο των θεών κ' οι μανιασμένοι
Ανεμοδείχτες παρακίνησαν ο πόλεμος
Να γίνει στα λιβάδια. Οι θεοί

Ἐτρεξαν βιαστικά κατά την αίθουσα της Κρίσης
Κάθισαν σε συμβούλιο για να βρουν
Ποιος είχε με διαφθορά μιάνει τον αέρα
Και πήγε με τους γίγαντες η κόρη του Οντίν.

Κι έπιασε τότε η μανία τον Θωρ
Που δεν μπορούσε ήρεμος ν' ακούει
Ὅρκοι δεσμευτικοί να παραβαίνονται
Κι όσα Ιερά συμφωνήθηκαν μεταξύ τους.

Και είδα τότε να ἔρχονται οι Βαλκυρίες
Γρήγορες καβαλάρισσες τους Γότθους να βοηθήσουν.
Η Σκούλντ ασπίδα κράταγε κ' η Σέγκουλ άλλη μια
Η Γκου, η Χιλ, η Σπεαργκέγκουλ και η Γκέγκουλ
Οι Βαλκυρίες, οι γυναίκες αμαζόνες.

Και το θεό το ματωμένο είδα τον Μπαλντούρ
Το Γιο του Οντίν που η μοίρα του ακόμα είναι κρυμμένη:
Δέντρο λιγνό μεγάλωνε μέσα στην πεδιάδα
Με μια θαυμάσια ομορφιά, ο ιξός.

Απ' το ωραίο τούτο δέντρο φτερωτό
Ἐφυγε το μοιραίο βέλος του Χεντούρ προς τον θεό.
Μα του Μπαλντούρ ο αδερφός γεννήθηκε, και μ' όλο
Πού ἔχε μονάχα ηλικία μιας βραδιάς ο γιος του Οντίν
Θανατηφόρο τόξο τράβηξε ο Βάλι, με χορδή
Ἄντερου τεντωμένου, δυνατή.
Ὅμως η Φριγκ στο δώμα της, στο Φενσαλίρ, για της Βαλχάλλα
Τη συμφορά θρηνούσε. Και λοιπόν
θα ἔθελες περισσότερα να μάθεις;

Πλάι στις θερμές πηγές βλέπω δεμένο
Κάποιον που μοιάζει με τον Λόκι κι έχει όψη τρομερή.
Κοντά εκεί στον άντρα της θλιμμένη
Κάθεται η Συγκίν. Ε και λοιπόν
θα ἔθελες περισσότερα να μάθεις;

Πηγάζοντας απ' την Ανατολή και τρέχοντας
Μέσ' απ' του Δηλητήριου την Κοιλιάδα, πάνω
σε βράχια αγκαθερά
διαβαίνει
ο Ποταμός Φριχτός.

Στη Σκοτεινή Κοιλιάδα στο Βορρά, η κατοικία
Του γένους του Συντρί και με χρυσάφι σκεπασμένη.
Κι άλλη ακόμα αίθουσα στον Πανταπαγετό
Πού 'ναι για τα συμπόσια του Γίγαντα Υμίρ.

Άλλη μια τρίτη βλέπω κατοικία, στου Πεθαμένου
Ανθρώπου την Ακτή, όπου καθόλου
Δε φτάνει ηλιοφώς.
Προς το Βορρά οι πόρτες βλέπουν. Κι άχνη
Φαρμακερή με τον καπνό ανεβαίνει. Και την αίθουσα
Καλύπτουν δέρματα φιδιών.

Ανθρωποι περπατούν εκεί μες στο νερό και βασανίζονται απ' το
ρέμα
Άθλιοι δολοφόνοι και επίορκοι
Και αποπλανητές πανούργοι ξένων γυναικών.

Ο Λύκος τους ξεσκίζει και ο Νίντχεγκ
Απ' τα κορμιά των σκοτωμένων πίνει αίμα. Ε λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Προς την Ανατολή, στο Σιδερόδασος, μια μέγαιρα
Έχει το σπίτι της. Το γένος
Του Φένρις ανατρέφεται εκεί, τα Λυκοτέρατα.
Έν' απ' αυτά στερνά θα φάει τον ήλιο.

Ο εύθυμος Εγκθούρ, του Γίγαντα ο φρουρός
Στη στέγη πάνω κάθετα κι όμορφα παίζει άρπα.
Ο Κόκκινος ο Κόκκορας που τον φωνάζουν Παντογνώστη
Από το Δάσος των Πουλιών λαλεί με τόλμη.

Κράζει και ο χρυσόχτενος προς τους θεούς
Ευπνώντας τους πολεμιστές μες στη Βαλχάλλα.
Μια κότα σταχτοκόκκινη ακόμα κακαρίζει
Βαθειά κάτω απ' το έδαφος στην αίθουσα του Άδη.

Ουρλιάζει άγρια ο Γκάρμ μπρος στη σπηλιά του
Σπάζοντας τα δεσμά. Ο Φένρις τρέχει.
Μέσα στο μέλλον μακριά παρατηρώ
Και βλέπω το λυκόφως των θεών να πλησιάζει.

Του Μπέλι ο φονιάς τον Σουρτ. Και να
Της Φριγκ ο αγαπημένος τώρα πέφτει.

Και τώρα ο αντρείος έρχεται γιος του Οντίν.
Μπαίνουν στη μάχη ο Βιντάρ και ο Βαλντίρ·
Μπήγει ο Βιντάρ το ξίφος στον Βαλντίρ το γιο του Φένρις
Και μ' άγριο τρόπο το φονιά εκδικείται του Οντίν.

Κι έρχεται τώρα ο γιος της Φριγκ και του Οντίν
Να πολεμήσει με τον Φένρις και ο Φένρις
Χτυπάει τη Μέση Γη μ' όλη τη λύσσα του, κ' οι άνθρωποι
Τις κατοικίες τους αφήνουν τρομαγμένοι.
Βήματα πίσω κάνει εννιά ο γιος του Μπουρ· φοβέρες
Ποτέ του δε φοβήθηκε, μα τώρα
μπρος στο σκουλήκι υποχωρεί.

Μερίδιο τους το θάνατο έχουν τώρα οι κολασμένοι.
Κόκκινα μ' αίμα βάφτηκαν τα σπίτια των θεών.
Μαυρίζει ο Ήλιος ύστερ' απ' την τόση
Καλοκαιριά, θρηγούν οι άνεμοι. Λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Βουλιάζει η γη στη θάλασσα κι ο Ήλιος
Έχει μαυρίσει και τα άστρα
Πέφτουν καντά απ' τον ουρανό·
Καρποί ανεβαίνουν και ξεσπούν σε φλόγες·
Ο ουρανός πήρε φωτιά.

Βλέπω τη γη να βγαίνει από τη θάλασσα
Για δεύτερη φορά, ωραία και πράσινη,
Με ζώα ομορφόδερμα, ψάρια, που κυνηγούν,
Αϊτού φτερούγισμα, ρυάκια.

Συναπαντιούνται οι Αιζίρ στο Ανεξήγητο.
Της Μέσης Γης θυμούνται το Σκουλήκι, αναλογίζονται
Του Ύψιστου τ' αρχαία ρουνικά και το Μεγάλο
Λυκόφως των θεών.

Σανίδια θα βρεθούν μιας ομορφιάς που θα εκπλήσσει
Σανίδια από χρυσάφι μες στα χόρτα χρόνους ύστερα
Σανίδια από το σκάκι των πανάρχαιων ημερών.

Χωράφια άσπαρτα θα φέρνουνε σοδειές.
Θα λείψει το κακό και ο Μπαλντούρ θα επιστρέψει.
Η αίθουσα του Χροπτ απ' τον Χεντούρ θ' ανεγερθεί.
Σοφοί θα 'ν' οι θεοί. Ε και λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Το μαγικό ραβδί της προφητείας θα κρατεί ο Αινίρ.
Οι γιοί των δυο αδερφών θα κατοικήσουν στο Ανεμόσπιτο. Λοιπόν
θα 'θελες περισσότερα να μάθεις;

Βλέπω μια αίθουσα βαθεία μες στο Γκιμπλέ
Πού 'ναι κι απ' το ηλιόφως ομορφότερη,
Με στέγη από άχυρα χρυσά. Εκεί θα ζήσουν
Θεοί ευγενικοί που ευφροσύνη
θα 'χουν παντοτινή.

Τώρα την Πύλη του Ουράνιου Τόξου καβαλά ο Δυνατός
Ο Ισχυρός του Ουρανού, ο Παντοκράτωρ.
Κάτω μέσ' απ' την άβυσσο ανεβαίνει
Φτεροκοπόντας πάπια αρσενική: του Σκοταδιού
Ο Σκοτεινός ο Δράκος: στα φτερά του
Κρατάει ανθρώπινα κορμιά και να που φτάνει:
Έφτασε και διαβαίνει από πάνω μας
Πηγαίνοντας ψηλά.

Τώρα βυθίζομαι.

Σημειώσεις:

1. Σίβυλλα: Γυναίκα που πέφτει σε έκσταση και προλέγει αυθόρμητα όσα μέλλεται να γίνουν. Το όνομα αυτό ίσως προέρχεται από τη λέξη «Κυβέλη», που είναι το όνομα της φρυγικής μητέρας των θεών.
2. Χάιντι: Το όνομα της Σίβυλλας που διηγείται στον Οντίν τα περασμένα, τα παρόντα και τα μέλλοντα.
3. Μίμυρ (είτε Μιμίρ): Ένα σοφό πνεύμα του νερού.
4. Χάμπνταλ: Φύλακας των θεών.
5. Δέντρο Ιερό: Η Κοσμική Μελία Υγκντρασίλ. 6. Υμίρ: ο παγογίγαντας: απ' του οποίου το σώμα έγινε ο κόσμος.
7. Μπουρ: ο πατέρας του Οντίν.
8. Θούρς: Κορίτσια γίγαντες.
9. Λοχάρ: Ένας από τους νάνους που πρωτοϋπήρξαν.
10. Η Φλαμουριά και η Φτελιά είναι τα δέντρα από τα οποία οι θεοί έφκιασαν το πρώτο ανθρώπινο ζευγάρι.
11. Αινίρ: Ο θεός ο δοσμένος σαν όμηρος από τους Αιζίρ στους Βανίρ, στη θέση του Νγιορντ, που τον πήραν όμηρο οι Αιζίρ από τους Βανίρ.
12. Λοντούρ: Ίσως ένα δεύτερο όνομα του Λόκι.
13. Υγκντρασίλ: Η Κοσμική Μελία ή Φλαμουριά. Κάτω από την πρώτη ρίζα της υπάρχει η πηγή της Ουρντ, που ποτίζει την Υγκντρασίλ. Κάτω από τη δεύτερη ρίζα της υπάρχει η πηγή της σοφίας του Οντίν. Κάτω από την τρίτη ρίζα της υπάρχει η πηγή όλων των ποταμών.
14. Νόρνες: Οι τρεις Μοίρες, οι τρεις υφάντρες που εξουσιάζουν τα πεπραγμένα των ανθρώπων. Η Ουρντ εξουσιάζει το παρελθόν: η Βερναντί εξουσιάζει το παρόν: η Σκουλντ εξουσιάζει το μέλλον.
15. Γκουλβέγκ: Η μάγισσα που ήξερε να δημιουργεί αφθονία. Οι ειρηνικοί Βανίρ την έστειλαν στους πολεμοχαρείς Αιζίρ, για να τους διδάξει την τέχνη του πλουτισμού. Οι Αιζίρ, άπληστοι καθώς ήταν, θέλησαν να μάθουν όλα της τα μυστικά και την κακομεταχειρίστηκαν. Αυτό έγινε η αιτία ν' αρχίσει ο πόλεμος ανάμεσα στους Αιζίρ και τους Βανίρ.

19. Συγκίν: Η γυναίκα του Λόκι.
20. Συντρί: Ένας νάνος.
21. Λύκος ή Φέγγις: Ο λύκος που θα καταβροχθίσει τον Ήλιο και τη Σελήνη. Είναι γιος του Λόκι.
Οι θεοί του έστησαν παγίδα και τον έδεσαν.
22. Νίντχεγκ: Ο δράκος που ροκανίζει τη ρίζα της Υγκντρασίλ.
23. Εγχθούρ: Ο φύλακας των γιγάντων.
24. Γκαρμ: Ο σκύλος που φρουρεί το βασίλειο της Κόλασης.
25. Κεφάλι του Μιμίρ: Όταν ο Μιμίρ σκοτώθηκε, ο Οντίν κατόρθωσε να κρατήσει ζωντανό το κεφάλι του και συνομιλούσε μαζί του.
26. Χριμ: ο αρχηγός των γιγάντων και πηδαλιούχος του πλοίου Νάγκφαρ, που είναι καμωμένο από τα νύχια των νεκρών.
27. Σουρτ: Ένας γίγαντας που κυβερνά το βασίλειο της φωτιάς.
28. Μπέλι: Γίγαντας σκοτωμένος από τον Φρέι.
29. Αιζίρ: Ομάδα θεών στην οποία ανήκουν ο Οντίν και ο Θωρ.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ελάφι και μονόκερφος. Τα δύο αντίθετα και συνάμα συμπληρωματικά (θηλυκό αρσενικό) ζώα του ερμητικού δάσους.

ΠΑΟΥΛ ΦΛΕΜΙΓΚ*

Ο ΧΡΟΝΟΣ

Ζώντας στο χρόνο άνθρωπε, δεν ξέρεις τι 'ν' ο χρόνος·
έτσι δεν ξέρεις από που, έρχεσαι και τι είσαι.
Ξέρεις ότι γεννήθηκες, απλώς, σε κάποιο χρόνο
και πως σε κάποιο χρόνο, απλώς, επίσης θα πεθάνεις.
Μα ο χρόνος κειός που σ' έφερε, μέσα του, τι να ήταν;
Κι ο χρόνος κειός που θα σε πάρει μέσα του τι θα 'ναι;

Κάτι και τίποτε ειν' ο χρόνος, σαν τον άνθρωπο·
μα για το «κάτι» αυτό και «τίποτε», οι άνθρωποι αμφιβάλλουν.

Ζει μες στο χρόνο ο άνθρωπος και μες σ' αυτόν ο χρόνος,
μόνο που φεύγει ο άνθρωπος και παραμένει ο χρόνος.
Ο χρόνος είναι ο,τ' είσαι συ και συ 'σαι ό, τ' είν' ο χρόνος,
μόνο που 'σαι λιγότερο από κείνο που 'ν' ο χρόνος.
Ο Χρόνος αχ να ερχότανε που δίχως χρόνο είναι,
στους χρόνους του άπ' αυτόν εδώ το χρόνο να μας πάρει
και μας να πάρει από μας για να 'μαστε, όπως είναι,
εκείνος τώρα, π' ούτε αρχή, γνωρίζει, ούτε τέλος.

* Πάουλ Φλέμιγγ (1609-1640): Τριάντα ενός χρόνων πέθανε ο θαυμάσιος αυτός ποιητής, που έρχεται κατευθείαν από τη σχολή εκείνη των Προσωκρατικών Φιλοσόφων, κι ακόμη, αποτελεί προηγούμενο στη σχολή εκείνη του Τ. Σ. Έλιοτ, εκείνου του Έλιοτ των «Τεσσάρων Κουαρτέτων».

ΜΑΪΣΤΕΡ ΕΚΧΑΡΤ*

ΛΟΓΙΑ

Είμαι αυτό που είμαι.

*

Το μάτι που μ' αυτό εγώ
κοιτάζω το θεό
είναι το μάτι που μ' αυτό
κοιτά ο θεός έμενα.

*

Γιατί μια δύναμη κατέχω
που με φέρνει

κι απ' τους αγγέλους όλους πιο ψηλά.
Και με τη δύναμη αυτή
γίνομαι τόσο
πλούσιος που ακόμα κι ο Θεός,
όπως νοείται και,
μ' όλα τα έργα του,
δεν είναι πια για μένα αρκετός.

Γίνομαι τότε αυτό που πάντα ήμουν.
Ούτε αυξάνω ούτε λιγοστεύω,
γιατ' είμαι το ακίνητο που όλα τα κινεί.

Εκεί ο Θεός
δεν έχει θέση πια, γιατί ο άνθρωπος
έχει αποκτήσει με την τέλεια φτώχεια του
αυτό που πάντα ήταν, είναι, και θα είναι.

* Γιόχαν Έκχαρτ (1260-1328), ο επονομαζόμενος Μάιστερ (από την ελληνική λέξη μέγας, απ' όπου και οι λέξεις μάγιστρος, μαΐστορας, μάστερ, μάστορας, μαέστρος, κ' ίσως ακόμη: Μάιος, μαΐστρος, μάγος). Γεννήθηκε στη Θουριγγία, ακολούθησε για λίγο το τάγμα των Δομινικανών και μετά σπούδασε θεολογία στην Κολωνία και στο Παρίσι. Επηρεάστηκε από τον Αλβέρτο τον Μέγα κι από τον Θωμά τον Ακινάτη από τη μια, κι από την άλλη από τους Νεοπλατωνικούς Πλωτίνο, Αυγουστίνο και κυρίως από τον Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη. Κατηγορήθηκε ως αιρετικός. Συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους Μυστικούς της Δύσης.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΛΕΣΙΟΥΣ*

* Άγγελος Σιλέσιους, Γερμανός ποιητής· μαζί με τον Έκκααρτ και τον Μπαίμε αποτελούν την τριάδα των Μεγάλων Γερμανών Μυστικών. Γεννήθηκε το 1624 και πέθανε το 1677.

ΛΟΓΙΑ

Σ' έναν Χριστό, ο Θεός, είναι Θεός·
στον άγγελο, ο Θεός, ειν' άγγελος.
Στον άνθρωπο, ο Θεός, ειν' άνθρωπος.
Στα πάντα, ο Θεός, είναι τα πάντα.

*

Ο γνώστης πρέπει να γενεί
ένα μ' αυτό που ξέρει.

*

Εκείνος που γυρεύει το Θεό, δεν θα τον βρει
εκτός και γίνει αυτός ο ίδιος ο Θεός.

*

Δίχως εμένα ο Θεός
ούτε στιγμή δεν ζει
κι όταν εγώ χαθώ, κι εκείνος θα χαθεί.

*

Κουραστικό είναι ν' αγαπάς·
δεν πρέπει ν' αγαπούμε·
μα πρέπει όπως ο Θεός
να 'μαστ' εμείς η Αγάπη.

*

Ουσία γίνε άνθρωπε, γιατί περνά ο κόσμος
και το τυχαίο φθείρεται
και η ουσία μένει.

*

Ω, φτάνει πια, αν πιο πολύ, θέλεις να μελετήσεις,
γίνε ο ίδιος η γραφή, κ' η ίδια η Φύση γίνε.

Ουσία γίνε άνθρωπε, γιατί περνά ο κόσμος
και το τυχαίο φθείρεται και η ουσία μένει.

*

Ω, φτάνει πια, αν πιο πολύ, θέλεις να μελετήσεις,
γίνε ο ίδιος η γραφή, κ' η ίδια η Φύση γίνε.

ΧΑΙΛΝΤΕΡΛΙΝ*

* Φρειδερίκος Χαίλντερλιν (1770-1843): Μέγας Γερμανός ποιητής. Ένα από κείνα τα πνεύματα της παγκόσμιας διανόησης που έβλεπαν στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 την (επιτέλους) ανάσταση της Αρχαίας Ελλάδας: Επάνοδος της αρχαίας λατρείας και δημιουργία μιας κοινωνίας όπου ο ποιητής θα ξαναέπαιζε τον αρχαίο ισόθεο ρόλο του. Η πρώτη απελευθέρωση ελληνικού εδάφους, η απελευθέρωση της Πελοποννήσου, ήταν μια είδηση που έφερε στον Χαίλντερλιν μια από τις μεγαλύτερες χαρές της ζωής του.

Δεν ξέρω, καθώς η αρρώστια του χειροτέρευε (τρελάθηκε, λένε), αν ήταν σε θέση ν' απογοητευτεί, αφού εν τέλει το νεοελληνικό κρατίδιο που δημιουργήθηκε, ήταν ένα χριστιανικό βασίλειο, μέσα στην αρχαία και όμορφη φύση, με τ' αρχαία της μνημεία και τον λαό της, κυβερνώμενο όμως από ξένους και ντόπιους βαρβάρους, που ήρθαν να αντικαταστήσουν την οθωμανική βαρβαρότητα.

ΣΤΙΣ ΜΟΙΡΕΣ

Μόνο ένα καλοκαίρι
και μόνο ένα φθινόπωρο
χαρίσετε μου, ω παντοδύναμες,
για να ωριμάσει το τραγούδι μου
τόσο που η καρδιά μου,
απ' το γλυκό παιχνίδι χορτασμένη,
πρόθυμα πια να υποδεχτεί το θάνατο.

Αν η ψυχή στον Πάνω Κόσμο όσο ζούσε
δεν έφτασε στον θείο προορισμό της,
ούτε στον Κάτω Κόσμο γαληνεύει.
Μ' αν μόνο μια φορά φτάσω σ' αυτό,
στο Ποίημα που 'ναι Ιερό κι Αγαπημένο,
τότε καλώς να 'ρθεις, εσύ,
σιωπή του κόσμου των σκιών.
Πλήρης θα είμαι ακόμα κι αν η λύρα μου
στον Κάτω Κόσμο δεν με συνοδεύσει.
Κάποτε έφτασα κι εγώ, θα 'χω να πω,
να ζήσω σα θεός. Κι αυτό μου φτάνει.

ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

Φίλοι καλοί, μπορεί κ' η τέχνη μας
να ωριμάζει για καιρό όπως κ' η νιότη
πριν υψωθεί στην ηρεμία της ομορφιάς.

Μόνο να είστε ευσεβείς, όπως οι Έλληνες.

Να αγαπάτε λέω τους θεούς
και με συμπόνια τους θνητούς να συλλογιέστε.
Το θόρυβο αποφύγετε, όπως την παγωνιά.
Περιγραφές,
διδάγματα ηθικά, μην κάνετε.
Κι αν σας φοβίζει ο δάσκαλος, ζητήστε
απ' τη Μεγάλη Φύση συμβουλή.

ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

(απόσπασμα)

Τόπε που κατοικείσαι απ' τη σιωπή
που πρασινίζεις με καινούργιο πάντα χόρτο
όπου πλαγιάζουν ο Άντρας κ' η Γυναίκα
κι όρθιοι μένουν μόνο οι σταυροί.

ΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙΝΟΣ

Μακάρια Ελλάδα. Σπίτι εσύ των Ουρανίων. Ειν' αλήθεια
αυτό που ακούσαμε λοιπόν σ' άλλους καιρούς, στα πρώτα νιάτα μας;
Δώμα γιορτής: Πάτωμα η θάλασσα· τραπέζια τα βουνά·
αληθινά χτισμένο για μια χρήση μόνο πριν από το χρόνο.
Μα που 'ναι οι θρόνοι; Οι ναοί; Που 'ναι οι κούπες με το νέκταρ;
Που το τραγούδι για την τέρψη των θεών; Πού λάμπουν πια
τα λόγια του θεού, όταν κοιμούνται οι Δελφοί; Και πού ηχεί
το μέγα πεπρωμένο; Πού λοιπόν;
Το αστραπιαίο πεπρωμένο που ξεσπά
γεμάτο πανταχού παρούσα τύχη
μέσα απ' τον ευφρόσυνον αγέρα, μπρος στα μάτια
βροντώντας: «Ω Πατέρα
Αιθέρα» κράζαν κ' η κραυγή
από τη μια γλώσσα στην άλλη εκυμάτιζε
πολλαπλασιασμένη. Και κανείς
δεν άντεχε μονάχος τη ζωή. Τέτοιο αγαθό
ευφραίνει μόνο με τους άλλους μοιρασμένο,
τότε μονάχα γίνεται γιορτή.

7

Μα φίλε μου αργήσαμε πολύ. Ναι οι θεοί,
ζουν, όμως πάνω από μας, σ' άλλονε κόσμο.
Ατέλειωτα ενεργούν εκεί και μοιάζουν πως
ελάχιστα προσέχουν τις υπάρξεις μας.
Κι αυτό το κάνουν από ευσπλάχνιση για μας
οι Αθάνατοι. Γιατί πάντα δε γίνεται
να τους χωρέσουν τόσο αδύνατα δοχεία

όπως οι άνθρωποι. Ελάχιστες φορές
μπορεί ν' αντέξει ο άνθρωπος τη θεία αφθονία.
Ναι...

Βροντώντας θα επιστρέψουν...

Μα ως τότε,
καμμιά φορά μου φαίνεται πως είναι
πιο λογικό να κοιμηθώ, παρά να είμαι,
έτσι δίχως συντρόφους, περιμένοντας.
Κι ως τότε τι να κάνω ή τι να πω;
Και άλλωστε προς τί
να είμαι ποιητής σε τόσο μίζερο καιρό;

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΝΙΤΣΕ*

* Φρειδερίκος Νίτσε: Μέγας στοχαστής του 19ου αιώνα, σφόδρα επηρεασμένος από τις ανατολικές θρησκείες και φιλοσοφίες, αλλά κυρίως από τους Αρχαίους Έλληνες και δη τους Προσωκρατικούς. Γνώρισμά του η ανατρεπτικότητα, το απροσκύνητο, το μαστίγωμα της υποκρισίας, η τραγική μοναξιά του πνεύματος, που εκπροσωπεί το Όλον, ανάμεσα στα ανθρώπινα όντα τα όποια δεν είναι παρά κομμάτια (άλλος στομάχι, άλλος πόδια, άλλος κεφάλι) αυτού του Όλου.

Όπως ο Ρεμπώ αναζήτησε την αγνότητα των αρχαίων φυλών, όπως ο Μεγαλέξανδρος γύρεψε το Νησί των Μακάρων κι ο Πωλ Γκωγκέν τους παραδείσους της Αϊτής, ο Νίτσε γύρεψε το Μεγάλο Μεσημέρι.

Τα βιβλία του, με τον ποιητικό τους οίστρο, με το κέφι τους και την ειρωνεία τους, με τις λυτρωτικά δυνατές ιδέες τους, με τον ξηρό βουνίσιο αέρα τους, αποτελούν άριστο τονωτικά για το ανθρώπινο είδος, που κινδυνεύει να πνιγεί μέσα στη συναισθηματική υγρότητα, την οποία μπερδεύει πάντα σχεδόν με τη γόνιμη αισθησιακή υγρασία.

ΤΑΔΕ ΕΦΗ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑ

(Εισαγωγή)

Όταν ο Ζαρατούστρα έγινε τριάντα χρόνων, εγκατέλειψε τον τόπο του και τη λίμνη του κι ανέβηκε στα βουνά. Εκεί απόλαυσε το πνεύμα του και τη μοναξιά του, και δεν κουράστηκε απ' αυτά για δέκα χρόνια. Μα στο τέλος η καρδιά του γύρισε, κι ένα πρωί σηκώθηκε με την αυγή, στάθηκε μπρος στον ήλιο και, έτσι του μίλησε:

Ω συ μεγάλο άστρο. Ποια θα ήταν η ευτυχία σου, αν δεν υπήρχαν όλοι αυτοί για τους οποίους λάμπεις;

Ερχόσουν εδώ ως τη σπηλιά μου για δέκα χρόνια: θα είχες κουραστεί από το φως σου κι απ' το ταξίδι σου αυτό, χωρίς εμένα, τον αητό μου και το φίδι μου.

Αλλά εμείς σε περιμέναμε κάθε πρωί, παίρναμε το περίσσειμά σου και σ' ευλογούσαμε γι' αυτό.

Μα κοίταξε. Μου 'γινε βάρος πια η σοφία μου και σα μια μέλισσα που μάζεψε μέλι πολύ, έχω ανάγκη από χέρια που ν' απλώνονται προς εμένα για να την πάρουν.

Θα μου άρεσε να τη δώσω, να τη μοιράσω, μέχρι που οι σοφότεροι απ' τους ανθρώπους, να γίνουν πάλι ευτυχείς μες στη μωρία τους, και οι φτωχοί να γίνουν ευτυχείς μέσα στα πλούτη τους.

Εν τέλει πρέπει να κατέβω προς τα βάθη, όπως κι εσύ που κάθε βράδυ, πηγαίνεις πίσω από τη θάλασσα και φέρνεις το φως σου στον κάτω κόσμο, ω άστρο της υπέρτατης αφθονίας.

Όπως κι εσύ, πρέπει κι εγώ να δύσω, όπως το λεν κ' οι άνθρωποι που προς αυτούς πηγαίνω.

Λοιπόν, ευλόγησέ με, γαλήνιο μάτι, εσύ που μπορείς να βλέπεις χωρίς φθόνο, ακόμα και την πιο μεγάλη ευτυχία.

Ευλόγησε την κούπα που θέλει να ξεχειλίσει, έτσι που τα νερά να ξεχυθούν από αυτήν χρυσά, αντανακλώντας τη χαρά σου, πάνω απ' ολόκληρο τον κόσμο.

Ω ναι. Αυτή η κούπα θέλει πάλι ν' αδειάσει, κι ο Ζαρατούστρα θέλει πάλι, να γίνει άνθρωπος.

Έτσι ξεκίνησε η κάθοδος του Ζαρατούστρα.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑ»

Ιδού που βγαίνει το νησί μέσ' απ' τη θάλασσα
με του βωμού επάνω του την πέτρα.

Ο Ζαρατούστρα εδώ
υψώνει τη φωτιά του κατακόρυφα
κάτω απ' τον κατάμαυρο ουρανό.

Σημάδι πύρινο
για τους απελπισμένους πελαγίσιους·
ερώτημα γι' αυτούς που την απάντηση γνωρίζουν.

*

Ω ερημιά*, ω πατρίδα μου ερημιά. Πόσο ευτυχισμένα και πονετικά μου μιλά η
φωνή σου.

*

Όλα έχουν φωνή εκεί κάτω, κι έτσι, τίποτε δεν μπορεί να ακουστεί. Και με
καμπάνες αν φωνάζεις τη σοφία σου, οι έμποροι της αγοράς, θα καλύψουν τον ήχο τους
με τον ήχο των μεταλλικών νομισμάτων τους.

Εκεί, ανάμεσα σ' αυτούς, όλα έχουν φωνή, αλλά κανένας πια δεν εννοεί τι
λέγεται. Εκεί, πέφτουνε όλα πλέον στα ρηχά και τίποτε δεν πέφτει στις βαθιές πηγές.
Όλα έχουν φωνή, μα τίποτε, ούτε τελειώνει ουτ' ευδοκιμεί. Όλα έχουν φωνή εκεί κάτω
ανάμεσά τους, και τα πάντα, φθείρονται απ' τη φωνή.

* Είτε «μοναξιά»

ΑΠΟ ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΩΝ

Ω καλοκαίρι της ζωής, κρίσιμη ώρα·
ω κήπε του καλοκαιριού, ευδαιμονία
ανήσυχη φωλιάζει στις παγίδες,
στην απραξία, περιμένοντας.
Πανέτοιμος τους φίλους περιμένω μέρα νύχτα.
Που είσαστε λοιπόν; Σπεύσατε, φίλοι.
Έχει πια φτάσει η στιγμή, έφτασε η ώρα.
Μήπως δεν ντύθηκε για σας, μόνο για σας απόψε
στα χρυσοπόρφυρα ο γκρίζος παγετώνας;
Μα είν' εσάς που ψάχνει νά 'βρει τ' ολοκάθαρο ρυάκι.
Και είναι για σας, για να μπορέσουνε εσάς να αγναντέψουν καθώς
θά 'ρχεστε,
που ανέβηκαν στα ύψη τ' ουρανού σύννεφα κι άνεμοι.
Κατάψηλα έχω στρώσει το τραπέζι μου για χάρη σας.
Ποιος άλλος κατοικεί τόσο κοντά στα άστρα;

τόσο κοντά στα σκιερά τα βάθη της αβύσσου;
Ποιανού βασίλειο πιο πλατύ είναι απ' το δικό μου;
Και ποιος, μα πέστε μου, άλλος ποιος, έχει γευτεί ποτέ του
μέλι γλυκύτερο απ' αυτό που εγώ εδώ κατέχω;
Μα να, ώ φίλοι. Αλλίμονο.
Δεν είμαι αυτός που ήμουν;
Αυτός που περιμένατε να βρείτε;
Μην πικραίνεστε.
Τόσο πολύ λοιπόν σε με, έχουν τα πάντ' αλλάξει;
Μορφή και χέρια και παράστημα και ύφος;
Έχασα πια οριστικά τον ίδιο εαυτό μου;
Μήπως αλήθεια έχω γίνει κάποιος άλλος,
ξένος του εαυτού μου και δραπέτης του;
Κάποιος που αφέθηκε συχνά να τον νικήσουν
—μ' όλο που 'χε τη δύναμη— οι ίδιες του οι νίκες;
Μήπως δεν έψαξα στις πιο ανεμόδαρτες μεριές;
Μήπως δεν έχω κατοικήσει εκεί που άλλος
κανείς δε σκέφτηκε ποτέ να κατοικήσει;
Μήπως δεν έζησα στις ερημιές των άρκτων
ξεχνώντας και ανθρώπους και θεό,
ξεχνώντας προσευχές είτε βλαστήμιες;
Μήπως δεν έγινα ένα φάντασμα υγρό
σαν ερπετό εδώ των παγετώνων;
—Παλιοί μου φίλοι, πως εγίνανε οι όψεις σας
όλο συμπάθεια και συγκίνηση και ρίγος;

Πηγαίνετε και αφήστε με. Εσείς
δε θα μπορούσατε να ζήσετε δω πέρα.

Σ' αυτές εδώ τις ερημιές, βράχων και παγετώνων,
πρέπει κανείς να είναι κυνηγός,
πρέπει πολύ να μοιάσει με τον αίγαγρο
για να μπορέσει εδώ να επιζήσει.
Μα εγώ κατάφερα να γίνω κυνηγός
και επιδέξιος μάλιστα. Κοιτάχτε
το τεντωμένο τόξο μου έτοιμο για να ρίξει.
Μονάχα ο Παντοδύναμος μπορεί να ξαμολά
τέτοιες βολές όπως εγώ. Όμως αλλίμονο,
πόσο επικίνδυνη,
από το κάθε τι πιο επικίνδυνη
είναι αυτή μου η σαΐτα. Τρέξτε, φίλοι μου,
ζητήστε σωτηρία στη φυγή. Μου δείχνετε τις πλάτες;
Και μ' όλα όσα τράβηξες, καρδιά, έχεις ελπίδα.
Άσε τις πόρτες ανοιχτές, για τους καινούργιους φίλους,
και απαρνήσου τους παλιούς, λησμόνησέ τους.

.....

Αυτοί δεν είναι φίλοι, μα φαντάσματα των φίλων.
Τη νύχτα συνεχίζουν να χτυπούν
έξω στην πόρτα, στην καρδιά ή στο παράθυρο
και να μου λένε με το βλέμμα καταπάνω μου
«Κι όμως, είμαστ' εμείς». Φτωχά
φθαρμένα λόγια, φορτωμένα
από την ευωδιά κάποιου ροδώνα.
Μνήμη νοσταλγική μιας νιότης σκορπισμένης για χατίρι σας.
Εκείνοι που γι' αυτούς εγώ αναστέναξα
θάρρεψαν πως γινήκαν σαν εμένα,
μα στην ουσία γέρασαν χωρίς ποτέ ν' αλλάξουν,
μένοντας πάντα μακρινοί και ξένοι.
Μου μοιάζει μόνο εκείνος που μπορεί ν' αλλάζει.

Ω μεσημέρι της ζωής, δεύτερη νιότη,
ω κήπε του καλοκαιριού. Ευδαιμονία
ανήσυχη φωλιάζει στις παγίδες
μες στην αδράνεια και στην αναμονή.
Πανέτοιμος τους φίλους περιμένω μέρα νύχτα.
Όμως τους φίλους τους καινούργιους. Σπεύσατε. Έφτασε η ώρα, έφτασε η
στιγμή.
Λόγια δεν έχει πια ετούτο το τραγούδι·
του πόθου η γλυκειά κραυγή στα χείλη μου έχει σβήσει
για πάντα, ναι, για πάντα
και η αιτία είναι ένας μάγος
πού 'φτασε στην πιο καίρια στιγμή.
Ο φίλος του μεσημεριού είν' η αιτία
—μη μου ζητάτε να τον ονομάσω—
κ' είναι το μεσημέρι που ο Ένας
σύντροφο ήρε και γενήκαν Δυο.
Σίγουροι τώρα εμείς για την κοινή μας Νίκη,
την εορτή των εορτών πανηγυρίζουμε.
Έρθε ο φίλος Ζαρατούστρα, ναι, ο Ξένος
των Ξένων, είν' εδώ.
Χαμογελά ο κόσμος και η πτώση
της φοβερής αυλαίας τώρα φτάνει.
Η ώρα για το Γάμο του Φωτός με το Σκοτάδι έχει σημάνει.

ΜΠΕΡΤΟΛΑΝΤ ΜΠΡΕΧΤ*

* 1898-1956. Θεατρικός συγγραφέας και ποιητής· με την επικράτηση των Ναζί στη Γερμανία, αυτοεξορίστηκε σε διάφορες χώρες της Ευρώπης και τέλος κατέφυγε στις Η.Π.Α. Παγκοσμίως γνωστός από το έργο του «Ο κύκλος με την κιωλία» και κυρίως από το έξοχο τετράστιχο ποίημά του ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΠΕΡΤΟΛΑΝΤ ΜΠΡΕΧΤ, που ταιριάζει ως επιτύμβιο σε κάθε αληθινό ποιητή.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Εσύ δεν είχες ούτε μια.
Εγώ 'μωσ είχα μία:
Αγαπούσα.

ΑΛΛΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΡΟΧΟ

Στην άκρη κάθομαι του δρόμου.
Ο αμαξάς αλλάζει τον τροχό.
Δε μ' άρεσε ο τόπος όπου ήμουνα.
Δε μου αρέσει εκεί όπου πηγαίνω.
Γιατί λοιπόν μ' ανυπομονησία
κοιτάζω που αλλάζει ο τροχός;

ΞΗΜΕΡΩΜΑ

Δεν είν' τυχαίο:
Της κάθε μέρας το ξημέρωμα
αρχίζει με το λάλημα του κόκκορα
που μαρτυρεί από παλιά
μια προδοσία.

Ο ΚΑΠΝΟΣ

Στη λίμνη πλάι, ανάμεσα στα δέντρα,
ένα σπίτι.
Από τη στέγη του υψώνεται καπνός·
χωρίς αυτόν
πόσο φτωχό θα 'ταν το σπίτι και τα δέντρα και η λίμνη.

ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ

Κατηγορούν
τον ποταμό
για την ορμή του
άλλ' όχι
και την κοίτη
που τον κάνει
ορμητικό.

ΚΙΝΕΖΙΚΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΚΑΜΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΡΙΖΕΣ ΤΣΑΓΓΙΟΥ

Φοβούνται οι κακοί το πέλμα σου·
χαίρονται οι καλοί το μεγαλείο σου.
Έτσι θα ήθελα να λεν και για τους στίχους μου.

Η ΜΟΡΦΩΣΗ

Τινάζει το τσαντάκι της,
ψάχνει όλες τις τσέπες για να 'βρεί
ως και την τελευταία δεκάρα, να τη δώσει
για ν' αγοράσει στο παιδί της τα τετράδια
και τα μολύβια που χρειάζεται
να πάει στο σχολείο να μορφωθεί.
Δεν ξέρει, δεν υποψιάζεται
ότι η μόρφωση
είναι που κάνει τον καλό να γίνει πότερο καλός
κ' είναι που κάνει τον κακό να γίνει πότερο κακός.

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ Μ.Μ.

Τους καρχαρίες ξέφυγα
και νίκησα τους τίγρεις.
Μ' έφαγαν όμως οι κοριοί.

IBAN ΓΚΟΛ*

* Παράξενο πως δεν βρίσκεται στις εγκυκλοπαίδειες ο έξοχος αυτός ποιητής, που εμφανίστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα στη Γερμανία.

Τον πρωτοσυνάντησα σ' ένα βιβλιοπωλείο της Αθήνας. Βρισκόταν μέσα σ' ένα βιβλίο της Άτζακα. Αντέγραψα εκεί επί τόπου, με το χέρι, το ποίημά του ΤΟ ΜΑΤΙ, και συχνά το διάβαζα έκτοτε σαν δείγμα ποιήσης του υψίστου επιπέδου. Από αυτό και μόνο το ποίημα, εξαιρετικά μεταφρασμένο από τον Παπαδίτσα ή τον Γονατά, μπορεί κι από τους δυο μαζί, ήξερα πως υπάρχει ένας ακόμη μέγιστος ποιητής στον κόσμο. Αργότερα γνώρισα κι άλλα του ποιήματα, που τα χαιρόμουν και τα διάβαζα σε φίλους και τ' απήγγεिला στο ραδιόφωνο, έχοντας ελαφρά, από κάτω, ή πριν και μετά το ποίημα, μουσική Στέφαν Μίκους, βασισμένη σε μοτίβα της Ανατολής.

ΜΑΛΑΙΣΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Τραγούδια της Μανιάνα, της νεαρής Μαλαισιανής)

1

Είμαι το σκοτεινό αχνάρι που χαράζεις
με το κανό σου πάνω στο νερό

Είμαι η σκιά που υποτάχτηκε
κ' η φοινικιά σου τη σκορπά στη ρίζα της

Είμαι η μικρή κραυγή που αμολλά
το περδικάκι χτυπημένο από τα σκάγια σου.

2

Ακούω τις κληματόβεργες που μεγαλώνουν
Ακούω την ανάσα τη γλυκειά της φοινικιάς

Το δέντρο της βανίλιας αγρυπνά μαζί μου
Η κανελιά με τ' άνθη της άρωμα μου χαρίζει.

Κι ο ουρανός με το γιγάντιο αυτί του
ακούμπησε στη γη ν' ακούσει αν έρχεσαι.

3

Δεν είναι η θύελλα
Που σε φανέρωσε

Δεν είναι από το δέντρο
Που ξεπήδησε η φωνή σου

Στο χαμηλό δρομάκι δεν σε είδε
Κανένας να 'ρχεσαι.

Ήσουν λοιπόν χωρίς να το γνωρίζω
Πάντοτε μέσα μου;

4

Με το πλησίασμά σου, ολόκληρη
η νύχτα ανατριχιάζει.
Οι τοίχοι τρέμουνε, μυρίζει
Το γιασεμί πιο δυνατά.
Η θάλασσ' ανασαίνει γρηγορότερα
Κι ο άνεμος μου φκιάχνει τα μαλλιά
Έτσι όπως σου είναι αρεστά.

5

Θέλω ν' αρωματίσω την αυγή με το γλυκάνισο
Για να 'βρει τ' άλογό σου γρηγορότερα
Αυτό της μοναξιάς μου το στρατί.

Θέλω να είμαι πιο αδύναμη απ' το νέφος
Που στέκει πάνω απ' το ηφαίστειο μα πέφτει
Και με του πρώτου ανέμου τη ριπή.

Θέλω να είμαι πιο γλυκεία κι απ' το φυστίκι
Τα δόντια σου για να με θρυμματίσουν
και να ενωθώ με το δικό σου το κορμί.

6

Από την ώρα που 'χω γεννηθεί
για το δικό σου ερχομό έχω στολιστεί.

Δέκα χιλιάδες μέρες άφησα ξοπίσω
αφότου κίνησα για να σε συναντήσω.

Οι χώρες μίκρυναν, τα όρη χαμηλώσαν,
λίγνεψαν τα ποτάμια,

το κορμί μου
μεγάλωσε κι απλώθηκε πολύ

πέρ' από μένα· πιάνει απ' την αυγή
ως το λυκόφως, κάλυψε
ολόκληρη τη γη.

Τώρα σε όποιον δρόμο κι αν βαδίσεις
πάντα πάνω σε μένα θα πατήσεις.

7

Όταν με πρωτοκοίταξαν τα μάτια σου
κάτω από τα κλαδιά της καμφοράς
όλη παρέλυσα.

Να βγω στον κήπο δεν αποτολμώ
γιατί όλα τα δέντρα
αντίς λουλούδια έχουνε τα μάτια σου.

Μες στους αγρούς όπου κι αν πάω ή σταθώ
ευθύς φυτρώνουν γύρω από τα πόδια μου
πάντα οι ανεμώνες των ματιών σου.

Στου ποταμού την όχθη ο θάμαντις
πετάει κι έχει στα φτερά του πάνω εκεί
τα μάτια σου.

Γι' αυτό αποφάσισα κι εγώ
να βγαίνω μόνο νύχτα, όταν όλα
τα μάτια κλείνουν,
αλλ' αλλοίμονο
πάλι να σου ξεφύγω δεν κατάφερα
γιατί με χίλια άστρα
χίλιες φορές τα μάτια σου με κάρφωσαν.

8

Θα 'θελα να 'μαι δέντρο μπρος στο σπίτι σου
Να 'μαι κλαδί του δέντρου, να 'μαι φύλλο του κλαδιού,
Να 'μαι η σκιά του φύλλου, αχ, να είμαι
Του φύλλου η δροσιά που σε χαϊδεύει
Για ένα δευτερόλεπτο στον κρόταφο.

9

Με κόκκινο φωνάζει η πιπεριά
που δεν μπορεί τον πόθο της
να τον κατασιγάσει.

Ο θάμνος της βανίλιας είναι σύννεφο
της ηδονής.

Μια θύελλα κανέλας κυριεύει όλο τον κόσμο.

Το δέντρο της βροχής μου έριξε
το πρώτο δάκρυ του.

10

Όρθιος στέκεσαι
 κάτω απ' τις εκατό σου λεμονιές.
 Ξέρεις να καρτερείς
 να γίνουν οι καρποί τους σα χρυσάφι.

Όρθιος στέκεσαι
 ανάμεσα στα χίλια βόδια σου·
 διάτα τους δίνεις να βοσκήσουνε
 τα τρυφερότερα λουλούδια.

Ξέρεις να κυβερνάς,
 το νόμο να περνάς απ' τους πατέρες προς τους γιους:
 Ω κύριε της ζωής
 φιλώ τα χέρια σου
 και το δεξί σου και το αριστερό.

11

Από την ώρα που με γνώρισες
 γνωρίζω πια κι εγώ τον εαυτό μου.

Πριν το κορμί μου ήτανε πιο ξένο
 κι από το μακρινότερο νησί.

Ανατολή από Νότο δεν ξεχώριζα.

Ο ώμος μου απόκρημνος
 και μυτερός σα βράχος.

Ξάφνου το χέρι σου σοφό
 μού δίδαξε ποια είμαι.

Το πόδι μου ανακάλυψε το βήμα του
 και η καρδιά μου βρήκε το ρυθμό της.

Τώρα κι εγώ αγαπώ τον εαυτό μου
 έτσι όπως κι εσύ τον αγαπάς.

12

Είμαι ο αμφορέας που ο τεχνίτης
 Τον έφκιαξε καλόδεχτο κι ανάλαφρο.

Έλα, σε περιμένω: Ω ουσία μου!
 Χύσε μου, αγαπημένε, το κρασί της δύναμής σου
 της καλοσύνης σου το λάδι και
 το δροσερό νερό της πίστης σου!

Δε νοιάζομαι για τίποτε· μόνο εισάκουσέ με
και δώσ' μου επιτέλους τ' όνομά μου!

13

Καθώς περνάς το δρόμο των αρχόντων
το φτωχικό σαφρά* δεν τον προσέχεις·

όμως το πανωφόρι σου κρυφά τότε χαϊδεύει
και κουβαλάει λίγη απ' τη χρυσόσκονη
της τόσης του αγάπης.

*Σαφρά: Η ζαφορά· το λουλούδι «κρόκος ο καρτραϊκός».

14

Είμαι η γη που οργώνεις για να σπείρεις τη χαρά σου και το ρύζι
σου.

Κάτω από τη χάρη των ποδιών σου τα λιβάδια μου χορεύουν.

Απ' το κεφάλι σου ο Ήλιος ανατέλλει·
όμως σα ρίχνεις πάνω μου τον ίσκιο σου
παγώνω σα να είμαι μια νεκρή.

Σίγουρα κάποια μέρα σκάβοντάς με
τον τάφο σου θενά 'βρεις μέσα εκεί.

15

Ψιθύρισε ποια είμαι· ζάλισέ με
μ' αυτή την ίδια μου ομορφιά.
Σαγήνεψέ με μέ το ίδιο μου το πάθος.
Ερέθισέ με μέ το πιο κρυφό μου άρωμα.
Τη μέθη η γυναίκα θα την πει
μέσα στο σεντεφένιο της αυτή.
Γίνετ' ο εαυτός της μοναχά
μες στους καθρέφτες της.

16

Όταν τα χείλη του ηφαιστείου φτύνουν αίμα,
ταράζουνε τη γη, καίνε τα δάση, τσουρουφλίζουν τα πουλιά,
καταβροχθίζουνε τον ήλιο,

δεν φοβούμαι.

Φοβούμαι μόνο όταν τα χείλη σου σωπαίνουν.

17

Είμαι το αυλάκι σου
το μεθυσμένο από τη μέντα.

Γείρε απάνω μου
για να σου μοιάσω

Βυθίσου μέσα μου
και νοιώσε με πώς τρέμω

Φάε τα ψάρια μου
να με καταβροχθίσεις πιο καλά

Πιες με
για να στερέψω γρηγορότερα
Αγάπα με
κι εγώ θα σε βοηθήσω να πνιγείς.

18

Ω συ που τόσο τρυφερά
τα φρόντισες του κόρφου μου τα δύο πορτοκάλια·
τα 'θελες λεία και στιλπνά
για να ευχαριστήσεις τις παλάμες σου·
τα 'θελες δροσερά για τη νυχτιάτικη τη δίψα.
Σκίσε τα, καταβρόχθισέ τα,
να ξεδιψάσεις, να τραφείς
με το χρυσό τους αίμα.

* Άλλη εκδοχή:

Ω συ που τόσο τρυφερά τα φρόντισες
κόψε του κόρφου μου τα δύο πορτοκάλια.

19

Κύριε νοιώθω ότι έχεις πλησιάσει.
Οι βόστρυχοί σου αναγγέλλουνε τη θύελλα
τα μάτια σου γεμάτα αστραπές
και το τσεκούρι σου λαμπρό
τον ήλιο μου θα σκίσει.
Το χέρι σου είναι κιόλας υψωμένο
Χέρι από βελούδο κι από μπρούντζο
με ξεριζώνει από τη γη
και βάνασα με ρίχνει στους αγγέλους.

20

Σ' αυτό σου το φιλί
πού 'ναι βαθύτερο ακόμα κι απ' το θάνατο

νοιώθω τη λύσσα σου να μπεις ξανά στη γη
και στην ανυπαρξία σου ξανά να επιστρέψεις.

Λειώνεις
και χάνεσαι·
σύννεφο πέφτεις γίνεσαι νερό
ποτάμι τρέχεις προς τη θάλασσά σου

κ' η σάρκα μου σε δέχεται σα μήμα ανοιχτό.

21

Φύτεψες μπρος στην πόρτα μου
μια νέα λεμονιά
που έχει μοναχά δύο κλαδιά.
Στό 'να κλαδί θωρώ χρυσό καρπό
στ' άλλο κλαδί λουλούδι ασημένιο.

Πες μου,
με προτιμάς
μάννα ή κόρη;

22

Δεν είμαι παρά μόνο άμμος
άμμος ασήμαντη
κάτω απ' τον πυρωμένο ήλιο.

Δεν είμαι παρά μόνο μια ακτή
σε μια γωνιά του απείρου.

Όμως σε περιμένω, εσένα που με θέλεις
εσένα λιονταρίσιο κύμα μου, θεέ
που θα με πλάσεις για να με κατασπαράξεις.

Νερό που θα με πιεις·
φωτιά που θα με κάψεις·
περιμένω
για να εισακουστώ και να με κάνεις

άμμο ακόμα πιο λεπτή
άμμο ακόμα πιο ασήμαντη
κάτω απ' τον πυρωμένο ήλιο.

23

Απόψε ένας κόνδορας
μπήκε στην κάμαρά μου.

Βαριά χτυπούσανε οι χάλκινες φτερούγες του.

Τη σκοτεινή σκιά του ένοιωσα
πού 'πεσε στο κορμί μου.

Και όλο το στερέωμα
χύμηξε πάνω μου.

Το ναρκωμένο αίμα μου ρουφούσε.
Την αυγή
ένα κατάμαυρο φτερό
ήτανε καρφωμένο στην καρδιά μου.

24

Και τα βαρεία βουβάλια ξαναβρίσκουν
Τα καλοκαίρια τους·

Οι ορυζώνες τρέμουνε
Κάτω απ' τις οπλές τους·

Με τα στριφτά τους κέρατα
Ξύνουν των δέντρων τα κορμιά·

Κυματιστή η χαίτη τους
Και τα σοφά τους μάτια
Καταλαβαίνουνε τη γλώσσα της φωτιάς

Τάχα θυμούνται ότι ήσανε θεοί
Κάποτε και τους νίκησες
Για να με γοητέψεις;

25

Ο φίλος μου
Δουλεύει στις φυτείες καουτσούκ·

Όλη τη μέρα
Χαϊδεύει τα γεμάτα απ' το ρετσίνι δέντρα

Κρύβεται κάτω από την πράσινη σκιά τους

Και ψηλαφίζει τους γυμνούς κορμούς τους·

Ξαφνικά

Καρφώνει το μαχαίρι του
Κι αμέσως
Των προδομένων
Καουτσουκόδεντρων το αίμα ξεπηδά.

Μετά ξανά τα χέρια του
Γίνονται απαλά
Και θεραπεύουν με αγάπη την πληγή
Που στάζει.

Όλη τη νύχτα δίπλα μου
Κάνει την ίδια ακριβώς δουλειά.

26

Κάτω απ' τα ροδόδεντρα που παίρνουνε το νου σου
φύτεψα τη γκοένα, το κακό
βοτάνι μου.

Μες στο χρυσό σου τσάι όπου να 'ναι
θα πιεις μια κόκκινη σταγόνα αίμα
μια κόκκινη σταγόνα φεγγαρίσιο αίμα.

Τότε τα χείλη σου
θα λησμονήσουν όλα τ' άλλα ονόματα.
Τα πόδια σου θ' αδυνατούν να τρέξουν·
θα γείρεις το κεφάλι σου στον ώμο μου·
και τότε θες δε θες θα μ' αγαπήσεις.

27

Σκεπάστηκα με πέπλα εφτά, μόνον εφτά
εφτά φορές για να με κυνηγήσεις
εφτά φορές, εφτά φορές να μου τα βγάλεις
εφτά φορές, εφτά φορές να με ξεντύσεις.

Μύρωσα το κορμί μου με αρώματα εφτά
εφτά φορές, εφτά φορές να με μυρίσεις.
Σου είπα ψέματα εφτά, μόνον εφτά,
εφτά φορές για να με αφανίσεις.

28

Πίστευα ότι είσαι συ ο ήλιος
που κάνει τα ροδόδεντρα να λάμπουν.
Πίστευα ότι είσαι τ' άγαλμα το πέτρινο
που την πορεία ρυθμίζει της ημέρας.
Πίστευα ότι είσαι ο βασιλιάς ο ακτινοβόλος
που απ' τους θνητούς κανένας δεν τολμά να τον σιμώσει.
Μα με το σεντεφένιο δάχτυλό μου
που τον περήφανο τον ώμο σου χαϊδεύει

βρήκα πως είσαι μόνο ένα παιδί
ένα αγόρι μόνο που γυρεύει
με τόση αγωνία να κρυφτεί
κάτω απ' την καστανή την αμασχάλη μου.

29

Θα 'σαι το αρπαχτικό πουλί
ω Αδερφέ μου της Ανατολής;

Θα 'σαι η κολόνα του ναού
ω Αδερφέ μου εσύ του Νότου;

Θα 'σαι το άστρο μου Αδερφέ μου εσύ της Δύσης;

Θα 'σαι ο τάφος μου Αδερφέ μου του Βορρά;

Ό, τι κι αν είσαι, σε προσμένω! Σε προσμένω!

30

Ο εραστής μου ο ψαράς όλη τη νύχτα
μ' εγκαταλείπει σα να μ' απατά.

Σκύβει επάνω στη χλωμή τη θάλασσα·
τα κύματά της μοιάζουν γυναικών
κορμιά να είναι που φορούν νταντελωτά.

Το μπράτσο τους απλώνει
σκύβει πάντα
όλο πιο χαμηλά.
Μήπως θα πέσει;

Μα την αυγή σηκώνεται υψώνοντας
στον Ήλιο τα χρυσόπλεχτα πανέρια του.

Κι έρχεται κι απιθώνει μπρος στα πόδια μου
όπως μια αγκαλιά από λουλούδια
τα πιο ωραία ρόδινά του ψάρια.

31

Σκαρφάλωσα στη μουσμουλιά για να σε βλέπω
καθώς προς τα γαλάζια έφευγες βουνά.

Είδα που διάβαινες τη στράτα των ροδόδεντρων·
σύννεφο από άσπρους παπαγάλους σηκωνότανε σα σκόνη
γύρω απ' τα πόδια σου.

Κι όταν τα τελευταία πέρασες στενά

είδα μέσα σε σύννεφο
τον ίσκιο σου να στρέφει προς εμένα.

32

Λάλησε το πουλί όπως λαλούσε
κάθε αυγή. Και θέλησα
να σε ξυπνήσω να προλάβεις τη δουλειά σου στα χωράφια του
ρυζιού.

Το χέρι μου απλώνει να σε βρει
πλανήθηκε σε όλο το κρεβάτι
έφτασε μέχρι τα Νησιά
διάβηκε όλη την Ασία.

Ω, είχα μόνη κοιμηθεί. Και το πουλί
λαλούσε όπως πάντα κάθε αυγή.

33

Το μυρωμένο χιόνι
του καφεόδεντρου
σκούριασε σε τρεις μέρες.

Η πύρινη αγάπη τής
βερυκοκκιάς
κράτησε τόσο λίγο.

Το μελισσόχορτο δεν άντεξε
και σάπισε
σε μία μόνο νύχτα βροχερή.

Κι εγώ λοιπόν η πολυφαντασμένη
δείχνοντας τα βυζιά μου στο Φεγγάρι και στον Ήλιο
θα πιστέψω
ότι η ομορφιά μου είν' αθάνατη;

Σε λίγο θα ανθίσουνε ξανά
το πιπερόδεντρο, ο κρόκος, το γλυκάνισο·

μα τα κλαδιά του σκελετού μου
αλλοίμονο
θα μείνουνε γυμνά.

34

Ο μάγος με το βλέμμα του
με βάσκανε.

Τ' ολόχρυσο κορμί μου, ω
δεν είναι πια γυμνό;

Σκότεινο αίμα τρέχει
απ' την πληγή μου.

Χέρι ομίχλης
παίρνει
το κεφάλι μου.

Νοιώθω βαρειά επάνω μου
βαρειά
τη δυστυχία.

35

Θεοί
βγάλτε τα μάτια μου ετούτα που κοιτάζουν
δίχως να τότε βλέπουν πια.
Κόψτε τα χέρια μου που έχουν μείνει άδεια
και κομματιάστε τ' άχρηστα τα μπράτσα μου.
Ω σταματήσετε τ' ανήσυχα τα πόδια μου
τις γρήγορες τις κνήμες μου που τρέχουνε
χωρίς σκοπό κανένα πια.

Κάντε με να πεθάνω ω θεοί
για να με φέρει μες στη σκέψη του ακόμη μια φορά.

36

Κοιμήθηκα επάνω σ' ένα σύννεφο
απ' άνθη γιασεμιού.

Τ' αρχαίο βουνό μου έστειλε
τον ποταμό του για
να με λικνίσει.

Χόρεψε το φεγγάρι πάνω απ' το πευκόδασος
για μένα.

Ένα πουλί τσιμπολογώντας πήρε, ω
τον τελευταίο της καρδιάς μου στεναγμό.

37

Κάπου ανθίζει το πικρό μπαχάρι.
Το μυρίζεις;

Κάπου κουρνιάζει το τυφλό πουλί.
Το βλέπεις;

Κάπου φυσά ο μαύρος ο αγέρας.
Τον ακούς;

Κάπου σηκώνεται η σκιά η παγωμένη.
Τη γνωρίζεις;

38

Όταν θα τα 'χεις πάρει όλα από μένα
το δέρμα απ' τη σάρκα μου
τη σάρκα απ' τα πλευρά μου
το θαλασσί απ' τα μάτια μου
τα μάτια απ' τη μορφή μου·
όταν δε θα 'μαι παρά μόνο μια πνοή
για να προφέρω αυτό σου τ' όνομα
τότε μονάχα ίσως καταλάβω
πόσο μα πόσο σου ανήκω.

39

Κατοικώ το κορμί μιας νεκρής.
Έφυγε όλη μου η χαρά.
Τα στυλωμένα μάτια μου
Πια δεν αιχμαλωτίζουνε το φως.
Τα γόνατά μου είναι λυμένα σαν την άμμο.
Όλα με απαρνήθηκαν και μόνο
Τ' αγρίμια συνεχίζουνε ακόμα
κοντά μου εδώ να τριγυρνούν καθώς οσμίζονται.
καθώς οσμίζονται το πτώμα της καρδιάς μου.

40

Ποδοπατήστε όλα τα λουλούδια.
θερίστε ως τη μια όλες τις φτέρες.
Κόψτε τις αιωνόβιες φοινικιές.
Τις δάφνες ξερριζώσετε της δόξας
Και
Φυτέψετε
Μπροστά στην έρημη καλύβα μου

Το μαύρο κυπαρίσσι, ναι:

Το δάχτυλο

Εκείνο

Του θανάτου.

ΕΦΤΑ ΧΑΪ ΚΟΥ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Εκατοντάδες εργαζόμαστε μαζί
ερωτευόμαστε ανά δυο
πεθαίνουμε μονάχοι.

*

Απ' το Παρίσι εσύ,
εγώ απ' το Βερολίνο.
Τόπος συνάντησής μας κάθε νύχτα
ο Ωρίων.

*

Να κελαηδεί θα πρέπει το πουλί
να κυματίζει η θάλασσα
εγώ να κλαίω.

*

Απ' τη σπασμένη στάμνα
του μισοφέγγαρου
χύθηκε, να, στον ουρανό
ο Γαλαξίας.

*

Η νεκροκεφαλή του φεγγαριού
φαρμακερό δοχείο για να πιουν
οι εραστές τον άνεμο της νύχτας.

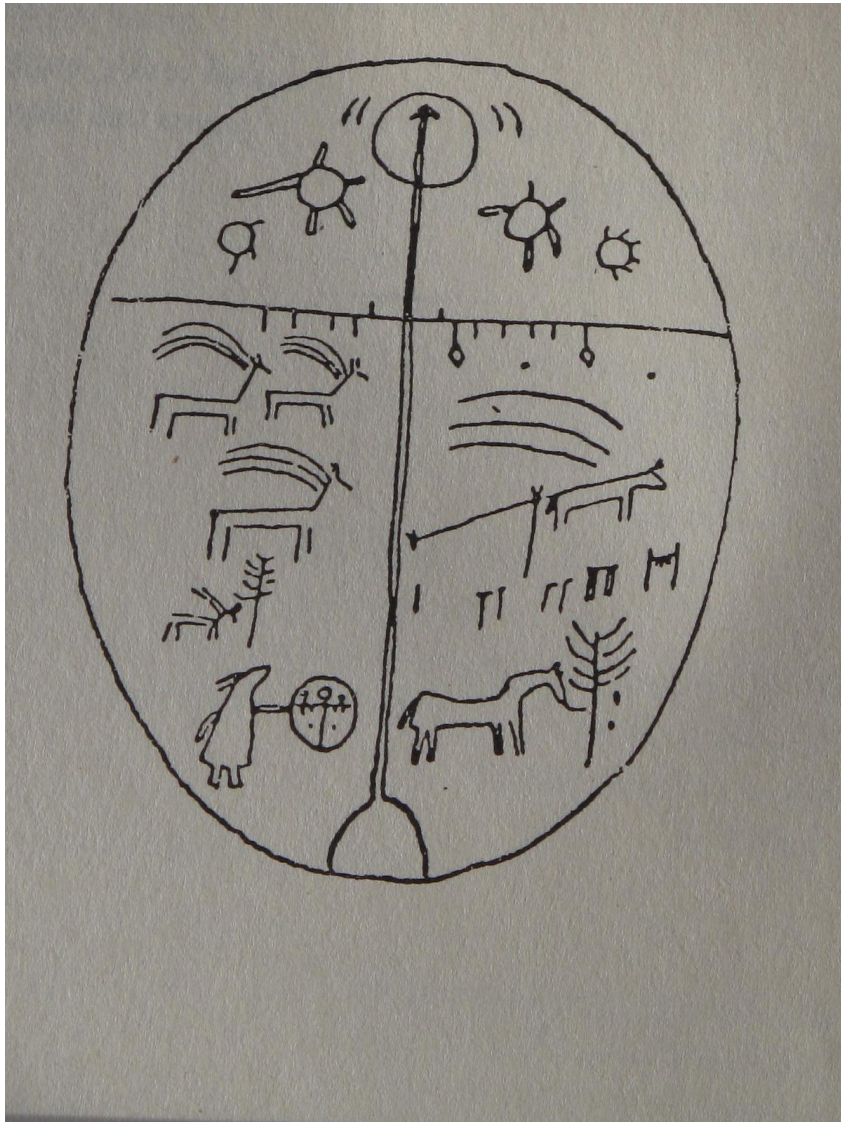
*

Τόσο πολύ έχεις κλάψει;
Είκοσι χρόνια πάνε χωρισμού
κι ακόμα βρέχει.

*

Υπήρχαν εκατό
υπήρχαν χίλιοι δρόμοι
μα προς εσέ κανείς.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ζωγραφισμένη επιφάνεια τυμπάνου σαμάνων της Σιβηρίας

ΜΙΡΟΣΛΑΒ ΧΟΛΟΥΜΠ*

* Μίροσλαβ Χόλουμπ: Σύγχρονος ποιητής που, όπως πληροφορήθηκα πρόσφατα, έχει πεθάνει εδώ και λίγα χρόνια, σε καλή ηλικία για να πεθάνει κανείς, όπως μου είπαν. Γιατρός στο επάγγελμα και ίσως με την ειδικότητα του ερευνητή μικροβιολόγου. Τον πρωτοδιάβασα ως Τσεχοσλοβάκο, σ' ένα τομίδιο των εκδόσεων Reguin. Δεν γνωρίζω αν πέθανε ως Τσέχος ή ως Σλοβάκος. Τα ποιήματά του αυτά, μεταφρασμένα γύρω στα 1971-2, είναι και τα πρώτα μεταφρασμένα ποιήματα που δημοσίευσα, κάπου ανάμεσα 1973-75, στο περιοδικό «Νέα Σύνορα».

ΑΓΑΠΗ

Αγαπάς μόνο
όταν αγαπάς μάτια.

Δοκίμασ' ένα ράδιο ακόμη
όταν τα δέκα έχουν αποτύχει
πάρε κουνέλια δυο εκατοντάδες
όταν τα εκατό έχουν ψοφήσει·
μονάχα τούτο είναι επιστήμη.

Ζητάς το μυστικό.
Είναι μονάχα μία λέξη:
Πάλι.

Τέλος
ένα σκυλί κρατάει στα σαγόνια του
την εικόνα του στο νερό·
στον ουρανό στεριώνουνε το νέο φεγγάρι
σ' αγαπώ.

Σαν τις Καρυάτιδες τα υψωμένα μας χέρια
κρατούν το γρανίτινο βάρος του χρόνου.

Και νικημένοι εμείς
θα 'μαστε πάντα κερδισμένοι.

Η ΠΟΡΤΑ

Πήγαινε κι άνοιξε την πόρτα.
Μπορεί έξω να 'ναι
ένα δέντρο ή ένα δάσος
ένας κήπος ή μια
μαγική πολιτεία.

Πήγαινε κι άνοιξε την πόρτα.
Μπορεί να ψάχνει ένα σκυλί.
Μπορεί να δεις ένα πρόσωπο
ή ένα μάτι
ή την εικόνα μιας εικόνας.

Πήγαινε κι άνοιξε την πόρτα.
Ακόμα κι αν είναι μόνο
του σκοταδιού το στρωματσόπανο
ακόμα κι αν είναι μόνο
ο κούφιος άνεμος
ακόμα κι αν
τίποτε
δεν είναι
πήγαινε κι άνοιξε την πόρτα.

Τουλάχιστο
θα γίνει ένα ρεύμα.

Η ΓΑΤΑ

Έξω ήτανε νύχτα
όπως ένα βιβλίο δίχως γράμματα.
Κι έσταζε το αιώνιο σκοτάδι
μέσ' απ' το κόσκινο της πόλης
άστρα.

Της είπα
μην πας
μόνο που θα γοητευτείς
και θα παγιδευτείς
και μάταια θα υποφέρεις.

Της είπα μην πας
γιατί θέλεις
τίποτε;

Μα ένα παράθυρο ήταν ανοιχτό
κι εκείνη βγήκε
μια μαύρη γάτα μες στη μαύρη νύχτα
διαλύθηκε
μια μαύρη γάτα μες στη μαύρη νύχτα
ακριβώς
διαλύθηκε
και κανείς πια δεν την είδε
ούτε κι αυτή τον εαυτό της.

Μα εσύ
μπορείς να την ακούσεις κάποτε
σαν είναι σιγαλιά
κ' υπάρχει βορεινός ένας αγέρας
και ακούς
προσεχτικά
τον εαυτό σου.

ΑΓΑΠΗ

Δυο χιλιάδες τσιγάρα.
Εκατό μίλια από τοίχο σε τοίχο.
Μια αιωνιότητα και μισή από αϋπνίες
λευκότερες του χιονιού.

Τόνοι από λέξεις
παλιές όσο τα χνάρια
ενός πλατύποδα στην άμμο.

Εκατό βιβλία δε γράψαμε
Εκατό πυραμίδες δε χτίσαμε.

Σκουπίδια.
Σκόνη.

Πικρή
σαν την αρχή του χρόνου.

Πίστεψέ με,
σα λέω πως
ήτανε όμορφα.

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ

Κι εδώ επίσης έχει ονειρικά τοπία
σεληνιακά, εγκαταλειμμένα.
Κι εδώ επίσης έχει μάζες
του χόματος τους δουλευτές
που δίνουν τη ζωή τους για
ένα τραγούδι.

Εδώ επίσης έχει κοιμητήρια
φήμη και χιόνι.

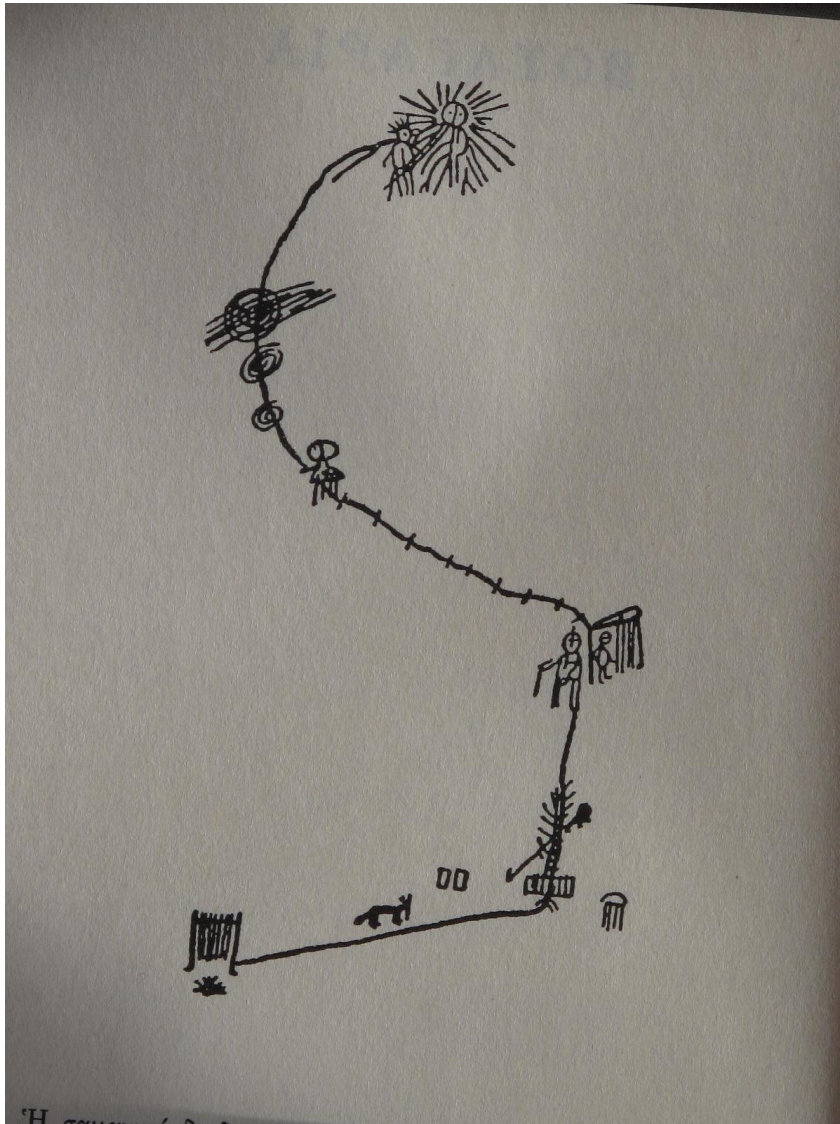
Κι ακούω τον αχό της επανάστασης
των λαϊκών μαζών.

ΚΟΚΚΑΛΑ

Είμαστε σκόρπια
άχρηστα κόκκαλα
θώρακες από γάτες
το ισχίο της καταγίδας
το κλειδοκόκκαλο της Μοίρας.

Για να στηρίξουμε
το κεφάλι του ανθρώπου που μεγαλώνει
Ζητούμε
μια ραχοκοκαλιά
που να στέκεται
ίσια.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η σαμανική διαδρομή προς τον ουρανό και την έκσταση. Αλτάια, Σιβηρία.

ΣΤΕΦΑΝ ΓΚΕΤΣΕΦ*

Η ΛΗΘΗ

Σε βλέπω που πασχίζεις
 ν' ανεβείς
 ετούτη την πανύψηλη
 μεγάλη σκάλα.
 Μα γιατί
 τόση προσπάθεια
 αφού
 έχεις φτερά;

* Ο Στέφαν Γκέτσεφ, κοντά στα 90 του, περνώντας από τη Θεσσαλονίκη τον Μάιο του 1998, μου έφερε ποιήματά μου δημοσιευμένα σε διάφορα έντυπα της Βουλγαρίας. Μου μίλησε για τη φιλία του με τον Βάρναλη, με τον Ελύτη, τη γνωριμία του με τον Σεφέρη: «Όταν πρωτοπήγα στον Σεφέρη» μου λέει «είχα πάρει μαζί μου μερικά ποιήματά του μεταφρασμένα στα βουλγάρικα. Τότε ο Σεφέρης μ' έβαλε ν' απαγγείλω ένα από τα ποιήματα αυτά στα βουλγάρικα, στήνοντας αντί να καταλάβει αν έχω αίσθηση του ρυθμού. Ύστερα μου ζήτησε να μεταφράσω αυτό το ποίημα στα ελληνικά, για να δει αν έχω πιάσει το νόημα».

Κάποια στιγμή ρώτησα τον Γκέτσεφ αν έχει γράψει κι ο ίδιος ποιήματα. Έπιασ' ένα χαρτί και μου έγραφε στα ελληνικά το παραπάνω ποίημα λέγοντας μου: «Εσύ, βέβαια, μπορείς να το ξαναγράψεις σε καλύτερα ελληνικά». Έτσι κι έκαμα.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η Τσβετάνκα Ελένκοβα από τη Σόφια (αρθρογράφος, ποιήτρια, κριτικός), καθώς επιστρέψαμε από τη Λευκάδα αργά τη νύχτα με το αυτοκίνητό μου, μουρμούριζε δίπλα μου ένα τραγούδι στη γλώσσα της. «Λέγε το δυνατότερα αν μπορείς» της είπα, «έχει τόσο ωραίο σκοπό και ίσως επειδή δεν καταλαβαίνω καθόλου τη γλώσσα σου, καθώς σε ακούω, έχω την εντύπωση ότι μιλάς τη γλώσσα που μιλούν οι νεράιδες») Η Τσβετάνκα (είτε Τσβέτα), μου είπε το τραγούδι κανονικά. Μαγεύτηκα. Της ζήτησα να μου το μεταφράσει στα ελληνικά. Το εκανε όπως μπορούσε. Με τη σειρά μου εγώ προσπάθησα να το αποδώσω στα ελληνικά:

-Καλίνα γύρνα πίσω· θα διαβώ
 δάση που εσύ δεν θα μπορούσες να περάσεις
 τόσο πολύ ψηλά, τόσο πολύ πυκνά.

-Γεράκι εγώ θα γίνω να περάσω
 πάνω απ' τα δάση τα πυκνά και τα ψηλά
 μέχρι να φτάσω στη δική σου αγκαλιά.

-Καλίνα γύρνα πίσω· θα διαβώ
ποτάμι που εσύ δεν θα μπορούσες να περάσεις
τόσο πολύ βαθύ, τόσο πολύ πλατύ.

-Ψάρι εγώ θα γίνω να περάσω
όσο κι αν είναι το ποτάμι αυτό βαθύ
όσο κι αν είναι το ποτάμι αυτό πλατύ.
Σε σε θα φτάσω για να γίνω εγώ δική σου
και να 'μαι πάντοτε και πάντοτε μαζί σου.

-Καλίνα γύρνα πίσω κι άφησέ με
γιατί μαζί μου δεν μπορείς εσύ να 'ρθείς.
Αγκάθια ολόπυκνα, ψηλά πριν απ' το σπίτι μου
έχει που δεν μπορείς να τα διαβείς.

-Φίδι εγώ θα γίνω τρομερό
και θα διαβώ μέξ απ' τ' αγκάθια τα πυκνά.
Κοντά σου θά 'ρθω και γυναίκα σου θα γίνω
πάντα εκεί μαζί σου για να μείνω.

-Καλίνα γύρνα πίσω κι άφησέ με.
Γυναίκα έχω εγώ και δυο παιδιά.
Μαζί μου δεν μπορείς εσύ να ρθείς.
Δική μου εσύ να γίνεις δεν μπορείς.

-Γίνομαι αρρώστια και σκοτώνω τη γυναίκα σου
και στα παιδιά σου μάνα γίνομαι γλυκειά
αρκεί μαζί σου να 'μ' εγώ παντοτινά.

POYMANIA

Φαῦνος μουσικός, Πάμπλο Πικάσο, 1945

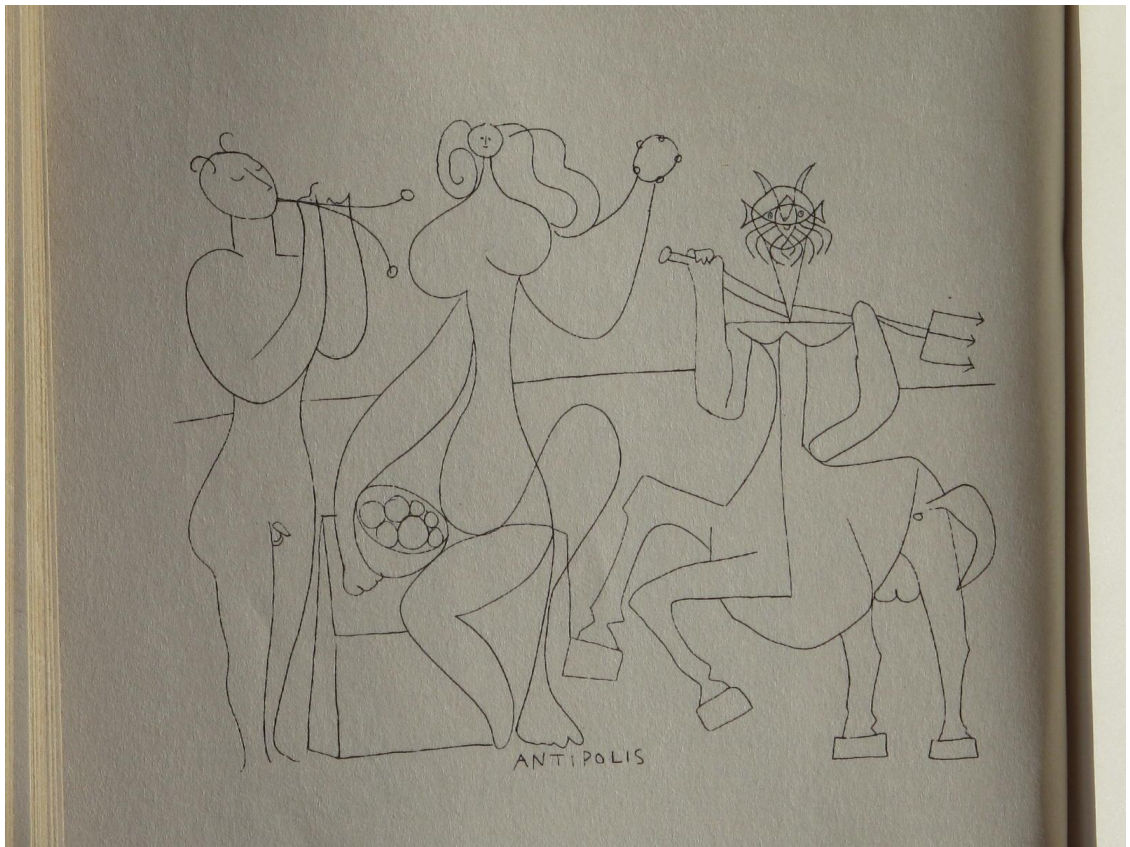
ΑΓΝΩΣΤΟΥ*

ANNIBΑΣ

Κανείς δεν είχε τόσα όσα εκείνος
με την εξαίσια
αλαζονεία του, πάνω σ' ελέφαντες
πού τα πλατειά τους πέλματα συντρίβανε
τους σπόνδυλους της ραχοκοκκαλιάς
των κάτασπρων από τον τρόμο Άλπεων,
με τις κυματιστές τους σάλπιγγες
(και κρότους) που αντηχούσαν στις σπηλιές του φεγγαριού.
Κι όμως δεν νίκησε.

* Άκουσα για πρώτη και τελευταία φορά το ποίημα τούτο από Ρουμάνο ποιητή, σε συνάντηση Βαλκανίων ποιητών γύρω στα 1982, στη Θεσσαλονίκη. Δεν συγκράτησα το όνομα του ποιητή ούτε το όνομα του μεταφραστή. Συγκράτησα όμως το ποίημα, το οποίο δεν είμαι βέβαιος αν το αποδίδω σωστά, αν η μνήμη μου είτε η επιθυμία μου το έχει κάπου αλλάξει. Το περιλαμβάνω εδώ στις μεταφράσεις μου, συγκινημένος από την επιμονή του να διασωθεί. Μέχρι να βρεθεί ο ποιητής του, είτε ο μεταφραστής του, και να το αναλάβει. Όμως το παράδοξο, να μην έχω συγκρατήσει το όνομα του ποιητή, μα να έχω συγκρατήσει το ποίημά του, επιβεβαιώνει μια παλιά υποψία μου, ότι κατά βάθος το πραγματικό όνομα του ποιητή, είναι τα ίδια του τα ποιήματα.

I T A Λ I A

Ο φάνος με το διπλό σουράνι Πάμπλο Πικάσο. 1946.

.NTANTE ALIGKIERI

ΘΕΙΑ ΚΩΜΩΔΙΑ

(ο πρώτος και ο τελευταίος από τους στίχους της)

Στη μέση από το δρόμο της ζωής μου
μπλέχτηκα σ' ένα δάσος σκοτεινό.

.....
Ο Έρωτας που κινεί τον Ήλιο και τα άλλα τ' άστρα.*

*L' amor che move il sole ell' alter stelle: Μου αρέσει να σκέφτομαι πως ο Μέγας αυτός ποιητής, αρχίζει με το σκοτεινό δάσος της ήβης, για να καταλήξει στο τριαντάφυλλο που τα πέταλά του είναι φως, κι εντέλει, στον Έρωτα που κινεί τα πάντα. .

ΠΙΕΡ ΠΑΟΛΟ ΠΑΖΟΛΙΝΙ*

* Γεννήθηκε στις 5 Μαΐου το 1922. Ποιητής, συγγραφέας, αρθρογράφος, σκηνοθέτης. Ένα από τα σημαντικότερα πνεύματα της σύγχρονης Ιταλίας και σίγουρα το πιο επαναστατικό. Πρόλαβε να γνωρίσει τον αγροτικό και ποιμενικό πολιτισμό, που έζησε για δεκαπέντε, τριάντα χιλιάδες χρόνια, μα πέθανε στις μέρες μας μαζί με την αντικατάσταση των αλόγων από τις μηχανές και των αγροικιών από τις πολυκατοικίες.

Με τις ταινίες του υπηρέτησε περισσότερο την ομορφιά. Με τα ποιήματά του και τα άρθρα του κατήγγειλε το ψεύδος, το καλυμμένο από χίλια πέπλα «αλήθειας», και το οποίο, βασιλεύει πάνω στους όρθιους νεκρούς, αυτής της έρημης χώρας που είναι η εποχή μας. Δολοφονήθηκε στη Ρώμη το 1975.

ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ, ΜΕ ΜΙΑ ΑΝΑΣΑ,

Νοέμβρ. 1973

(αποσπάσματα)

.....Το φασισμό εγώ τον έζησα στη χώρα μου, τον ξέρω.

Βασάνιζε, φυλάκιζε· σκότωνε μόνο το κορμί...

.....Μα πάντα έμενε το αθάνατο σιτάρι του λάου μου... Όμως έρχεται ο καιρός (στη χώρα μου ήδη έχει φτάσει)

που θα γνωρίσουμε τις μαύρες εξουσίες των ανθρώπων της

"κουλτούρας",

πού 'ναι οι σημερινοί Αντιφασίστες και

πού 'ναι οι Πλέον Γνήσιοι Φασίστες...

Αυτοί σκοτώνουν τις ψυχές

και τις ρουφάνε προς το κέντρο σα βρυκόλακες

αφήνοντας τα σώματα σκιές.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΘΑΝΑΤΙΑ ΑΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΧΟ ΤΣΙ ΜΙΝΧ

(οι τελευταίοι στίχοι)

Γύψινα ύστερα θα στήσουνε μνημεία
που βέβαια ωραία δεν θα είναι,
αφού αυτοί δεν ξέρουν παρά μόνο
να κάμνουνε ωραία χαρακώματα,
καλύβες κι εργαλεία της δουλειάς τους
κι όχι μνημεία της εποχής των μηχανών.
Μα δεν θα δεις τον άτυχο αγώνα τους
έναντια στην τυράγνια της ειρήνης.
Και δεν θα δεις την κόκκινη σημαία τους
να γίνεται σαν όλες τις σημαίες.

Γλυκέ πατέρα με το ταπεινό
κι αγαπημένο σου χαμόγελο
πού 'γινε κιόλας τόσο μακρινό,
αυτό που μένει από σένα στην καρδιά μας
είναι η στερνή φωνή σ' ένα χωριό
λίγο πριν σβήσει το πανάρχαιο φως.

ΕΡΓΑΖΟΜΑΙ ΟΛΗ ΜΕΡΑ

Εργάζομαι όλη μέρα σαν καλόγερος
όμως τη νύχτα τριγυρνάω σαν βρωμόγατος
γυρεύοντας αγάπη.
Θα κάμω αίτηση στους αρχιεπισκόπους
να με ανακηρύξουν άγιο. Και πράγματι
στο ψέμα απαντώ με την πραότητα.
Τους δήμιους κοιτάζω με τα μάτια μιας εικόνας.
Βλέπω να κομματιάζουνε το σώμα μου
με το γαλήνιο θάρρος του επιστήμονα.
Μοιάζω σα να μισώ, μα στην αλήθεια
της ακριβής αγάπης γράφω στίχους.

Τη μοχθηρία τη μελετάω σα να είναι
ένα φαινόμενο μοιραίο και φυσικό
κι αισθάνομαι συμπόνια για τους γέρους
και νεαρούς φασίστες που τους βλέπω
σα μian αρρώστια αποκρουστική.
Στη βία αντιτάσσω μοναχά τη λογική.

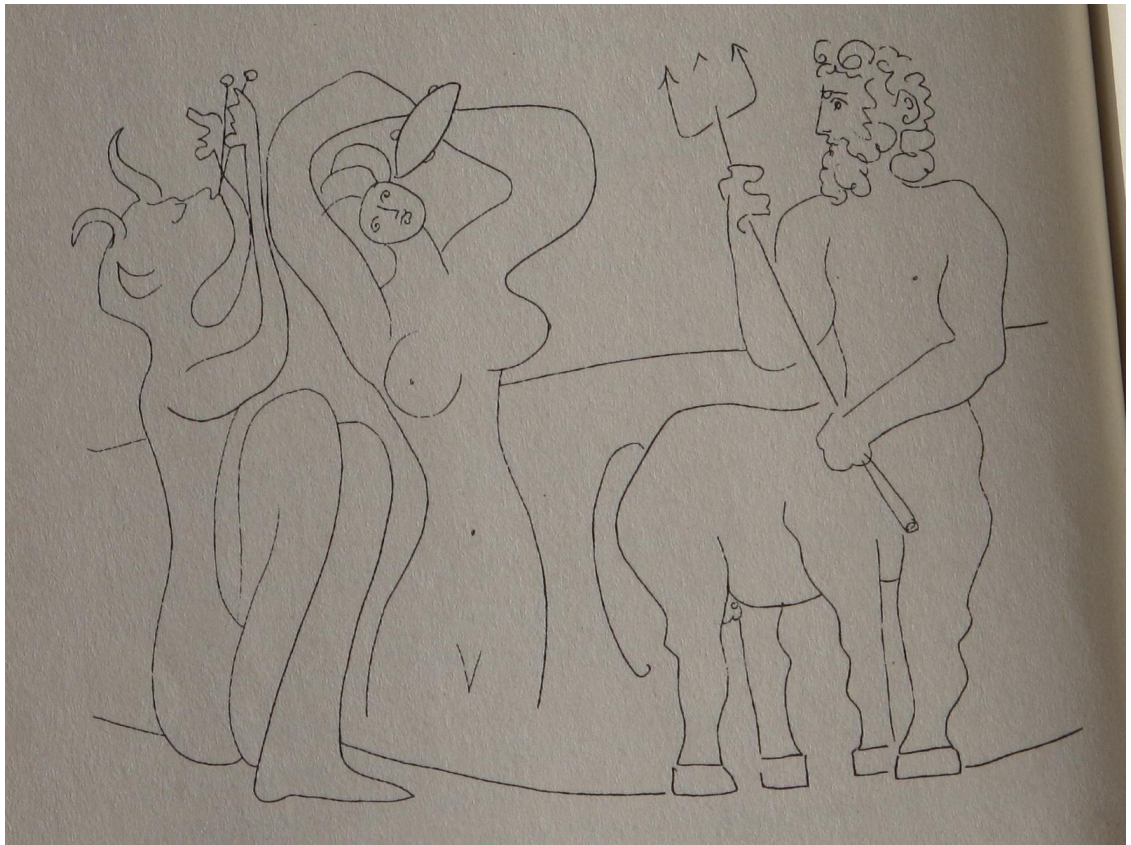
ΠΟΙΜΕΝΙΚΟ ΤΟΥ ΝΑΡΚΙΣΣΟΥ

Πιστεύω στον θεό Πατέρα, στον Υιό, στο Άγιο Πνεύμα·
στα χείλια πού 'ναι τρυφερά ή στα χέρια
πού 'ναι σκληρά. Πιστεύω ακόμα
στην Εκκλησία
ή στα δεκατετράχρονα αγόρια που βαδίζουν γελώντας στο
γιαλό του Ταλιαμέντο
εκεί όπου δεν έφτασε ποτέ ο Άγιος Παύλος στα ταξίδια του.
Μα δεν πιστεύω στον θεό Πατέρα,
ούτε και στον Υιό ή στ' Άγιο Πνεύμα.
Ούτε στα τρυφερά πιστεύω χείλη ή στ' αγόρια
των δεκατέσσερω χρονώ
που σα δεν είναι της δουλειάς,
μοιάζουν με φοιτητές,
και όταν είναι της δουλειάς,
είναι κακοί και σοβαροί,
έτσι όπως τους ήθελε ο Άγιος Παύλος.

Ο Χριστός κ' ή καμπάνα
δηλητηρίασαν τα πάντα και αφήσαν
καμένους τους αγρούς.
Όταν ο Λόγος χάθηκεν, ευρέθηκεν η Βίβλος.
Οι άνθρωποι και οι απόγονοί τους
διαβάζοντάς τηνε νομίζουν ότι είναι
λεύτεροι και γεμάτοι ευτυχία

μέσα στον κόσμο πού 'ναι μια μεγάλη
γκρίζα, μα τόσο γκρίζα εκκλησία.

Γ Α Λ Λ Ι Α

Ο φαύνος με το διπλό σουράυλι Πάμπλο Πικάσο. 1946

ΖΑΝ ΝΙΚΟΛΑ ΑΡΤΥΡ ΡΕΜΠΩ*

* Ο Ιωάννης Νικόλαος Αρθούρος Ρεμπώ, γεννήθηκε στις 20 Οκτωβρίου το 1854, στη Σαρλβίλ, μικρή πόλη κοντά στην οροσειρά των Αρδενών, στα Γαλλοβελγικά σύνορα.

Στα 15 του χρόνια είχε διαβάσει τόσο πολλά και κυρίως σημαντικά πράγματα, που ακαδημαϊκοί ογδόντα χρόνων ούτε καν τα υποψιάζονται. Αλλά σημασία έχει, όχι το πόσα (και τι) διαβάζει κανείς, αλλά το ποιος είν' αυτός που τα διαβάζει.

Ο Ρεμπώ στα 16 του έχει γράψει αριστουργήματα όπως το «Ήλιος και Σάρκα» ή το «Μεθυσμένο Καράβι». Ακολουθεί μια επιστολή του προς τον Ντεμινί —επιστολή πνευματική διακήρυξη, επιστολή μανιφέστο—, όπου μέσα σε τρεις σελίδες χαράχτηκαν ξανά οι πανάρχαιοι νόμοι που διέπουν την τέχνη της ποίησης και τον ποιητή, νόμοι που για χιλιετίες είχαν ξεχαστεί. Σαν ένας άγγελος με σκούπα απ' αχτίδες ο Ρεμπώ σαρώνει όλη τη σκαρταδούρα, όλα τα σκουπίδια ριμαρισμένης πρόζας, που σωριάστηκαν επί αιώνες από γραμματιζόμενους στιχοπλόκους.

Γράφει τη συλλογή «Μια εποχή στην Κόλαση», ύστερα τις «Εκλάμψεις». Στα 20-21 του, παραιτείται από το γράψιμο κι αρχίζει τις αποδράσεις σε τόπους εξωτικούς. Ιάβα, πεζοπορίες από τη μιαν άκρη της Ευρώπης στην άλλη, Πάρος, Κύπρος, Αλεξάνδρεια, Κάιρο, Χαράρε της Αιθιοπίας, όπου συζεί με μια μικρή Αβησσυνή και με τον υπηρέτη του, τον Τζαμί, πασχίζοντας να πλουτίσει και να γυρίσει στη Γαλλία (την οποία έχει στο παρελθόν φτύσει κατάμουτρα, μαζί με όλη τη γι' αυτόν βάρβαρη Δύση), να νυμφευτεί, να κάμει έναν γιο που θα φροντίσει να τον κάνει έναν άνθρωπο ισχυρό.

Παθαίνει γάγγραινα στο πόδι· τον μεταφέρουν, δεκαπέντε ολόκληρες μέρες, σε φορείο. Περνά ανείπωτα μαρτύρια, ώσπου φτάνει στη Μασσαλία και μπαίνει σε νοσοκομείο, μα είναι αργά.

Του κόβουν το πόδι. Κάνει τη διαθήκη του. Ό, τι έχει μαζέψει το αφήνει στον υπηρέτη του Τζαμί. Πεθαίνει στις 10 Νοεμβρίου το 1891, έχοντας στο προσκέφαλό του κοντά τη στοργική του αδερφή.

Τις τελευταίες του στιγμές, ο «άθεος», ο «βλάσφημος» Ρεμπώ, που έγραφε εναντίον των γονέων του επειδή τον βάφτισαν, κάτω απ' την ηλίθια επιμονή ενός ιερέα αν πιστεύει στον Χριστό (όντας πια ένα τσακισμένο καλάμι, όντας πια ένας που πλήρως είχε παραιτηθεί από κάθε είδους διεκδίκηση και πίστη), για να τον ξεφορτωθεί, ένευσε καταφατικά. Κι όλο αυτό σχολιάζεται ως νίκη του Χριστιανισμού. Μόνο που εμένα μ' ενδιαφέρει τι πίστευε ο Ρεμπώ για μια ολόκληρη ζωή, όντας μέσα στη δύναμή του και την ελεύθερη σκέψη του.

Σαν φυλαχτό, σαν ξόρκι, σαν όπλο, σαν γιατρικό, σαν χρησμό, έχω τα λόγια μερικών ανθρώπων πάντα μαζί μου κι εννοώ κάπου μέσα μου: Όμηρος, Ηράκλειτος, Τσουάγκ Τσου, Ιησούς, Καβάφης... Είναι φίλοι, συνομιλητές μου πολύ συχνά. Ανάμεσά τους βρίσκεται κι ο Ρεμπώ. Τον αποκαλούν «καταραμένο». Ρομαντικές ηλιθιότητες. Καταραμένος από ποιον; Ποιος είναι άξιος να καταραστεί έναν Ρεμπώ; Δεν γνωρίζω αν υπάρχουν ενσαρκωμένες θεότητες. Μα αν υπάρχουν, ο Ρεμπώ ήταν σίγουρα μια από αυτές.

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΑΡΚΑ

I

Ο Ήλιος η εστία της στοργής και της ζωής,
Σκορπάει την ολόθερμη** αγάπη του στη γη
Κι οποίος ξαπλώσει στο λιβάδι οσμίζεται
Τη γη για γάμο ώριμη, τη γη να χύνει αίμα.
Και το πελώριο στήθος της στητό από μια ψυχή
Να 'ναι γεμάτο αγάπη όπως ο Θεός,
Να 'ναι γεμάτο σάρκα όπως η γυναίκα.
Να 'ναι γεμάτο από χυμό κι αχτίδες
Κι απ' όλων των εμβρύων τη μεγάλη ταραχή.

Κι όλα αυξάνουν κι όλα ανεβαίνουν!

*** Αλλιώς: «Σκορπάει τη φλεγόμενη αγάπη του στη γη» ή ακόμα: «Σκορπά τη φλογερή του αγάπη προς τη γη». Και βέβαια περιορίζομαι σ' εκείνες τις εκδοχές όπου οι χρησιμοποιούμενες λέξεις εξυπηρετούν τον ρυθμό στην ελληνική γλώσσα, χωρίς τον όποιο δεν μπορούμε να μιλούμε για ποίηση, αλλά για ποιητικό πεζό, κομμένο σε δήθεν στίχους.*

Σημ. Η μετάφραση του Ρεμπώ έγινε με τη βοήθεια της Βάσως Δερμάνη.

Ω Αφροδίτη, ω θεά!

Πώς νοσταλγώ τους χρόνους της αρχαίας νιότης!
Τους λάγνους σάτυρους, τους φαύνους, τους θεούς
Που από έρωτα δαγκώνανε τη φλούδα των κλαδιών
Κι ανάμεσα στα νούφαρα φιλούσανε τις νύμφες!
Τον χρόνο εκείνον νοσταλγώ που ο χυμός του κόσμου
Και το νερό απ' τις πηγές και των φυτών το αίμα
Μέσα στις φλέβες του Πανός μετάγγιζαν το σύμπαν!
Που τα τραγίσια πόδια του εκάμνανε να τρέμει
Κάτω τους πράσινη η γη και που όταν φιλούσε
Γλυκά τον πολυκάλαμο αυλό του υμνολογούσε
Κάτω απ' τον ουρανό τον Μέγα Έρωτα.
Που όρθιος μες στους αγρούς άκουγε ολόγυρά του
Τη Φύση ζωντανή να του αποκρίνεται.
Που τα βουβά κλαδιά λικνίζαν τα καλλίφωνα πουλιά·
Η γη κ' η θάλασσα λικνίζανε τον άνθρωπο
Κι όλα τα ζώα αγαπούσαν, αγαπούσαν θεϊκά!
Τη μητρική Κυβέλη νοσταλγώ, τότε που όπως λένε
Παμέγιστη, πανέμορφη, σ' ένδοξες μέσα πόλεις
Έμπαινε με πελώριο άρμα χαλκωματένιο
Και τα βυζιά της έχυναν στα πέρατα του κόσμου
Το ρεύμα το καθάριο τής απέραντης ζωής.
Τότε ακόμα τότε που ο Άνθρωπος
Ευτυχισμένος βύζαινε τους θείους της μαστούς
Κι έπαιζε σα μικρό παιδί στα γόνατά της.
Γιατ' ήταν αγνός ακόμη ο Άνθρωπος,
Ήταν ακόμα δυνατός και τρυφερός.
Μα όχι πια, μα όχι πια άλλοι θεοί!
Θεός και Βασιλιάς είναι ο Άνθρωπος!
Όμως ο Έρωτας, αυτός
είναι η Μεγάλη Πίστη.

II

Σε σένα μοναχά, σ' εσέ πιστεύω!
Θαλασσινή Αφροδίτη μάνα θεϊκή!
Ω τι πικρός που έγινε ο δρόμος
Αφότου ο θεός των Χριστιανών
Μας έχει ζέψει όλους στο σταυρό του.
Σάρκα, λουλούδι, μάρμαρο, Αφροδίτη
Σε σένα μοναχά, σ' εσέ πιστεύω!

*

Μα ναι, ο Άνθρωπος
Θλιμμένος είναι κι άσχημος, θλιμμένος
Κάτω απ' τον απέραντο ουρανό.
Ντύθηκε ρούχα επειδή δεν είναι πια αγνός.
Λέρωσε το περήφανο και θεϊκό του στήθος.
Το σώμα του τ' ολύμπιο στη βρώμικη δουλεία
Ζάρωσε όπως είδωλο ριγμένο στην πυρά.
Μα ναι, και μετά θάνατο, ο Άνθρωπος
Σε σκελετούς χλομούς θέλει να ζήσει,
Χλευάζοντας την πρώτη ομορφιά!

.....

III

Αν ξαναρχόταν ο καιρός που ήρθε κι έφυγε, αν ξαναρχόταν.
Γιατί ο Άνθρωπος τελείωσε! Ο Άνθρωπος
Έπαιξε πια όλους τους ρόλους!

Μα τη μεγάλη εκείνη μέρα, ο Άνθρωπος,
Έχοντας αποκάμει από το γκρέμισμα ειδώλων,
Λεύτερος από όλους τους θεούς, θ' αναστηθεί
Κι όντας ουράνιος θα στραφεί στον ουρανό.

.....

Κι όταν τον δεις να ατενίζει τον ορίζοντα τριγύρω
Περιφρονώντας τα παλιά του τα δεσμά, λευτερωμένος απ' το
φόβο,
Θα 'ρθεις την άγια Λύτρωση εσύ να του προσφέρεις
Κι αχτιδοβόλα, υπέροχη, Αφροδίτη, θ' ανατείλεις
Μεσ' από την απέραντη τη θάλασσα
Ρίχνοντας μες στα σύμπαντα τον Έρωτα
Με το αιώνιο και γλυκό χαμόγελό του.
Ο Κόσμος πια θα πάλλεται σα μια τεράστια λύρα
Στο τρέμισμα του απέραντου φιλιού.

ΦΡΑΣΕΙΣ* ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

Όλη η αρχαία ποίηση μεσουρανάει με την Ελληνική ποίηση, αρμονική Ζωή. Από την Ελλάδα μέχρι το κίνημα των ρομαντικών —σ' όλον το Μεσαίωνα— υπάρχουν άνθρωποι, γραμματιζόμενοι, στιχοπλόκοι. Από τον Έννιους ως τον Θερόλδο, από τον Θερόλδο ως τον Καζιμίρ Ντελαβίνι, όλα είναι πεζολογήματα με ομοιοκαταληξία.

*

Γιατί Εγώ**, είμ' ένας άλλος.

*

Στην Ελλάδα, λέγω, στίχοι και λύρες παίρνουν το ρυθμό τους από την *Πράξη*.

*

Το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να φροντίσει κάποιος που θέλει να γίνει ποιητής είναι η πλήρης αυτογνωσία του.

*

Πρέπει κανείς να έχει *όραση*, να γίνει *οραματιστής*. Ένας ποιητής μπορεί να γίνει οραματιστής, με μια μακρά, απέραντη κι ελεγχόμενη από το νου απορρύθμιση των αισθήσεων. Όλες τις μορφές έρωτα, οδύνης, τρέλας· ψάχνει τον εαυτό του, συγκεντρώνει μέσα του όλα τα δηλητήρια, κρατώντας μόνο την πεμπουσία τους. Ανείπωτο μαρτύριο, που όσο διαρκεί, χρειάζεται όλη του την πίστη και την υπεράνθρωπη δύναμη, για να γίνει εν τέλει, ο μεγάλος ασθενής, ο μεγάλος εγκληματίας, ο μεγάλος καταραμένος, και — ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους— ο ύψιστος σοφός. Γιατί αυτός έχει φτάσει στο άγνωστο.

* Φράσεις-κλειδιά, από την επιστολή του Ρεμπώ προς τον Πωλ Ντεμινί (Σαρλβίλ, 15 Μαΐου 1871), που έρχονται να υπενθυμίσουν τον ξεχασμένο για αιώνες ρόλο του ποιητή, την ξεχασμένη για αιώνες αληθινή ποίηση.

** «Γιατί Εγώ, είμ' ένας άλλος». Μιλά για το μυθικό, ποιητικό, παγκόσμιο εγώ, το οποίο ανακαλύπτει πως περιέχει, στο υποκειμενικό, γνωστό και συγκεκριμένο εγώ του, ο έχων αυτογνωσία ποιητής.

*

Έτσι ο ποιητής, στην πραγματικότητα, είναι ο κλέφτης της φωτιάς. Σηκώνει στους ώμους του όλη την ανθρωπότητα, ακόμα και τα ζώα.

*

Κι επειδή κάθε λόγος είναι ιδέα, θα 'ρθει η εποχή μιας παγκόσμιας γλώσσας.
Η νέα τούτη γλώσσα θα υπάρχει απ' την ψυχή για την ψυχή, περιλαμβάνοντας
τα πάντα, μυρουδιές, ήχους, χρώματα*.

*

Το μέλλον τούτο, όπως βλέπεις, θα 'ναι υλιστικό (φυσικό). Πάντα γεμάτα
Αριθμό και Αρμονία, τα ποιήματα αυτά, θα γίνουν για να διαρκέσουν. Ουσιαστικά, κατά
κάποιον τρόπο, αυτή και πάλι θα 'ναι ποίηση Ελληνική.

*

Η αιώνια τέχνη θα λειτουργήσει αφότου οι ποιητές θα 'ναι πολίτες. Η ποίηση
πια δε θα παίρνει το ρυθμό της από την πράξη, αλλά θα καθοδηγεί την πράξη.

*

Τέτοιοι ποιητές θα υπάρξουν. Όταν θα σπάσει η ατέλειωτη δουλεία της
γυναίκας, όταν αυτή θα ζει απ' τον εαυτό της, και για τον εαυτό της.

*Δεν μπορώ να μη φέρω στον νου μου την αντικειμενική, παγκόσμια γλώσσα των αρχετύπων,
την οποία χρησιμοποιεί η αληθινή ποίηση. (Τα ποιήματα είναι ενσαρκώσεις ιδεών, δηλαδή,
πανανθρώπινων και παγκόσμιων αρχετύπων).

Και δεν μπορώ να μη φέρω στον νου μου την ανακάλυψη του βιβλίου-Κόσμος ξανά, μέσω του
ενορατικού ποιητή. (Η ποίηση είναι μεταφράση του βιβλίου-Κόσμος, στην ανθρώπινες γλώσσα).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ «ΕΚΛΑΜΨΕΙΣ»

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟ

Ευθύς ως του Κατακλυσμού η ιδέα κόπασε, ένας λαγός σταμάτησε εκεί μες στο
τριφύλλι, πλάι στις καμπανούλες που κινούνταν και, είπε την προσευχή του στο ουράνιο
τόξο, μέσ' απ' τον ιστό μιας αράχνης.

Ω τα πολύτιμα πετράδια που κρυβόντουσαν. Και τα λουλούδια ήδη τα
κοιτούσαν...

*Η Κυρία εγκατέστησε ένα πιάνο στις Άλπεις. Η θεία λειτουργία και οι πρώτες
μεταλήψεις έγιναν στις εκατό χιλιάδες Άγιες Τράπεζες του Καθεδρικού ναού.*

Τα караβάνια έφυγαν. Και το Σπλαντίντ Οτέλ, χτίστηκε μες στο χάος από πάγο
κι από νύχτα πολική.

.....
Καί τότε το Φεγγάρι άκουγε τους τσάκαλους να ουρλιάζουν μες στις ερημιές
του θυμαριού — και τα βουκολικά ποιήματα φορώντας ξυλοπάπουτσα γρυλίζαν μες στον
οπωρόκηπο. Μετά, στο βιολετί μπουμπουκιασμένο δάσος, η Εύχαρις μου ανήγγειλε την
άνοιξη.

ΑΡΧΑΪΚΟΝ

Χαριτωμένε γιε του Πάνα. Σου στεφανώνουν το κεφάλι σου τσαμπιά και λουλουδάκια, τα μάτια σου πολύτιμες δυο μπίλιες που κινούνται. Στίγματα καφετιά έχεις στα κοίλα μάγουλά σου. Και τούτος ο κυνόδοντας που λάμπει. Κι αυτό το στήθος σου που μοιάζει με κιθάρα. Και στα ξανθά σου μπράτσα περιτρέχουν κουδουνίσματα. Πάλλει το αίμα σου σε τούτη την κοιλιά, όπου κοιμάται το διπλό σου φύλο. Βάδισε μες στη νύχτα ευγενικά, αργά κινώντας κείνο το μηρό, κι αυτόν τον δεύτερο μηρό, κι αυτό το αριστερό σου πόδι εδώ.

ΠΟΛΕΙΣ

(απόσπασμα)

...Το γκρέμισμα αυτό της αποθέωσης, που φτάνει στους ψηλότερους αγρούς, όπου σεραφικές κενταύρισσες ελίσσονται, ανάμεσα απ' τις χιονοστοιβάδες.

Πάνω απ' το επίπεδο των υψηλότερων βουνών, μια θάλασσα που είναι ταραγμένη διαρκώς, απ' την αιώνια γέννηση της Αφροδίτης, τη φορτωμένη στόλους μουσικούς και το κροκάλισμα, από μαργαριτάρια και κοχύλια. Λάμπεις θανατερές που σκοτεινιάζουν κάποτε τη θάλασσα. Επάνω στις πλαγιές, πελώριων λουλουδιών οι θερισμοί, καθώς τα όπλα μας και οι κούπες μας μουγκρίζουν. Και συνοδείες από Μαμπ βασίλισσες με πύρινους κι οπάλινους μανδύες σκαρφαλώνουν μέσ' απ' τα φαράγγια. Στα ψηλά, και με τα ποδιά τους εκεί στον καταρράκτη και στα βάτα χαμηλά, οι έλαφοι βυζαίνουνε την Άρτεμη...

ΑΓΡΥΠΝΙΕΣ

I

Είναι η ανάπαυση στο φως, ούτ' έξαψη και ούτ' αδιαφορία, στο κρεβάτι η στο λιβάδι.

Είναι ο φίλος, ούτε άτονος, ούτε παράφορος. Ο φίλος.

Είναι η αγαπημένη· ούτε βάνουση

κι ούτε βασανισμένη. Έτσι απλά, η αγαπημένη.

Ο κόσμος κι ο αγέρας που ποτέ μας δε ζητήσαμε. Η ζωή.

ΜΥΣΤΙΚΟ

Στης όχθης την πλαγιά, άγγελοι σέρνουνε τις κάπες τους επάνω σε βοσκές από ατσάλι και σμαράγδι.

Λιβάδια από φλόγες ξεπετιούνται ως την κορυφή της στρογγυλής λοφογραμμής.

Στ' αριστερά η σωριασμένη κοπριά ποδοπατείται απ' όλους τους φονιάδες κι απ' τις μάχες όλες και ο σάλος κάθε συμφοράς να γνέθει την καμπύλη του. Και πίσω απ' το όριο της δεξιάς οροσειράς, η γραμμή των ανατολών, της προόδου.

.....
.....

Γλύκα των άστρων τ' ουρανού που κατεβαίνει αντίκρυ στην πλαγιά, σαν ένα κάνιστρο με άνθη εδώ κοντά στο πρόσωπο μας.

Μα και πιο κάτω χαμηλά είν' ανθισμένο το γαλάζιο της αβύσσου.

ΣΤΙΧΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ Ο ΕΡΓΟ «ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΟΛΑΣΗ

Σκέφτομαι ότι βρίσκομαι στην κόλαση, είμαι λοιπόν στην κόλαση.

Το αποτέλεσμα είν' αυτό της κατηχήσεως.

Δούλος του μυστηρίου τής βάφτισής μου.

Γονείς μου είστε ένοχοι γι' αυτή

την εξαθλίωση τη δική μου και δική σας.

Άτυχε άνθρωπε.

Η κόλαση είν' ανίσχυρη μπρος στους ειδωλολάτρες.

*

Μ' είχε καταραστεί το ουράνιο τόξο.

*

Και να 'χω σταυρωθεί από χίλιους έρωτες. *(Οι χίλιοι έρωτες που μ' έχουνε σταυρώσει.)*

*

Σήμερα ωστόσο τέλειωσα, θαρρώ, την εξιστόρηση αυτή της κόλασής μου. Κόλαση αληθινή. Η παλαιά εκείνη που τις πόρτες της τις άνοιξε ο γιος του ανθρώπου*.

Ξαναποχτώντας ένα λίγο λογικής

—πού αμέσως γίνετ' άφαντο—

βλέπω πως οι σφοδρές μου ανησυχίες οφείλονται

στ' ότι αργά κατάλαβα πως είμαστε στη Δύση.

Ω βόρβαροι της Δύσης. Όχι πώς...

θαυμάσια. Εδώ

το πνεύμα μου πασχίζει ν' αποχτήσει

την οποία βάρβαρη εξέλιξη

έχει συμβεί στο πνεύμα αφότου έκλεισε
ο κύκλος της Ανατολής.
Το πνεύμα έχει άλλωστε
την εξουσία. Κ' είν' αυτό
πού επέλεξε να ζω τώρα στη Δύση.
Και πρέπει να σωπαίνει ώστε να βγάλει
συμπέρασμα καθώς το επιθυμώ.
Ας πάνε λέω στο διάβολο
και τα στεφάνια των μαρτύρων και της τέχνης οι αχτίνες
κ' οι εφευρέτες με την έπαρση κ' οι ζηλωτές των λεηλασιών.

* Ο Ρεμπώ πίστευε πως ο Χριστός (είτε ο Χριστιανισμός) άνοιξε τις πύλες της Κόλασης, ακριβώς επειδή διέπραξε το μεσσιανικό, εωσφορικό αμάρτημα, ν' απορρίψει τον παρόντα κόσμο, χάριν ενός ιδανικού, παραδείσιουκόσμου, έξω από αυτόν τον κόσμο.

Άλλα μ' αυτή τη δημιουργία ενός φανταστικού και γι' αυτό εύκολα ιδανικοποιημένου κόσμου, δημιουργείται το «καλό». Η δημιουργία του «καλού» δεν είναι άνοδος· είναι συνειδησιακή πτώση, από την Αιώνια Φύση, από τον Άπειρο Ενιαίο Κόσμο, στον δυϊσμό, διότι, από τη στιγμή που δημιουργείται το καλό, αυτόματα δημιουργείται και το αντίθετο του, το κακό. Και βέβαια, εφόσον το κακό αντιπροσωπεύεται από τον παρόντα Κόσμο, οι άνθρωποι, υποτιμώντας και μισώντας τον παρόντα Κόσμο, τον μεταχειρίζονται μ' έναν τρόπο που αυτός γίνεται κόλαση.

Έτσι, αυτός που διέπραξε την ύβρη να θέλει να φκιάσει έναν παράδεισο πάνω από αυτόν τον κόσμο, αυτός άνοιξε τις πύλες της κόλασης, η οποία όμως δεν μπορεί ν' αγγίξει τους παγανιστές, τους προχριστιανικούς λαούς, τους έχοντες Ιερή σχέση με τον Παρόντα Μοναδικό Κόσμο και τη Μάνα Φύση.

Γύρισα πίσω στην Ανατολή
στην πρώτη και αιώνια σοφία.

*

Μα δε μιλάω για τη νόθα διδαχή του Κορανίου.

*

Τι μακριά που είναι όλ' αυτά
απ' τη σοφία της Ανατολής
που είναι η πρωτόγονη πατρίδα...

Είναι αλήθεια, την Εδέμ είχα στο νου μου.

Όμως τι σχέση έχει αυτό με τ' όνειρό μου
και την αγνότητα εκείνη των αρχαίων φυλών.

*

Βρέθηκε.
Ποιο;
Ή αιωνιότητα.
Είναι η ένωση του Ήλιου και της θάλασσας.

*

Ήθελε να τον φέρει στην πρωτόγονη κατάσταση των γιων του Ήλιου.

*

Ω μάνα Φύση.

*

Λέω ν' αποζητήσω το κλειδί του αρχαίου συμποσίου.
Και το κλειδί αυτό είν' η συμπόνια.

*

Φάρσα είν' η ζωή. Και όλοι παίζουμε τον πρωταγωνιστή.

*

Τι ζωή. Απουσιάζει η πραγματική ζωή. Δεν είμαστε στον κόσμο.

Δεν είχα κάποτε κι εγώ μια νιότη ευτυχισμένη, μυθική, ηρωική, τέτοια που να γραφτεί πάνω σε φύλλα από μάλαμα — τι τύχη. Για ποιο μου έγκλημα, για ποιο μου λάθος, έφτασα στη σημερινή μου αδυναμία; Εσείς που λέτε πως τα ζώα απ' τη θλίψη τους θρηνούν, πως χάνουν όλο το κουράγιο τους οι άρρωστοι, πως τους νεκρούς τους βασανίζουν εφιάλτες, κάμετε λίγο κόπο να εξηγήσετε, την πτώση μου αυτή μου και τον ύπνο μου. Εγώ ο ίδιος δεν μπορώ, τίποτε περισσότερο να πω απ' το ζητιάνο, που λέει διαρκώς Πάτερ Ημών κι Άβε Μαρία. Έχω ξεχάσει να μιλώ*.

«Έχω ξεχάσει να μιλώ» είτε «δεν ξέρω πια πώς να μιλώ».

ΜΕΡΙΚΑ ΑΚΟΜΗ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Πολύ μετά τις μέρες και
τις εποχές, τα πλάσματα, τις χώρες...

Οι ανθρακιές και οι αφροί. Η μουσική στροφή των βάραθρων και σύγκρουση
από κομμάτια πάγου μ' άστρα..

Ω ηδονές — και της γυναίκας η φωνή που φτάνει από το βάθος ηφαιστειών κι
αρκτικών σπηλαίων.

Φτασμένος από πάντα, θα πας παντού.

*

Δεν τρέχει τίποτε· καταλαβαίνω· πάντα καταλαβαίνω.

ΣΑΙΝ ΤΖΩΝ ΠΕΡΣ*

* Saint-JohnPerse (Άγιος Ιωάννης ο Πέρσης) είναι το ποιητικό όνομα του Αλέξη Σαιν Λεζέ Λεζέ. Γεννήθηκε στη Γουαδελούπη των Μικρών Αντιλλών το 1887 και πέθανε στη Γαλλία το 1975.

Το πρώτο σημαντικό έργο του, «Ανάβαση», είναι εμπνευσμένο από ένα μεγάλο ταξίδι του όταν ακόμα ήταν γραμματέας της Γαλλικής Πρεσβείας στο Πεκίνο: Ξεκινώντας από την Αυστραλία, διάβηκε όλη την Ασία, διέσχισε με άλογο την έρημο Γκόμπι για να φτάσει τελικά στην Ευρώπη.

Το άλλο του σημαντικό έργο, «Εξορία», είναι εμπνευσμένο από την αυτοεξορία του σε χώρες της Δύσης και κυρίως στις Η.Π.Α., ύστερ' από την είσοδο των γερμανικών στρατευμάτων στη Γαλλία.

Η ποίηση του Σαιν Τζών Περς έχει τις ρίζες της στα ταξίδια του, αλλά προπάντων στην παιδική του ηλικία. Η αγάπη του για τη βοτανική, για τα έντομα, για τη θάλασσα, για τη φύση γενικότερα και τις ιερές τελετές, ξεκινά από τον τροπικό παράδεισο των Αντιλλών. Έλεγε ο ίδιος με πόση χαρά δεχόταν να παίξει τον ρόλο της ενσάρκωσης του Βισνού, κάθε φορά που μια Ινδή υπηρέτρια τον έβαφε με κρόκο και χρυσό και τον πρόσφερε στη λατρεία των εργατών.

Τα ποιήματά του, που θεωρήθηκαν δύσκολα, στο μεγαλύτερο μέρος τους, «δεν θα μπορούσαν να εξηγηθούν», καθώς λέει ο Έλιοτ, «παρά μόνο με τα ίδια του τα ποιήματα».

** Η συλλογή του αυτή μεταφράστηκε με τη βοήθεια της Βάσως Δερμάνη.

ΕΞΟΡΙΑ**

I

Πόρτες ανοιχτές στην άμμο, πόρτες ανοιχτές στην εξορία,
Τα κλειδιά στους ανθρώπους του φάρου και τ' άστρο τσακισμένο στου
κατωφλίου την πέτρα:

Οικοδεσπότη μου, άσε μου το σπίτι σου από γυαλί πάνω στην άμμο...
Το Καλοκαίρι από γύψο ακονίζει τα σιδερένια του δόρατα στις πληγές μας.

Διάλεξα έναν τόπο φανερό κι ασήμαντο, σαν την οστεοθήκη των εποχών,
Και πάνω απ' όλες τις ακτές αυτού του κόσμου, το πνεύμα του θεού βγάζοντας
καπνούς ερμάνει την κοίτη του από αμίαντο.

Οι σπασμοί της αστραπής υπάρχουν για να εκστασιάζονται οι Πρίγκιπες στην
Ταυρίδα.

II

Σ' όχθη καμμιά αφιερωμένο, και σε καμμιά σελίδα εμπιστευμένο, το αγνό
ξεκίνημα αυτού του τραγουδιού...

Άλλοι αρπάζουνε μες στους ναούς το ζωγραφισμένο κέρατο των βωμών:

Η δόξα μου βρίσκεται πάνω στην άμμο! Η δόξα μου βρίσκεται πάνω στην άμμο!... Και δεν είναι διόλου περιπλάνηση, ω ταξιδιώτη,

Παρά είναι πόθος για τον τόπο το γυμνότερο, όπου θα συναχθεί στις εξορίας τις σύρτεις, ένα μεγάλο ποίημα γεννημένο από το τίποτε, ένα μεγάλο ποίημα καμωμένο απ' το μηδέν...

Σφυρίζτε, ω σφεντόνες, παντού στον κόσμο, βουίζτε, ω κοχύλια, πάνω στα νερά!

Πάνω στην άβυσσο και στου κυμάτου το ψιχάλισμα, πάνω στις άμμου το ζεστό αχνό που τρέμει έχω στεριώσει, θ' αναπαυτώ μέσα στις στέρνες και στα κοίλα πλοία.

Σ' όλους τους μάταιους τόπους και τους άνοστους, όπου κείται η γεύση του μεγαλείου.

«...Λιγότερες πνοές κολάκευαν την Ιουλία γενεά και συμμαχίες λιγότερες βοηθούσαν τις μεγάλες κάστες της ιεραρχίας.

Εκεί όπου σέρνεται η άμμος με το τραγούδι της, εκεί καταφεύγουν οι Πρίγκιπες της εξορίας,

Εκεί όπου πήγαν τα ολάνοιχτα πανιά, εκεί πηγαίνει το ναυάγιο, πióτερο μεταξένιο κι απ' το όνειρο του οργανοτεχνίτη,

Εκεί όπου πήγαν οι μεγάλες πράξεις του πολέμου, άσπρισε κιόλας του γαιϊδάρου η μασέλα,

Κ' η θάλασσα κυλάει κυκλικά τη βοή της από κρανία πάνω στις ακτές,

Κι όλα της είναι μάταια τα πράγματα του κόσμου, έτσι ένα βράδυ, στην άκρη του κόσμου μας διηγήθηκαν

Οι ορδές του άνεμου πάνω στην άμμο της εξορίας...».

Σοφία του αφρού, ω νοσηρότητα του πνεύματος, μες στον τριγμό του αλατιού και μες στο γάλα του ασβέστη που κοχλάζει!

Μια γνώση μου 'λαχε στις πληγές της ψυχής... Ο άνεμος μας διηγείται για τους πειρατές του, ο άνεμος μας διηγείται για τα σφάλματα του!

Όπως ο καβαλάρης που κρατεί στο χέρι το μαστίγιο στο έμπα της έρημου, Παραμονεύω στον απέραντο θόλο, το ξεπήδημα των πιο ευνοϊκών σημαδιών. Και με το μαντικό του δάχτυλο το πρωινό μας οδηγεί μέσα στις άγιες γραφές.

Η εξορία δεν είναι διόλου του χτες! Η εξορία δεν είναι διόλου του χτες! «Ω ίχνη απομεινάμενα, ω απαρχές»,

Είπε ο Ξένος ανάμεσα στις άμμους, «όλα για μένα μες στον κόσμο είναι καινούργια!...» Κ' η γέννηση του ύμνου του πιο λίγο δεν του είναι ξένη.

III

«...Πάντα υπήρχε αυτή η βοή, πάντα υπήρχε αυτή η λάμψη, Και σαν πελώριος όγκος σωριασμένων όπλων που περιπλανιέται στον κόσμο, σαν μια απογραφή λαών σε έξοδο, σαν το θεμέλιωμα αυτοκρατοριών στον τάραχο του πραιτωρίου, χα! σα φούσκωμα Χειλιών πάνω στη γέννηση Βιβλίων μεγάλων,

Αυτό το μεγάλο πράγμα που δεν ακούγεται στον κόσμο και που αυξάνει ξαφνικά σα μέθη.

«...Πάντα υπήρχε αυτή η βοή, πάντα υπήρχε αυτό το μεγαλείο,

Τούτο το πράγμα που περιπλανιέται στον κόσμο, τούτος ο μέγας τρόμος στον κόσμο, και σ' όλες τις ακτές αυτού του κόσμου, προφερμένο με την ίδια πνοή, το ίδιο κύμα προφέροντας

Μια και μοναδική μεγάλη φράση αδιάκοπη για πάντα ακατανόητη...

»Πάντα υπήρχε αυτή η βοή, πάντα υπήρχε αυτή η μανία, Και τούτο το τεράστιο πισωγύρισμα του κύματος στο τέλος της διόδου,

Πάντοτε στο κορύφωμα του πόθου, ο ίδιος γλάρος πάνω στη φτερούγα του, ο ίδιος γλάρος στη φωλιά του, γρήγορα να τυλίγει τις στροφές της εξορίας, και σ' όλες τις ακτές αυτού του κόσμου, προφερμένος με την ίδια πνοή, ο ίδιος άμετρος θρήνος

Να κυνηγά πάνω στην άμμο τη νουμιδική ψυχή μου...».

Σε γνωρίζω, ω τέρας! Νά 'μαστε πάλι πρόσωπο με πρόσωπο. Ξαναρχίζουμε πάλι τη μεγάλη αυτή συζήτηση από κει που είχαμε σταματήσει.

Και μπορείς να συνεχίσεις, τα επιχειρήματά σου σάμπως ρύγχη χαμηλά πάνω στο νερό. Δε θα σ' αφήσω να σταματήσεις, δε θα σ' αφήσω ν' αναπαυτείς.

Επάνω στις αμέτρητες ακτές που με δεχτήκανε, έχουν πλυθεί τα βήματά μου πριν από τη μέρα, πάνω σε τόσες ρημαγμένες κοίτες, αφέθηκε η ψυχή μου στον καρκίνο της σιωπής.

Τι άλλο θέλεις από μένα ω αρχέγονη πνοή μου; Κι εσύ τι άλλο σκέφτεσαι να βγάλεις απ' το ζωντανό μου χείλος;

Ω δύναμη που πλανιέσαι στο κατώφλι μου, ω Ζητιάνα στους δρόμους μας πάνω στα χνάρια του Άσωτου,

Ο άνεμος μας διηγείται τα γηρατειά του, ο άνεμος μας διηγείται τη νιότη του... Τίμησε, ω Πρίγκιπα, την εξορία σου.

Και ξαφνικά τα πάντα μού είναι δύναμη και παρουσία, εκεί όπου ακόμα καπνίζει το θέμα του τίποτε.

IV

.....
.....
Την ώρα που οι ασταθείς αστερισμοί, που αλλάζουν όνομα για τους ανθρώπους της εξορίας, μέσα στην άμμο χαμηλώνουν ψάχνοντας για έναν τόπο αγνό,

Παντού περιπλανιόταν τ' όνομά της, όνομα εταίρας, κοντά στους ιερείς, στων Σιβυλλών τις πράσινες σπηλιές, και το πρωινό στο κατώφλι μας ήξερε να σβήνει τα χνάρια των γυμνών ποδιών ανάμεσα σε άγιες γραφές.

.....
.....
Τα νερά του πελάγου πάνω στα τραπέζια μας θα ξεπλύνουν τους πιο ωραίους αριθμούς του έτους.

Κ' ήρθε η ώρα, ω Ζητιάνα, που, πάνω στην κλειστή όψη των μεγάλων πέτρινων καθρεφτών, που είναι εκτεθειμένοι στις σπηλιές,

Ο ιεροφάντης ποδεμένος με ύφασμα και με γάντια από ακατέργαστο μετάξι σβήνει με τη βοήθεια των μανικιών του την εμφάνιση απαγορευμένων σημαδιών της νύχτας.

Α, όλα είναι μάταια στο κόσκινο της μνήμης, α, όλα είναι παράλογα στις φλογέρες της εξορίας: Ο καθαρός ναυτίλος των ελεύθερων νερών, το αγνό κίνητρο των ονείρων μας,

Και τ' αποκηρυγμένα πριν απ' την αυγή ποιήματα της νύχτας, και η φτερούγα-απολίθωμα παγιδευμένη στους μεγάλους εσπερινούς του κίτρινου κεχρμιπαριού...

"Α, να κάψουμε, α, να κάψουμε, στην άκρη των άμμων, όλ' αυτά τ' απομεινάρια του φτερού, του νυχιού, των βαμμένων μαλλιών και των βρώμικων πανιών,

Και τα ποιήματα που γεννήθηκαν απ' το χτες, α, τα ποιήματα που γεννήθηκαν ένα βράδυ στη διχάλα της αστραπής...

V

.....
...

Νάμε αποκατεστημένος στη γενέτειρα όχθη μου... Δεν υπάρχει ιστορία παρά της ψυχής, δεν υπάρχει χάρη παρά της ψυχής,

Με το αχάινιο, με τ' ανώφελο, με καλαμιές και άμμο, με τα πιο εύθραυστα πράγματα, με τα πιο μάταια πράγματα, με το πιο απλό πράγμα, με τούτο το απλό πράγμα, να 'σαι εκεί στο κύλισμα της μέρας...

...Η αύρα σαγηνεύει τα νεροκόριτσα τα ντυμένα με λέπια για τα νησιά...

Ω άμμος, ω ρετσίνοι! το πορφυρό έλυτρο του πεπρωμένου, μες στη μεγάλη ακινησία του ματιού! και πάνω στην αρένα δίχως βία, η εξορία και τα γνήσια κλειδιά της, η μέρα καμωμένη από 'να πράσινο οστό σαν ένα ψάρι των νησιών...

Γνωρίζω. Είδα. Τίποτε δεν ταιριάζει. Κιόλας η μέρα έπηξε σαν γάλα.

Η πλήξη ψάχνει τη σκιά της στα βασίλεια του Αρσάκη. Και η θλίψη περιπλανώμενη οδηγεί την ευφορβική της γεύση ανά τον κόσμο, ο χώρος όπου ζουν τ' αρπαχτικά παράξενα ξεκληρίζεται...

Είθε ν' αφουγκραστεί ο σοφός τη γέννηση των ρηγμάτων... Ο ουρανός είναι μια έρημος, όπου το αζαλαί πηγαίνει αναζητώντας τ' ορυκτό αλάτι.

Κι ο ήλιος παραχώνει τα ωραία του ρωμαϊκά νομίσματα στην άμμο, ενώ ανεβαίνουν οι σκιές, όπου ωριμάζουν τα ρητά της καταγίδας.

Ω φρούρια κάτω απ' το πράσινο νερό! ένα χορτάρι λαμπερό να μας μιλήσει κι άλλο για την εξορία... κι ο Ποιητής να σκιαστεί

Από ετούτα τα μεγάλα ασβεστώδη φύλλα που 'ναι, στην επιφάνεια της άβυσσος, πάνω σε βάθρα: Δαντέλα στη μάσκα του θανάτου.

VI

Αυτός που περιπλανιέται τα μεσάνυχτα πάνω στις πέτρινες στοές για να εκτιμήσει την αξία ενός ωραίου κομήτη· αυτός που αγρυπνά ανάμεσα σε δυο πολέμους για την καθαρότητα των μεγάλων φακών από κρύσταλλο· αυτός που σηκώθηκε το ξημέρωμα για να καθαρίσει τις πηγές κι έτσι να τελειώσουν οι μεγάλες επιδημίες· αυτός που βερνικώνει μεσοπέλαγα με κόρες και με νύφες και δεν υπάρχουν πια οι στάχτες της γης.

Αυτός που μαλακώνει την παραφροσύνη στα μεγάλα άσυλα από γαλάζια κιμωλία, και είναι Κυριακή πάνω στη σίκαλη, την ώρα της μεγάλης τύφλωσης· αυτός που ανεβαίνει στα μοναχικά όργανα της εκκλησίας στο έμπα των στρατιών· αυτός που μια μέρα ονειρεύεται παράξενα λατομεία, και είναι λίγο μετά το μεσημέρι την ώρα της μεγάλης χηρείας· αυτός που κάτω από τον άνεμο ενός χαμηλού νησιού ξυπνάει στη θάλασσα το άρωμα της στέγνιας μιας μικρής αθάνατης των άμμων·

Αυτός που ζωγραφίζει τη σημαδούρα μπρος απ' τα ψηλότερα ακρωτήρια· αυτός που σημαδεύει μ' ένα λευκό σταυρό την όψη των υφάλων· αυτός που πλένει με ασβέστη τις μεγάλες σκοτεινές κρύπτες στα πόδια των σηματοδεικτών, κ' είν' ένας τόπος από τεφροδόχους και χαλίγια για να ευφραίνεται ο σοφός· αυτός που κατοικεί την εποχή των βροχών, με τους ανθρώπους που πιλοτάρουν και οριοθετούν — κοντά στο φύλακα ενός νεκρού ναού στην άκρη της χερσονήσου (κ' είναι πάνω σ' ένα σπιρούνι από πέτρα γκριζογάλαζη ή πάνω στο ψηλό τραπέζι από κόκκινο ψαμμόλιθο)· αυτός που αλυσοδένει πάνω στους χάρτες την κλειστή κίνηση των κυκλώνων· γι' αυτόν που φωτίζονται τις χειμωνιάτικες νύχτες τα μεγάλα αστρικά ίχνη ή αυτός που με την άκρη του βυθόμετρου αναζητά τον κόκκινο άργιλο των βαθειών πυθμένων για ν' αποτυπώσει την όψη του ονείρου του· αυτός που στα λιμάνια προσφέρεται για να ισορροπήσει τις πυξίδες στη ναυσιπλοΐα της χαράς...

Αυτός που περπατά στη γη, στο συναπάντημα μεγάλων χορταριασμένων τόπων· που δίνει στο διάβα του συμβουλές για τη συντήρηση ενός γέρικου δέντρου...

Αυτός που φροντίζει σε τόπους άγονους για την τύχη των μεγάλων τηλεγραφικών γραμμών· που γνωρίζει την κατοικία και το σημείο προσγειώσης των μεγάλων υποθαλάσσιων τηλεφωνικών συρμάτων...

Αυτός που σε καιρό εισβολής έχει την ευθύνη της κίνησης των νερών και που επισκέπτεται τα μεγάλα λεκανοπέδια για φιλτράρισμα, τα κουρασμένα από τους γάμους των εφήμερων· αυτός που προστατεύει σε καιρό ανταρσίας, πίσω από τα στολίδια από πράσινο χρυσό, τα μεγάλα θερμοκήπια του Βοτανικού Κήπου που βρωμούν, και τα μεγάλα μονοπώλια του Χρήματος, των Πρακτορειών Ταξιδιών, σ' όλα τα μήκη, του Καπνού, και την Αποθήκη των Φάρων όπου κατοικούν τα φανάρια, οι μύθοι· αυτός που κάνει την περιπολία του σε καιρό πολιορκίας, στις μεγάλες αίθουσες, όπου κομματιάζονται κάτω από γυαλί, οι πανοπλίες των ορθόπτερων, των λεπιδόπτερων, και φέρνει τη λάμπα του στις όμορφες γούρνες από λαζουρίτη λίθο, όπου κονιορτοποιημένη η οστέινη πριγκίπισσα, καρφίτσωμένη από χρυσάφι κατεβαίνει τη διάρκεια των αιώνων με τα μαλλιά της από αμαρυλλίδες· αυτός που σώζει από τις στρατιές ένα πολύ σπάνιο υβρίδιο άγριας τριανταφυλλιάς των Ιμαλαΐων· αυτός που στις μεγάλες χρεωκοπίες του κράτους συντηρεί με τα δηνάρια του το θαμπό πλούτο των ιπποφορβείων, των μεγάλων ιπποφορβείων από κόκκινα τούβλα κάτω από τα φύλλα, σα ροδώνες από κόκκινα τριαντάφυλλα κάτω απ' τα γουργουρίσματα της θύελλας, σαν όμορφους γυναικωνίτες γεμάτους αγρίους πρίγκιπες, σκοτάδι, λιβάνι και σπέρμα...

Αυτός που σε καιρό κρίσης κουμαντάρει τη φύλαξη των μεγάλων ατιμόπλοιων, που είναι τοποθετημένα και υποσφραγισμένα στη στροφή ενός ποταμού με χρώμα ιωδίου, με λίπασμα· αυτός που έχει σχέση με τους ανθρώπους της λεπτομέρειας, πάνω στα ναυπηγεία και πάνω στις ερημωμένες από το πλήθος δεξαμενές, μετά την καθέλκυση ενός τρίχρονο-σκαριού· αυτός που έχει για επάγγελμα να υποδέχεται τα πλοία κι αυτός που βρίσκει το άρωμα της ψυχής του στο μαδέρι ενός καινούργιου ιστιοφόρου· αυτός

που φρουρεί την ισημερία στο προπύργιο της αποβάθρας, στο ψηλό, ηχηρό οστρακόχτενο των μεγάλων βουνίσσιων φραγμάτων και στους μεγάλους υδατοφράχτες του ωκεανού· αυτός για τον οποίο αναδύεται όλη η ανίατη ανάσα του κόσμου τούτου μέσα στην μπόχα των μεγάλων σιλό και στις αποθήκες με τ' αποικιακά εμπορεύματα, εκεί όπου τα μπαχαρικά κι ο πράσινος κόκκος φουσκώνουν στα φεγγάρια του χειμωνιάσματος σαν τη δημιουργία πάνω στο άνοστο κρεβάτι του· αυτός που σημαίνει τη λήξη των μεγάλων συνεδρίων ορογραφίας, κλιματολογίας κ' είναι καιρός να επισκεφτεί το Ενυδρείο και το Δεντροκομείο και τη γειτονιά των κοριτσιών, την κρυσταλλοτομία πολύτιμων λίθων και το προαύλιο των μεγάλων θεόληπτων...

Αυτός που ανοίγει λογαριασμό σε τράπεζα για τις αναζητήσεις του πνεύματος· αυτός που μπαίνει στον κύκλο του καινούργιου του έργου σ' ένα τεράστιο ζωντάνεμα της ύπαρξης και για τρεις μέρες κανείς εκτός απ' τη μητέρα του δε βλέπει τη σιωπή του, κανείς δεν μπαίνει στο δωμάτιό του εκτός από τη γεροντότερη υπηρέτρια· αυτός που οδηγεί το άλογο του στις πηγές χωρίς να πει ο ίδιος· αυτός που ονειρεύεται στις αποσκευές ένα άρωμα δυνατότερο κι από του κεριού· αυτός που όπως ο Μπαμπέρ ντύνεται τη φορεσιά του ποιητή ανάμεσα σε δυο μεγάλες πολεμικές πράξεις για να τιμήσει την όψη μιας όμορφης ταράτσας· εκείνος που αφαιρείται στη διάρκεια των εγκαινίων μεγάλου ιστιοφόρου και υπάρχουν στο τύμπανο τέτοιες στάμνες σαν βράγχια φραγμένα για την ακουστική· αυτός που από κληρονομιά αμεταβίβαστη στη γη κατέχει την τελευταία φωλιά ερωδιών, μ' όμορφα έργα κυνηγετικής τέχνης και γερακοτροφίας· αυτός που εμπορεύεται στην πόλη μεγάλα πολύ βιβλία: συλλογές αστρονομικών παρατηρήσεων και μύθων για ζώα και λιμενολογία· που φροντίζει τα ατυχήματα της ακουστικής, την αλλοίωση των σημάτων και τις μεγάλες διαβρώσεις της γλώσσας· που συμμετέχει στις μεγάλες διαμάχες στην επιστήμη της σημαντικής· αυτός που θεωρείται αυθεντία στην πρακτική αριθμητική κι ευχαριστιέται να υπολογίζει το χρόνο για το ημερολόγιο των κινητών εορτών, το χρυσό αριθμό, τη ρωμαϊκή δεκαπενταετηρίδα, τις επακτές ημέρες και τα στοιχεία του μηνολογίου· αυτός που δίνει την ιεραρχία στα μεγάλα αξιώματα της γλώσσας· αυτός που σ' έναν τόπο υψηλότατο του δείχνουνε μεγάλες πέτρες λαμπερές απ' την επιμονή της φλόγας...

Όλοι ετούτοι είναι πρίγκιπες της εξορίας και δεν έχουν να κάνουν παρά με το τραγούδι μου.

Ξένε, πάνω σε κάθε όχθη του κόσμου τούτου, χωρίς ακροατήριο ή μάρτυρα, φέρε ένα κοχύλι δίχως μνήμη στο αυτί της Δύσης:

Οικοδεσπότη εφήμερε στην άκρη των πόλεων μας, ποτέ δε θα διαβείς το κατώφλι των Λούντ, όπου ο λόγος σου δεν έχει πέραση και το χρυσάφι σου είναι δίχως τίτλο...

«Θα κατοικήσω στ' όνομά μου» ήταν η απάντησή σου στις ερωτήσεις του τελωνείου. Και πάνω στα τραπέζια του αργυραμοιβού δεν προξενείς παρά φασαρία

Όπως αυτά τα μεγάλα σιδερένια νομίσματα, τα ξεθαμμένα από τον κεραυνό.

VII

«... Ω σύνταξη της αστραπής! ω αγνή γλώσσα της εξορίας! - Μακρινή είναι η άλλη όχθη όπου λάμπει το μήνυμα:

Δυο γυναικεία μέτωπα κάτω απ' τη στάχτη που ο ίδιος αντίχειρας επισκέφτηκε· δυο γυναικείες φτερούγες στα παράθυρα ξεσηκωμένες από την ίδια πνοή...

Κοιμόσασταν τούτη τη νύχτα κάτω απ' το μεγάλο δέντρο του φωσφόρου, ω καρδιά του οράντ ανά τον κόσμο, ω μητέρα του Εξόριστου, όταν μες στους καθρέφτες του δωματίου αποτυπώθηκε το πρόσωπό του.

Κι εσύ πιο γρήγορη κάτω από την αστραπή, ω εσύ πιο γρήγορη για να πηδήσεις στην άλλη όχθη της ψυχής του, συντρόφισσα της δύναμής του και αδυναμία της δύναμής του, εσύ που η ανάσα σου για πάντα έσμιξε με τη δική του,

Θα καθίσεις κι άλλο πάνω στην έρημη κοίτη του, μες στο ανατρίχιασμα της γυναικείας σου ψυχής,

Η εξορία δεν είναι μόνο του χτες! Η εξορία δεν είναι μόνο του χτες! Μίσησε, ω γυναίκα, κάτω από τη στέγη σου έναν ύμνο πουλιού της Μπαρμπαριάς,

Δε θ' ακούσεις πια τη θύελλα μακριά να πολλαπλασιάζει το τρέξιμο των βημάτων μας χωρίς η γυναικεία σου κραυγή μέσα στη νύχτα να βασανίζει ακόμη πάνω στη φωλιά του το διαφορούμενο αϊτό της ευτυχίας».

...Σώπασε, αδυναμία, κι εσύ, άρωμα νύφης μες στη νύχτα σαν το ίδιο το αμύγδαλο της νύχτας,

Παντού περιπλανώμενη πάνω στις όχθες, παντού περιπλανώμενη πάνω στις θάλασσες, σώπασε, γλυκύτητα, κι εσύ παρουσία αρματωμένη με φτερούγες στο ύψος της σέλας μου.

Θα ξανατρέξω για τη Νουμιδία, διασχίζοντας την αναπαλλοτρίωτη θάλασσα... Χωρίς ιεροβότανο στα χείλη, μ' ακόμα πάνω στη γλώσσα, σαν αλάτι, τούτη τη μαγιά του παλιού κόσμου...

Το νίτρο και το νάτριο είναι θέματα της εξορίας. Οι σκέψεις μας τρέχουν προς τη δράση πάνω στις κοκκάλινες πίστες. Η αστραπή μού ανοίγει το κρεββάτι των απέραντων σχεδίων... Η θύελλα μάταια μετακινεί τα σύνορα της απουσίας.

Αυτοί που διασταυρώνονται στις μεγάλες Ινδίες του Ατλαντικού, αυτοί που οσφραίνονται την καινούργια ιδέα στη δροσιά της αβύσσου, αυτοί που φυσούν μέσα στα κέρατα στις πόρτες του μέλλοντος,

Ξέρουν πως στην άμμο της εξορίας σφυρίζουν τα μεγάλα πάθη καθώς κουλουριάζονται κάτω απ' το μαστίγιο της αστραπής... Ω Άσωτε κάτω απ' το αλάτι και τον αφρό του Ιουνίου! Κράτησε ζωντανή ανάμεσά μας την κρυμμένη δύναμη του ύμνου σου!

Σαν εκείνον που λέει στον απεσταλμένο και που είναι το μήνυμά του: «Σκεπάστε το πρόσωπο των γυναικών μας· σηκώστε το πρόσωπο των παιδιών μας· και το σύνθημα είναι. να πλύνετε την πέτρα των κατωφλιών σας... Θα σας πω σιγανά τ' όνομα των πηγών όπου αύριο θα βουτήξουμε τη γνήσια οργή μας».

Και είναι ώρα, ω Ποιητή, να δηλώσεις το όνομά σου, τη γέννηση σου και τη ράτσα σου...

Σημειώσεις I

1. Πόρτες ανοιχτές: Σύμφωνα με τη ρωμαϊκή παράδοση οι πύλες στο ναό του Ιανού, θεού των πυλών και του κατοφλίου, έκλειναν σε καιρό ειρήνης και άνοιγαν σε καιρό πολέμου.

2. Εξορία: Μετά την εισβολή των γερμανικών στρατευμάτων στη Γαλλία το Μάη του 1940, ο ποιητής βρέθηκε αυτοεξόριστος στην Αμερική. Το ποίημα «Εξορία» γράφτηκε στο Λογκ Μπητς Άιλαντ στον κόλπο Μπάρνεγκατ του Νιου Τζέρσεϋ, τον Ιούνιο του 1941, στην εξοχική κατοικία του Φράνσις Μπηντλ, Όπου φιλοξενήθηκε ο ποιητής για λίγο διάστημα. Η κυρία Μπηντλ αναφέρει:

«Σκαρφαλώνοντας στον αμμόλοφο όπου φωλιάζει το "γυάλινο σπίτι" μας, στάθηκε για μιαν ακόμη φορά κοιτάζοντας τη θάλασσα, "αυτή τη θάλασσα" καθώς μου έγραφε, "πού δεν είναι ποτέ εξορία, όντας όλη η εξορία"».

3. Κλειδιά: Τα κλειδιά του εξοχικού αλλά και της εξορίας.

4. Του φάρου: Πρόκειται για τον παλιό φάρο Μπάρνεγκατ στον ομώνυμο κόλπο του Νιου Τζέρσεϋ.

5. Και τ' άστρο τσακισμένο: «Και τ' άστρο άγρια χτυπημένο» κατά λέξη. Μερικοί ερμηνευτές βλέπουν στον στίχο αυτό την εικόνα της σβάστικας. Άλλοι βλέπουν απλώς μια έντονη αντανάκλαση του ήλιου. Ο Περς σ' ένα του γράμμα προς τον Πιέρ Μαζάρ αντιδρά έντονα στην ερμηνεία του Σα-γιέ, που βλέπει στην «Εξορία» ένα ποίημα της Αντίστασης. Όσο για τη σβάστικα, δεν είναι μόνο ένα έμβλημα του Χίτλερ. Η σβάστικα είναι ένα αρχαίο ηλιακό σύμβολο· είναι ο σταυρός του οποίου οι βραχίονες σπάζοντας γίνονται ο ηλιακός τροχός. Το ίδιο το φως του ήλιου μοιάζει να βασανίζεται (πάνω στον τροχό) για ν' ανταποκρίνεται σ' ένα κοσμικό επίπεδο, στα δεινά του ποιητή: Το ποίημα δεν αποτελεί μια ενδόμυχη κραυγή προσωπικής απελπισίας, αλλά την έκφραση της παγκόσμιας κατάστασης του εξόριστου ανθρώπου (Roger Little, *Exile, Notes*). Ένα σημείο που πρέπει να προσεχτεί στον στίχο αυτό είναι η άνω και κάτω τελεία, που δείχνει ότι τις παρακάτω γραμμές τις λέει το «τσακισμένο άστρο».

6. Διάλεξα έναν τόπο φανερό: Το *flagrant* μπορεί να έχει την αρχική λατινική σημασία του φλεγόμενου, του διάπυρου, του λαμπερού.

7. Οι σπασμοί της αστραπής: Η αστραπή, σεξουαλικά σύμβολο και συνάμα η φωτιά που ο Προμηθέας έκλεψε από τον ήλιο.

II

1. Σύρτεις: Η υγρή κινούμενη άμμος στα βόρεια παράλια της Αφρικής.

2. Στίχος 8: Τα εισαγωγικά εδώ δείχνουν ότι ο ποιητής δεν μιλά με τη δική του φωνή. Ο ομιλητής εδώ γνωρίζει και βλέπει τα πάντα στον χώρο και στον χρόνο. Ένας εσωτερικός διάλογος πλέκεται ανάμεσα στον ποιητή που 'χει διάκριση, και σε μια δίχως διάκριση έμπνευση μέσα του (ένας παρόμοιος διάλογος μ' αυτόν του Κλωντέλ και της Μούσας που είναι η Χάρη).

3. Ιουλία γενεά: Η γενιά από την οποία καταγόταν ο Ιούλιος Καίσαρ. (Η ιερατική τάξη που — όπως λεγόταν— προερχόταν από την Αφροδίτη).

4. Εκεί όπου σέρνεται η άμμος με το τραγούδι της: Ο ήχος του ανέμου που μετακινεί την άμμο προς τη θάλασσα.

5. Και η θάλασσα κυλάει κυκλικά τη βοή της από κρανία: Στο βόρειο τμήμα της Γουαδελούπης υπάρχει μια παραλία γνωστή σαν «παραλία των οστών» ή «παραλία των κρανίων», εξαιτίας των οστών που ασπρίζουν κατά περιόδους έχει, λείψανα μαχών ανάμεσα στους ντόπιους, στους Γάλλους και στους Άγγλους. Δεν είναι όμως απαραίτητο να περιορίσουμε σ' αυτό το γεγονός την προέλευση αυτού του στίχου.

III

1. Πάντα υπήρχε αυτή η βοή, πάντα υπήρχε αυτή η λάμψη: «Η ποιητική έμπνευση που σαν ένα κύμα κυλάει σ' όλη την ιστορία και τη γεωγραφία και που επιβάλλεται με διαφορετικούς τρόπους στους διάφορους ποιητές. Σε κάποια σημείωση ο Περς δηλώνει: «Πρόκειται μόνο για την ψυχή, το πνεύμα και την ίδια πνευματική απεικόνιση που ακολουθεί τον ποιητή σαν την ιερή του σκιά». (Roger Little).

2. Νουμιδική: Αναφέρεται στην αρχαία νουμιδική φυλή της Βόρειας Αφρικής, που φημιζόταν για την ιππευτική της τέχνη.

3. *Ω τέρας*: Οι επίμονες απαιτήσεις της έμπνευσης; Σε γράμματά του προς τη Μίνα Κέρτις, ο Περς, αναφέρεται στο «τέρας μέσα του» και ρωτάει: «Τι ξέρουμε για τα τέρατα; Τη βουβαμάρα τους». Κι ο Ρεμπώ: «Συντρόφισσά μου ζητιάνα, παιδί τέρας» (Εκλάμψεις).

4. *Τη μεγάλη αυτή συζήτηση*: Ο συνεχής εσωτερικός διάλογος ανάμεσα στον ποιητή και στο «τέρας μέσα του», ανάμεσα στην επιθυμία του και στο υποσυνείδητό του.

5. *Ζητιάνα*: Ένας χαρακτηρισμός της «αρχέγονης πνοής», της έμπνευσης.

6. *Του Άσωτου*: Άσωτος· ο ίδιος ο ποιητής.

IV

1. *Ναυτίλος*: Οστρακόδερμο, μακρινός συγγενής του χταποδιού.

2. «...του φτερού, του νυχιού, των βαμμένων μαλλιών...»: Αντικείμενα μαγικών τελετών.

V

1. *Αχαίνιο*: Σπόρος που δεν ανοίγει (α-χαίνω).

2. *Ανώφελος*: Είδος κουνουπιού.

3. *Γνωρίζω*: Όπως κι ο Ρεμπώ. Και οι δυο ποιητές ισχυρίζονται ότι γνωρίζουν κάποια πράγματα πέρα από τα συνηθισμένα!

4. *Αρσάκης*: Ο ιδρυτής της δυναστείας των Αρσακιδών, των Πάρθων βασιλέων της Μεσοποταμίας.

5. *Ευφορβική γεύση*: Πικρή γεύση του ευφόρβου (φλόμου) που ο γαλακτώδης χυμός του είναι δηλητήριο.

6. *Ο ουρανός είναι μια έρημος*: «Ο ουρανός είναι μια Σαχάρα» στα γαλλικά. Προτιμήθηκε το πρώτο επειδή το δεύτερο πεζολογεί, ενώ έτσι κι αλλιώς δεν αποδίδεται στα ελληνικά ο ηχητικός και εικονικός αντικατοπτρισμός του σιέλ (ουρανός) και του Σαέλ (Σαχάρα).

7. *Αζαλαϊ*: Σε γράμμα του Περς, υπάρχει η πληροφορία ότι το αζαλαϊ σημαίνει στον μουσουλμανικό κόσμο το μεγάλο ετήσιο καραβάνι που μεταφέρει αλάτι και που παίζει ρόλο παράδοσης σχεδόν τελετουργικής, ανάμεσα στη βόρεια και την κεντρική Αφρική.

8. *Ασβεστώδη φύλλα*: Σχηματισμοί από κοράλλια πάνω σε υφάλους.

VI

1. *Αυτός που βερνικώνει μες στη θάλασσα*: Οι Κινέζοι από παράδοση βερνικώνουν μικροαντικείμενα πάνω σε βάρκα μέσα στη θάλασσα για ν' αποφύγουνε τη σκόνη της ξηράς.

2. *Στη ναυσιπλοΐα της χαράς*: Στην αθλητική ναυσιπλοΐα.

3. *Των ιπποφορβείων*: Η Γαλλία έχει κρατικά ιπποφορβεία (π.χ. πλάι στο περίφημο Αββαείο του Κλυνύ και στη Νορμανδία).

4. *Εφήμερα*: Είδος εντόμων.

5. *Οστρακόχτενο*: Οστρακο που μοιάζει με χτένι.

6. *Και το προαύλιο των μεγάλων θεόληπτων*: Το νεκροταφείο του Αγίου Μεντάρ στο Παρίσι και τόπος σύναξης των φανατικών Γιανσενιστών. όπου λέγεται ότι γίνονται θαύματα τα οποία προκαλούν τη θρησκευτική υστερία.

7. *Μπαμπέρ (1483-1530)*: Υπέταξε το Τουρκεστάν κι ένα μεγάλο μέρος της Ινδίας, ίδρυσε την αυτοκρατορία των Μογγόλων με πρωτεύουσα την Άγκρα. Γνωστός για τις στρατιωτικές του εξερευνήσεις και τις λογοτεχνικές του ικανότητες.

8. *Και υπάρχουν στο τύμπανο τέτοιες στάμνες*: Στους γοθτικούς ναούς έβαζαν στάμνες μέσα στους τοίχους σαν αντηχεία για την ακουστική.

9. *Το χρυσό αριθμό*: Ο χρυσός αριθμός είτε η χρυσή τομή· στην αρχιτεκτονική είναι ίσος με το **I + IV 5/2**, δηλαδή το 1,618, που αντιστοιχεί σε μια αναλογία η οποία θεωρείται ιδιαίτερα αισθητική.

VII

1. *Δυο γυναικεία μέτωπα*: Τα πρόσωπα της μάνας του και της «νύμφης» που τότε εμφανίστηκε στη ζωή του.

2. *Έναν ύμνο πουλιού της Μπαρμπαριάς*: Πουλί της Μπαρμπαριάς· είδος τρυγόνας που το

κόκκινο φτέρωμα στον λαιμό την κάνει να μοιάζει πληγωμένη ώστε να συμβολίζει την πληγωμένη τρυφερότητα. Ίσως όμως να σημαίνει τον πρωσικό αϊτό, σύμβολο της βαρβαρότητας.

3. Οράντ: Αγαλματίδιο σε στάση προσευχής.

4. Το νίτρο και το νάτριο: Και οι δυο αυτές ουσίες χρησιμοποιούνται για εξαγνισμό των εξόριστων. Το νίτρο (νιτρικό κάλιο) είναι φυσική σόδα που χρησιμοποιούσαν για μουμιοποίηση στην Αίγυπτο. Το νάτριο είναι είδος ορυκτού άλατος που συνδέεται με την εκκένωση της αστραπής.

5. Στα κέρατα: Ίσως το σάλπισμα στη ρωμαϊκή σύγκλητο, όταν άνοιγαν οι πύλες του θεού Άρη τις οποίες φύλαγε ο θεός Ιανός.

6. Και είναι ώρα, ω Ποιητή, να δηλώσεις: Ένα είδος κάθαρσης. Είναι καιρός να δηλώσει το πραγματικό του όνομα με όλες του τις έννοιες.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Ποιμενικό, Πάμπλο Πικάσο, 1948

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΠΕΣΟΑ*

* Φερνάντο Πεσόα, ή αλλιώς Αλμπέρτο Καέιρο, ή αλλιώς Ρικάρντο Ρέις, ή αλλιώς Αλβάρο δε Κάμπος: γεννήθηκε στη Λισαβόνα στις 13 Ιουνίου το 1888 και πέθανε στις 30 Νοεμβρίου του 1935.

Το χαρακτηριστικό του Πεσόα, είναι αυτό που αποτελεί χαρακτηριστικό όλων των αληθινών ποιητών: Η όραση, η εν-όραση (η πρωταρχική, φυσική όραση): «το νόημα της ζωής είναι να βλέπεις», όπως λέει ο Σεγγ Τσαν, ή να είσαι το Μάτι-Ήλιος-Απόλλων-Ποιητής, όπως θέλει η Ελληνική Μυθολογία. Μακριά από τον Φερνάντο Πεσόα κάθε τι το μεταφυσικό. Στο ποίημα του «Εάν, όταν πεθάνω» λέει: «Ποτέ δεν είχα κάποια επιθυμία / που να μη γίνεται να ικανοποιηθεί / κι αυτό γιατί ποτέ δεν ήμουν τυφλός. / Ακόμα και αυτή η ακοή μου / ήταν μια αίσθηση που μ' έκανε καλύτερα να βλέπω...».

Μα ναι, τότε τα πράγματα δεν μας επαρκούν και ζητούμε το «παραπέρα»; Όταν λείπει από εμάς η ιερή σχέση με τα πράγματα: όταν αδυνατούμε να δούμε πλήρως τα πράγματα. Γιατί, όταν τα δούμε πλήρως, αυτά μας δίνουν την πλήρη ικανοποίηση, έτσι που πια δεν έχουμε ανάγκη από το ανύ-παρχτο και φανταστικό «παραπέρα». Ζούμε πια. εν μέσω των όντων εν ειρήνη. Διότι καταργήθηκε η ύβρις απέναντι στη Φύση. Διότι, μέσω της αθώας, απλής, πρωταρχικής οράσεως, το αρχαίον κάλλος ανά-μορφώθηκε.

Ο ΦΥΛΑΚΑΣ ΤΩΝ ΚΟΠΑΔΙΩΝ

1

Ποτέ μου εγώ δεν φύλαξα κοπάδια
και όμως είναι σα να φύλαξα
γιατί η ψυχή μου είναι σα βοσκού
γνωρίζει τον αέρα και τον ήλιο
και περπατά κρατώντας απ' το χέρι
την κάθε εποχή
πάντα ακολουθώντας και προσέχοντας.

Όλης της Φύσης η ειρήνη (κι όχι βέβαια
εκείνη των ανθρώπων)
έρχεται πλάι μου και κάθεται.
Μα παραμένω λυπημένος σαν το σούρουπο.

.....

Αλλά η θλίψη μου έχει μια γαλήνη
γιατ' είναι φυσική κι αληθινή...

Επιθυμίες δεν έχω. Κι ούτε έχω
φιλοδοξίες. Το να 'μαι ποιητής
είν' ό δικός μου τρόπος να 'μαι μόνος.

Η μεταφυσική; Μα πέστε μου:
Ποια μεταφυσική έχουν τα δέντρα;

.....
Και βέβαια δεν πιστεύω στο Θεό.
Αν ήθελε ο Θεός να τον πιστεύω
θα 'ρχονταν ξαφνικά να μου μιλήσει
θα 'ρχονταν και θα στέκονταν στην πόρτα μου
λέγοντας «Είμ' εδώ».

Αλλά, αν ο Θεός
είναι τα δέντρα, τα λουλούδια, ο Ήλιος, το Φεγγάρι και οι λόφοι,
τότε εγώ πιστεύω στο Θεό
τότε εγώ πιστεύω στο Θεό κάθε μου ώρα
κι όλη μου η ζωή μια προσευχή είναι σ' αυτόν
και πάρε δώσε με τα μάτια και τ' αυτιά.

Μ' αν ο Θεός είναι τα δέντρα, τα λουλούδια, το Φεγγάρι, ο Ήλιος
και οι λόφοι,
γιατί να τότε λέω εγώ Θεό;
Τον ονομάζω δέντρα και λουλούδια,
Ήλιο και λόφους και Φεγγάρι.
Διότι αν, για να τον δω,
έγινε ο Θεός Φεγγάρι, δέντρα, Ήλιος, λόφοι και λουλούδια,
αν εμφανίζεται σε μένα σα Φεγγάρι, δέντρα, Ήλιος, λόφοι και
λουλούδια,
είναι γιατί επιθυμεί να τον γνωρίζω σα Φεγγάρι, δέντρα, Ήλιο,
λόφους και λουλούδια.

Για τούτο κ' υπακούω στο Θεό
(τι περισσότερο γνωρίζω εγώ για το Θεό
απ' ό, τι ο Θεός γι' αυτόν τον ίδιο;)
τον υπακούω ζώντας αυθορμήτως
σαν κάποιος που ανοίγει αυτιά και μάτια
κι αποκαλώ τον Ήλιο, δέντρα, λόφους και λουλούδια και Φεγγάρι
και αγαπώ τον δίχως να τον σκέφτομαι
και τότε σκέφτομαι ακούγοντας και βλέποντας
και περπατώ μαζί του όλη την ώρα.

Απ' το χωριό μου βλέπω όσα βλέπει
από τη Γη κάποιος κοιτάζοντας το Σύμπαν.
Γι' αυτό και το χωριό μου είναι μεγάλο
όσο κ' η ίδια η Γη. Κι εξάλλου εγώ
είμαι το σχήμα όλου αυτού που βλέπω
κι όχι το σχήμα του δικού μου του κορμιού...

Στις πόλεις η ζωή είναι μικρότερη...
Μας κάνουν πιο μικρούς γιατί μας παίρνουν
όσα τα μάτια μας μπορούσαν να μας δώσουν.
Μας κάνουν φτωχούς γιατί ο μόνος
πλούτος του ανθρώπου είναι το να βλέπει.

10

«Γεια και χαρά σου εσύ βοσκέ του κοπαδιού.
Εδώ που στέκεσαι στη άκρη αυτή του δρόμου
ο άνεμος περνώντας τι σου λέει;»

«Πως είναι άνεμος μου λέει και πως περνά·
πώς ήδη πέρασε και πάλι θα περάσει.
Όμως εσένα, εσένα τι σου λέει;»

«Εμένανε μού λέει περισσότερα·
μου λέει γι' άλλα πράγματα, πολλά·
για νοσταλγίες και μνήμες και για κείνα
που μέχρι σήμερα δεν έχουνε υπάρξει».

«Ποτέ σου εσύ δεν άκουσες τον άνεμο·
μονάχα για τον άνεμο ο άνεμος μιλά·
τ' άλλα που άκουσες εσύ ήτανε ψέμμα
κι αυτό αν θες το ψέμμα είναι μέσα σου».

11

Αυτή εδώ η κυρία παίζει πιάνο
όμως δεν ειν' ο ήχος του νερού
κι ούτε το θρόισμα του ανέμου μες στα δέντρα.
Γιατί θα πρέπει να 'χεις ένα πιάνο;
Το πιο καλό απ' όλα είναι η Φύση.
Σ' αυτή να στήνεις το αυτί σου και ν' ακούς.

12

Ξέρω πως του Βιργίλιου οι βοσκοί
παίζαν αυλούς ή και τσαμπούνες με ασκούς
και ψάλλανε τον έρωτα πολύ ποιητικά.
(Ποτέ μου εγώ δε διάβασα Βιργίλιο·
και άλλωστε γιατί να τον διαβάσω;)
Μα ξέρω εγώ πως του Βιργίλιου οι βοσκοί
ήσαν Βιργίλιοι, το ξέρω από τη φύση
πού 'ναι αρχαία, όμορφη κι απλή.

14

Οι ρίμες δε με νοιάζουνε. Σπάνιο είναι να 'βρεις
δυο δέντρα που να μοιάζουνε το ένα δίπλα στ' άλλο.
Σκέφτομαι, γράφω, έτσι να το πω

όπως και τα λουλούδια έχουν χρώμα.
Όμως ο τρόπος που εκφράζομαι εγώ
δεν είναι τέλειος σαν των λουλουδιών
γιατί η θεϊκή μου λείπει απλότητα
να 'μαι ολότελα το εξωτερικό μου.

15

Μακάρι να 'ταν η ζωή μου μια βοϊδάμαξα
που σκούζει τα χαράματα στο δρόμο
και που το σούρουπο περνά τον ίδιο δρόμο
γυρίζοντας εκεί απ' όπου έφυγε.

Δε θα 'πρεπε εγώ να 'χω ελπίδες·
θα 'πρεπε μοναχά να 'χω τροχούς.
Έτσι τα γηρατειά μου δε θα είχαν
ούτε λευκά μαλλιά ούτε ρυτίδες.

Κι όταν δεν θα με θέλαν άλλο πια
θα μου 'βγαζαν τις ρόδες και θα μ' έριχναν
να στέκω ανάσκελα σε κάποια ρεμματιά.

18

Μακάρι να 'μουνα του δρόμου ο κουρνιαχτός
που τον πατάει με τα πόδια του ο φτωχός

Μακάρι να 'μουν το ποτάμι που κυλά
κ' οι πλύστρες να 'ρχονται να πλύνουνε σκουτιά.

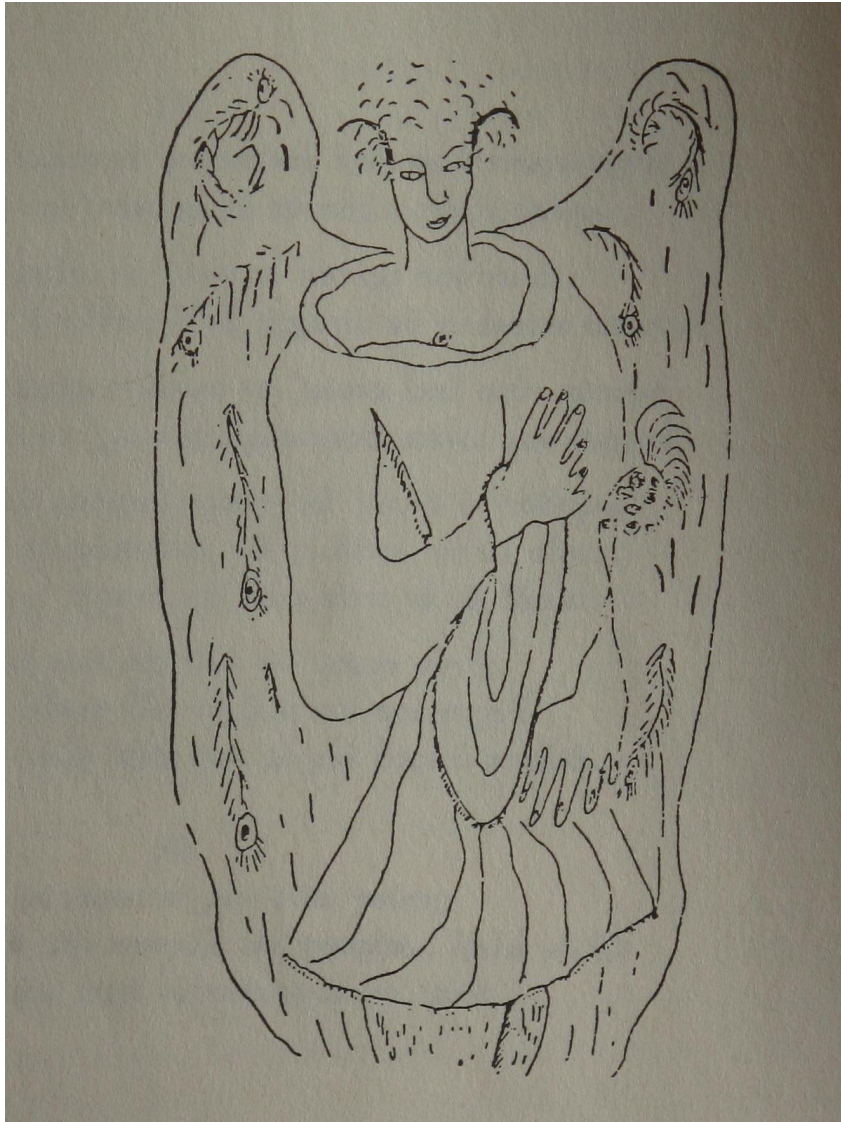
Μακάρι η λεύκα να 'μουνα εκεί στον ποταμό
και να 'χω κάτω μου νερό, πάνω μου ουρανό.

Του μιλωνά μακάρι να ' μουνα ο γάιδαρος
να με φορτώνει, να με δένει, να με σέρνει
να μ' αγαπά και πότε-πότε να με δέρνει.

Και πριν απ' όλα να 'μουνα αυτός
που διασχίζει τη ζωή και ποιο συχνά
κοιτάζει πίσω του με μια βαρειά καρδιά.

Η μεταφυσική μου είναι αυτή:
Να μην πασχίζω να γνωρίσω, αλλά να ζω
χωρίς ποτέ να σκέφτομαι γι' αυτό.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ο Άγγελος, ζωγραφιά του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ*

* Ο Χουάν ντε λα Κρουθ (Άγιος Ιωάννης του Σταυρού), Χουάν ντε Υέπες υ Αλβαρέθ, γεννήθηκε στην Παλαιά Καστίλλη το 1542, από οικογένεια ανθρώπων της Εκκλησίας και των επιχειρήσεων. Μεγάλωσε φτωχά. Στα 20 χρόνια του ενώθηκε με τους Καρμελίτες και σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Σαλαμάνκα, κάτω από τη μεγάλη επίδραση των βιβλίων του Διονυσίου του Αρεοπαγίτη.

Γνωρίστηκε με την Αγία Τερέζα, που τον πήρε μαζί της στην Άβιλα. Οι μεταρρυθμίσεις τους προκάλεσαν αντιδράσεις. Φυλακίστηκε. Όπως και η Αγία Τερέζα, είχε εκστατικές μυστικιστικές εμπειρίες, πολλές από τις οποίες προσπαθεί να καταγράψει σε ποιήματά του κι άλλα γραπτά. Τα βιβλία του «Η σκοτεινή νύχτα της ψυχής» και «Άνοδος στο όρος Κάρμηλο», καρποί της φυλακής, από την οποία κατόρθωσε να δραπετεύσει, άσκησαν μεγάλη επιρροή σε σημαντικούς διανοητές της Δύσης, όπως λόγου χάριν ο Τ. Σ. Έλιοτ.

Πέθανε στις 14 Δεκεμβρίου του 1591.

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ**

1. Μια νύχτα σκοτεινή, απ' την αγάπη αναμμένη κι απ' τον πόθο
—ω ευτύχημα—
βγήκα χωρίς κανείς ν' αντιληφθεί. Η κατοικία μου είναι τώρα
στη γαλήνη.

2. Μεσ στο σκοτάδι κι ασφαλής, από τη μυστική κρυμμένη
σκάλα —ω ευτύχημα—
μες στο σκοτάδι και κρυφά. Η κατοικία μου είναι τώρα στη
γαλήνη.

3. Στη νύχτα την εξάισια μυστικά, όταν κανένας δε με πρόσεξε
μήτε κι εγώ τον εαυτό μου,
χωρίς καν φως ή οδηγό έξω απ' το φως
πού 'καιγε στην καρδιά μου. Αυτό το φως

4. κι απ' του μεσημεριού το φως πιο σίγουρα μ' οδήγησε
στο μέρος όπου αυτός (κι έμαθα ποιος) με πρόσμενε
στο μέρος όπου τίποτε δε φαίνεται. Ω νύχτα

5. που με οδήγησες, ω νύχτα
πιο αγαπητή κι απ' την αυγή, που ένωσες
τον πολυαγαπημένο με
τον εραστή, που μεταμόρφωσες
τον εραστή σε πολυαγαπημένο.

6. Πάνω στο ανθισμένο στήθος μου που ανέγγιχτο το φύλαξα
γι' αυτόν και μόνο
έγειρε ν' αποκοιμηθεί, κι εγώ τον χείδεψα.
Κι έφερε αύρα το ριπίδισμα των πεύκων.

7. Αύρα φυσούσε απ' τον πυργίσκο ενώ του χώριζα τους
βόστρυχους
και στο λαιμό με πλήγωσε το χέρι του το ανάλαφρο
κι έκαμε όλες τις αισθήσεις μου να σταματήσουν.

8. Κι έμεινα εκεί χαμένη μες στο λήθαργο, με το κεφάλι
ακουμπισμένο πάνω του. Κι όλα σταμάτησαν. Κι αφέθηκα
έχοντας λησμονήσει τις φροντίδες μου ανάμεσα στα κρίνα.

** Από το βιβλίο του «Η σκοτεινή νύχτα της ψυχής».

ΛΟΡΚΑ*

* Φεντερίχο Γκαρθία Λόρκα: Και μόνο αυτό του τ' όνομα (που δεν είναι ψευδώνυμο, μα δωρισμένο από την Τύχη) είναι στίχος.

Η ομορφιά του Λόρκα υπάρχει σ' όλα τα έργα του, αυτή η από κρύσταλλο και φως αγγελική ομορφιά, από μαύρες φτερούγες του απόβραδου και μαχαίρια που αστράφτουν σαν ψάρια, προτού γεμίσουν ανεμώνες το λευκό πουκάμισο. Εκεί όμως που ο Λόρκα αποκαλύπτει την ομορφιά του εαυτού του, είναι όταν την υμνεί και τη μοιρολογεί συνάμα, βλέποντάς την καθρεφτισμένη στον φίλο του Ιγνάτιο Σάντσεθ Μεχίας.

Υπήρξε ο μεγαλύτερος ποιητής της Ισπανίας· η ψυχή της. Στα 38 του χρόνια, 1936, χαράματα Αυγούστου, εκτελέστηκε από τους Φαλαγγίτες του Φράνκο, πάνω στο λόφο του Βιθνάρ. Για ποιο λόγο έγινε αυτό, που ακόμα δεν μπορούμε να το πιστέψουμε; Διότι, όπως έλεγε η Παλαιά Τάξις Πραγμάτων, «πρέπει να εξοντώνονται οι έξυπνοι, γιατί είναι επικίνδυνου», ή, όπως θέλει η Νέα Τάξις Πραγμάτων, «πρέπει ν' αφανιστούν οι ποιητές, γιατί αποτελούν τους κατ' εξοχήν ανυπόταχτους και τους κατ' εξοχήν αφυπνιστές συνειδήσεων».

Σημ. Ο θαυμασμός με τον οποίο εξεφράσθη η Γκαλά, όταν ο Νταλί τής γνώρισε τον Λόρκα, προκάλεσαν πολύ δυνατή ζηλοτυπία (φθόνο) στον Νταλί. Αυτό ήταν ένα, από τα εκτός ιδεολογίας γεγονότα, που σκότωσαν τον Λόρκα. Είχαν συμφωνήσει να κάνουν οι τρεις τους μαζί διακοπές. Όμως η ζηλοτυπία έκαμε τον Νταλί να πάρει τη Γκαλά και να εξαφανιστεί. Μόνος πια ο Λόρκα, εκτός διακοπών, απέμεινε στη Μαδρίτη· εκεί, βρέθηκε μέσα στο κύμα των συλλήψεων και οδηγήθηκε στην εκτέλεση.

ΤΟ ΒΟΥΒΟ ΠΑΙΔΙ

Γύρευε τη φωνή του το παιδί.
(Την είχε ο βασιλιάς των γρύλλων).**
Σε μια νεροσταγόνα τρυφερή
γύρευε τη φωνή του το παιδί.

Γύρευε τη φωνή του το παιδί
(μα ο βασιλιάς των γρύλλων την κρατεί).
Σε μια νεροσταγόνα τρυφερή
γύρευε τη φωνή του το παιδί.

Μα διόλου δεν τη θέλω να μιλώ.
Τη θέλω μόνο να τη φκιάσω δαχτυλίδι
να το φορεί η σιωπή μου στο
μικρό της δάχτυλο.

Σε μια νεροσταγόνα τρυφερή
γύρευε τη φωνή του το παιδί.
(Απόμακρα πιασμένη η φωνή·
τη φορεσιά του γρύλλου είχε ντυθεί.)

** Άλλη απόδοση της στροφής, μην πουν πως δεν μπορούσαμε να την χάνουμε πλήρως ομοιοκατάληκτη:

Γύρευε τη φωνή του το παιδί
(μα ο βασιλιάς των γρύλλων την κρατεί)
Σε μια νεροσταγόνα τρυφερή
γύρευε τη φωνή του το παιδί.

Η ΛΟΛΑ

Κάτω απ' τη νεραντζιά πλένει η Λόλα
ρούχα βαμβακερά.
Η Λόλα πού 'χει πράσινα τα μάτια
και τη φωνή της έχει βιολετιά.

Αχ αχ, αχ αχ, αχ αχ, αγάπη
κάτω απ' την ανθισμένη νεραντζιά.

Γεμάτο ήλιο το νερό κυλά
κι ένα σπουργίτι τραγουδάει στην ελιά.

Αχ αχ, αχ αχ, αχ αχ, αγάπη
κάτω απ' την ανθισμένη νεραντζιά.

Κ' υστέρα σαν η Λόλα θα τελειώσει
όλο της το σαπούνι, θα της κάμουν
οι νεαροί οι ταυρομάχοι συντροφιά.

Αχ αχ, αχ αχ, αχ αχ, αγάπη
κάτω απ' την ανθισμένη νεραντζιά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΚΑΒΑΛΑΡΗ

Κόρδοβα μακρινή εσύ και μόνη.

Φοράδα μαύρη, ολόγιομο φεγγάρι
και μέσα στο δισάκι μου ελιές.
Παρ' όλο που τους δρόμους τους γνωρίζω
στην Κόρδοβα δε φτάνω εγώ ποτές.

Φοράδα μαύρη, κόκκινο φεγγάρι.
Μεσ' απ' τον κάμπο, μεσ' από το αγέρι.
Στης Κόρδοβας τους πύργους πώς να φτάσω;
Ο θάνατος μού έστησε καρτέρι.

Αχ τι μακρύς που είν' αυτός ο δρόμος.

τίποτε και κανένας δε με σώνει.
Πριν απ' την Κόρδοβα ο θάνατος με ζώνει.

Κόρδοβα μακρινή εσύ και μόνη.

ΨΥΧΗ ΠΟΥ ΛΕΙΠΕΙ*

Δε σε γνωρίζει ο ταύρος κ' η συκιά σου,
τ' αλόγα ή τα μυρμήγκια του σπιτιού σου.
Δε σε γνωρίζει η νύχτα ή το παιδί
αφού για πάντα πια έχεις χαθεί.

Δε σε γνωρίζει η κάτω πρόσοψη της πέτρας
ούτε το μαύρο ατλάζι όπου λειώνεις.
Δε σε γνωρίζει η μνήμη σου η βουβή
αφού για πάντα πια έχεις χαθεί.

Θα φτάσει το φθινόπωρο με βούκινα
τσαμπιά ομίχλης και βουνά συγκεντρωμένα,
όμως τα μάτια σου κανείς δε θα τα ιδεί
αφού για πάντα πια έχεις χαθεί.

Αφού για πάντα πια έχεις χαθεί
σαν όλους τους νεκρούς πάνω στη Γη
σαν όλους τους νεκρούς τους ξεχασμένους
σ' ένα σωρό από σκυλιά που 'χουν σβηστεί.

Δε σε γνωρίζει πια κανείς. Μα εγώ σε τραγουδάω.
Τη γενναιότη τραγουδώ, τη χάρη της θωριάς σου.
Και την ασύγκριτη ομορφιά του νου και της καρδιάς σου.
Πού 'παιζες με το θάνατο κ' ήξερε τα φιλιά σου.
Τη θλίψη που 'χαν μέσα τους το γέλιο κ' η χαρά σου.

Αργά θα κάμει να φανεί, αν θα φανεί ποτέ του
Ανδαλουσιάνος γνήσιος, ωσάν εσέ με τόση
δίψα για περιπέτεια. Υμνώ την ομορφιά σου
κι ο λόγος θρήνος γίνεται. Κ' η θύμησή μου φέρει
ένα θλιμμένο ανάμεσα στα λιόδεντρα αγέρι.

* Στην Ελλάδα ο Λόρκα μεταφράστηκε (και μελοποιήθηκε) εξαιρετικά, από Γκάτσο και Σημηριώτη, Ελότη, Λευτέρη Παπαδόπουλο και άλλους. Το δείγμα από τον Ιγνάτιο που συμπεριλαμβάνω εδώ αποτελεί αποτέλεσμα της περιέργειάς μου, να δοκιμάσω την απόδοση του αγαπημένου αυτού ποιήματος πάνω σ' ένα είδος χαλαρής ομοιοκαταληξίας.

ARGENTINH

Ο τυφλός μινώταυρος, Πάμπλο Πικάσο, 1934

ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ*

* Χόρχε Λουίς Μπόρχες: Αργεντινός· ίσως ο μεγαλύτερος αναγνώστης του γραπτού λόγου που υπήρξε ποτέ. «Εγώ που φαντάστηκα τον παράδεισο σα μιαν απέραντη βιβλιοθήκη, κυκλοφορώ τώρα τυφλός μέσα σε μιαν απέραντη βιβλιοθήκη». Κάπως έτσι είπε, κάποια στιγμή, όντας τυφλός και διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης του Μπουένος Άιρες. Μα τούτο, που δεν μπορούμε να το ονομάσουμε πολυμάθεια, αλλά μεγάλο έρωτα για την ανάγνωση, δεν εμπόδισε τον Μπόρχες να είναι ένας από τους σοφότερους ανθρώπους που πέρασαν από αυτόν τον πλανήτη.

Στα γραφτά του, η σοφία του γίνεται ομορφιά, παραμύθια, έξοχα ποιήματα. Και βέβαια, σα να μη γράφει για να γίνει συγγραφέας ή ποιητής, αλλά πάντα από την αγάπη του, από την ανάγκη του να μιλήσει για τους θησαυρούς που βρήκε μέσα στα βιβλία.

Ανάμεσα στους μεγάλους του έρωτες, οι Εβραίοι Καββαλιστές, η Αρχαία Έδδα, η Νέα Έδδα, ο Ομάρ Χαγιάμ, οι Χίλιες και μία Νύχτες, ο Νίτσε, ο Ντάντε, ο Βιργίλιος, ο Ιησούς, ο Τσουάγκ Τσου, το Ι Τσιγκ, ο Σαίξπηρ, ο Θερβάντες, ο Όμηρος, οι Προσωκρατικοί και προπάντων ο Ηράκλειτος.

Ο Μπόρχες είχε την τύχη να μεταφραστεί στα ελληνικά πολλές φορές, από πολλούς και καλά. Στην Κρήτη, όπου τιμήθηκε, είπε ανάμεσα στ' άλλα: «Όλοι είμαστε Έλληνες, Έλληνες εν εξορία· αλλά εγώ είμαι κατά κάποιον τρόπο και ολίγον τι Ρωμαίος πολίτης».

ΠΡΩΤΕΑΣ

Προτού οι κουπολάτες του Οδυσσέα
διαβούνε την κρασόχρωμη τη θάλασσα
δύναμαι να μαντέψω τις αόριστες μορφές
του γέροντα θεού που τ' όνομά του είναι Πρωτέας.
Έβσκε τα κοπάδια των κυμάτων και ασκούσε
της προφητείας το δώρο και του άρεσε
τη γνώση του να κρύβει και να υφαίνει
σχέδια μ' απαντήσεις διαφορούμενες.

Όταν οι άνθρωποι τον ρώταγαν αυτός
έπαιρνε τη μορφή ενός λιονταριού ή της φωτιάς η ενός δέντρου
που σκορπάει τη σκιά του στην ποτάμια όχθη
ή του νερού που χάνεται
μες στο νερό.

Ω μη φοβάσαι τον Αιγύπτιο Πρωτέα, συ που είσαι
ένας κι αντάμα άνθρωποι πολλοί.

ΦΕΓΓΑΡΙ

(αποσπάσματα)

Δεν ξέρω που το πρωτοείδα· ήταν τάχα
στον προηγούμενο εκείνον ουρανό
για τον οποίο μας μίλησαν οι Έλληνες,

ή κάποιο βράδυ,
ενώ σκοτεινίαζε, σ' εκείνη την αυλή
με τη συκομουριά και το πηγάδι;

.....
Σκέφτομαι πως ο ποιητής ειν' ένας άνθρωπος
που σαν τον κόκκινο Αδάμ του παραδείσου
δίνει στο κάθε πράγμα το ακριβές,
το απόλυτο και άγνωστο όνομά του.

.....
Κι ενώ ανασκάλευα σε τούτο τ' ορυχείο
των φεγγαριών του μύθου, ξαφνικά
πρόβαλε στη γωνία το φεγγάρι,
εξάισιο σαν όπως κάθε νύχτα.

Από τις λέξεις όλες ξέρω πως
το αποδίδει απολύτως μονό μία.
Το μυστικό βλέπω πως είναι να την πεις
ευλαβικά κι έτσι μ' απλότητα: Φεγγάρι.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

(απόσπασμα)

Ο Οδυσσέας, όπως λένε, κουρασμένος
απ' τα σημεία και τα τέρατα που είδε
έκλαψε με αγάπη σαν αντίκρισε
την ταπεινή και πράσινη Ιθάκη.

Η τέχνη είναι τούτη η Ιθάκη:
Η πράσινη αυτή αιωνιότητα
και όχι τα σημεία και τα τέρατα.
Κ' είναι επίσης το ατέλειωτο ποτάμι
που ενώ περνάει, μένει ακίνητο, καθρέφτης
του ασταθή Ηράκλειτου που αλλάζει
κι ωστόσο μένει ίδιος, ακριβώς
όπως και το ατέλειωτο ποτάμι.

ΕΣΥ

Ένας μονάχα άνθρωπος γεννήθηκε, ένας μονάχα πέθανε σ' όλη τη
γη.

.....
Κ' είναι ο άνθρωπος αυτός ο Οδυσσέας, ο Κάιν, ο Άβελ, ο πρώτος
πού 'καμε μαντεία με τ' άστρα, που έχτισε την πρώτη
πυραμίδα, που εφεύρε τα εξάγραμμα του Ι Τσιγκ,
ο σιδεράς που έγραψε τα πρώτα ρουνικά, επάνω στο σπαθί του

Χέγκιστ, ο Έιναρ Ταμπερσκέλβερ ο τοξότης, ο Λουίς Λεόν,
και ο βιβλιοπώλης που πατρόναρε τον Σάμουελ Τζόνσον, του
Βολταίρου ο κηπουρός, και ο Δαρβίνος ξεμπαρκάροντας στο
Μπεαγκλέ, ένας Εβραίος στου θανάτου το κελί και για την ώρα εγώ
κι εσύ.

Ένας μονάχα άνθρωπος σκοτώθηκε στην Τροία, στο Μέταυρο, στο
Χάστιγκς, στο Αούστερλιτς, στο Τράφαλγκαρ, στο Γκέτισμπουργκ.

Ένας μονάχα άνθρωπος
πέθανε στα νοσοκομεία, στα πλοία, στην πονεμένη μοναξιά
και στα δωμάτια της ρουτίνας και του έρωτα.

Ένας μονάχα άνθρωπος που είδε την απέραντη αυγή.

Ένας μονάχα άνθρωπος που έχει αισθανθεί τη δροσεράδα του
νερού,

το άρωμα του φρούτου και της σάρκας.

Μιλώ για τη μονάδα, για τον ένα, που είναι πάντα μόνος.

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

I

Οι παίχτες στη γωνιά τους σοβαροί
τα οκνά τους πόνια παρατάσσουν. Η σκακιέρα
θα τα κρατά ως την αυγή στην αυστηρή
περιοχή οπού δυο χρώματα μαλώνουν.

Δύναμη μαγική δείχνουν τα σχήματα:
Πύργος ομηρικός, ίππος αγέρωχος,
μπροστά η βασίλισσα και πίσω ο βασιλιάς,
λοξά ο Ιππότης, στην επίθεση τα πόνια.

Όταν αποσυρθούν οι παίχτες και
όταν ο χρόνος εντελώς τους αναλώσει
η τελετή αυτή δε θα τελειώσει.

Απ' την Ανατολή πρωτόρθε αυτός ο πόλεμος
που τώρα θέατρό του έχει κάμει
ολόκληρη τη γη. Όπως το άλλο,
και το παιχνίδι αυτό, δεν έχει τέλος.

II

Λοξός ιππότης, βασιλιάς ασθενικός, πύργος ορθός,
αιμοδιψής βασίλισσα, επιδέξιο πόνι.
Πάνω στο ασπρόμαυρο πεδίο μάχης
δράμουν, συγκρούονται σ' επίμονο αγώνα.

Πως κυβερνά η μοίρα τους το χέρι
το επιδέξιο του παίχτη δε γνωρίζουν

κι ούτε πώς σ' αδαμάντινη ακαμψία
υποταγμένες είναι βούληση και πράξη.

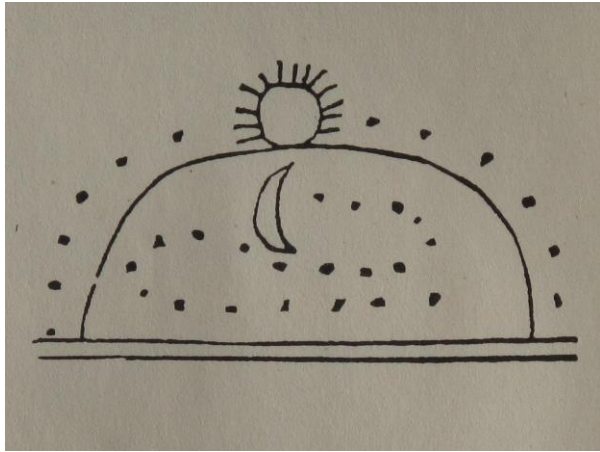
Κι ο παίχτης είν' αιχμάλωτος επίσης
(τα λόγια τούτα είναι του Ομάρ)
σε μια σκακιέραν άλλη, καμωμένη
απ' άσπρες μέρες κι από μαύρες νύχτες.

Κινεί ο Θεός τον παίχτη και ο παίχτης
κινεί το πόνι. Μα ποια δύναμη
πίσω κι απ' το Θεό
το σχέδιο τούτο οργανώνει
απ' αγωνία κι όνειρο, από χρόνο κι από σκόνη;

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΚΑ'

Άστρα, ψωμί, βιβλιοθήκες, δύσης κι ανατολής,
Πινακοθήκες, σκάκια, τράπουλες, κελάρια και φεγγίτες,
Ανθρώπινο κορμί να περπατάς μ' αυτό πάνω στη γη,
Νύχια που μεγαλώνουν και στη νύχτα και στο θάνατο,
Σκιές για να ξεχνάς,
Καθρέφτες που ατέλειωτα σε πολλαπλασιάζουν,
Ρυάκια μουσικά
Κι από του χρόνου ακόμα τις μορφές πιο απαλά,
Σύνορα Βραζιλίας κι Ουρουγουάης, άλογα και αυγές,
Βάρος του μπρούντζου κι εν' αντίγραφο της Σάγκας του
Γκρεττίρ.
Άλγεβρα και φωτιά, και του Χουνίν η επέλαση στο αίμα σου.
Ο έρωτας, κ' η προσμονή του έρωτα, κ' η θύμησή του η
ανυπόφορη.
Όνειρα σα θαμμένος θησαυρός, τύχη απλόχερη.
Κ' η μνήμη που το βλέμμα της ζαλίζει τους ανθρώπους.
Όλα δοθήκανε σε σένα, μα προπάντων
Η πανάρχαια τροφή των ηρώων:
Προδοσία, ήττα, ταπείνωση.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

Ο Ήλιος, τ' άστρα, η πορεία του Φεγγαριού. Από το Γουάλαμ Όλουμ (Κόκκινο βιβλίο) των Λεναπέ Ινδιάνων.

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΜΠΕΛΑΕΘ*

* Δεν γνωρίζω τίποτε για τον ποιητή έξω από το όνομα, την εθνότητα και το ποίημα που βρήκα τυπωμένο στα αγγλικά σ' ένα χαρτί, πεταμένο σ' ελληνική αμμουδιά το 1983.

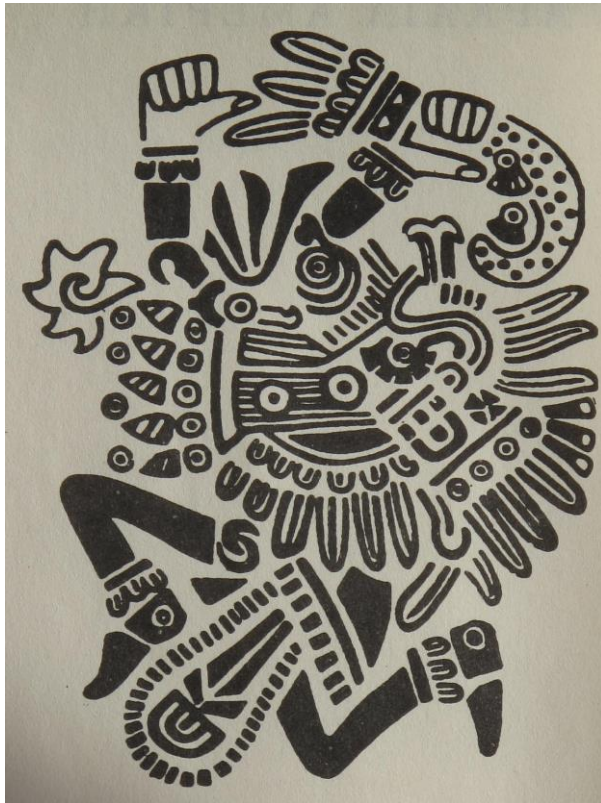
ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ**

Ένα ψαράκι που δεν ήξερε
τι είναι το νερό
πήγε και ρώτησε το ψάρι το σοφό.
Κι εκείνο απάντησε:
«Αν θες να μάθεις τι 'ναι το νερό
βγες έξω απ' το νερό».

** Άλλη απόδοση:

Το ψάρι το μικρό
πήγε στο ψάρι το μεγάλο, το σοφό
και ρώτησε:
«Τι είναι το νερό;»
Κι εκείνο απάντησε:
«Αν θες να μάθεις τι 'ναι το νερό
βγες έξω απ' το νερό».

ΑΡΧΑΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ο ιερέας Βασιλιάς Κουετζαλκόατλ Με τη μορφή
του θεού Εχέκατλ (θεός του ανέμου), Τεξκόκο, 1521

ΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

(Αζτέκοι)

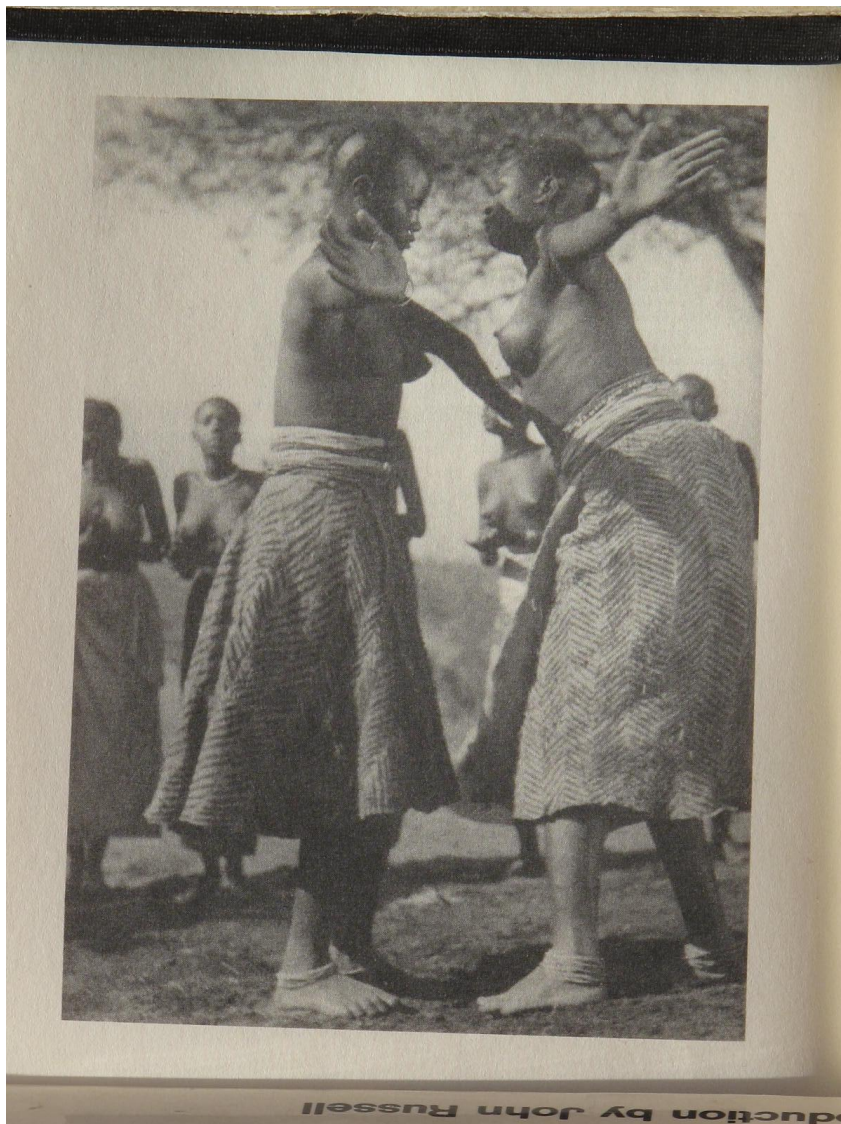
Ωσάν το πορφυρό αγριολούλουδο
λέει συχνά ο άντρας μου πως μοιάζω.
Όταν θα μαραθώ και ασχημίσω, τότε άραγε
θα ομολογεί το πώς θα του φαντάζω;

ΟΛΑ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

(Μάγια)

Φεύγουνε το φεγγάρι και ο χρόνος,
ταξιδεύουν.
Φεύγει η μέρα, φεύγει ο αγέρας,
φεύγει και το κορμί μας προς τον τόπο της γαλήνης του.

ΜΑΥΡΗ ΑΦΡΙΚΗ

Κοπέλες που χορεύουντο χορό των γερανών.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

(της φυλής Ουμπακούι)

ΓΙΑ ΤΟ ΦΙΔΙ

Όταν το πόδι μας τη νύχτα
σκοντάφτει πάνω στο εμπόδιο
πού 'ναι κουλουριασμένο και τινάζεται
και μας δαγκώνει,
κάνε, ω φίδι εσύ, Πατέρα μας, Πατέρα της φυλής,
κάνε κλαδί να είναι που τινάζεται
και μας χτυπάει
κι όχι κανένα απ' τα παιδιά σου που στο δόντι του
κρύβει φαρμάκι. Κάνε μας,
κάνε, Πατέρα μας, Πατέρα της Φυλής.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

(της φυλής Ντεγκά)

ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Τότε που όλα τα 'φκιασ' ο Θεός,
έφκιασε και τον Ήλιο.
Όμως ο Ήλιος έρχεται, φεύγει, ξανάρχεται.
Έφκιασε το Φεγγάρι.
Μα το Φεγγάρι έρχεται, φεύγει, ξανάρχεται.
Έφκιασε και τον άνθρωπο.
Κι ο άνθρωπος
έρχεται, φεύγει, όμως, δεν ξανάρχεται.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

(Κογκολέζου ποιητή)

ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Μεγάλε Τζάμπι,
η πλάση σου είν' ωραία,
όμως μεγάλο πόνο με το θάνατο μας δίνεις.
Έπρεπε να το έκανες αλλιώς,
να μην πεθαίνουμε. Ω Τζάμπι,
πόσο μεγάλη είναι η θλίψη μας.

ΓΟΥΟΡΙΚ ΚΑΝΕΥ

(20ός αι., Σενεγάλη)

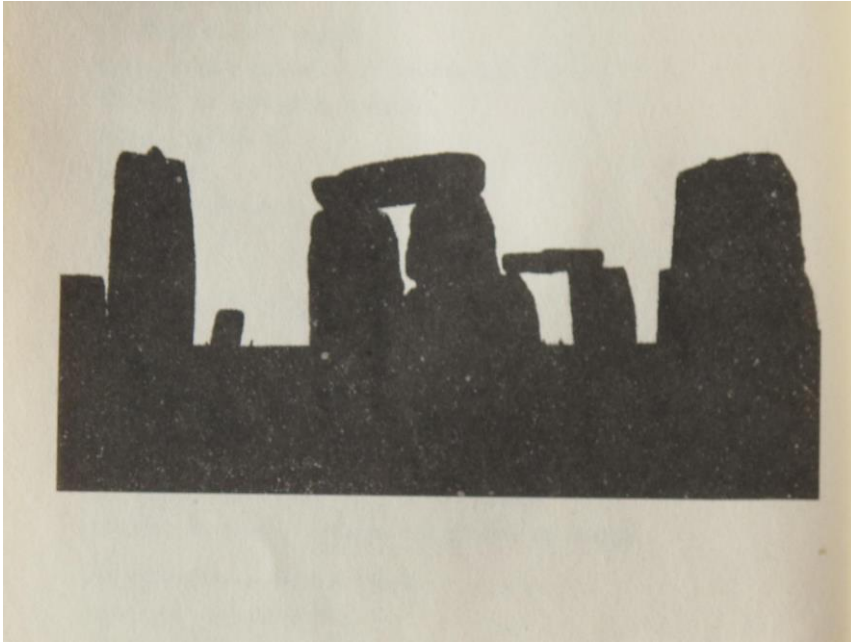
ΧΩΡΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Το πόσο είναι όμορφη δεν ξέρει· θεωρεί
πως δεν ταιριάζει εγκώμιο στο μαύρο της κορμί.

Ας γίνονταν να χόρευε γυμνή
κάτω απ' τους φοίνικες
και την εικόνα της να δει
στον ποταμό· τότε θα ήξερε.

Μα δεν υπάρχουν φοίνικες στο δρόμο αυτό.
Και στο νερό απ' το πλύσιμο των πιάτων δεν μπορεί
την όμορφη εικόνα της να δει.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Στόουνχετζ, Αγγλία. ένα από τα αρχαιότερα ιερά χτίσματα του κόσμου.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΤΑΛΙΕΣΙΝ*

Βάρδος του Έλφιν είμαι αρχικά
κι έχω πατρίδα μου τη χώρα
των καλοκαιρινών αστερισμών.
Ο Ίντο και ο Χάινιν με φωνάζουν Μέρντιν
αλλά παντού οι βασιλιάδες μ' όνομάζουνε Ταλιέσιν.

Στις σφαίρες τις ανώτατες ζούσα με το Θεό
όταν ο Εωσφόρος έπεσε στην Κόλαση.
Μπροστά στο Μεγαλέξανδρο το λάβαρο κρατούσα
κι όλων των άστρων τα ονόματα γνωρίζω.
Στο Γαλαξία βρέθηκα σα Μέγας Ταχυδρόμος
και στο χαμό του Αβεσαλώμ στη Χαναάν βρισκόμουν.
Εγώ κατέβασα το Άγιο Πνεύμα στην κοιλάδα της Χεβρών.
Πριν γεννηθεί ο Γκουιντιόν, αυλάρχης ήμουνα του Ντον.
Έχω καθοδηγήσει τον Ηλία και τον Ενώχ.
Έχω πετάξει με της ράβδου τα σοφά φτερά.
Ήξερα να μιλώ προτού μιλήσει κάθε ον.
Στη σταύρωση του Γολγοθά ήμουν παρών.
Μ' έκλεισαν τρεις φορές στη φυλακή του Ανριανρόντ
Κι επέβλεπα το χτίσιμο στον πύργο του Νεμρώδ.
Άγνωστη η καταγωγή· είμαι ο θαυμαστός.
Βρέθηκα στην Ασία με του Νώε την Κιβωτό.
Αντίκρυσα το χαλασμό Σοδόμων και Γομόρρων.
Όταν τη Ρώμη χτίζανε, εγώ ήμουν Ινδός.
Κ' ήμουν παρών στο κάψιμο της Τροίας.
Με το Χριστό ήμουν στη φάτνη των αλόγων.
Βοήθησα τον Μωυσή τα ύδατα ν' ανοίξει.
Στον ουρανό κατοίκησα με τη Μαγδαληνή.
Από τη χύτρα της Καρίντουεν απόχτησα
την τέχνη την ποιητική. Είπα τραγούδια
κι έπαιξα με την άρπα μου για τον Λεόν του Λόχλιν.
Γνώρισα την αυλή του Σίνβελιν στον Άσπρο Λόφο.
Μ' αλυσοδέσαν ένα χρόνο και μια μέρα·
για χάρη του Χριστού υπόμεινα την πείνα.
Είμαι αναθρεμμένος στο Βασίλειο του Θεού·
όλοι οι εφευρέτες από μένα διδαχτήκαν.
Μπορώ εγώ να διοικώ όλο το σύμπαν,
θα 'μαι εδώ όταν στο πρόσωπο της γης
φτάσει η τελική καταστροφή. Και ποιος γνωρίζει
αν τότε θα 'μαι άνθρωπος ή ψάρι;

* Ταλιέσιν:

1. Πνεύμα της ποίησης και του τραγουδιού που συναντιέται σε ουαλικό θρύλο. Όταν ο βασιλιάς ρωτά το άγνωστο αγόρι «ποιος είσαι κι από πού έρχεσαι», ο Ταλιέσιν (αυτός με τη λαμπερή ματιά) του λέει: τραγουδιστά το παραπάνω ποίημα.

2. Θρυλικός Ουαλός ποιητής του 6ου αιώνα. Τα ποιήματά του είναι συγκεντρωμένα στον τόμο «Βιβλίο του Ταλιέσιν».

ΟΥΪΛΛΙΑΜ ΜΠΛΑΪΗΚ*

* Ουίλλιαμ Μπλαϊήκ (1757-1827, Αγγλία): Ποιητής και ζωγράφος, μ' έναν μυστικισμό που οι ρίζες του βρίσκονται κυρίως στις Εβραϊκές Γραφές. Ο Μπλαϊήκ αρνήθηκε την προσωπική του πτώση. Μοιάζει να είπε στον άγγελο της Εδέμ: «Εγώ δεν είμαι για τέτοια. Μήνυσε στον Κύριο ότι δεν πρόκειται να εξέλθω του Παραδείσου». Έτσι πολλές φορές οι περαστικοί συντοπίτες του έβλεπαν τον Ουίλλιαμ ολόγυμνο, μέσα στον κήπο του σπιτιού του, να ζωγραφίζει ή να γράφει, περιβαλλόμενος από τις δυο γυναίκες του κι από ηλιοτρόπια.

Στην αρχή «σκανδαλίστηκαν», κατήγγειλαν το γεγονός εδώ κι εκεί, μα ο Μπλαϊήκ δεν καταλάβαινε τίποτε. Του κόλλησαν πως είναι τρελός και τον άφησαν ήσυχο να ζωγραφίζει τα οράματά του (αγγέλους κι αλλά ζώα του βιβλικού κόσμου) που από μικρός είχε την κακή συνήθεια να βλέπει.

ΑΠΟ ΤΙΣ «ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ»

1. Οι φυλακές είναι χτισμένες με του Νόμου τα λιθάρια
και τα μπορδέλα είναι χτισμένα με τα τούβλα της θρησκείας.
2. Ο βλάκας κι ο σοφός
δε βλέπουνε ποτέ το ίδιο δέντρο.
3. Οδήγησε το κάρο και το αμάξι σου
πάνω απ' τα κόκκαλα των πεθαμένων.
4. Του λιονταριού η οργή είναι η σοφία του Θεού.
Του παγωνιού η περηφάνια είναι η δόξα του Θεού.
Η γυναικεία ομορφιά είναι το έργο του Θεού.
Του τράγου η λαγνεία είναι η καύλα του Θεού.
5. Πάντα να λες αυτό που σκέφτεσαι
κι ο τιποτένιος θα σε αποφεύγει.
6. Άκου του βλάκα την επίκριση
σα να σου απονέμει τίτλο ο βασιλιάς.

7. Το πρόσωπο εκείνου που
 δε βγάζει φως
 ποτέ δεν πρόκειται να γίνει ένα άστρο.
8. Ο δρόμος της υπερβολής
 βγάζει στο σπίτι της σοφίας.
9. Ποτέ δεν ξέρεις τι 'ναι αρκετό
 προτού γνωρίσεις τι 'ναι πάνω απ' τ' αρκετό.
10. Σε ξέρει αληθινά μόνο αυτός
 που αφέθηκε να τον εξαπατήσεις.
11. Το πιο καλό κρασί είναι το παλιό·
 το πιο καλό νερό είναι το καινούργιο.
12. Ή στέρνα περιέχει, η πηγή αναπηδιά.
13. Βγάλε φαρμάκι απ' τα στεκάμενα νερά.

Σημειώσεις:

Στις παροιμίες 6 και 7 έκαμα κάποιες μικρές αλλαγές, ύστερα από προτροπή του Ποιητικού Πνεύματος και του ίδιου του Μπλαίηκ.

Στην παροιμία 11, μ' όλο που το «φρέσκο» έχει τη φρεσκάδα του, προτίμησα το «καινούργιο», που αφ' ενός δεν είναι λάθος κι αφ' ετέρου έρχεται σε καλύτερη αντιστοιχία με το «παλιό».

ΜΠΑΪΡΟΝ*

* Τζώρτζ Γκόρντον Νόελ Μπάιρον ή αλλιώς Lord Byron (Λόρδος Βύρων), Λονδίνο 1788 - Μεσολόγγι 1824. Το σημαντικότερο ποίημά του είναι η ζωή του, η αφιερωμένη στην ελευθερία. Αυτής της ζωής η ομορφιά και η τραγικότητα κορυφώνεται και τελειώνει στο Μεσολόγγι. Οι Έλληνες, για τη βοήθεια που τους πρόσφερε (οικονομική και προσωπική) στον αγώνα για την ανεξαρτησία τους, τον αγάπησαν και τον θρήνησαν, τον κατέταξαν δε ανάμεσα στους ήρωες και στους ημίθεους της Νεότερης Ελλάδας.

ΑΠΟ ΤΟ «ΤΣΑΪΛΑΝΤ ΧΑΡΟΛΑΝΤ» (απόσπασμα)

Δεν τον αγάπησα τον κόσμο, ούτε κι αυτός με θέλησε.
Και τις ιεραρχίες του δεν λάτρεψα· τα γόνατά μου

υπομονετικά δεν λύγισα μπροστά στα είδωλά του.
Δε χαμογέλασα ποτέ μου ψεύτικα, ούτε και κραύγασα
για να λατρέψω την ηχώ μου**. Μεξ στα πλήθη
δεν ήμουν άλλος ένας αριθμός**.
Ήμουν μαζί τους μα δεν ήμουνα δικός τους.
Ήμουν και θα 'μαι μόνος, στη ζωή, στη μνήμη τους ή ξεχασμένος.

** Στο ποίημα τούτο βρίσκω ρίζες από το ποίημα του Καβάφη «Πρόσθεσις»:

*«Αν ευτυχής ή δυστυχής είμαι δεν εξετάζω.
Πλην ένα πράγμα με χαράν στο νου μου πάντα βάζω
Που στη μεγάλη πρόσθεσι (την πρόσθεσί των που μισώ)
που έχει τόσους αριθμούς, δεν ειμ' εγώ εκεί
απ' ταις πολλαίς μονάδες μια. Μεξ στ' ολικό ποσό
δεν αριθμήθηκα. Κι αυτή ή χαρά μου αρκεί.»*

Επίσης, από το ποίημα αυτό υποψιάζομαι πως έχει επηρεαστεί ο Σεφέρης, ως προς τον παρακάτω στίχο, της συλλογής του «Μυθιστόρημα»:

«Μονάχα λίγες στέρνες, άδειες κι αυτές, που ηχούν και που τις προσκυνούμε».

ΝΤΕΤΒΙΝΤ ΛΩΡΕΝΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΟΥΙΤΜΑΝ

Όποιος με ψεύτικη συμπάθεια βάδις' ένα μίλι
βάδισε στην κηδεία της ανθρώπινης φυλής.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥ

Όποιος τον εαυτό του ανάγκασε
τα πάντα ν' αγαπήσει
έγινε ο φονιάς του σώματός του.

ΘΕΟΣ

Θεός είναι η μεγάλη ορμή
που γίνεται εν τέλει η σάρκα ενός γαρούφαλλου.
Και γίνεται Ελένη ή Νινευί κι όποια γυναίκα που αγαπήθηκε.
Ο κάθε γνήσιος άντρας γίνεται θεός.

Δεν υπάρχει θεός
έξω απ' τις παπαρούνες και τα ψάρια που πετούν
έξω απ' τους άντρες που αρχινήσαν το τραγούδι
έξω απ' τις γυναίκες που χτενίζουνε στον ήλιο τα μαλλιά τους.

Τ.Σ. ΕΛΙΟΤ*

* Τόμας Στέρνς Έλιοτ· μια από τις μεγαλύτερες ποιητικές φυσιογνωμίες του 20ου αιώνα και όλων των εποχών.

Η «Έρημη Χώρα» του μεταφράστηκε έξοχα από τον Γιώργο Σεφέρη. Η «Τετάρτη των Τεφρών» μεταφράστηκε έξοχα από τον Κλείτο Κύρου. Δίνω εδώ μερικά δείγματα από τα «Τέσσερα Κουαρτέτα» του, έργο που, για να μεταφραστεί, θέλει την αφοσίωση μιας ολόκληρης ζωής, ενός ποιητή που να είναι ισάξιος του Έλιοτ. Άλλα για ποιο πράγμα μιλούμε τώρα; Τα Κουαρτέτα, για την τελειότητά τους, επέλεξαν ήδη την αγγλική γλώσσα και τον Έλιοτ. Εγώ δίνω εδώ στη γλώσσα μας μερικά δείγματα από εκείνα, που δεν θα ενοχλούσαν, ή θα ενοχλούσαν ελάχιστα, τους δυο τρεις, ή έστω τον ένα, που κινείται όπως θέλει ο Καβάφης: «με την τελεία του αίσθηση του ελληνικού ρυθμού».

Ο Έλιοτ, (μαζί με τον Πάουντ), είναι αυτός που καθιέρωσε αυτό που λέμε «ελεύθερο στίχο». Βλέποντας όμως την τσαπατσουλιά που επικράτησε στους μιμητές τους, είτε κάποια στιγμή: «Κανένας στίχος δεν είν' ελεύθερος για τον αληθινό μάστορα της ποίησης».

Τέλος, θέλω να πω ότι δεν θα δώσω σημειώσεις, στα αποσπάσματα ενός ποιητή, ο οποίος έλεγε πως θα ήθελε για την ποίησή του, ένα ακροατήριο που να μην ξέρει ούτε να γράφει ούτε να διαβάζει.

ΤΕΣΣΕΡΑ ΚΟΥΑΡΤΕΤΑ

(αποσπάσματα)

EAST COKER

I

Ο χρόνος ο παρών κι ο χρόνος
Ο παρελθών, ίσως κ' οι δυο να 'ναι παρόντες
Μες στο μέλλοντα χρόνο κι ο χρόνος
Ο μέλλον ίσως περιέχεται
Στον παρελθόντα χρόνο. Αν ολόκληρος
Ο χρόνος είν' αιώνια παρών
Όλος ο χρόνος είναι ανεξαγόραστος.
Ο, τι μπορούσε να 'χει γίνει είν' αφαίρεση
Που παραμένει διαρκώς μια δυνατότητα
Μονάχα σ' έναν κόσμο θεωρίας.
Ο, τι μπορούσε να 'χει γίνει κι ό, τι έγινε
Τείνουν προς ένα τέλος πού 'ναι πάντοτε παρόν.
Βήματα αντηχούν μέσα στη μνήμη
Κάτω στο μονοπάτι που δεν πήραμε
Κατά την πόρτα που ποτέ δεν την ανοίξαμε
Προς το ροδόκηπο. Οι λέξεις μου αντηχούν
Έτσι μέσα στο νου σου. Μα
για ποιο σκοπό
Ταράζοντας τη σκόνη σ' ένα κύπελλο
Ροδόφυλλων; Δεν ξέρω. Άλλοι ήχοι
Τον κήπο κατοικούν. Θ' ακολουθήσουμε;

Γρήγορα είπε το πουλί, βρέστε τους, βρέστε τους
Παίρνοντας τη στροφή. Μεσ' απ' την πρώτη πύλη,
Που οδηγεί στον πρώτο κόσμο μας. Θ' ακολουθήσουμε
Της τσίχλας την απάτη; Ο πρώτος κόσμος μας.
Εκεί ήσαν αυτοί, μ' αξιοπρέπεια κι αθέατοι

Και κινηθήκαμε μαζί
Σε ένα σχέδιο τυπικό πεζοπορώντας
Στο αδειανό δρομάκι προς τον κύκλο
Των πυξαριών, να δούμε κάτω
Μέσα στη στέρνα τη στεγνή. Στέρνα στεγνή
Στεγνό τσιμέντο καστανόχειλο, κ' η στέρνα .
Γέμισε με νερό απ' το ηλιόφως και
Σηκώθηκε ο λωτός σιγά σιγά, κι απ' την καρδιά
του φωτός, η επιφάνεια έλαμψε, κι αυτοί
Πίσω μας όντας, καθρεφτίστηκαν στη στέρνα.
Τότ' ένα σύννεφο περνά κι άδειασε η στέρνα.
Φύγετε είτε το πουλί, γιατί τα φύλλα
Ήσαν γεμάτα με παιδιά, κρυμμένα μ' έξαψη
Το γέλιο συγκρατώντας. Φύγετε, φύγετε,
Φύγετε είτε το πουλί, γένος ανθρώπινο
Αδυνατείς ν' αντέξεις την πολλή
Πραγματικότητα. Ο χρόνος
Ο Παρελθών κι ο μέλλον χρόνος
Ό,τι μπορούσε να 'χει γίνει κι ο, τι έγινε
Τείνουν προς ένα τέλος πού 'ναι πάντοτε παρόν.

II

(απόσπασμα)

Μόνη σοφία που μπορούμε να ελπίζουμε
Πώς θ' αποχτήσουμε
Είναι η σοφία της ταπείνωσης: Η ταπείνωση
Είν' ατέλειωτη.

Τα σπίτια πήγαν όλα κάτω από τη θάλασσα

Οι χορευτές χάθηκαν όλοι κάτω από το λόφο.

III

(αποσπάσματα)

Ω σκοτάδι σκοτάδι σκοτάδι. Όλα πηγαίνουν μέσα στο σκοτάδι...

Είπα στην ψυχή μου, ησύχασε, κι άφησε το σκοτάδι να 'ρθει πάνω
σου
που θα 'ναι το σκοτάδι του Θεού...

Είπα στην ψυχή μου, ησύχασε
και περίμενε δίχως ελπίδα
Γιατί μπορεί η ελπίδα να 'ν' ελπίδα για το λάθος πράγμα·
περίμενε δίχως αγάπη
Γιατί μπορεί η αγάπη να 'ν' αγάπη για το λάθος πράγμα·
υπάρχει ακόμα πίστη
Μα η πίστη κ' η αγάπη κ' η ελπίδα
βρίσκονται στην αναμονή. Περίμενε δίχως σκέψη,
Γιατί δεν είσαι έτοιμη για σκέψη:
Μέχρι να γίνει το σκοτάδι φως
Και η ακινησία ένας χορός.
Ψίθυρος ρυακιών και χειμωνιάτικη αστραπή.
Τ' άγριο θυμάρι άόρατο και τ' άγριο χαμοκέρασο,
Το γέλιο μες στον κήπο ήχος έκστασης
Όχι χαμένης μα, που φανερώνει
Την αγωνία του θανάτου και της γέννησης.

IV

Η μόνη μας υγεία είν' η αρρώστια μας .
Τη νοσοκόμα αν υπακούμε, που πεθαίνει
Και που φροντίδα της δεν έχει εμάς να ευχαριστήσει
Μα του Αδάμ και τη δική μας τη βλαστήμια να θυμίσει
Και πως καλό μας είναι η αρρώστια μας ν' αυξάινει.

Ο ξεπεσμένος πάμπλουτος μας δώρισε
Νοσοκομείο μας απέραντο τη γη
Κι αν μες σ' αυτό θα πράξουμε καλά
Η πατρική που όλούθε μας προφτάνει
Απόλυτη στοργή θα μας πεθάνει.

Το ρίγος ανεβαίνει προς τα γόνατα
Στα σύρματα του νου η θέρμη ψάλλει
Αν ζέστα επιθυμώ, μου πρόπονουν πάγοι
Στις κρύες φωτιές του καθαρτήριου να ριγώ
Πού 'χουν για φλόγες ρόδα, βάτα για καπνό.

V

(απόσπασμα)
Κι ο, τι υπάρχει
να το νικήσεις με ισχύ και υποταγή
Το έχουν ήδη ανακαλύψει

Μία και δυο και περισσότερες φορές
Άνθρωποι που κανένας δεν μπορεί
Να ελπίζει να τους παραβγεί.
Μα δεν υπάρχει ανταγωνισμός,
υπάρχει μόνο η πάλη να ξανά 'βρεις ό, τι χάθηκε
Και βρέθηκε και χάθηκε πάλι και πάλι: Τώρα δε
Κάτω από συνθήκες που φαντάζουν ανελέητες.
Μα ίσως ούτε κέρδος ούτε χάσιμο.
Για μας υπάρχει μόνο η προσπάθεια.
Τ' αλλά δεν είναι υπόθεση μας...

Στο τέλος μου είναι η αρχή μου.

ΑΠΟ ΤΟ "LITTLE GIDDING"

I

(απόσπασμα)

... Και για εκείνο
Που οι νεκροί δεν μίλησαν σα ζούσαν
Μπορούν να σου το πουν όντας νεκροί:
Η επικοινωνία των νεκρών
Είναι γλωσσοποιημένη με φωτιά, περ' απ' τη γλώσσα
Των ζωντανών. Εδώ η διαδρομή...

II

(αποσπάσματα)

Στάχτη σ' ενός γερόντου το μανίκι
είναι η στάχτη που καμένα ρόδα αφήκαν.
Σκόνη ανάερα να δείχνει
Μιας ιστορίας πού το τέλος ήταν.
Σκόνη αναπνευσμένη πού 'ταν σπίτι
Ο τοίχος το ταβάνι το ποντίκι
Απελπισίας κι ελπίδας ο χαμός
Αυτός είν' του αέρα ό θάνατος.

Πλημμύρα και αντάμα ξηρασία
Πάνω στα μάτια και στο στόμα.
Νερό νεκρό κι άμμος νεκρή
Μοχθώντας ποιο να 'ρθει στην εξουσία.
Σκίστηκε το καμμένο χόμα
Χάσκει στο μάταιο του αγώνα
Γελάει δίχως να ευθυμεί.
Έτσι πεθαίνει η γη.

Το νερό κ' η φωτιά θα περάσουν
Μετά την πόλη, την αγριάδα και τη βοσκή.
Το νερό κ' η φωτιά θα χλευάσουν
Τη θυσία που έχουμε αρνηθεί.
Το νερό κ' η φωτιά θα χαλάσουν
Τα παραμορφωμένα θέμελα που έχουν ξεχαστεί
Του ιερού και του χορού στην εκκλησιά.
Έτσι πεθαίνουν το νερό και η φωτιά.

Την ώρα την αβέβαιη προς τα χαράματα
Κοντά στο τελείωμα της ατέλειωτης νύχτας
Στο επανερχόμενο τέλος του ατέλειωτου
Όταν η σκοτεινή περιστέρα που τρεμοσβήνει η γλώσσα της
Έχει διαβεί του γυρισμού της τον ορίζοντα
Κι ενώ ακόμα ντιντινίζουσε σαν τσίγκινα
Τα φύλλα τα νεκρά στην ήσυχη άσφαλτο
Ανάμεσα σε περιφέρειες τρεις
Απ' όπου υψωνόταν ο καπνός
Τυχαίνω κάποιον να βαδίζει βιαστικά χωρίς να φεύγει
Σα να 'ταν φυσημένος προς εμένα όπως μετάλλινα
Φύλλα που στροβιλίζονται μπρος απ' τον άνεμο της πόλης,
Κι όπως κοιτάζω το σκυμμένο πρόσωπο του
Μ' εκείνη την προσήλωση που προσκαλεί
Τον πρωτοαντάμωτο άγνωστο στο σκότος που ωχραίνει
Πιάνω την άξαφνη ματιά κάποιου δασκάλου πεθαμένου
Πού 'χα γνωρίσει και ξεχάσει κι αναγνώρισα
Ενός συνάμα και πολλών,
Στα καστανά ψημένα του γνωρίσματα
Τα μάτια ενός οικείου συνθέτου πνεύματος
Γνώριμου μα και άγνωστου μαζί.
Έτσι ανάλαβα το ρόλο και των δύο, και μιλώ,
Κι άκουσα ενός αλλού τη φωνή: «Τι, είς' εδώ;»
Αν και δεν ήμασταν. Ήμουν ο ίδιος
Γνωρίζοντας εντούτοις πως γινόμεουν κι ένας άλλος
Κι εκείνος μια μορφή που σχηματίζονταν ακόμα... .

.....
Έστερα ή συνειδητή ανικανότητα της λύσσας
Στου ανθρώπου τη μωρία κι ο σπαραγμός
Του γέλιου σ' ό, τι παύει πια να φέρνει κέφι. Τέλος
Ο πόνος που καταξεσχίζει της
Αναθεώρησης, όλων που έκαμες και υπήρξες, η ντροπή
Κινήτρων που αργά αποκαλύφθηκαν, πραγμάτων
Κακά πραγμένων και στων άλλωνε τη βλάβη
Που εσύ την πήρες άλλοτε σαν άσκηση αρετής.
Έπειτα των ανόητων τα κεντρίσματα μ' επαίνους

Και οι κηλίδες των τιμών. Από λάθος σε λάθος
Το ερεθισμένο πνεύμα προχωρεί, εκτός
Και αναγεννηθεί, μ' εκείνη, την καθαρτήρια φωτιά, όπου
θα πρέπει
Πάντοτε να κινείσαι στο ρυθμό, σα χορευτής.

IV

Το περιστέρι ροβολώντας θραύει τον αέρα
Με φλόγα πυρωμένου τρόμου φτάνει
Που οι γλώσσες του κηρύχνουνε το ένα
Φορτίο απ' αμαρτήματα και πλάνη.
Η μόνη ελπίδα ειδαλλιώς απελπισιά
Μένει στο να διαλέξεις πυρ ή πυρ
Να λυτρωθείς απ' τη φωτιά με τη φωτιά.

Μα ποιος λοιπόν το βάσανο έχει κάνει;
Αγάπη είναι το ασυνήθιστο το όνομα
Πίσω απ' τα χέρια πού 'χουνε υφάνει
Το ανυπόφορο πουκάμισο από φλόγα
Και που του ανθρώπου η ισχύ δεν ξεκολλά.
Μονάχα ζούμε μόνο αναστενάζουμε
Αναλωμένοι με φωτιά ή με φωτιά.

Ό, τι ονομάζουμε αρχή, είναι συχνά το τέλος και
Με το να κάνεις ένα τέλος κάνεις μιαν αρχή.
Το τέλος είν' εκεί όπου αρχίζουμε. Και κάθε φράση
Και πρόταση σωστή (οπού η κάθε λέξη είναι στη θέση της
Παίρνοντας το δικό της χώρο και στηρίζοντας τις άλλες,
Η λέξη ούτε άτολμη, ούτε προσβλητική,
Μια άνετη συναλλαγή του νέου και του παλιού,
Η λέξη η κοινή, η ακριβής, χωρίς *αισχροτήτα*,
Η τυπική, η εύστοχη κι όχι σχολαστική,
Η πλήρης σύντροφος στων λέξεων το χορό). Και κάθε φράση
Και κάθε πρόταση, είναι μι' αρχή και ένα τέλος,
Το κάθε ποίημα ένα επιτύμβιο. Και κάθε πράξη
είν' ένα βήμα προς το φράγμα, τη φωτιά,
Κάτω στο λάρυγγα της θάλασσας, ή τέλος
Προς μία πέτρα δυσανάγνωστη. Κι εκείνη
Είναι απ' όπου αρχίζουμε.
Πεθαίνουμε μ' εκείνους που πεθαίνουν:
Κοίτα αναχωρούν κι εμείς πηγαίνουμε μαζί τους.
Γεννιόμαστε μ' εκείνους που γεννιούνται.
Κοίτα επιστρέφουν κι επιστρέφουμε μαζί τους.
Του ρόδου η στιγμή κι αυτή της σμίλακας

είναι διάρκειας ίσης. Ο λαός
Που είναι δίχως ιστορία, δεν είναι
Απαλλαγμένος απ' το χρόνο, επειδή...

.....

Με την έλξη τούτης της Αγάπης
Και τη φωνή απ' αυτό το Κάλεσμα

Να εξερευνούμε δεν θα πάψουμε.
Κι όλης της εξερεύνησης το τέλος
Θα 'ναι να φτάσουμε εκεί όπου ξεκινήσαμε
Και να γνωρίσουμε το χώρο πρώτη μας φορά.
Μεσ' απ' την άγνωστη αναθυμισμένη πύλη
Όταν της γης το τέλος θα επιτρέψει
Νά 'βρουμε πως αυτό ήταν η αρχή·
Εκεί που έχει την πηγή του το μακρύτερο ποτάμι
Με του κρυμμένου καταρράχτη τη φωνή
Και τα παιδιά μέσα στα κλώνια της μηλιάς
Τα άγνωστα γιατί δεν τα ζητήσαμε
Μόνο τ' ακούσαμε,
Τα μισακούσαμε σαν ήτανε γαλήνη
Ανάμεσα στις θάλασσας δυο κύματα.
Γρήγορα, τώρα, εδώ, πάντοτε, τώρα·
Μια κατάσταση
Πλήρως απλή. (Κοστίζοντας
Όχι λιγότερο απ' το κάθε τι).
Κι όλα θα παν καλά και
Κάθε είδους πράγμα θ' αποβεί καλό
Όταν οι γλώσσες από φλόγες διπλωθούν
Μεσ στο στεφανωμένο κόμπο* της φωτιάς
Κ' η φωτιά και το ρόδο γίνουν ένα.

* Ο στίχος διαφορετικά:

Μεσ στο στεφανωμένο κόμπο (ή μπουμπούκι) της φωτιάς.

ΟΙ ΚΟΥΦΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

(απόσπασμα)

Είμαστε οι κούφιοι άνθρωποι
Είμαστε οι παραγεμισμένοι άνθρωποι
Σκύβοντας μαζί
με άχυρα γεμάτοι αλίμονο.
Οι στεγνές μας φωνές
όταν ο ένας ψιθυρίζουμε στον άλλο
είναι σιγανές και ασήμαντες
σαν τον αγέρα στο ξερό χορτάρι
ή σαν το πόδι ποντικού σ' έν σπασμένο γυαλικό
που 'χει απομείνει στο στεγνό μας το κελάρι....

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΜΕΩΝ

(απόσπασμα)

...Περπάτησα χρόνια πολλά σ' αυτή την πόλη
Φυλάγοντας την πίστη μου, νηστεύοντας και τον φτωχό βοηθώντας
Έλαβα κι έδωσα τιμές και διευκόλυνα.
Ξένος κανείς δεν αποδιώχτηκε απ' την πόρτα μου.
Ποιος θα θυμάται αυτό το σπίτι μου, και που θα ζούνε των παιδιών μου
τα παιδιά
όταν θα 'ρθει ο καιρός της θλίψης;
Θα πάρουνε τη στράτα του γιδιού, την κατοικία της αλεπούς
Καταδιωγμένοι απ' τα σπαθιά των ξένων...

ΑΠΟ ΤΑ ΧΟΡΙΚΑ ΤΟΥ «ΒΡΑΧΟΥ»

(απόσπασμα)

Ο Αετός τους κύκλους του, κάνει στη μέση τ' Ουρανού
κι ο Κυνηγός με τα σκυλιά την τροχιά του ακολουθεί.
Ω διαρκής περιστροφή της ζωγραφιάς των άστρων,
Ω διαρκής επιστροφή των εποχών του έτους,
Ω κόσμε συ της άνοιξης και του φθινόπωρου,
Της γέννησης εσύ και του θανάτου!
Ο κύκλος ο ατέλειωτος από ιδέα και πράξη,
Ατέλειωτη εφεύρεση, ατέλειωτη εμπειρία,
Γνώση της κίνησης μα όχι της γαλήνης,
Γνώση των λόγων κι άγνοια του Λόγου.
Όλη η γνώση μας μάς φέρνει πιο κοντά στην άγνοιά μας
Όλη η άγνοιά μας πιο κοντά στο θάνατο
Μα πιο κοντά στο θάνατο και όχι στο ΘΕΟ.
Που είναι τάχα η Ζωή που 'χουμε χάσει ζώντας;
Που είναι η σοφία που τη χάσαμε στις γνώσεις;
Που 'ναι οι γνώσεις που τις χάσαμε
μες στις πληροφορίες;
Οι κύκλοι τ' Ουρανού μέσα σε είκοσι αιώνες
μας παν αλάργ' απ' το Θεό και πιο κοντά στη Σκόνη.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΙΧΟΥΣ ΤΗΣ «ΕΡΗΜΗΣ ΧΩΡΑΣ» ΠΟΥ Ο ΕΖΡΑ ΠΑΟΥΝΤ ΔΙΕΓΡΑΨΕ

Αδυνατούσε να βαδίζει των ανθρώπων την οδό
κι έγιν' εντέλει ένας χορευτής μπρος στον Θεό.

ΠΙΝΚ ΦΛΟΥΝΤ

Ο ΤΟΙΧΟΣ

Όχι δεν χρειαζόμαστε εκπαίδευση
Δεν μας χρειάζεται ο έλεγχος της σκέψης
Όχι στο μαύρο σαρκασμό μέσα στην αίθουσα
Δάσκαλοι αφήστε τα παιδιά.
Έ δάσκαλοι αφήστε τα παιδιά στην ησυχία τους.
Όλο το σύστημα δεν είναι παρά μόνο ένα τούβλο απ' τον τοίχο.
Δεν είστε παρά μόνο έν' ακόμα τούβλο απ' τον τοίχο.

Όχι δεν χρειαζόμαστε εκπαίδευση
Δεν μας χρειάζεται ο έλεγχος της σκέψης.
Όχι στο μαύρο σαρκασμό μέσα στην αίθουσα.
Δασκαλοι αφήστε τα παιδιά.
Ε δάσκαλοι αφήστε τα παιδιά στην ησυχία τους.
Όλο το σύστημα δεν είναι παρά μόνο ένα τούβλο απ' τον τοίχο.
Δεν είστε παρά μόνο έν' ακόμα τούβλο απ' τον τοίχο.

Λάθος, κάνε το πάλι, κάνε το ξανά.
Εάν δεν φας το κρέας σου δεν τρως ούτε πουτίγγα.
Πώς και τολμάς;
Να 'χεις πουτίγγα ενώ δεν έφαγες το κρέας;

Н. П. А

Φαύνος με κλάδους, Πάμπλο Πικάσο, 1948

ΓΟΥΩΛΤ ΟΥΪΤΜΑΝ*

* Γουώλτ Ουίτμαν: Μία ποιητική θεότητα των Η.Π.Α. Καθώς δεν έχω μαζί μου εδώ τα Φύλλα Χλόης, είτε στ' αγγλικά είτε στα ελληνικά, ψάχνοντας για μια συνοπτική βιογραφία, τον βρήκα στην Encyclopaedia of MYSTIKISM and the Mystery Religions του John Ferguson. Ναι, γεννήθηκε το 1819 στο Μανχάταν και πέθανε το 1892 στο Μανχάταν.

ΦΥΛΛΑ ΧΛΟΗΣ

(ποίημα καμωμένο από αποσπάσματα)

Όλα για μένα είναι γραφή.
Και να ερμηνεύω πρέπει τη γραφή.
Ξέρω πως είμ' αθάνατος. Υπάρχω
έτσι όπως είμαι. Και μου αρκεί.
Κι αν μες στον κόσμο ουτ' ένας δεν το ξέρει, μου 'ν' ευχάριστο.
Κι αν ο καθένας κι όλοι τους το ξέρουν, μου 'ν' ευχάριστο.
Το ξέρει πάνω απ' όλα ένας κόσμος
που 'ναι ασύγκριτα για μένα πιο μεγάλος.
Κι αυτός ο κόσμος είν' ο εαυτός μου.

Πιστεύω στις ορέξεις και στη σάρκα·
όραση, ακοή, αφή,
είναι για μένα θαύματα.
Και κάθε μέλος του κορμιού μου, κάθε ίνα μου, είναι θαύμα.

Μέσα μου κι έξω είμαι όλος θεϊκός
κι ό, τι αγγίζω ή μ' αγγίζει τ' αγιάζω.
Η μυρουδιά απ' αυτές μου τις μασχάλες
είναι άρωμα πιο εκλεκτό κι από την προσευχή.
Και το κεφάλι μου αυτό είναι πιο πάνω
απ' όλες τις γραφές, τις εκκλησίες και τα δόγματα.

Αν θέλεις φίλε όντως να με νοιώσεις
πήγαινε στ' ακρογιάλια ή στο βουνό.
Το πρώτο έντομο που θα 'βρεις εκεί πέρα
αποτελεί και μια μου ερμηνεία.
Μια στάλα, ένα κύμα, είναι κλειδί·
το χειροπρίονο, το κουπί, βοηθούν τα λόγια μου.

Ούτ' αίθουσες κλειστές, ούτε σχολεία
μπορούν μαζί μου να επικοινωνήσουν·
όμως μπορούν οι άξεστοι και τα μικρά παιδιά.
Και λέω στην ανθρωπότητα. Μην έχεις
την περιέργεια αυτή για το Θεό.
Γιατί εγώ πού 'μαι περίεργος για όλα, ουδόλως έχω
την περιέργεια αυτή για το Θεό.

Ακούω και βλέπω το Θεό σε κάθε πράγμα,
όμως δεν εννοώ
κι ούτε καταλαβαίνω πως μπορεί να υπάρχει κάτι θαυμαστότερο
απ' τον ίδιο εμένα.

ΚΑΜΜΙΓΚΣ*

*Έντουαρντ Έστλιν Κάμμινγκς (1894-1962).

αγάπη μου βασίλειο τα μαλλιά σου
και βασιλιάς τους είναι το σκοτάδι
το μέτωπό σου ιπτάμενα λουλούδια
η κεφαλή σου ένα δάσος ζωντανό
γεμάτο κοιμισμένα είναι πουλιά
τα στήθια σου είναι σμήνη από μέλισσες λευκές
επάνω στο κλωνάρι του κορμιού σου
για μένα το κορμί σου είν' Απρίλης
και στις μασχάλες σου η άνοιξη που έφτασε.

τα μπούτια σου είναι άλογα λευκά
ζεμένα σ' ένα άρμα βασιλέων·
του ποιητή ο έξοχος ρυθμός·
ανάμεσά τους το γλυκύτατο τραγούδι

αγάπη μου
μια θήκη είναι το κεφάλι σου γεμάτη
από τα κρύα κοσμήματα του νου σου·
η κόμη σου αυτή πολεμιστής ακατανίκητος·
στους ώμους τα μαλλιά σου ένας στρατός
χτυπώντας νικηφόρες σάλπιγγες

τα πόδια σου είναι δέντρα του ονείρου
που δε μπορείς να λησμονήσεις τους καρπούς τους

τα χείλη σου σατράπες της πορφύρας
που στο φιλί τους ανταμώνουν βασιλείς
και των χεριών σου οι καρποί είν' ιεροί
του αίματός σου κλειδοκράτορες
τα πόδια σου εκεί στους αστραγάλους σου
είναι λουλούδια σ' ασημένιο βάζο

η ομορφιά σου είναι το δίλημμα του φλάουτου
οι οφθαλμοί σου είναι η ψευδαίσθηση
από τα κουδουνάκια που ακούγονται
εκεί μες στους καπνούς του θυμιατού.

ΕΖΡΑ ΠΑΟΥΝΤ*

* Έζρα Πάουντ, Αϊντάχο των Η.Π.Α. 1885 - Ραπάλο της Ιταλίας 1975. Προσπάθησε να σταδιοδρομήσει, στις Η.Π.Α. ως καθηγητής των Ιταλικών. Δεν ήταν αρεστή η συμπεριφορά του. Έφυγε το 1907 για την Ευρώπη. Ερώτηση του Παζολίνι σε τηλεοπτική συνέντευξη πριν από τον θάνατό του (ο Πάουντ δέχτηκε να λύσει τη μακρόχρονη σιωπή του μόνο αν είχε ως συνομιλητή τον Παζολίνι): «Γερο-Πάουντ, πέρασες το 1907 το Γιβραλτάρ. Πες μας πώς νοιώθει ένας βάρβαρος μπαίνοντας πρώτη φορά στη Μεσόγειο;».

Έξω από τα Κάντος του, που άλλο δεν είναι παρά έξοχες μεταφράσεις και ποιήματα γραμμένα με μια άριστη τεχνική, τέτοια που, και μόνο οπτικά ιδωμένα, ν' ανοίγουν την όρεξη για ποίηση, σταθμός υπήρξε η εκ μέρους του η διόρθωση της «Ερημης Χώρας» του Έλιοτ, όταν εκείνος πριν την εκδώσει τού την εμπιστεύτηκε για διορθώσεις. Πέταξε σχεδόν τη μισή, πράγμα που ο Έλιοτ με πλήρη σεβασμό αποδέχτηκε*. Πολύ αργότερα ο Πάουντ είπε σχολιάζοντας αυτό το γεγονός: «Ο Έλιοτ ήταν τόσο καλός ποιητής, που λίγα χρόνια μετά θα έκανε μόνος του τη δουλειά που έκανα εγώ πάνω στο ποίημα».

Η ενεργός συμμετοχή του στο φασιστικό κίνημα του Μουσολίνι (πίστευε ότι, δεν είναι δυνατόν η ζωή κι ο πολιτισμός των κοινωνιών και των εθνών να καθορίζονται από τους νόμους των μεσαζόντων και των τοκογλύφων) του στοίχισε τη σύλληψή του όταν το 1945 τα αμερικανικά στρατεύματα μπήκαν στην Ιταλία.

Κρατήθηκε στην Πίζα μέσα σ' ένα μεγάλο συρμάτινο κλουβί όπου μέρα νύχτα έπεφταν δυνατοί προβολείς. Αργότερα μεταφέρθηκε στις Η.Π.Α., όπου καταδικάστηκε σε φυλάκιση, μα λόγω της διανοητικής του διαταραχής (γιατροί και δικαστήριο κατέληξαν σ' αυτό), εξέτισε την ποινή του στο Νοσοκομείο της Αγίας Ελισάβετ.

Η αναγνώριση της μεγάλης προσφοράς του στα γράμματα και οι διαμαρτυρίες σημαντικών πνευματικών ανθρώπων της εποχής συνετέλεσαν στην αποφυλάκιση του το 1958, οπότε κι επέστρεψε στην Ιταλία.

Σημ. Κάποιοι θέλουν ν' αποδώσουν στον Πάουντ μεγάλη γλωσσομάθεια, επειδή αυτή είναι κάτι που καταχτιέται κι αποτελεί μέγα επίτευγμα για τους ηλίθιους θαυμαστές της πολυμάθειας. (Ο αρχάγγελος της ποίησης Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα με καμάρι έλεγε πως δεν ήξερε πέρ' από τα Ισπανικά καμμιά γλώσσα). Ούτε καν υποψιάζονται πως η μετάφραση δεν είναι θέμα γλωσσών αλλά θέμα πνεύματος. Λένε πως ο Πάουντ ήξερε Κινέζικα, πράγμα ψευδές. Ο ίδιος έλεγε, έχοντας κατά νου τον ρόλο του πνεύματος στην μετάφραση: «Ξέρει καλά κανείς μια ξένη γλώσσα, γνωρίζοντας μερικές δεκάδες ή μερικές εκατοντάδες λέξεις από την καλύτερη λογοτεχνία της γλώσσας αυτής». Υπερβολή που θέλει να μας πει ότι το όλον θέμα είναι να είσαι μάστορας στη γλώσσα σου, κι όσο για το ξένο ποίημα, σου αρκεί να συλλάβεις την ιδέα του, να συλλάβεις το πνεύμα του και να το μεταφέρεις στη γλώσσα σου, όχι ως ένα κατώτερο είδος ποίησης, αλλά ως ένα ποίημα τόσο καλό, όσο και τα καλά ποιήματα που γράφτηκαν στη γλώσσα σου.

Εν πάσει περιπτώσει, επειδή «το πνεύμα όπου θέλει πνει» και με την βοήθεια των αληθινών ποιητών μπορεί να κατοικεί σε όλες τις γλώσσες, πρέπει να πούμε όλη την αλήθεια για την μετάφραση της «Κατάης». Από τα Κινέζικα μεταφράστηκε στα Γιαπωνέζικα. Από τα Γιαπωνέζικα ο Φενελόζα τη μετέφερε στ' αγγλικά, σε μορφή πρόζας. Από αυτή την πρόζα έκαμε την «Κατάη» του ο Έζρα Πάουντ. Όσο για τα κινέζικά του, (όπως κι εγώ), ναι, ήξερε μερικά ιδεογράμματα.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΝΤΟ ΛΙΙ

Γνώριζε λοιπόν

Κατά τη θερινή τροπή, όταν ο Ήλιος είναι στις Υάδες

Ο Σόρβαν είναι Κύριος της Φωτιάς

Κ' είν' ένας μήνας με πουλιά· στη θεϊκή εστία

Κυριαρχεί η γεύση του πικρού και του καμένου η οσμή·

Τα εντόσθια του θύματος στο θεϊκό βωμό.
Ο πράσινος ο βάτραχος υψώνει τη φωνή
Και τα λουλούδια βγάζουνε χυμόγαλα
Κόκκινο αμάξι στολισμένο με κοσμήματα
Βγαίνει και υποδέχεται το θέρος
Όχι καταστροφή σ' αυτό το μήνα
Κι ούτε ξυλοκοπή τέτοιο καιρό
Τ' άγρια χτήνη αποτραβιούνται απ' τους αγρούς
Σ' αυτό το μήνα τ' άλογα πάνε κοπαδιαστά
Η αυτοκράτειρα πηγαίνει και προσφέρει
Μεταξοσκώληκες στο Γιο του Ουρανού
Τότε ο Ήλιος βρίσκεται στους Δίδυμους
Μεσουρανεί η Παρθένος στο βασίλειμα
Του λουλακιού δεν πρόκειται η κοπή
Κι ούτε να φκιάχνουν στα καμίνια ξυλοκάρβουνα
Οι πύλες είναι όλες ανοιχτές
Φόρος κανείς στα παραπήγματα
Τώρα οι φοράδες πάνε για βοσκή
Και τα βαρβάτα τώρα αποκόβονται
Καταχωρούνται οι σημειώσεις των γεννήσεων
Ο μήνας των μακρύτερων μερών
θάνατος και ζωή τώρα εξισώνονται
Πάλι υπάρχει ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι
Ο άντρας ο σοφός μένει στο σπίτι του
Πέφτουν τα κέρατα του έλαφου
Γίνεται η ακρίδα δυνατή και δεν αφήνουν
Να ξανοιχτεί η φωτιά κατά το Νότο.

ΚΑΝΤΟ XIII

(αποσπάσματα)

Και χαμογέλασε ο Κουγκ σ' όλους εξίσου
Και ο Τσεγκ Σάι θέλησε να μάθει
Ποιος είχε δώσει τη σωστότερη απάντηση
Κι ο Κουγκ του είπε: Όλοι τους
απάντησαν σωστά, θέλω να πω
σύμφωνα με τη φύση του ο καθένας*

*

Κι έδωσε ο Κουγκ τις λέξεις «τάξη»
και «σεβασμός αδερφικός». Και τίποτε δεν είπε
Για τη «ζωή μετά το θάνατο».

Και πρόσθεσε:

Ειν' εύκολο κανείς να υπερβάλει·
Ειν' εύκολο κανείς να ξεπεράσει το σημάδι
Μα είναι δύσκολο στη μέση σταθερά να κρατηθεί».

Κι έδωσε ο Κουγκ την κόρη του στον Κόαγκ Τσαγκ
Παρ' όλο που ο Κόαγκ Τσαγκ ήταν φυλακισμένος.
Κι έδωσε ο Κουγκ την ανιψιά του στον Ναν Γιαγκ
μ' όλο που αυτός δεν είχε κάποια θέση.

*

Κ' είπεν ο Κουγκ: Εάν δεν έχεις ήθος
είναι αδύνατο να παίζεις τούτο τ' όργανο
ή και τη μουσική να εκτελέσεις
που συνοδεύει τούτες τις Ωδές.
Τα άνθη της βερυκοκκιάς έχουν ανοίξει
απ' την ανατολή μέχρι τη δύση κι εγώ πάσχισα
να τα κρατήσω εκεί για να μην πέσουν.

ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΦΟΥ Ι

Εδώ είναι ο Φου
που αγάπησε το λόφο και το σύννεφο
κι αλλίμονο
πέθανε απ' το ποτό.

ΛΙ ΠΟ

Μα κι ο Λι Πο επίσης
πέθανε εξαιτίας του ποτού.
Πήδηξε ν' αγκαλιάσει το φεγγάρι
μέσα στα ήσυχα νερά του ποταμού.

ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Κάμνω ένα σύμφωνο μαζί σου Ουώλτ Ουίτμαν·
Για αρκετό καιρό ήμουν ενάντια σου.
Έρχομαι τώρα σαν παιδί μεγαλωμένο
Πού 'χε πατέρα με αγύριστο κεφάλι.
Είμαι στην ηλικία που μπορώ να κάνω φίλους.
Ήσουν εσύ που έριξες το νέο κορμό,
Τώρα είν' ο καιρός για το πελέκημα.
Τον ίδιο έχουμε χυμό, την ίδια ρίζα·
Ας γίνει πια η συμφιλίωση που πρέπει.

ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑ, ΚΑΝΤΟ XLV

Με την τοκογλυφία
κανείς δεν έχει σπίτι από πέτρα διαλεχτή
κάθε αγκωνάρι λείο κι εφαρμοστό
για να μπορεί την επιφάνεια με σχέδιο να γεμίσει·
με την τοκογλυφία κανένας άνθρωπος
δεν έχει τον παράδεισο ζωγραφιστό μες στο ναό
άρπες και φλάουτα
ούτε τον τόπο οπού δέχτηκε
η Παναγιά τον Ευαγγελισμό·
το φωτοστέφανο κοιλιάζει, βγαίνει έξω από τη χάραξη
με την τοκογλυφία·
κανείς δεν έχει τον Γκονζάγκα,
τους γιους, τις παλλακίδες του, τα εγγόνια του·
κανένας πίνακας δε γίνεται με ζήλο, για να μείνει,
να ζήσει ο άνθρωπος μαζί του,
μα γίνεται για να 'χει αγοραστή, να πουληθεί το γρηγορότερο·
με την τοκογλυφία, πού 'ν' αμάρτημα
ενάντια στη φύση, το ψωμί σου
όλο και περισσότερο το φκιάχνουν με ξεφτίδια, το ψωμί σου
το φκιάχνουνε στεγνό σαν το χαρτί·
σιτάρι πια βουνίσιο δεν υπάρχει, ούτε κι αλεύρι δυνατό·
με την τοκογλυφία η γραμμή στη χάραξη χοντραίνει
τα σχήματα δε βγαίνουν καθαρά
κι ούτε μπορεί κανένας να διαλέξει
τον τόπο που θα κάμει κατοικία του·
ο μάστορας χωρίστηκε απ' την πέτρα του
κι ο υφαντής από τον αργαλειό του
ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑ
δε φτάνει το μαλλί στην αγορά
κέρδος δεν έχεις πια από τα πρόβατα.
Γιατί η τοκογλυφία είναι πανούκλα·
στομώνει τη βελόνα που κρατά η κοπελιά·
χαλά τη μαστοριά της κλώστρας. Ο Λομπάρντο
δε βγήκε απ' την τοκογλυφία· ο Ντούτσιο
δε βγήκε απ' την τοκογλυφία·
ούτε ο Πιέρ ντε λα Φραντσέσκα
ούτε ο Τζουάν Μπελίνι και
η «LA COLUMNIA».
Δεν ήρθε ο Αντζέλικο με την τοκογλυφία, ούτε και ο Αμπρότζιο
ούτε η εκκλησιά η πελεκητή
Ούτε ο Άγιος Τρόφιμος, κι ο Άγιος Ιλαρίων.
Με την τοκογλυφία σκουριάζει το καλέμι
σκουριάζει ο τεχνίτης και η τέχνη
μαγκώνει η κλωστή στον αργαλειό
καμμιά γυναίκα δε μαθαίνει πια να υφαίνει επιδέξια τον χρυσό·

γέμισε το γαλάζιο τ' ουρανού με βρώμικους καπνούς· κανείς
δε βρίσκειται
για να στολίσει με κεντήματα
το βυssινί· κανέναν Μέμπλιγκ
δε θά 'βρεις για το σμαραγδί. Η τοκογλυφία
σκοτώνει το παιδί μέσα στη μήτρα
κόβει την όρεξη στον άντρα για ποδόγυρο·
φέρει τη νέκρα πάνω στο κρεβάτι,
χώνεται ανάμεσα στη νύφη εκεί και στο γαμπρό
CONTRA NATURAM.
Στην Ελευσίνα φέρανε πουτάνες·
πτώματα στρώσαν στο συμπόσιο, για το δείπνο·
γιατί αυτό προστάχτηκε
απ' την τοκογλυφία.

KANTO XCV (αποσπάσματα)

Ο Έρωτας (η Αγάπη)
διάβηκε όπως αστραπή, που διαρκεί
5000 χρόνια.
Θα σταματήσει ο κομήτης να κινείται; Ή
θα σταματήσουν τ' άστρα σ' έναν τόπο;
«Consonantium demonstratrix»
έφατ' Beda

Θεός είναι η ψυχή του κόσμου, ήτοι
ένα
ζώο το πιο καλό
και διαιώνιο.
Ο χρόνος βρίσκεται παντού
και δεν κινείται
μονάχα σ' έναν κόσμο εσπερινό.

ΤΟ ΝΗΣΙ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ

Θεέ, Αφροδίτη, Ερμή, προστάτη των κλεφτών
δώστε μου όσο γίνεται πιο γρήγορα, παρακαλώ, ένα μικρό
καπνοπουλειό,
με τα μικρά γυαλιστερά κουτιά βαλμένα ταχτικά στα ράφια
του
κι ανάκατο εκεί το μυρωδάτο το βαρύ και τ' αλαφρό
και το ξανθό βιρτζίνια χύμα μες στις γυάλινες προθήκες, ω
και μια
όχι και τόσο λαδωμένη ζυγαριά
και οι πουτανίτσες σαν περνούν να κοντοστέκονται

ρίχνοντας ένα δυο λογάκια τους
ένα γλυκό λογάκι ενώ θα σιάχνουν λίγο το μαλλάκι τους.

Θεέ, Αφροδίτη, Ερμή, πατέρα των κλεφτών
δώστε μου ένα μικρό καπνοπουλειό, ή βάλτε με
σε οποιοδήποτε επάγγελμα, εκτός απ' το
καταραμένο τούτο επάγγελμα, του λογοτέχνη,
που πάντα σου ζητά νά 'χεις μυαλό.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

...Γίνε εραστής της τελειότητας μόνο
και δέξου μ' ευχαρίστηση τις πληγές σου
από το σοφόκλειο φως...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ: (Εξώφυλλο, Πληροφορίες, Προμετωπίδα, Εισαγωγή).....	1-5
ΑΙΓΥΠΤΟΣ.....	6
Αγνώστου (<i>Δύο ποιήματα</i>).....	8-9
Αγνώστου (<i>Ο Αμεναχάτ προς τον διάδοχό του</i>) .	9
Αγνώστου (<i>Το τραγούδι των αρπιστών</i>)	9-10
Αγνώστων (<i>Ερωτικά ποιήματα</i>)	11-29
Αχενατών	30-31
Αγνώστου (<i>Μας λέει ο Τρισμέγιστος Ερμής</i>).....	32-34
ΒΑΒΥΛΩΝΑ.....	35
Έπος του Γίλγαμές (<i>απόσπασμα</i>)	36 -37
ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ (ΕΒΡΑΙΟΙ).....	38
Γένεσις (<i>αποσπάσματα</i>)	40-41
Δαβίδ (<i>103ος Ψαλμός</i>)	41-43
Εκκλησιαστής (<i>αποσπάσματα</i>)	44-45
Άσμα Ασμάτων (<i>αποσπάσματα</i>)	46-48
ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	49
Χίλιες και μία Νύχτες (<i>Ερωτικά ποιήματα</i>)	51
Χίλιες και μια Νύχτες (<i>Οι ιστορίες των ζώων</i>).....	52-54
Αγνώστου Αλγερινού ποιητή	54
Αγνώστου Άραβα ποιητή Ύμνος στο χασίς.....	54-55
Αχμέτ Σαούκι	
Νιζάρ Καμπάνι	
Νάσσαρ Αμπντάλλα	
Ταουφίκ Ζαγιάντ	
Μαχμούτ Νταρούις	
ΠΕΡΣΙΑ.....	59
Γιουνούς Έμρε	61
Ομάρ Χαγιάμ	61-65
Μεβλανά Τζελαλουντίν Ρουμί	66
ΙΝΔΙΑ.....	67
Αγνώστου (<i>απόσπασμα απ' τη Μαχαμπαράτα</i>)	69
Αγνώστων: Τρία ερωτικά.....	70
Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ	70-71

ΚΙΝΑ.....	72
Τ'άο Γιουάν Μίγκ	74
Αγνώστου	75-76
Κακουχάκου	76
Λι Τάι Πο	76-80
Μεγκ Τσιάο	80
ΙΑΠΩΝΙΑ.....	81
Ναραχίντα	83
Όνο Κοματσί	83
Σαΐγκιο	83
Φουτζιγιάρα Τεϊκά	83
Μπασό	84-86
Αγνώστου	87
Νταϊκότσου	87
Αγνώστου	87
Μπουσόν	87
Ουετζίμα Ονιτσούρα	87
Αρακίντα Μοριτακέ	87
Αγνώστου	88
Αγνώστου	88
Αγνώστου	88
Κάτο Σουσουν	88
Αγνώστου	88
Ίσσα	88-90
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑ (ΙΣΛΑΝΔΙΑ).....	91-109
Τα λόγια του Ύψιστου	
Τα λόγια της Πανσοφίας	
Τα όνειρα του Μπαλντούρ	
Το τραγούδι της Σίβυλλας	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	110
Πάουλ Φλέμιγκ	
Έκχαρτ	
Σιλέσιους	
Χαίλντερλιν	
Νίτσε	
Μπέρτολντ Μπρεχτ	
Ίβαν Γκολ	
ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ	137
Μίροσλαβ Χόλουμπ	139-142
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.....	143
Στέφαν Γκέτσεφ	145

ΡΟΥΜΑΝΙΑ.....	147
Αγνώστου	149
ΙΤΑΛΙΑ.....	150
Ντάντε	152
Παζολίνι	152-54
ΓΑΛΛΙΑ.....	155
Ρεμπώ	157-165
Σαιν Τζων Περς (απος. από την «Εξορία»).....	166
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.....	176
Φερνάντο Πεσόα	177
ΙΣΠΑΝΙΑ.....	181
Άγιος Ιωάννης του Σταυρού	183
Λόρκα	185
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ.....	188
Χόρχε Λουίς Μπόρχες	190
ΚΟΛΟΜΒΙΑ.....	194
Φερνάντο Αρμπελάεθ	
ΑΡΧΑΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.....	197
Αγνώστων	
ΜΑΥΡΗ ΑΦΡΙΚΗ.....	200
Αγνώστου	
Αγνώστου	
Αγνώστου	
Γουόρικ Κάνεϋ	
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.....	204
Αγνώστου (Ταλιέσιν)	206
Μπλαίηκ	207
Μπάυρον	208
Λώρενς	209
Τ.Σ. Έλιοτ	210
Η.Π.Α	219
Ουίτμαν	221
Κάμμινγκς	222
Πάουντ	223

